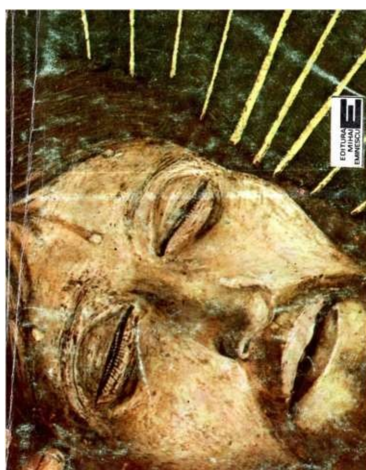

PETRU REZUŞ
DOMNUL IISUS HRISTO

SPETRU REZUŞ Domnul lisus

Hristos

Coperta: DANIEL NICOLESC

UPetru Rezuş

DOMNUL IISUS HRISTOS

a

1994

EDITURA EMINESCU

Carte finanţată de Ministerul Culturii din fondul alocat comenzilor de stat. Preţul cu amănuntul este cel imprimat pe coperită.

J.S.B.N. 973-22-0250-5

Cartea întâi

„Deoarece mulţi s-au încercat să alcătuiască o istorisire despre faptele ce s-au adeverit între noi, precum ne-au împărtăşit cei ce de la început au fost văzători şi slujitori ai Cuvântului, mi s-a părut şi mie, urmând toate cu de-amănuntul de la început, pe rând să le scriu, puternice Teofile, ca să cunoşti temeinicia învăţăturilor pe care le-ai primit".

(Sfânta Evanghelie dc la Luca

,FECIOARA MARIA ŞI NAŞTEREA DOMNULUI NOSTRU

IISUS HRISTOS (Starea politică,

religioasă şi culturală a Palestinei)

„Iar naşterea lui Iisus Hris- tos a fost aşa..."
(Matei X, 18)

în lunga sa perioadă de glorie marele imperiu roman includea, în confiniile sale, şi vechea ţară a Palestinei sau cum se mai numea, „Ţara Sfântă", în care s-a născut Domnul nostru Iisus Hristos. Locuitorii acestei ţări reprezentau un popor cu o veche cultură şi um destin aparte, bucurându-se de privilegiul de a se numi „popor ales".

Alcătuind o insulă monoteistă în mijlocul popoarelor politeiste din jur, păstrând făgăduinţa făcută protopă- rinţilor — cu privire la Mesia — „poporul ales" a menţinut, prin profeţi, legătura cu Dumnezeu, pregătind omenirea pentru primirea Fiului lui Dumnezeu în chip de om, după cum nie spune Sfânta Scriptură.

încadrat în civilizaţia lumii antice, „poporul ales" se dezvoltase armonios, practicând circumciziunea ca semn al legământului făcut de Dumnezeu cu Avraam *[Facere* XVII). Alfabetul vechi ebraic, templul, preoţia, organizarea socială, cu prescripţii înainltate pentru acea vreme, interdicţiile de a intra în legături cu popoarele politeişte, au favorizat dezvoltarea acestui popor, în acel mediu prielnic civilizaţiei antice din Orientul Mijlociu.

Totuşi, mândria „poporului ales" a îndurat, de-a lungul veacurilor, ¡jugul multor stăpâniri

străine. Poporul acesta, păstrând şi în robie conştiinţa superiorităţii sale religioase, şji-a purtat destinul ales pe ţărmurile apei Babilonului şi ale Nilului, sau în servitute, acasă, la el, ou sutele de ani. Măreţia din timpul împăratului David, devenise uneori o amintire şi o vie dorinţă! mesianică, Alexandru cel Mare va anexa, în anul 332 î.Hr., Iudeea la imperiul său imens. Cultura elenistă, îmbrăcată *în* limba greacă, Va fi cunoscută şi în Ţara Sfântă şi va influenţa păturile conducătoare ale fariseilor şi sadu- clieilor, adică ale mai-marilor poporului sau ale cărturarilor. Epoca elenistică se impune cu valorile ei culturale care nu-^ lasă indiferenţi nici pe iudei. Siria şi mai ales Alexandria, centrul elenismului, vor exercita o influenţă adâncă asupra* culturii Orientului înainte, şi după Hristos. Prin filiera şcolii iudeo-greceşti din Ale- xandria vor pătrunde şi în Ţara Sfântă idei şi expresii filosofice stoice (ca teoria şi expresia „loges", adică Raţiunea universală) neoplatonice şi neopitagoreice. Contactul ou Alexandria va fi susţinut atât în timpul Domnului nostru Iisus Hristos, cât şi după El, atingând culmea la Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful, Clement Alexandrinul şi Origeh. După dezmembrarea imperiului alexandrin, Ptolerrieii din Egipt şi Seleucizii din Siria îşi dispută, pe rând, stăpânirea Ţării Sfinte.

. Stând un veac sub Ptolemei (Lagizi) (320), Palestina cade apoi sub Seleupizi (189), când se intensifică persecuţiile, mai ales sub regele Antioh all IV-lea Epifanes (175—164 î.Hr.), care urmărea elenizarea acesei ţări. Elenizarea însă se lovea de separatismul religios monoteist. Una era influenţarea liberă a valorilor culturale eleniste, alta impunerea cu forţa şi schimbarea monoteismului iudaic. în faţa acestei primejdii, „poporul ales" face front comun şi se revoltă, sub conducerea lui Matatia şi a fiilor săi din neamul Hasmoneilor sau al Maca- beilor (160—140 î.Hr.). Altă epocă de înflorire începe după

eliberarea de sub sirieni, care-şi atinge apogeul sub regele Alexandru Iannai (103—76 î.Hr.).

Acum, se apropia însă de regatul iudeu tăvălugul imperiului roman. Republica romană îşi trimite cohortele până-n Asia Mică, Pompei cucereşte Ierusalimul în anul 63 î.Hr., când domnea Hircan al II-lea, înglobând regatul iudeu provinciei Siria. Statul iudeu se întâlnea cu ultimul titan politic antic, care, de fapt, îi va şi curma zilele. Fierberea religioasă şi etnică era explozivă. Has- moneii mai rezistă pe tron până în anul 37, câ o corabie pe o mare furtunoasă. Revolte după revolte, înecate în sânge, cuprind Siria şi mai ales Iudeea. Acesta din urmă devenise un adevărat focar de insubordonare şi de mişcări de eliberare în imperiul roman, dezmin- ţând vestita „pax romana" care era pacea cuceritorului. Chiar istoricul Tacit înregistrează nemulţumirile iscate de dăjdiile imperiale *(Annales* 2, 42).

După o crâncenă revoltă, regii hasmonei cad, iţind înlocuiţi cu regii apatrizi, fideli cuceritorului. întemeietorul noii dinastii, Herodes I sau Irod, supranumit „cel Mare", aserveşte ţara total romanilor. Palestina făcea parte din jprovinda imperială Siria, condusă de „legaţi Augusti" care erau, totuşi, prea departe. Nici sub Apatrizi nu încetează tulburările. ¡Ele izbucnesc mai ales în Galileea şi se soldează cu mii ide i ăstigniţi.- Dată fiind această stare de lucruri, Irod sprijină şi intensifică dominaţia romană, construind cetăţi (Cezareoa) şi turnuri (Antonia din Ierusalim) ; trupele romane se înmulţesc, purtându-şi semnele imperiale pe drumurile Palestinei din porturile Iope şi Cezareea până !n capitala sa ; garnizoanele se întăresc în localităţile- cheie şi-ni cele ale turbulenţilor (Ptolemeea, Taberias, Capernaum etc.) şi, în sfârşit vine un „procurator pro le- gato", în anul 6. î. Hr., pentru a pacifica ţara,

având puteri aproape egale cu ale legatului Siriei.

Aceasta era situaţia Palestinei în ajunul naşterii Domnului nostru Iisus Hristos. Revoltele pluteau în aer. Fanatici zeloşi, revoltaţi împotriva stăpânirii romane, şi cuţitari (sicari) sângeroşi altacau legionarii romani sau funcţionarii singuratici şi, uneori, chiar grupuri întregi de comercianţi.

Hasidimi retras' în pustie.propo- văduiău împotriva cuceritorilor ; profeţi alarmau lumea, seoţând-o din inerţie şi nepăsare, cu catastrofe a-pocalipti,ce ; represiuni sângeroase, crucificări barbare se petreceau pretutindeni, menţinând

încordarea, deşi prin excepţie un sutaş roman îi iubeşte pe iudei şi clădeşte o sinagogă *(Luca* VII, 5)

.Poporul se desprinsese' de regii apatrizi şi de păturile conducătoare. Mai-marii poporului erau preoţii, imai puternici „fiind fariseii şi saducheii dintre care sei alegeau arhiereii. „Bătrânii" aveau un loc special între ei şi făceau parte din sinedriu, autoritatea supremă reli- gioasă şi politică a-iudeilor, în fruntea căruia sta arhiereul. Organizatori ai cultului şi conducători ai poporului, preoţii întemeiaseră hierocraţia şi deţineau o poziţie dominantă, întărită prin prescripţii religioase. Ocu- pându-se numai cu treburile templului (preoţi şi leviţi), ei îşi alcătuiseră rânduieli care le asigurau existenţa „sub pavăza voii divine". Diversele zeciuieli şi primiri (pârga de vite, cereale şi fructe) le dădeau posibilitatea de-a trăi în belşug şi-a înmagazina comori în yisteriile templului, care atrăgeau poftele cuceritorilor hrăpăreţi. Pe lângă ei, mai trăiau bine bogătaşei, marii latifun- dihail şi comercianţii. „Poporul pământului" ■— *âm haaret* —era format din ţărani săraci, ciobani, pescari, slugi şi sclavi, lipsiţi de averi materiale şi fchiar spirituale.

Saducheii şi fariseii se individualizează ca două curentei religioase şi politice diferite în timpul accentuării procesului seleucid de elenizare. Sauducheii numărau reprezentanţi ai aristocraţiei preoţeşti şi ai plutocraţiei, aveau

interese mari şi se acomodau mai uşor cuceritorilor, elenizându-se şi romanizându-se, aşa cum le dictau momentele istorice respective. Din cauza aceasta a- veau o elasticitate sui-generis în materie religioasă, conjugată cu cea politică, discutau mult, tipic oriental, se adaptau formal, dar păstrau cu gelozie temelia puterii lor hierocraitioe, adică *Thora* sau *Legea divină revelată,* neadmiţând schimbarea nici unei „iote sau cintc".

Fariseii aveau o altă structură poHiltică ¡şi religioasă. Urmaşi ai haisidimilor, ei nu pactizau cu cuceritorii ; erau adversari ai eleniştilor şi romanizatorilor sau filo-romanilor, frânând şi împiedicând orioe încercare de asimilare etnică. Ei incită

masele şi au mai mult credit în faţa lor ; tot ei vor fi prezenţi pe toate drumurile ţării şi mai apoi pe urmele Domnului Esus... Ca o consecinţă a acestei atitudini[1] politice, fariseii nu ţineau numai *Lec/ea* scrisă, adică *Thora* sau *Pentateuh-ul :* ci recunoşteau şi tradiţiile create de popor. Tot ei erau aceia cane exaltau mândria

naţională, intensificau separatismul, exagerau situaţia specială a poporului ales, inocu- lându-i misiuni mesianice şi religioase. Pe când sadu- cheismul era deschis formal exteriorului, fariseismul era închis. Mai ales era închis oricărei tendinţe de atingere a realităţilor etnice, religioase şi

sociale oare au individualizat Israelul monoteist între celelalte popoare - politeişte. În ultimă analiză, atât saduchefi, cât şi fariseii, erau tot aitáü de intransigenţi în materie de inovaţie ; cei diretâi cu privire la *Legea scrisă,* ceilalţi cu privire la puritatea şi separatismul poporului ales. Cu

amândouă aceste fracţiuni şi cu reprezentanţii lor, lisus va intra în curând' într-o opoziţie iremediabilă «şi itragică

.Deosebiţi structural.de saduchei şi de farisei, esenie- nii reprezentau alt curent religios al vremii, de o deosebită importanţă. Membrii acestui curent trăiau în comunităţi de „aleşi", lucrau, mâncau şi se rugau în comun. Agapele frăţeşti, munca şi rugăciunea în comun erau obligatorii. Desprinderea lor de societate^ de lume, se vedea în separaţia de femei, în propritatea comună, în practicarea sărăciei de bunăvoie, în ascultarea mai- marilor comunităţii, în evitarea întemeierii familiilor şi trăirea în curăţenie. Toate aceste practici urmăreau *mântuirea,* înţeleasă ca o eliberare de servituţile pământeşti în cerul drepţilor. Pentru aceasta, esenienii intensificaseră, până la maximum aşteptarea lui Mesia, a Mântuitorului, pe care-l concepeau altfel diecâtt' contemporanii lor, nu ca pé un cuceritor, ci ca pe un eliberator din suferinţele pământeşti. Ei vorbeau de *fiii luminii,* de *împărăţia lui Dumnezeu;* practicau binecuvântarea pâinii şi a vinului înaintea mesei obişnuite; se botezai! cu apă ; citeau şi comentau *Sfintele Scripturi ale Vechiului Testament;* aveau

un *Statut de organizare* şi o conducere care-şi avea originea în *învăţătorul dreptăţii,* un personaj istoric asemănător celorlalte personaje religioase din Ţara Sfântă. In sfârşit, esenienii se dedicaseră suferinţelor umane ; cunoşteau, pe măsură vremii, bolile şi leacurile ; credeau în „puterea cuvântului" şi le ieşise veste pretutindeni în ţară că erau „făcători de minuni". Asemenea comunităţi eseniene organizate erau numeroase în ţară, iar una dintre cele mai importante era cea de la Qumram, la 2 km vest de Marea Moartă şi La 13 km sud de Ierihon, unde s-au descoperit, între 1948 şi 1956, circa 40.000 de fragmente de manuscrise, de o mare importanţă pentru cunoaşterea mediului istoric şi geografic în care a trăit şi a activat Domnul Iisus. Aceste manuscrise au determinat şi unele schimbări în considerarea „problemei Domnului Isus", confirmând existenţa unor realităţi contestate în acea vreme, aşa că Domnul Iisus Hristos este persoană istorică. împreună cu Sfântul Ioan Botezătorul şi cu ceilalţi contemporani discutaţi, eliminându-se erorile biografice. Mediul geografic şi istoric în care a activat Domnul Iisus este identic cu cel desprins din manuscrisele de la Marea Moartă.

Aceasta era situaiia politică şi culturală din Ţ,ara Sfântă, când cezarul August, în anul 749 ab U.c., a dat poruncă să se „înscrie" toată lumea din. imensul său imperiu, adică să se prezinte la un recensământ. Censul din 241 î. Hr. da cifra de 260.000 de cetăţeni, capabili de-a fi recrutaţi. Deci şi recensământul din anul 749 al Romei sau anul 5 al erei noastre — ştiut fiind ca Dionisie. cel Mic sau Exiguus a început fcra creştină cu cinci ani mai târziu, în urma unor erori de calcul care nu interesează aici, dar anulează afirmaţia că regelo irod nu mai era în viaţă când s-a născut Domnul Iisus murind"în a.nul 4 î. Hr. — urmărea constatarea stării militare a imperiului, în orice caz,. recensământul fusese ordonat şi legatul Siriei,

Quirinus, trecuse la executarea lui (*Luca* II, 2). Fiecare cetăţean trebuia să se înscrie în linişte în localitatea sa de naştere, ceea ce ne ¡trată că era un recensământ general.

Aici intervin *Sfintele Evanghelii de la Matei şi de la Luca* cu relatarea naşterii Domnului Iisus, celelalte *Sfinte Evanghelii de la Marcu şi de la loan* n-au acest episod. Timpurile se împliniseră. Venise ultimul moment istoric de apariţie a lui Mesia sau Hristos, adic.'i Unul cel aşteptat; moment istoric nerepetabil. Toate profeţiile mesianice îşi ating punctul lor maxim de înflorire şi da . rodire. Mărturiile sunt multe. în acest sens, sunt supuşi autentificării mai întâi logodnicul Iosif, bătrânul teslar. din Nazaret, şi Fecioara Maria. Despre Prea Sfânta Fecioară Maria avem mai multe date biografice, cuprinse în *Proto-Evanghelia lui Iacob,* fratele Domnului *(Protoevanghelium Jacobi)* şi în scrierile aşa-zise a- pocrife : *Evanghelium nativiatis Mariae* şi *Evanghe- lium infantiae.* Chiar dacă aceste apocrife nu-s recunoscute ca scrieri canonice, ele sunt ziditoare de ■ suflet şi dovedesc eflorescenţa bogată a unor asemenea izvoare üiografiee îndată după moartea şi învierea Domnului Iisus. în timpul imediat următor învierii, *Sfintele Evanghelii* sunt scrise pentru adepţii care se înmulţiseră, deşi relatările lor istorice sunt concurate şi răstălmăcite de farisei şi de saduchei Recunoaşterea învierii Domnului Iisus Hristos şi credinţa în ea îi despart pe adepţii *Legii vechi* de adepţii *Legii Noi.*

Prea Sfânta Fecioară Maria era uniCa fiică a lui Ioa- chim.şi a Anei, bătrâni, fără copii, cărora îngerul Ga- vriil le vesteşte naşterea unei fiice. Bătrânii o dedică templului lui Ierusalim, unde o aduc la vârsta fragedă de trei ani, punând-o în mâinile arhiereului Zaharia care o introduce în Sfânta Sfintelor, spunând : *„Mărie, bi~ necuvântat^a Dumnezeu numele tău în toate neamurile* Aceste cuvinte vor răsuna şi de

pe buzele Elisabetei, puţin modifícate : *„Binecuvântată eşti tu între femei* şi *binecuvântat este rodul pântecului tău" (Luca* I, 42). La templu, crescută de bătrânele cuvioase, va rămâne Fecioara Maria până la împlinirea vârstei de 15—16 ani, când se întoarce acasă, adică în Naearetul Gaii- leii, unde trăiau rudele sale, căci părinţii săi bătrâni. Sfinţii Ioachim şi Ana, muriseră între timp.

Pentru a-şi respecta legământul fecioriei, Prea Sfânta ^Născătoare se logodeşte cu Iosif, un fceslar din Na- zăret, mult mai în vârstă decât ea, spre a-i fi „apărător". Iosif devine astfel, aşa curri s-a profeţit, numai „logodnic" al Fecioarei 'Maria, un paznic al „fecioriei sale" şi un scut împotriva vicisitudinilor vieţii. Preasfânta Maria' se hărăzeşte Domnului, juruind că va trăi în; feciorie. Marea taină a întrupării Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, era pe cale de îndeplinire. Chivotul pământesc al Mântuitorului era pregătit. Teoge- neza, aşteptajtă cu înfrigurare încă din vârsta primară a păcatului, urma să Se întâmple istoric.

Pe vremea Fecioarei Maria multe femei din sânul „poporului ales" sperau să poarte în pântece pe Mesia Cel făgăduit. Aceasta era aspiraţia supremă a unei mame. Mesia; trebuia să se nască după toate legile gene- raţiunilor umane şi una dintre fecioarele lui Israil trebuia să-i devină mamă. Şi nu oricare, ci uria al cărei arbore genealogic trebuia să aibă rădăcini davidice. Până la ea, fremătaseră zeci şi sute de fecioare având nădejdea că-l vor purta la sân pe Mesia. Fecioara Maria a aflat, la templu, amănunte despre acest mult aşteptat copil şi ea era fecioară -şi-l putea naşte. Domnul Iisus, copilul ei, a fost adevăratul Mesia. Un rol deose- bit îl are Sfântul Arhanghel Gavriil, care mai întâi a- nunţă unei alte perechi biblice, adică preotului Zaha- riai şi Elisabetei, că vor avea un copil. Acelaşi înger bi- nevesteşte şi Fecioarei Maria că va naşte fiu şi-l va chema Iisus.

Scrupulele Fecioarei Maria, explicabile din punct de vedere psihologic, sunt cunoscute de înger care-o lămureşte şi-i precizează întreg procesul teoge- netic : *„Duhul Sfănţ se va coborî peste tine şi puterea Celui Prea înalt te va umbri: pentru aceasta şi Sfântul Care se va naşte din tine se va chema Fiul lui Dumnezeu" (Luca* I-, 35). Doctrina teogenezei începe a se forma. Fecioara Maria, descendentă din neamul davidic, va naşte, luând în pântece de la Duhul Sfânt, şi-L va avea prunc pe însuşi Fiul lui Dumnezeu. Iată, în eârn- bure (în nuce) viitoarea *Dogmatică* a Creştinismului pe care o vor dezvolta teologii veacurilor viitoare. Dum- nezeu-Fiul, a tioua persoană a Sfintei Treimi, se naşte din Fecioară, devenind om, spre a mântui lumea, adică pe cei care vor crede în El, de sub păcate (păcatul originar şi urmările sale)'.

Despre Sfântul Iosif se spun mai puţine lucruri. Şi el este descendent din neamul davidic, deş,i misiunea lui profetizată a fost de „logodnic", deci descendenţa sa da- vidică s-ar referi ¡numai la ultimul reprezentant masculin, după cum Preacurata Fecioară Maria este ultima reprezentantă feminină. Momentul istoric era îndeplinit. Sfântul Iosif trăieşte în Nazaret şi este un om. cuvios paşnic, înţelegător, dând crezare îngerului care-l anunţă în vis, că logodnica sa, fecioara făgăduită lui Dumnezeu, a rămas însărcinată de la Duhul Sfânt. Şi scrupulele lui sunt lămurite, astfel că Sfântul Iosif devine un factor principal hristologic. Acest episod oniric (convorbiri cu îngeri, comunicări, stabiliri de itinerarii etc.) este împletit cu alt episod familial : întâlnirea Preasfintei Fecioare Maria cu rudenia şa, Elisabeta. ¡Elisabeta éra o mătuşă a 'Măriei, căsătorită cu preotul Zaharia. La ea se ducea Fecioara Măria, iar *Sfânta Evanghelie de la Luca* relatează cuvintele care s-au rostit, un adevărat imn de slavă a Fecioarei Maria (Magnifica t) care începe aşa : *„Măreşte, suflete*

al meu, pe Domnul, şi s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu..." (Luca i 47—55).,

Semnificativ însă, din (toată aceasttă expunere evanghelică, este faptul că 'Domnul Iisus era înrudit cu Sfântul loan Botezătorul. Acesta era cu câteva luni mai[1] în vârstă. înitre cei doi, au existat nu numai legaturi de rudenie, dar şi de prietenie, chiar de formaţie reciprocă în decursul anilor, până la maturitate. în orice caz, viaţa Domnului Iisus trebuie să fi cuprins şi întâlniri, cu Sfântul loan, înainte ca acesta şă-şi înceapă activitatea sa episodică, fiind mai mare şi *Inaintemergător al Domnului.* -

' *

Elisabefba naşte, aşadar, şi fiul ei primeşte numele loan. El va fi un contemporan al Domnului Iisus cu un deosebit relief în epocă. Şi Fecioara Maria se apropia de clipa naşterii, dar recensământul cerea ca Sfântul Iosif să se prezinte în cetatea Betleem, locul de origine al neamului davidic. Recensământul şi toate circumstanţele care urmează de- acum înainte aparţin împlinirii profeţiilor mesiniace. Tocmai în timpul naşterii, Na- zaretul este părăsit, nefiind prevăzut ca el să4 primească pe adevăratul Mesia. Sfântul. Iosif şi Fecioara Maria săvârşesc călătoria pe drumurile aglomerate până la Betleem, Sfântul Evanghelist Matei ne înşiră cartea neamului Domnului Iisus, numărând patruzeci şi două de neamuri de la Avraam până la Iosif *(Matei* I; 16). Starea bătrânului Iosif ca *logodnic* sau ca *bărbat,* cum este de multe ori numit, aftestă mesianitatea Celui născut din fecioară, odată ca se precizase „lucrarea Duhului Sfânt". Sfântul Evanghelist istoriseşte cum este lămurit Iosif de înger *(Matei* I, 20—23),. aşa că „n-a cu- noscut-o pe Maria până a născut pe fiu! său cel întâi născut" (*Matei* I, 24). Sfântul Iosif şi Fecioara Maria se duc la Betleem, ca să se înscrie în liste, şi aid se năşite Domijul Iisus Hristos. Fiind o afluenţă deosebit de mare de

pelerini; Sfântul Iosif nu poate afla adăpost diecât;
într-un staul de vite, astfel că leagănul Domnului fisiis a fostl în ieslea- cu fân, după cum au spus proorocii.

Evenimentul naşterii este vestit de o stea călătoare care se opreşte deasupra Betleemului ; trei magi de la răsărit îşi părăsesc turnurile lor de veghe, după ce au văzut steaiua şi vin cu daruri şi-l caută[1] pe nou născutul rege al iudeilor în palatul lui Irod. Informat asupra

e- venimentelor mesinice care i-ar fi putut periclita dom- nia, Irod adună pe mai-marii preoţilor şi pe cărturarii poporului, întrebându- i : *„Unde este să se nască Hris- >os '!" (MaPei* II, 4). Aceştia răspund că, Mesia se va naşte în Betleem, iar Irod porunceşte pruncuciderea. în- gerul intervine însă iarăşi. în vis şi

schimbă calea magilor care se închinaseră Domnului Iisus, ca să nu[1] afle Irod locul, iar pe Sfântul Iosif îl trimite în Egipt, ca să scape pruncul de furia sangvinară, caracteristică satrapilor orientali.' Informaţiile extrem de exacte din vis, din sfatul regal, din zilele naşterii, pe care le deţine Sfântul

Evanghelist, au fost culese, la timpul său, după desfăşurarea acestor evenimente memorabile mai ales pentru tânăra mamă, Fecioara Maria

.Visele, fuga în Egipt, steaua călătoare, magii veniţi din turnurile lor, observatoarele astronomice ale acestor vremuri, sunt o adevărată sinteză de fenomene mesianice profeţite, apoi teama bătrânului Irod, care moare în a- celaşi an, este explicabilă la vestea naşterii unui presupus rege viitor. Mesia era însă aşteptat, semnul naşterii Sale fusese văzut şi de Irod pe cer, aşa că Irod s-a încumetat să omoare toţi pruncii de doi ani şi marmici. pentru a-L nimici. Această modalitate de a scăpa de o primejdie iminentă, cât mai era posibil, este tipică şi conformă cu cruzimea regelui nepopular. Cu toată vâlva evenimentului despre care sunt informaţi şi păstorii de pe câmp de un înger — cu toată oştirea cerească aducând imne de slavă lui Dumnezeu — Sfântul Iosif şi Fecioara Maria scapă ca pruncul Iisus. La Sfântul Evanghelist Matei, reiese că' Sfântul Iosif fuge în Egipt imediat ce este înştiinţat de înger, pe când la Sfântul Evanghelist Luca ne sunt relatate şi alte amănunte. „Când s-au împlinit opt zile şi a fost să-L taie împrejur, i-au pus numele Esus,

cum a fost numit de înger, ma» înainte ca să se zămislească în pântece. Iar când s-au împlinit zilele curăţirii lor, după legea lui Moise, L-au dus pe prunc la Ierusalim, ca să-L pună înaintea Domnului" *(Luca* II, 21—22). ¡Exilul din Egipt a durat până la moartea lui Irod. Regele nu-l identificase pe Domnul Iisus, fiind sigur că a pierit în timpul masacrului, dar familia davidică ar fi dat de bănuit dacă s-ar ffi întors lacasă. După această desfăşurare a recensământului, a fugii în Egipt şi a întoarcerii în ţară, urmează alte evenimente istorice. Sfânta Familie trăieşte în Nazaret. Aici copilăreşte Domnul nostru Iisus,. căci aceasta este „patria sa".

Cronologia vieţii Domnului Iisus, precum şi istori- citatea Sa, depind de stabilirea datei naşterii. Precizia acestei date contribuie la adeverirea persoanei istorice a Domnului Iisus. Anii nu hotărăsc existenţa cuiva, ci doar o delimitează. Referinţele cronologice ale Sfinţilor Evanghelişti cu privire la viaţa şi la activitatea Domnului Iisus sunt făcute cu precizie. Datele acestei probleme sunt următoarele : Domnul Iisus se naşte pe timpul împăratului August şi al regelui Irod cel Mare. Naşterea Sa coincide cu un recensământ imperial, aidus la îndeplinire de Quirinius, guvernatorul Siriei *(Luca* II, 1—2). Botezul Domnului Iisus are loc în anuil al cincisprezecelea al împărăţiei lui Tiberiu Cezarul, fiind procurator al Iudeii Ponţiu Pilat, tetrarh al Galileii Irod, tetrarh al Itureii şi Trahonitei Filip, tetrarh al Abilenei Lisanie, iar mari preoţi Ana şi Caiafa *(Luca* III, 23). Cu aproximaţie, vârsta Domnului Iisus este redată şi de către cărturarii iudei, cu prilejul unei discuţii, când îi ripostează : *„încă n-ai cincizeci de ani şi ai văzut pe Avraarn ?" (loan* VIII, 57).

Domnia lui Tiberiu începe în anul 766 ab U.c. (13 d. Hr.), căci împăratul August îl luase coregent cu doi ani înainte ide a muri, aşa că al

cincisprezecelea! an este 779 ab U.c. (26 d. Hr.). Procuratura lui Ponţiu; Pilat a început în anul 779 ab U.c. (26 d. Hr.) şi a. durat până în anul 789, ab. U.c. (36. d. Hr.). Acestea sunt datele cronologice. Urmează că Domnul Iisus şi-a început activitatea, după toate probabilităţile, în anul 780 ab U.c. {27 d. Hr.), când avea „ca la treizeci de ani". Recensă-

C-da <10117 coala 2 17

mântui lui. Quirinius a avut loc, şi după Iosif Flaviu, în anul 6/7 al erei noastre.

Dacâ precizarea începerii activităţii Domnului Iisus Hristos este incontestabilă, evenimentul fiind recent şi important pentru Sfinţii Evanghelişti, cei „ca la treizeci de ani" ne permit să socotim anii îndărăt cu aproximaţia inerentă. Quirinius a fost legat al Siriei între anii 6 şi 12, ceea oe creează[1] o dificultate, căci 'Irod cel Mare a murit în anul 750 ab U.c. (4 î. Hr.), pe lângă faptul că Domi\ul 'Iisus nu mlai întruneşte cea „ca la treizeci de ani", după Sfântul Evanghelist Luca. Ţinând seama numai de elementele acestea, Dionysius Exiguus a fixat naşterea Domnului Iisus şi începutul erei noasitre în anul 754 al Romei. Abia calculele ulterioare, făcute cu respectarea datelor istorice, au constatat că această cronologie, intrată în calendarul gregorian, este greşită cu cinci până la .şase ani. Supoziţia *dă* Quirinius a> mai fost încă o dată legat al Siriei, spre a elimina unele dificultăţi, rămâne fără temeiuri 'istorice.

Domnul Iisus şi-a început activitatea sub împăratul Tiberiu,

când era procurator Ponţiu IPilat, urmaşul lux Vialerius Gratus în anul 780 ab U.c. (27 d. Hr.), aşa că rămâne[1] să ¡socotim cei „ca la ¡treizeci de ani" drept treizeci de ani împliniţi şi atunci întreaga cronologie actua'lă trebuie acomodaită cu anul morţii lui Irod cel Mare (750 ab U.c. — 4 î. Hr.). Ultima soluţie

se acordă şi cu vârsta probabila a Domnului Iisus pe care i-o dădeau cărturarii iudei *(Ioan* VIII, 57), infirmând cronologia lui Dionysius Exiguus şi trecând peste dificultăţile cu recensământul, amintite mai sus

.G(indicaiţie cronologică în plus poate ¡fi şi aceea în legătură cu zidirea templului din Ierusalim. Referindu-se Domnul Iisus, odată, simbolic, la acest templu, când î se cereau semne, le spune iudeilor : *„Stricaţi acest templu şi în trei zile îl voi ridica«.* Afirmaţia i-a scandalizat ple iudei care au răspuns : *„în patruzeci şi şase de o.ni s-a, zidit templul acesta şi tu în trei zile îl vei ri~ dica?" (Ioan* 11, 18—20). Cuvintele cărturarilor iudei ne arată oă anul începerii activităţii Domnului Iisus era totodată şi anul al patruzeci şi şaselea de la începutul lucrărilor de

rezidire a templului lui Zorobabel. Aceste lucrări începuseră sub regele Irod cel Mare Idumeul în, al optsprezecelea an de domnie, adică în 734 ab U.c. sau 20 î. Hr. Adunând cei patruzeci şi şase de ani, despre care vorbesc iudeii (cărturarii, fariseii şi saducheii), în măsură de a cuinoaşte cronologia contemporană, rezultă anul 780 ab U.c. sau 27 d. Hr., când Domnul lisus activa. Lucrările da templu, care erau în centrul atenlţiei generale, alu mai continuat patruzeci şi trei de ani şi s-au încheiat abia în anul 70 d. Hr. (Cf. Ilosif Flavjiu, *Ant, iud.,* 15, 11, 1 ; 20, 9, 7 (etc.). De aici se poate deduce şi daita naşterii Domnului lisus care este anul |749 ab U.c. sau anul 5 î. Hr., întorcându-ne îndărăt cu 30 de ani + 1, anul premergător „de activitate al Sfântului Ioan Botezătorul", cât şi data morţii şi învierii Domnului lisus,, adăugând la 780 încă trei ani şi jumătate, a cât cât a durat şi activitatea Sa, după relatările scrip-, turistice, şi; obţinând anul 783 ab U.c. sau 30 d, Hr., în care an, în ziua de 14 Nisan, când începea seara, Paştile iudeilor, a,' murit pe cruce Mântuitorul lisus. De la a- ceste date cronologice nu pot fi diferenţiate mai mari de o jumătate de an : data naşterii Domnului lisus putând fi fixată şi la sfârşitul ¡anului roman 748 ab U.c. pau anul 6 î. Hr.

în concluzie, cronologia dionysiană trebuie pusă de acord cu cronologia romană, cea dintâi fiind greşită şi producând toate încurcăturile. Aşa că anul al patruzeci şi şaselea de la începutul rezidirii templului, socotit după cronologia romană, este anul 734, căci rezidirea a început în anul al opsprezecelea al domniei lui Iiţod Idiumeul (717 ab U.c. = 750 ab U.c. = 4 î. Hr.). Domnul îlisus ş-a născut în anul 749 ab U.c. (5 î. Hr.), cu un an înainta de moartea lui Irod. Adunând în lanul 749 ab U.c. 'cel „ca la treizeci de ani", rezultă 779 ab U.c., anul în care Sfântul Ioan Botezătorul şi-a început activitatea sa, pentru ca Domnul lisus să şi-o înceapă în anul

780 ab U.c., cu un/ an mai târziu, iar adunând 734 cu 46 ani, rezultă tot anul 780, când Domnul lisus activa cu siguranţă. Activitatea lui durând trei ani şi jumătate, El a murit în anul ,783 ab U.c. (30 d. Hr.). Aceeaşi cronologie rezultă, socotind anii, şi după data recensământului din anul al 15-lea al domniei lui Tiberiu. împăratul August a murit în anul 767 ab U.c., dar el îl luase pe Tiberiu părtaş la domnie (socius imperii) din 766 ab U.c.-, deci adunând încă 13 ani, doi <fiind. cei de core- genţă, obţinem anul 779 ab U.c. (26 d. Hr.), când şi-a încetat activitatea Sfântul Ioan Botezătorul, pentru ca în anul 780 ab U.c. (27 d. Hr.) să şi-o înceapă şi ¡Domnul Iisus. Punerea de acord a cronologiei romane cu cea dionysiană se face socotind că Domnul Iisus, în anul 780 ab U.c., avea acum treizeci de ani, deci anul I al erei noastre trebuie să fie 780 ab U.c. — 30 (+ 1) = 749 ab 'U.c. şi nicidecum 754 ab U.c., cum a calculat Dionysius Exiguus. Prin prisma acestei erori de 5 ani (749— 754), dintre care 749 trebuie socotit numai cu ultimele sale zile, se corectează toate celelalte daté, devenind anul 780 ab U.c. anul începerii activităţii, iar anul morţii şi al învierii : 783 ab U*c., anul 30 al erei noastre.

Din clipa jn care ¡se naşte, fiecare om este supus păcatului, deci viaţa rate primejdie şi primejdia este viaţăi numai moartea este

scăpare, existând nădejdea învierii. Mântuitorul Iisus Hristos, adevăratul Fiu al lui Dumnezeu, reprezintă această nădejde supremă

.COPILĂRIA, ADOLESCENŢA ŞI MATURITATEA

Jar pruncul creştea şi se întărea cu duhul, umplându-se de înţelepciune.7."
(Luca II, 40)

Domnul nostru Iisus Hristos este om adevărat şi Dumnezeu adevărat, iar starea Acestui Dumnezeu-Om era aceeaşi şi în epoca fragedă a copilăriei. Domnul Tisus, după firea Sa umană, a fost un copil ca toţi copiii din -toate timpurile. El era socotit originar din Nazaret, „cel dintâi născut al Fecioarei Maria". Scriptura aminteşte şi de „fraţii şi de surorile lui Iisus" : *„încă vorbind El multe mulţimilor, iată mama lui şi fraţii lui stăteau afară, căutând să vorbească cu Dânsul" (Matei* XII, 4(5 ; *Luca* VIII, 9). Despre aceşti fraţi şi despre surorile Sale, amintesc Sfinţii Evanghelişti mai exact când vorbea în sinagoga din Nazaret, deci acasă, în mijlocul cunoscuţilor şi rudelor : *„Au nu este acesta feciorul tesla- ' ului ? Au nu se numeşte mama lui Maria şi fraţii lui: lacov şi Iosi şi Simon şi Iuda ? Şi surorile lui nu sunt toate la noi ?" (Matei* XIII, 55 ; *Marcii* .VI, 3, apoi şi *loan* II, 12 ; VII, 3).

Preasfânta Maria este fecioara veşnică a Creştinismului, simbolul'purităţii umane, ámplinitoarea poruncilor Duhului Sfânt şi a profeţiilor mesianice. Aceşti „fraţi şi surori" sunt „veri", deci rude apropiate ale Domnului Iisus. Aşa le numeau, după obiceiul oriental, nazareteraii, cunoscând prea bine situaţia familială a bătrânului tes- lar Iosif. Verii şi verişoarele, despre care este vorba, a- p>arţin unor ramuri colaterale, rude prin legături de cus- crenie, nicidecum davidice. Fecioara Maria rămâne fecioară şi după naşterea Domnului Iisus (post partum). Una dintre multele femei cu numele Maria, de pildă, nu este Maria, máma Domnului Iisus, ci o „Mărie a lui Cleopa sau cealaltă Mărie", despre care vorbeşte Sfânta ¡Scriptură *(„Şi erau acolo mai multe femei, privind de departe... între care era Maria Magdaléna şi Maria, mama lui lacov şi a lui losi") (Matei,* XXVII, 56). Similitudinea celor două nume nu trebuie să ducă la identificări hazardate.

Aceste nume erau foarte răspândite. Fecioara Maria a avut un singur Fiu, pe Domnul nostru Iisus Hristos, iar aşa-numiţii săi „fraţi şi surori" erau veri ai Domnului sau nepoţi ai Fecioarei Maria.

. Pe bătrânul Iteslar Iosif îl mai aflăm, după doisprezece ani, la praznicul Paştelui, în Ierusalim, căutându-şi „fiul", aşa cum era socotit în Nazaret. Nu şe aminteşte nimic de ceilalţi fraţi şi surori. Domnul Iisus nu era în ceata rudelor Sale, între ceilalţi copii de vârsta Sa. După acest ultim drum de la Nazaret la Ierusalim *(Luca* II, 41), Sfântul Iosif dispare din relatările Sfinţilor Evanghe- listi. Absenţa'sa va determina mai târziu atitudini ostile din partea rudelor, care au făcut presiuni şi asupra Fecioarei Maria, deşi aceasta ştia cine este Fiul ei, după cum ştiuse şi bătrânul Iosif care-l ocrotise pe Domnul Iisus ca un adevărat tată. în această ambianţă, copilul se dezvoltă, aşa cum spune Sfânta Scriptură: „Iaţr *Pruncul creştea şi se întărea cu duhul , umplându-se de înţelepciune şi darul lui Dumnezeu era peste El" (Luca* II, 40). Domnul Iisus era deci un copil dăruit, a- dică bine dotat, după firea Sa umană, dacă ne luăm după imp'reuia învăţătorilor- *Legii* şi după întâmplarea de la vârsta de doisprezece ani.

Copilul se dezvolta într-un univers specific Ţării Sfinte şi „poporului ales", din elementele căruia unele au intrat în plasma învăţăturii Sale de mai târziu. Timpul avea cadenţe precipitate şi (era plin de anxietăţi colective ; ritmurile versetelor scripturistice privitoare la Mesia erau pe toate buzele, *Legea* şi *Profeţii* deveniseră o călăuză în viaţă, într-un asemenea mediu, copilul mesianic cunoştea *Scripturile,* închegându-i-se în minte viziunile de apocalips cosmic şi personal. Cerurile fără furtuni şi cu fulgere mute ale Ţării Sfinte năş- teau oameni ou frământări sufleteşti tulburătoare şi cu revărsări de patimi inexplicabile de multe ori în Septentrion. Oameni cuprinşi şi mistuiţi de promisiunea mesianicului, făcuta de Dumnezeu lui Adam şi Evei şi intinzându-se cu viitoarea sa misiune pe toată aria pământului, îşi purtau

încărcăturile incendiare de gânduri şi det preziceri pe toate drumurile acestei ţări-- Nici o deznădejde nu sfâşia pânza ţesută de mileniile de aşteptări, întreţesute cu producţii folclorice, dintre care unele vor da alt chip lui Mesia. Tot ce se întâmpla prindea' chip din miedul mesianicului şa se consuma în el. în această! lume, religiozitatea era o realitate dominantă, precum cele patru elemente esenţiale antice : foaul, apa!, aerul şi pământul. în aluatul ei dispăreau; toate personalităţile, oricât relief spiritual |ar fi avut; alte modalităţi de exprimare nu existau; religia ^poporului ales" avea prioritate socială, politică, economică şi culturală. în cadrele patriarhale de atunci, marii bărbaţi erau trimişii divini care-şi jucau rolurile cu convingere deplină, inspiraţi de Duhul Sfânt, pe marea scenă a Ţării Sfinte cu fundaluri naturale, formate din lacuri, din dealuri, munţi şi pustiuri, din râul Iordan sau din Marea Moartă. Cortina cădea odată.

Alcătuirea frazei şi conţinutul ei cărturăresc, veşmintele noi şi scumpe, filacteriile şi zorzoanele distingeau pe farisei şi pe saduchei de ¿lotaşii care umblau desculţi, fără sandale, rudimentar îmbrăcaţi, ca şi copilul Iisus, cu o cămaşă simplă şi lungă, legaţi cu o cingătoare, nededaţi cu subtilităţile logosului precum cei dintâi, permanent cu sulurile *Legii* şi ale *Profeţilor* în mâini. .

Mama Domnului Iisus, Fecioara Maria, era o femeie a epocii sale cu credinţă fermă în rnesianitatea fiului său, ţinând datinile şi obiceiurile folclorice, plină de dragoste, dar şi de autoritate, ca orice mamă, faţă de cei pe care-i iubea, gata oricând de drumuri obositoare pe urmele fiului său, căruia-i purta grija, după moartea Sfântului Iosif. Universul matern i-a împrumutat şi Domnului Iisus elemente tradiţionale folclorice care vor fi folosite mai târziu în cuvântările Sale.

Mediul social, în care S-a dezvoltat Domnul Iisus, era şi el arhisaturat de ritualuri ancestrale, de gesturi hieratice, împrumutate de la preoţi de către bătrânii şi bătrânele satului, de iniţieri

religioase, dar Işi de fan- lasme şi de zări terifiante ale viitorului. Mai ales era o psihoză colectivă a unor primejdii iminente şi fără do leac care ameninţau „poporul ales" de pretutindeni şi care se înmulţeau, eshaotlogic şi apocaliptic, pentru ca să se împlinească timpurile. Această psihoză este explicabilă, după suferinţele îndurate. Aşa se rotunjeau viziunile profetice şi se realizau coordonatele istorice *kic et mine* pentru apariţia lui Mesia. Unele dintro reminiscenţele cunoştinţelor şi experienţelor câştigate în copilărie vor ieşi din nou la suprafaţă în timpul activităţii ; ele făceau parte din acest ethos colectiv care îşi imprimase preceptele sale milenare prin expresii paremiologice 'şi sinteze anonime parabolice şi în sufletul impresionabil al Domnului Iisus.

Domnul Iisus se bucură de copil, de la vârsta de 12 ani, de caracteristicile vieţii Sale de rabi, adică de propovăduitor îşi învăţător al mulţimilor. Vorbea ore întregi, oriunde şi oricând, şi despre orice subiecte din vremea Sa. Cuvântul Său era capabil de lirism universal, dar şi de atitudini demascatoare ale ¡fariseilor şi pedepsitoare ale profanatorilor casei Domnului. La a- reastă vârstă Domnul Iisus are prima întâmplare istorică înregistrată care-i vădeşte firea, cât şi viitoarea Sa chemare. La un praznic al Paştelui, ¡când era de doisprezece ani, Domnul Iisus se afla. cu ai Săi în Ierusalim, aşa cum era obiceiul. Ierusalimul, pe vremea Domnului Iisus, era cetatea cea sfântă a lui Iahvé, locul unde se afla templul Său, centrul spiritual şi politic &1 po- porului, dominat de arhierei şi cărturari. Cetate tipic orientală, cu străzi întortocheate şi strâmte, plină de negustori şi de zarafi- care pătrunseseră! până în pieţele templului, Ierusalimul atrăgea toate privirile mai ales în timpul sărbătorilor pascale, când se umplea până la refuz de pelerini. Sacrificiile şi slujbele preoţilor culminau şi ele cu intrarea tainică anuală a arhiereului, investit cu sacrele „urim şi tunim", în' 'Sfânta Sfintelor, în luna a 7-a,. în ziua a 10-a a lunii *(Lav.* XVI, 29). Restaurarea templului începuse sub Irod cel Mare

Idume- uT|, într-al optsprezecelea an de domnie, adică în 733 ab U.c. Când Domnul Iisus, mai. târziu, va curăţa templul de zarafi, sinedriştii se vor indigna, auzindu-l că „se laudă" că este în stare să ridice un asemenea, templu, numai în trei zile *(Ioan* II, 20). Templul vechi al lui Zorobabel era, aşadar, într-un stadiu avansat de recon- strucţie când îşi începe Domnul Iisus activitatea. Ziduri dispusa în forma unui patrulater-şi împodobite cu porticuri înconjurau curţi şi incinte şi adăposteau clădiri fastuoase, visterii şi altare, dintre care cel mai strălucitor era „hieron", clădit din marmură albă, acoperită cu plăci de aur masiv şi alte podoabe sacre, pe măsura Sfintei Sfintelor, încăperea lui Iahve, pe care. o cuprindea. 'Acest templu măreţ, aşezat pe muntele Mo- risah, atrăgea toate privirile prin construcţiile sale su- perbe, averile sale uriaşe şi ceremoniile Sale religioase. Apoi veneau la rând celelalte clădiri ale cetăţii : palatul lui irod cel Mare, palatul lui Caiafa, palatul lui Ana, marii arhierei, palatul lui Irod Antipa, casele impozante ale celorlalţi potentaţi şi deasupra tuturora, în coasta templului, turnul Antonia, turnul de pază al legionarilor romani, turnul cu închisorile şi cu cazărmile cohortei peste -care stăpânea tribunul.
- Domnul Iisus cunoştea destul de bine cetatea Ierusalimului încă din copilărie, după vizitele anuale, făcute împreună cu familia şi cu rudele Sale. De bună seamă că fusese găzduit de diferiţi cunoscuţi ai lui Io- sif şi ai Fecioarei Mana. Domnul Iisus colindase străzile cetăţii şi 'admirase construcţiile fastuoase, mult deosebite de cele din Nazaret. Mai târziu, El a legat şi prietenie" .cu diferiţi locuitori ai Ierusalimului. Aşa vom afla, înainte de Cina pascală finală, că un. prieten al Domnului Iisus locuia nu departe de palatul lui Ca- iafa şi era destul de înstărit, întrucât îi pune la dispoziţie „un foişor mare, aşternut" pentru Cina pascală *(Luca* XXII, 12). Cunoscând oraşul acesta, tentacular şi cosmopolit, antic, destul de bine, Domnul Iisus îi va plânge adeseori soarta : *„Ierusalime, Ierusalime, cel ce omori prorocii şi*

ucizi cu pietre pe cei trimişi la tine, de câte ori am vritt să adun pe jiii tăi, cum adună cloşca puii săi sub aripi, şi nu aţi voit ?" (Luca XIII, 34). Ierusalimul fremăta deci plin de patimi şi intrigi politice şi religioase, de ambiţii de castă şi de zăngănit de arme, având o configuraţie spirituală în imperiul roman..
Icoana aceasta a Ierusalimului, viu şi tumultuos, va face loc mai apoi, în cel mai pur stil proftic, iMaginii catastrofice a cetăţii cu care Domnul Iisus dorea şă-i facă să vadă viitorul sumbru pe cei care nu credeau în El *: „Iată, se lasă pustie casa voastră l"* în acest oraş venea copilul Iisus, la doisprezece afti, cu ochii larg deschişi la priveliştile ce i le oferea.

Şfârşindu-se zilele de praznic, Domnul Iisus a rămas în Ierusalim, fără ca să ştie Sfântul Iosif şi Fecioara Maria care au pornit âa drum spre casă. Socoteau că este în ceata călătorilor, printre ceilalţi copii cunoscuţi. Abia după „o cale de o zi", au observat lipsa şi s-au întors înapoi şi, după o căutare de alte trei zile, L-aiu a- flat în templu, şezând în mijlocul dascălilor, ascultân- du-i şi punându-le întrebări. Aceşti idascăli, de bună seamă saduchei şi farisei, cărturari şi bătrâni ai poporului, „se minunau toţi de priceperea şi răspunsurile Lui" *(Luca* II, 47). Reproşului matern Domnul Iisus îi răspundea neaşteptat de matur : *„Oare, nu ştiţi că în cele ale Tatălui Meu Mi se cade să fiu?" (Luca II,* 49).

Expresia „Dumnezeu-Tată", care viza Sfânta Treime este folosită' pentru prima dată de Domnul Iisus, deşi cele trei persoane există din eternitate : Dumnezeu-Ta- tăl Creatorul, Dumnezeu-Fiul Mântuitorul şi Dumne- zeu-Duhul Sfânt Mângâietorul, dar numai o singură fiinţă divină ipostaziată. Deocamdată, expresia folosită de Domnul Iisus vestea naşterea .teologiei Sfântului Apostol Pavel, apoi a Sfinţilor Părinţi şi a Sfintelor Sinoade Ecumenice. Impresia extraordinară produsă de copil, pecrimanentizată de la naştere până la vârsta „cam de treizeci de ani", menţine peripeţiile acestei întâmplări în proporţiile sale

mesianice. Copilul s-a rătăcit, după părerea celor care îl căutau, dar El nu se depărtase de templu şi fusese reţinut de dascăli. Aceştia aflaseră un ucenic, discutau cu el, îl hrăniseră şi-l culcaseră în- tr-una din încăperile templului. Răspunsurile copilului divin, socotite naive şi nevinovate, tocmai de aceea pline de înţelesuri şi deosbit de originale pentru acei dascăli blazaţi de atâta cercetare a textelor scripturistice, reprezentau noutatea. Ele dovedesc că Domnul Iisus se bucura de-o aleasă educaţie religioasă. Teslarul Iosif a fost educatorul Său, ia vârsta Sa fragedă. Dar mai ales Fecioara Maria, ca orice mamă, s-a îngrijit de educaţia religioasă a fiului ei; religiozitatea fiind legată intim de sentimentalitatea specifică feminină. Fecioara Maria avea cunoştinţe religioase depline de la templu, şi aflase, după cât se dovedeşte, un teren favorabil în fiul ei, mai ales că Domnul Iisus îi semăna, după firea sa u- mană, având înfăţişarea mamei Sale, ca orice copil de sex masculin. Această înfăţişare a Domnului Iisus, de- ilioateţea Sá sufletească, comportarea Sa gingaşă vor forma, de altfel, trăsături caracterologice specifice care nu se vor dezminţi nicicând, în nici o împrejurare a vieţii Sale. Mama şi-a imprimat adânc pecetea personalităţii sale în timpul copilăriei, aşa că ea are rolul hotărâtor în formarea Domnului Iisus, după natura Sa u- rnamă. Acest episod este încheiat de Sfântul Evanghelist Luea aşa : *„Şi s-a coborât împreună cu ei şi a venit în Nazaret şi le era supus. Iar mama ■ lui păstra toate cuvintele acestea în inima sa. Iisus sporea cu înţelepciunea şi cu vârsta şi cu harul lui Dumnezeu" (Luea* II, 52 —52). Este singurul episod din copilărie, relatat de Sfântul Evanghelist Luea şi deţinut de bună seamă de lia, Fecioara Maria, păstrătoarea cuvintelor, dar şi a întâmplărilor. După acest episod, urmează *marele răstimp alb* din viaţa Domnului Iisus. De la doisprezece ani şi până la treizeci de ani, nu mai. ştim nimic desr- pre El.Cum se explică acest fapt şi ce-a făcut Domnul Iisus în acest lung răstimp se poate stabili doar conjuncto- ral, folosindu-se textele scripturistice. Că vor fi cunoscut Sfinţii

Apostoli şi a'lte evenimente din aceşti optsprezece ani, aceasta este sigur. De ce nu le-au istorisit ? De *Ce* nu s-a folosit acest răstimp de către fariseii activi şi efervescenţi ? N-au avut preţ evenimentele acestea ? Atragej atenţia, totuşi, un text de la loan : *„Sunt încă multe altele câte a făcut Iisus care, de s-ar fi scris câte una, mi se pare că nici în lumea aceasta n-ar încăpea cărţile ce s-ar fi scris" (loan* XXI, 25). între aceste *multe altele* este posibil să fie cuprinse şi evenimentele din a- ceşti optsprezee ani care n-aü fost socotite atât de semnificative, ca să fie înşirate, cum sunt cele din timpul activităţii. Pierderea lor este ireparabilă şi lipsa lor împiedică cunoaşterea biografică completă a Domnului lisus ; ea rămâne lacunară. Totuşi, din analiza activităţii, putem stabili câteva puncte de reper şi, pentru acest îung răstimp alb.

„Fiul teslarului" (*Matei* XIII, 56) a învăţat şi el meseria sfântului Iosif, măcar că nu ştim dacă a, practicat-o. A învăţat-o datorită" cel puţin spiritului de imitaţie, chiar dacă a avut alte înclinări şi

preocupări. Aceste înclinări se fac vizibile de la vârsta de doisprezece ani. Domnului lisus îi plăceau *Scripturile* vechi ale poporului Său şi visa ca orice tânăr entuziast şi patriot la eliberarea poporului său. Tânărul fiu al Sfinte Fecioare Maria nu putea deveni decât un teslar ca Iosif, dacă' rămânea .' acasă. De aceea, El, fiind Mesia,

alege singura cale care-i putea a- sigura o desfăşurare mai amplă a personalităţii Sale şi a cunoştinţelor Salé. Domnul, lisus avea ceva de spus, adică revelaţii hotărâtoare în miezul înfierbântat al a- celor vremuri, şi S-a hotărât pentru aceasta, având con- ştiinţa adevăratului Mesia. În acea vreme şi-n acea ţară, „religiosul" era total ;

el hotăra destinele oamenilor, de aceea un individ anonim nu putea să se facă cunos- cut pe altă cale. Drumurile şi pieţele cetăţilor erau pline de profeţi, de oameni inspiraţi, de vizionari şi de "fanatici. Miracolul plutea în aer, iar zVonurile circulau cu repeziciunea orientală. Vraci, fachiri, hechimi şi déscán- tători se

amestecă cu şarlatani
şi speculanţi ai creduli-
tăţii populare. Într-un
asemenea mediu se
explică naşterea,
dezvoltarea şi
înflorirea instituţiei
profetice care a dat
personalităţi marcante
acestui popor ca :
Moisi. ¿saia, Ieremia,
Iezechiil şi Daniil. Nu
toţi însă ajungeau să
aibă influenţă mare,
dar aceasta nu-i

împiedică să profetizeze

.Ca de obicei, „religiosul" 6e împletea cu contrafacerea, cu falsul şi cu impostura. Aleşii, vasele sfinte ale Duhului, trimişii, văzătorii şi vorbitorii nu erau persecutaţi, nioi batjocoriţi. Ei erau respectaţi şi ascultaţi, chiar dacă) piereau din nou în anonimatul dinJ care ieşiseră!. Era şi o modalitate uşoară, pentru unii, de a-şi câştiga viaţa, căci ceilalţi cetăţeni îi ajutau ou ofrande, cu mâncare, haine şi chiar cu bani. Problema aceasta gingaşă a asigurării mijloacelor de trai şi-o va pune mai târziu şi Domnul Iisus, împovărat şi de Sfinţii Apostoli şi de ucenici, şi nu o va putea rezolva decât în acelaşi fel. Ajutorul populaţiei era decisiv şi, când lipsea, se a- răta foamea, iar ucenicii flămânzind „smulgeau spice şi mâncau" (*Matei* XII, .1).

Pentru a se manifesta ca „adevăratul profet", Domnul Iisus s-a pregătit cu deosebită seriozitate, învăţând în amănunţime *Scripturile Sfinte,* ceea ce rezultă mai apoi din referinţele bogate. Domnul Iisus a studiat cu totul altfel aceste cărţi, de cum le studiau cărturarii vechi, cărora le va denunţa spiritul îngust de castă. Aptitudinile firii umane a copilului divin se dezvoltaseră şi originalitatea întrebărilor şi răspunsurilor pe care lc pusese sau ie dase dascălilor în templu era autentică. El .vorbea a- ramaica, dar cunoştea şi ebraica. Formaţia Domnului Iisus nu .este. astfel, o formaţie de cărturar de sinagogă, ci cu totul alta. El priveşte lucrurile în adâncime, ca un adevărat Dumnezeu. Caracteristicile învăţăturii Sale sunt profund deosebite de-ale cărturarilor, asemănătoare în unele privinţe cu ale esenienilor, deşi deosebit din punct de vedere umano-divin şi de-ale lor. Ele se apropie, iniţial, mult de-ale Sfântului Ioan Botezătorul şi înaintemergătorul. Domnul Iisus şi Sfântul Ioan au, până la un anumit punct, o

formaţie asemănătoare. E- xistă şi anumite similitudini care dovedesc şi cunoaşterea învăţăturii acestor comunităţi. Modalităţile de viaţă în comun ale esenienilor erau destul de bine cunoscute şi nu puteau fi ignorate de Domnul Iisus sau de Sfântul Ioan, desi n-au aparţinut unei comunităţi anume, cum ar fi, de pildă, cea[1] de la Qumram. Nu sunt excluse contactele directe cu esenienii, discuţiile şi cercetarea vieţii lor curate, bineînţeles nu până la identificarea Domnului Iisus cu un esenian, căci aceştia trăiau în comunităţi specifice, iar Sfântul Ioan şi apoi Domnul Iisus lucrează independenţi.

Pliniu cel Bătrân îi descrie pe esenieni ea „un neam izolat şi uimitor între celelalte neamuri ale lumii, n-au femei (sine femina), se feresc de dragostea trupească, n-au bani (sine pecunia) şi trăiesc Szolati... ei se recrutează dintre oamenii obosiţi de viaţă..." (*Historia naturalis* V, 17). Statutul comunităţii eseniene din Qumram aduce date noi, deosebit de preţioase. Comunitatea eseniană practică munca în comun. Membrii trebuie să muncească iot în comun şi să aibă avere în comun *(Statutul ese- nian* I, 11—12). Tot comune sunt şi-mâncarea la mesele frăţeşti, binecuvântarea şi sfatul (VI, 2—5). Bogăţia este veştejită cu cuvinte aspre (XI), iar robii sunt trataţi ou blândeţe (XII). Săracii, văduvele şi orfanii sunt ajutoraţi şi sprijiniţi (VI, 16). Fără a fi o carte de învăţătură sistematică, *Statutul esenian* cuprinde şi referinţe doctrinare preţioase. Adepţii Bunt persecutaţi de „oamenii strâmbătăţii" şi trebuie să se izoleze de ei, părăsind lumea şi retrăgându-se în pustiu (VIII). Raporturile între esenieni trebuie să fie frăţeşti, iar comportarea este precis stabilită : „Fiecare să-şi iubească fratele său ca pe sine însuşi" (VI, 21). în schimb, *Statutul* nu vorbeşte deloc de dragostea trupească, de femei şi de copii. Dintre practicile - eseniene sunt bine cunoscute binecuvântarea pâinii şi a vinului, botezul cu apă, pocăinţa şi mărturisirea păcatelor, sărăcia de bunăvoie, ascultarea şi integrarea în comunitate. „împărăţia

lui Dumnezeu" sau „împărăţia dreptăţii" este laitmotivul eshatolgic, iar „mântuirea şi învăţătorul dreptăţii" devin elemente ,e- senţiale soteriologice, dezvoltate ulterior. Făcând o de- marcaţie precisă înrte elementele doctrinare, aflate embrionar, în *Lege şi Profeţi,* de unde au ¡trecut şi la e- senieni, se constată că învăţătura Sfântului loan Botezătorul este frântă de sabia lui Irod, înainte de a se dezvolta, rămânând la imperativul mesianic al pocăinţei. -învăţătura Domnului lisus împlineşte *Legea* şi *Profeţii ;* El este adevăratul Mesia, iar activitatea Sa va dura trei ani şi jumătate. Cercetarea comparativă a învăţăturii Domnului lisus impune originalitatea Sa divină. Se petrecuseră deci lucruri multe în cei optsprezece ani care conturaseră două caractere ferme, deosebite structural în alte privinţe, dar nu concurente, care ieşeau pe scena Ţării Sfinte, spre a inaugura o epocă plină de frământări şi evenimente religioase hotărâtoare din punct de vedere revelaţional.

Anumite informaţii, în sfârşit, cu privire la copilă- ria, adolescenţa şi maturitatea Domnului lisus sunt cuprinse şi Sn *Evangheliile apocrife.* Ele sunt plăsmuite după cele canonice. Autorii lor nu sunt tot atât de bine informaţi, biografic şi mesianic, ca autorii celorlalte cărţi canonice şi se referă mai ales la timpul copilăriei şi la răstimpul alb din tinereţea Domnului Jisus, încercând să le suplinească pe cele dintâi oare n-au acordat interes acestor ani, mai puţin cunoscuţi în istoria mântuirii. Sfinţii Evanghelişti canonici, sunt rezervaţi, când este vorba ide biografia Domnului Iisus până la treizeci de ani. Ea nu prezenta încă marele interes inconomic divin din punct de vedere soteriologic. De aceea, chiar dacă s-au cunoscut amănunte mai bogate cu privire la copi- lăria şi tinereţea Domnului Iisus de la Fecioara Maria, Mama Sa, ele au fost trecute sub tăcere, urmărindu-se să se scoată în relief divinitatea

Mântuitorului care se manifestă în mod deosebit odată cu începerea activităţii Sale. Apocrifele însă nu procedează aşa. Pentru! ele, tocmai această epocă din viaţa Domnului Iisus prezintă mai mult interes şi este speculată, dail la un nivel sub-evanghelic care trebuia să le erate imediat suspecte. Asemenea *Evanghelii apocrife* au fost plăsmuite paralel ou cele canonice sau după ele, în diferite comunităţi creştine de autori necunoscuţi şi au fost atribuite unor persoane sau colectivităţi care se bucurau de trecere. Mai cunoscute sunt : *Evangheliile lui Matia, Iacov, Petru, Toma, Filip, Andrei, Vartolomeu, Nicodim, Várnává, Apele, Vasilide, Cherint, Marcion, Tatian, Valentin*; apoi *Evanghelia celor doisprezece apostoli, Evanghelia evreilor. Evanghelia manicheilor (manicheenilor). Evanghelia ebioniţilor. Evanghelia egiptenilor, Evanghelia sirienilor. Evanghelia desăvârşirii, Evanghelia veşnică* şi altele.

Ceea ce ne relatează! aceste *Evanphelii apocrife* este surprinzător de naiv şi de neverosimil, răspândind chiar şi unele, erezii.

Mergând pe drumul mistificării, ele exagerează naiv divinitatea Domnului Iisus, ■ combinându-i viaţa cu poveşti

orientale în care predomină vrăjile şi farmecele. *Evangheliile apocrife* reprezintă antipodul

Sfintelor E- vanghelii canonice.

încercarea lor de-a umple golurile biografice, folosind aceleaşi metode, a eşuat. Autorilor le-au lipsit antenele fine mesianice, pentru ca plăsmui- iile lor să se integreze între adevărurile revelate. Dar şi contemporanii

Domnului Iisus îşi făcuseră o părere despre El, mai ales cărturarii. Părerea era, adeseori, superficială şi deformată, potrivit imaginii ,lor despre Mesia pe care îl concepeau ou itotul altfel. Domnul Iisus tiu era, nicidecum, identificat cu Mesia. Chiar Sfântul Ioan Botezătorul trimite din închisoare la el doi ucenici să-l întrebe

„dacă el este cel ce vine sau pe altul să-l aştepte" *(Matei* XI, 3). Pentru cărturari şi farisei, Domnul Iisus „scotea pe demoni cu^ domnul demonilor" *(Matei* IX,' 34) ; era un om obişnuit, criticabil, căci : „A venit şi Fiul Omului mâncând şi bând, şi zic : *Iată un om mâncucioş şi băutor de vin, prietenul, vameşilor şi păcătoşilor« (Matei* XI, 19), un neştiutor de carte *(Ioan* VII, 15), un om simplu, feciorul teslarului Joşii

din Nazaret *(Matei* XIII, 55), un răzvrătitor al norodului *(Luca* XXIII, 2), un călcător al-Legii *(Matei* XII, .2) şi un făcător de rele *(Ioan* XVIII, 30), un hulitor *(Matei* XXVI, 65), un impostor *(Luca* XXII, 71; XXIII, 35). Mulţimile, poporul ■de rând, oamenii simpli, au avut o atitudine radical o-pusă. Domnul Iisus este un prieten al lor pe care-L urmau şi-L

ascultau *(Matei* XV, 32 ; *Luca* XIX, 48 ; XXI, 38V. un binefăcător *(Matei* XV, 31), un om extraordinar, un prooroa *(Matei* XXI, 11 ; XXI, 46), Fiul, hii Dumnezeu *(Matei* XVI," 16; *Marcu* XV, 39; *Ioan* XI. 27)„ fiindcă nu înfăţişa pentru ei o primejdie, o concurenţă vitală, ca pentru cei dintâi care-şi vedeau clătinate poziţiile seculare prin fiecare cuvânt rostit de Domnul Iisus Hristos

.Este mai mult decât sigur că expresia „Nazarineanul" *iViatei* I, 24 ; *Ioan* XVIII, 7 ; XIX, 19 ; *Fapte* III, 6 ; IV, 10) vine de la Nazaret, locul unde a copilărit şi a trăit Domnul Iisus până la vârsta maturităţii : *„Şi venind a locuit în cetatea ce se numeşte Nazaret, ca să se împlinească ceea cs s-a zis prin prooroci că »Nazărine'an se va chema«" (Matei* II, 23). Expresia n-are nici o legătură cu vreun sens sau vreo însuşire spedfică a Domnului Iisus, astăzi cu neputinţă de restabilit etimologic, şi nici ou secta precreştină a nazirenilor ; numele *nazir* corespunzând oarecum, grecului *hagios,* de unde ar fi rezultai „Iisus Sfântul" *(Marcu* I, 24). Nazireatul precreştin era legat de anumite reguli pe care Domnul Iisus nu le respecta în mod special, ca să fi fost un adept al sectei, după cum n-a fost adept nici al comunităţii eseniene. În orice caz, accepţiunea cea mai plauzibilă este că denumirea „nazarinean" indica la început localitatea de baştină a Sfântului Iosif, a (Fecioarei Maria şi deci a Domnului Iisus : *Nazaret,* cum se procedează de obicei. Că această expresie a putut să aibă ulterior şi o implicaţie specială pentru contemporani, legată de Mesia sau de misiunea 'Domnului Iisus, fiind adaptâtă etimologic (Na- zarethanos - Nazarinos - Nazareos - Nazarenos) este posibil, dur prin aceasta se atacă localizarea geografică a copilăriei şi a 'tinereţii Domnului Iisus, strâns legate de Nazaret.

" O altă denumire a Domnului Iisus, legată de regiunea căreia ii aparţinea Nazaretul, adică de Galileea, este „Iisus Galileianul". Şi câţiva dintre Sfinţii Apostoli erau galileieni şi câteva femei pioase care-l urmau. Mişcarea Domnului Iisus se născuse în Galileea, aşa că denumi-, rea era larg folosită de contemporani : *„Iar mulţimile ziceau : Acesta este Iisus, proorocul din Nazaretul Galileii" (Matei* XXI, 11). Ei au atribuit-o mai apoi şi creştinilor sau adepţilor Domnului Iisus. Fiind multe revolte în această regiune, galileienii erau cunoscuţi, aşa că Domnul Iisus, când este prins, este trimis de Ponţiu Pilat la Irod Antipa, fiindcă

„galileian era omul" *(Luca* XXIII, 61). Domnul Iisus mai era cunoscut apoi şi ca „fiul teslarului Iosif" *(Matei* XIII, 55), obişnuindu-se orecizarea genealogiei după capul familiei, nefiind luate în considerare alte condiţii speciale ale venirii lui Mesia, desi Sfântul Iosif era numai logodnicul Fecioarei Maria. Domnul Iisus fusese numit; de bună seamă, mâi întâi de nazareteni : „fiul teslarului", iar când a ieşit din Nazaret, învăţând în Galileea, Iisus Nazarineanul, pentru ca mai apoi, ieşind şi din hotarele Galileii, Iisus Ga-lileianul ; oraşelul natal (naşterea în Betleem fiind cunoscută numai dé rude, mai târziu şi de adepţi), nespu- nând prea multe celorlalţi locuitori din Ţara Sfântă. Celelalte denumiri ale Domnului Iisus : alesul lui .Dumnezeu *(Luca* XXIII, 35), regele iudeilor *(Luca* XXIII, 38), învăţătorul *(Matei* VIII, 19 ; XVII, 24 ; *Lúea* IX, 33 etc.).

C-da 10117 coala 3.

domnul *(Luca* VI, 46 etc.), proorocul *(Matei* XVI, 14 ; *Marcu* VI, 4), dreptul *(Matei* XXVII, 19), fiul lui David *(Matei* XII, '23), Hristos, Mesia, Fiul lui Dumnezeu *(Matei* XVI, 16 ; *Marcu* III, 11) sunt apelative mesianice, intervenite în decursul activităţii.

Semnificativă este şi folosirea expresiei *Fiul Omului* căruia i se atribuie un sens mesiani'c, fiind repetată de 69 de ori în *Sfintele Evanghelii sinoptice* şi de 12 ori în *Sfânta Evanghelie* a Sfântului Ioan. Sensul,ei mesianic, aflat la *Daniil* VIII, 13—14, scoate în e- videnţă descendenţa umanâi *(Luca* VII, 34). Cu ajutorul acestei expresii, se arată că Fiul lui Dumnezeu a devenit şi Fiul Omului. Identitatea Fiului Omului-Fiul lui Dumnezeu - Mesia trebuia făcută şi pe această cale. Domnul Iisus a preferat prima expresie mesianică[1] indirectă, folosindu-se mai puţin de celelalte (directe ; cea dintâi (Fiul Omului) fiind mai apropiată, fără implicaţiile celorlalte. Domnul Iisus a avut conştiinţa mesianică de la începutul activităţii Sale. Fiind Fiul Omului, deci însăşi expresia cinstei umane, El n-a înşelat pe nimeni.

Domnul Iisus şi-a însuşit, astfel, esenţia *Cărţilor sfinte,* după norme selective personale, de aceea le răspunde deconcertant cărturarilor, osificaţi în interpretări şi receptări ale textelor specifice castei lor. Ca Dumnezeu adevărat şi ca Om adevărat, El era pentru ei un excentric şi un original, un om format altfel, structural deosebit de tipul cărturăresc. Necunoaşterea şi neaderenţa la învăţătura Sa îşi au, izvorul în această deformare li- vrescă a lui Mesia cel adevărat. Din motive explicabile în marea lor parte, adică din cauza invidiei, apoi a temerii de represaliile, mai-marilor poporului, şi în Na- zaret atmosfera nu îi era prielnică Domnului Iisus. Nu-L sufereau nici consătenii Săi, dar mai ales nu-L îndrăgeau nici aşa-numiţii „fraţi şi surori", adică verii şi veri- şoarel© Sale. Domnul Iisus nu intra îri tiparele comune ale satului Nazaret cu prisosul minţii Sale divine. Este posibil să-i fi făcut atmosferă defavorabilă şi cărturarii satului, căci vederile Domnului Iisus eraU altele decât ale lor şi firea Sa deschisă nu-i cruţa, în oribirea lor, şi le spunea adevărul în faţă. în orice caz, ireductibilităţi spirituale îl vor desprinde de satul Său, de consătenii Săi contemporani şi de aşa-numiţii „fraţi şi surori". Mama lui, Fecioara Maria, ştiind misiunea Fiului ei, a consimţit ca El- să părăsească Nazaretul. îndepărtarea Domnului de sat şi de consătenii Săi nu a însemnat şi înstrăinarea de Sfânta Sa Mamă, având grijă de ea până şi în clipele agoniei de pe cruce.

Numai unul dintre izvoare se schimbă în fluviu şi-şi taie albia

de-a lungul unui întreg continent

.PERSOANA DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

„De mărturiseso Eu pentru Mine Însumi, mărturia Mea *nu este adevărată. Altul este ■care mărturiseşte pentru Mine şi ştiu că adevărată este mărturia, pe care o mărturiseşte pentru Mine."*
(Ioan V, 31—32)

Despre Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu a-.» devărat !şi Om adevărat, s-a scris foarte mult. Neavând o sursă autorizată, care să ne ofere date complete pentru a schiţa profilul Său psiho-fizic, s-au formulat, de-'n lungul ' veacurilor, numeroase opinii contradictorii, nu numai cu privire la înfăţişarea Sa, ci şi cu referire la existenţa şt rolul Său în istoria mântuirii. . .

Unii biografi, care n-au contestat existenţa Sa istorică, au văzut în Domnul nostru lisus Hristos o persoană reală, obişnuită sau un om „făcător de minuni", fa- bulându-se pe marginea unor informaţii apocrife. Alţii au văzut în El un om- de geniu, o figură de culme a istoriei, negându-i însă divinitatea.

Referinţele sunt variabile, imaginile se .estompează cu cât biograful se îndepărtează de *Sfânta Scriptură,* singura depozitară a informaţiilor autentice despre Acela oare este .Dumnezeu şi Om.

Cum în general era şi de aşteptat, de la Domnul Iisus nu ne-a rămas un chip. în Ţara Sfântă, 'asemenea imagini nu erau admise, „chipurile pictate şi cioplite" fiindu-le proprii numai păgânilor şi, bineînţeles numai celor care deţineau poziţii însemnate. Asemenea chipuri puteau e- xista deci numai în casa procuratorului Ponţiu Pilat, precum şi-n garnizoanele cohortelor, undo erau păstrate „semnele divinilor cezari". Imaginea Domnului Iisus este însă realizabilă prin deducţie din textele *Sfintei Scripturi.* El aparţinea tipului semitic ; era blond-roşcat, ca în unele

icoane pe care le vedem şi în zile noastre, lucrate după vechi tradiţii, sau oacheş, ca tn altele, cu nasul caracterisitc al seminţei, asccitc, de statură potrivită, purtând părul lung revărsat pe umeri.

Ţinuta sa era demnă, serioasă ; mişcările măsurate şi expresive : era tăcut şi gânditor. Chiar în- .împrejurările cumplite, ca în faţa arhiereilor Ana şi Caiafa, ori în faţa lui Irod An tipa, tetrarhul, şi a lui Ponţiu Pilat, tace. în orice caz, nu era un om vesel. Se spunea că n-a râs niciodată. Situaţia Sa specială nici nu-i îngăduia să fie vesel şi să râdă. O tristeţe tragică îi umbrea chipul. Dimensiunea umană a râsului a fost, astfel, stăpânită de Domnul Iisus. Atitudinea Sa este totdeauna serioasă. Faţa Sa' este imobilă, nemişcată de frământările interioare. Imobilitatea aceasta a păstrat-o până şi în momentele d? ■sfântă mânie, când alungă zarafii, precum şi-n momentele de agonie : *Părinte, iartă-le lor, că 'nu ştiu ce pe.! (Luca* XXIII, 34), Mai târziu seriozitatea se va împleti ou tristeţea tragică, izvorâtă din conştiinţa ceiui co ştia că este urmărit şi sortit morţii. Ea va deveni dominanta Sa psihică. Intensitatea trăirii Sale interioare i-a< acordat o experienţă umană tulburătoare care-i permitea să extragă esenţe din lucruri şi întâmplări, să entuziasmeze semenii şi adepţii care-L ascultau. Esite, în definitiv, contribuţia Sa personală că până în cele din urmă a ieşit din coordonatele istorice şi a demonstrat, lăknu- rit pentru cei din jurul Său, că era Mesia cel adevărat- .

Domnul Iisus nu vorbea fără noimă. „Cuvântul lui era :. Da, daj nu, nu, iar ceea ce era mai mult

(decât acestea, venea de la cel rău"

(Matei V, 37). Căci „ovini bun din comoara cea bună

a inimii scoate lucruri bun \ iar omul răul din comoara cea rea scoate lucrurt reic. Şi zic vouă: Că pentru orice cuvânt deşert pe care-l vor rosti oamenii vor da socoteală în ziua judecăţii" (Matei XII, 35—36)

.Cuvântul Domnului nu era mCnit eă aducă pace în lumea vremii Sale, adică nu urmărea consfinţirea unei stări sociale, bazată pe nedreptate şi exploatare, ci tiiv dea la o transformare a vieţii. El însuşi afirma : *„N-am venit să aduc pace, ci sabie" (Matei* X, 34). Cuvântul Său era totdeauna grav, plin de demnitate, încărcat de iubire universală. Aceste dominante spirituale vor vehicula, apoi în creştinism, ca valori şi caracteristici reli- [37] *gioase, după prescripţiile unui Apostol care va amănunţi : „Să nu.se pomenească între voi... nici vorbe de ruşine, nici vorbe nebuneşti, nici glume care nu se cuvin, ci mai degrabă mulpxmire" (Efes. V, 4).*

Cei ce-l urmăreau însă pe Domnul Iisus râd, ne- crezând în El. Obiectul lor de râs şi de batjocură este El însuşi, de aceea nu-i mai venea

Lui să râdă. Penitru ceilalţi, El constituia contrastul între esenţă şi aparenţă El afirma adevăruri cu neputinţă de crezut de ei şi făcea, când ei nu erau de faţă, minuni şi profeţii, care 16 provocau râsul, în inconştienţa lor: Râd, astfel, de el şi-l batjocoresc pretutindeni, fariseii şi cărturarii *(Matei* 'XXVII, 41) ; râd. de El locuitorii din Nazaret şi se smintesc *(Matei* XIII, 57) ; râd de El cei ce ştiau că fiica lui Iair murise, iar El afirma că doarme *(Liica* VIII, 54) ; râde de El Irod Antipa şi râd ostaşii romani *(Luca* XXIII, 11 ; *Ioan* XIX, 1 —3) ; râde şi-l huleşte până şi unul dintre tâlharii de pe cruce *(Luca* XXIII, 39 ; *Matei* XXVII, 44). În mediul acesta defavorabil, Domnul Iisus impunea seriozitatea Sa, moderând avântul celor care voiau să-L desfiinţeze prin râs şi batjocură, anihilând rânjetele sinistre ale iscoadelor şi ale trădătorilor.

Viaţa: era un dar al lui Dumnezeu, un act suprem . pentru Domnul Iisus, căci şi El era supus legilor biologice inexorabile. Dacă era capabil de o formă de râs, a- tunci El era capabil de râsul tragic, niciodată de umorul generalizat, dezlănţuit, trivial, nici de gesturile hulitorilor Săi. El nu se preta la reprezentaţii comandate de farisei care cereau semne din cer *(Marcu* VIII, 11) sau de Irod Antipa care voia să sie distreze *(Luca* XXIII, 8). De ironizarea „vechiului" şi de desprinderea de el, Domnul Iisus avea păreri precise care sunt cunoscute. Să nu-i refuzăm însă Domnului Iisus şi râsul tragic, a- titudinea limită, după Hegel, în faţă unei vieţi tragice, un râs mai mult interior, după care urma tăcerea. O tăcere semnificativă,, indicând distanţa dintre El şi judecătorii Săi. în situaţia aceaştal, a fost adus a- deseori, mai ales în faţa arhiereilor Ana şi Caiafa, în faţa lui îrod Antipa şi în faţa procuratorului Ponţiu Pi- lat, când, ajuns la marginea vieţii Sale pământeşti, a tâcuit, depâşindu-şi celelalte stări sufleteştii. Era răspunsul Său tragic la râsul şi batjocura contemporanilor, care nu L-au înţeles.

Domnul Iisus nu era nici o figură atletică, nici o figură excesiv de frumoasă ; nu era nici un Hercule, nici un Adonis, dar avea fascinaţia Sa personală : era ascultat şi urmat, ţinea trează

atenţia ascultătorilor şi putea determina ample mişcări sufleteşti <şi schimbări radicale de atitudine. - ;

De bună seamă că avea o faţă plăcură, deschisă şi sinceră, ochi- blânzi şi cercetători, un spirit de observaţie. Cu alte cuvinte : era uman în expresia cea mai autentică, un om iubitor de oameni, a cărui coordonată esenţială a vdeţii! â fost iubirea, un mare prieten şi un mare filantrop. Domnul Iisus Hrisots a fost, după firea Sa umiană, o *mul prin excelenţă.*

Din punct de vedere fizic, Domnul Iisus se manifesta la fel cu ceilalţi oameni, nimic neîndreptăţin- du-ne să-L îndumnezeim monofizic. El se îmbrăca modest, sobru şi curat. "Purta îmbrăcămintea specifică a Orientului o cămaşă lungă până aproape de pământ, din pânză de în sau din păr de cămilă ; era încins cu o cingătoare sau cu o curea de piele. Peste cămaşă, purta un veşmânt mai larg, dar tot atât de lung. în picioare, avea, de obicei, sandale. A umblat însă şi desculţ., îşi acoperea capul, adeseori, cu un acoperământ asemănător turbanului, ca să se apere de poare şi de prjaf. Culorile veşmintelor sale erau mai mult cenuşii şi închise, nicidecum ţipătoare sau viu coloraite. De fapt, întreaga ceată de bărbaţi şi de femei care se ţinea după El — şi de multe ori era destul de numeroasă, dacă-i socotim pe cei doisprezece Apostoli, şaptezeci de ucenici, cele vreo cinai femei virtuoase, poate şi mai multe, şi alţi adepţi, ascultători, bolnavi şi curioşi — avea acelaşi aspect. Domnul Iisus mergea înainte, în fruntea unei gloate de oameni săraci, iar Sfinţii Apostoli erau îmbrăcaţi ca şi El. Din veşmintele lui Iisus, când spânzura pe cruce, ostaşii „au făcuft patru părţi, fiecare ostaş câte o parte, şi cămaşa, iar cămaşa nu era cusută, ci ţesută de sus peste tot" *(loan* XIX, 23).

Domnul Iisus mânca bucatele obişnuite ale ţării şS ale vremii; n-avea preferinţe, nici nu alerga după bunătăţi.
Se mulţumea cu câteva curmale şi smochine şi cu apă de burduf ori cu pâine şi peşte ; mâncări, simple ca la Maîcjă-Sa acasă. De multe ori se

mulţumea şi cu mai puţin şi **postea** ca Sfântul Ion Botezătorul. Rareori, se îndulcea cu miere şi cu vin, iar de cântece şi de jocuri se farea, deşi le văzuse şi ştia să le spună pe nume şi să le descrie *(Luca* XV, 25 ; *Matei* XXII, 4). Mesele la care participă sunt puţine : la câte un prieten sau adept, la nunta vreunei rude, la câte un fariseu (Simon Lepro sul), în casa lui Petru, într-a lui Maţei, într-a lui Za- he'us vameşul, de mai multe ori în casa primi toarne a lui Lazăr din Betania şi a surorilor sale, Marta şi Mari a, la câte o cină pascală sau la câte un sabat.

Domnul Iisus mânca aşa cum era obiceiul vremii, în casa fariseului, a mâncat ca şi ceilalţi oaspeţi, întins pe unul dintre paturile aşezate în jurul mesei cu mân-cările gătite : cărnuri fripte de „june şi din cele hrănite" *(Matei* XXII, 4) deci, păsări de

curte, pilaf cu carne de oaie sau de berbec, pâine, diferite dulciuri, făcute cu miere, fructe orientale şi vin. De obicei, însă, mânca aşa cum mânca toată lumea, aşezându-se la pămârtt ca orientalii, folosindu-se de degete, apoi se spăla. /N-a purtat cuţit la El, nici pungă, nici carte, nici traistă Totdeauna a avut vreme destulă ; nu s-a grăbit, nici n-a

fugit, ci mergea liniştit şi demn, impunând celorlalţi oameni şi remarcându-se imediat înitre ei, în adunări şi pe drumurile ţării. Nu s-a pronunţat împotriva nici unei mâncări în mod special, în afara celor interzise de *Lege,* dar s-a pronunţat împotriva îmbuibării. Bea şi vin. ca la r.uhta din Cana ori la Cina cea de taină, dar era moderat,

nu abstinent total, şi condamna beţia care schimbă firea omului

.Umbla mult şi cu plăcere printre Janurii *(Matei* XII, ,1), vedea holdele când se coc *(loan* IV, 35), se urca pe munţii nu prea înalţi ai ţării, se oprea pe ţărmuri de lac sau de mare. Obosea ca şi ceilalţi şi avea somn bun. Odată adormise în corabie şi se pornise furtuna, fără ca El săi se trezească, încât au intervenit Sfinţii Aposttoli. Nu era prea puternic, dar s-a dovedit rezistent. N-a suferit dle nici d boală gravă în timpul activităţii. Era. de altfel, şi în deplinătatea tinereţii. Iubea curăţenia şi nu oprea 'femeile cuvioase care-l ungeau cu mir, vărsând din alabastre esenţa binemirosilioare pe părul lui sau spălându-i picioarele. Nimic nu este mai greşit decât a practica necurăţenia în numele Lui, după cum s-a întâmplat.

Textele scripturisitice mesianice, invocate, care autentifică această înfăţişare a Domnului Iisus, nu sunt contradictorii, impunând înţelegerea, lor adevărată, ţinând seama de'perspectiva profetică. Evenimentele profetizate sunt rânduite, de obicei, în ordinea reală, unele lângă altele, nu în succesiunea temporală,-unele după altele. Identificarea, după veacurile scurse, este îrutru totul posibilă şi veridică. Proorocul Isaia ni-l înfăţişează pe Mesia astfel : *„N-avea nici frumuseţe, nici strălucire, ca să ne atragă privirile, şi înfăţişarea lui n-avea nimic care să ne placă. Dispreţuit şi părăsit de oameni, om al durerii şi obişnuit cu suferinţa, era aşa de dispre-ţuit, că îţi întoarceai faţa de la el şi noi nu l-am băgat în seamă. Totuşi, el suferinţele noastre le-a purtat şi durerile noastre le-a luat asupra lui... Când a fost chinuit şi asuprit, n-a deschis gura deloc, ca un miel pe care-l duci la tăiere şi ca o*

oaie mută înaintea celor ce-o tund n-a, deschis gura sa. El a fost luat prin apăsare şi judecată... Groapa lui a fost pusă între cei răi şi mormântul lui ia un loc cu cel bogat..." (Isaia LIII, 2—9).

Acesta este textul cel mai discutat în hermeneutica mesianică, dar, totuşi, şi cel mai exact. Mesia n-.are „nici frumuseţe, nici strălucire", luând asupra Sa păcatul o- menesc, smerindu-Se, adică „a luat chip de rob, făcân- du-Sc oamenilor asemenea : şi la înfăţişare dovedin- du-Se ca un om" *(Filipeni* II, 7). Textul citat din Isaia se referă la ceea ce s-a numit „Kenoza" Sa. Dar alt text mesiniac de la David spune : „Tu eşti cel mai frumos dintre oameni şi harul este turnat pe -buzele tale" *(Psalm,* XLV, 2). Frumuseţea Fiului este consecinţa frumuseţii Tatălui (Frumuseţea fiind imul din „numele" lui Dumnezeu). Perspectiva profetică îşi spune şi de astă dartă cuvântul, implicând multă prudenţă în înţelegerea lor. PortretuV fizic al Domnului Iisus nu suferă, astfel, din' cauză că ne lipseşte înfăţişarea Lui în culori ori în piatră, făcută de vreun pictor sau sculptor contemporan, fiindcă avem descrierea exactă a lui Isaia şi a lui Da- vid. Tot aşa stau lucrurile şi cu portretul său psihic. *Sfintele Evanghelii* sunt pline de aluzii directe ia senti- mentele, acţiunile şi gândurile Domnului -Iisus. El se bucură, plânge şi se întristează, varsă sudori de sânge, este îndurerat şi jeleşte soarta Ierusalimului, este cuprins de indignare şi de mânie împotriva miai-marilor poporului, le dezvăluie înaintea norodului adevărata înfăţişare, le răspunde ironic la întrebări. în alte împrejurări, dovedeşte prundenţa şi înţelepciunea Sa divină ; iese din felurite încercări cui bine ; este divin dotat intelectual, după firea Sa umană ; îşi părăseşte liniştea Sa, devenind aspru, când loveşte cu putere pe vânzătorii şi pe zarafii din templu şi le răstoarnă tărăbile ; suferă dureri crâncene, chinuri şi răstignire, dar nu cade în deznădejde, ci se roagă pe cruce, invocând unul din psalmi : *„Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce m-ai părăsit ?" (Matei* XXVII, 46).

Domnul Iisus avea un spirit de observaţie suprafiresc. Era atent la fenomenele din natura înconjurătoare : ştia după roşeaţa cerului dacă va fi vreme frumoasă sau furtună *(Matei* XVI, 2—3), urmărea viaţa corbilor *(Luca* XII, 24), admira frumuseţea crinilor *(Luca* XII, 27) şi medita la soarta ierbii *(Luca* XII, 28), cunoştea „preţurile" vremii, căci spune că cinci vrăbii se vând pe doi bani *(Luca* XII, 6), vedea smochinii de departe, căuta în ei roade şi îi blestema, dacă nu afla *(Marcu* XI, 13—14), ştia, după anumite semne, unde se afla bancurile de peşti, învăţându-i pe Sfinţii Apostoli unde să arunce mreaja *(loan* XXI, 6), observa cum câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masă *(Matei* XV, 27). Era un desăvârşit cunoscător de oameni : le citea caracterul de pe figuri, alegându-şi Apostolii şi ucenicii *(Matei* X, 1), cunoştea firea fariseilor *(Matei* XXIII ; *Marcu* XII, 38— '40), aprecia, dragostea prietenilor *(loan* XIII, 23), simţea imediat când era atins de cineva *(Ma,cu,* V, 30), se purta gingaş cu copiii şi cu femeile *(Matei* XVIII, 3), şedea' în câte un loc şi urmărea trecătorii, ca în faţa cultiei templului, privind cum aruncă mulţimea banii înţtr-însa *(Marcu* XII, 41). descifra suferinţele cele mai intime sufleteşti, iar bolile trupeşti îi erau cunoscute după specificul lor.

Sfintele Evanghelii sunt discrete total, atunci când este vorba de alte funcţiuni naturale umane care-şi a- veau şi ele rolul lor în conturarea unui profil. Anatomia şi fiziologia omului sunt trecute pe un plan secund, neinteresând misiunea soteriologică obiectivă. După excesul mitologiei greco-romane care ridicase la funcţii religioase aventurile erotice ale lui Zeus, ale celorlalţi zei şi zeiţe, ale panilor, satirilor şi nimfelor, venea Domnul Iisus cu discreţia şi cu pudoarea Lui, din care religia creştină va' face una dinltre pietrele unghiulare ale moralei sal'e. Ruşinea, pudoarea, creaţii specifice noii religii, îşi vor face apariţia zăgăzuind instinctele, îndulcind şi umanizând vieţile adepţilor, *Naturalia tulpia sunt.* preciza noua morală împotriva dezmăţului, supunând îrJtreaga creaţie păcatului originar şi începând un proces care va duce la .transformarea concepţiei

despre lume şi viaţăl a creştinilor : „eros" va¡ fi înlocuit cu „a- gape" ; sexualitatea va fi îngrădită în limitele caste ale familiei; frumuseţea şi dragostea fizică vor fi supuse principiului monogamic.

Sfinţii Evanghe'lişti au înconjurat cu totală disareţie orice nevoi de ordin fiziologic, deşi Domnul Iisus nu se sfia să vorbească despre toate procesele vitale, dovedind că n-are false reticenţe şi prejudecăţi şi că le cunoaşte în amănunţime, cum cunoştea totul ce era omenesc, după maximia antică': *„Dar nu înţelegeţi* -că *tot ce intră în gură merge în pântece şi se aruncă afară ?" (Matei* XV, 17). De aici se poate deduce că aşa cum nu-i erau străine Domnului Iisus procesele dé alimentare şi de dige- rare, ¡tot aşa nu-i erau străine nici celelalte procese fiziologice.

Cărturarii şi fariseii aduc la Domnul Iisus o femeie adulteră, prinsă asupra faptului *(loan* VIII, 3—4) ; sa- marineanca avusese cinci bărbaţi, iar acela pe care-l a- vea nu-i era bărbat *(loan* IV, 18) ; oricine-şi lasă femeia sa şi ia alta desfrânează, iar cel ce ia pe cea lăsată de bărbat, tot desfrânează *(Lúea* XVI, 18); oricine caută la femeie spre a o pofti, a şi desfrânat cu ea în! inima sa ■*(Matei* V, 28). Toate aceste întâmplări >şi pronunţări sa- pienţiale ne arată: că Domnul Iisus îşi da seama destul de bine şi de manifestările erotice cu toajte impli- eaţiile lor intime sufleteşti, dovedind o subtilă analiză, mai ales în ceea ce priveşte aspeatele lor ilicite. Deosebit de expresive sunt mărturiile şi impresiile contemporanilor, de care trebuie să se ţină seama în prima linie la conturarea profilului Domnului nostru Iisus Hristos. Clei Ce vin. în contact cu El sunt toţi de acord că se află în; faţa unei persoane de excepţie în cel maî pur sens al cuvântului. De fapt, un ins fără calităţi certe nici nu putea face atâta vâlvă în popor. Imaginea ce şi-o fac mai-marii poporului este veridică şi reală ; ea corespunde faptelor Domnului íisus. Ei trimit iscoade pe urmele Sale, ca să vadă ce face. Aceste iscoade erau inteligente, bine informate în Scripturi,

cunoscătoare ale oamenilor şi ale realităţilor. Mărturiile sincere, cât. şi cele comandaite sau ticluite, ale contemporanilor se împletesc de-a lungul întregii activităţi ia Domnului Iisus. Mulţimile ziceau, aşa, că „niciodată nu s-au arătat (asemenea fapte) în Israil" *(Matei* IX, 34), iar slujilto-, rii mai- marilor preoţilor care-l iscodeau pe Iisus răspund : *„Niciodată nu a vorbit un om ca omul acesta" (loan* VII, 46). Manifestările Domnului Iisus, în acera vreme, erau cu totul deosebite. Fariseii şi saducheii nu uită să recurgă şi la calomnii : *„Oare nu zicem noi bine că eşti samarinean şi ai demon ?"* Iar Domnul Iisus le-a răspuns : *„Eu demon n-am" (loan* VIII, 48—49). Domnul Idsus avea o influenţă deosebită în popor, áar fariseii căutau s-o' ştirbească sau s-o umbrească. Fiind om adevărat, Domnul Iisus avea calităţi deosebite, după firea sa umană, lipsită de păcat şi îndumnezeită ca urmare a unirii[1] ipostatice. Tocmai din cauza lor, fără să recu- noască mesianitatea Domnului Iisus, fariseii îşi vedeau autoritatea desfiinţată de galileian şi căutau să-l prind;") în cuvânt sau să-l compromită imputându-i diferite încălcări ale prescripţiilor *Legii.* Domnul Iisus se purta însă cu ei constant, aşa cum îi era obiceiul, încât adesorj îi scoate din sărite, primejduindu-şi viaţa, căci aceştia vor odată să-l arunce într-o prăpastie *(Luca* IV, 29), iar altă dată avi luat pietre, ca să arunce- în el *(loan* VIII, 59).

însuşirile divine incontestabile care rezultă din viaţa şi din actiyiţatea Domnului Iisus nu infirmă că' a fost şi un om ca toţi oamenii^ ridicat peste măsura contemporanilor Săi, totuşi om adevărat, dar fără păcat. Tocmai aceste calităţi deosebite reliefează umanitatea Sa autentică, pe care n-au putut-o contesta arianismul şi nestorianismul. Unii dintre adepţi, în lipsa chipului fizic al Domnului Iisus Hristos, au încercat să confecţioneze icoane sau sculpturi. După o ipotetică pictură a pictorului lui Abgar, regele

Edesei, chipul Domnului Iisus ar fi existat în palatul său, dar ipoteza a fost contestată de istoricul Eusebiu de Cezareea în *Istoria ecle-ziastică.* Alte înfăţişări s-ar fi păstrat pe năframa miraculoasă a Veronicai sau în sculptura aşezată la poarta casei sale. Se mai afirmă că adevăratul chip al Domnului Iisus a rămas imprimat pe giulgiul Său, arătând, la locul său, cum a fost înmormântat Domnul Iisus într-Iun giulgiu, impregnat de smirnă şi aloe, dar această ipoteză nu este verosimilă. Reprezentările iconografice, picturale şi sculpturale mod'erne sunt realizări artistice care ţin seama de chipul fizic mesianic. Tradiţionalul chip ai Domnului Iisus a devenit cel iconografic, res- peatând erminiile bizantine ; El nu s-a topit deodată cu evenimentele crâncene de pe Golgota şi cu ultimii martori istorici care l-au văzut. Pietatea îl recunoaşte în reprezentările Sale iconografice actuale.

Scriitorii creştini de mai târziu, precum : Clement Alexandrinul, Sfântul Chirii al Alexandriei, Sfântul Va- sile cel Mare, Fericitul Augustin, Sfântul Ioan Gură de Aur, istoricul Nichifor din Constantinopol, şi alţii ne dau relaţii sumare sau imaginile lor subiective, odrăslite din textele mesianice şi din faptele Domnului Iisus, nicidecum ditjtr-o descriere evanghelică sau dintr-o imagine păstrată. Tot pe ele se întemeiază, în parte, şi iconografia canonică actuală a Domnului Iisus. La început, astfel, noua religie n-a avut nici o reprezentare iconografică, din cauza unor oprelişti ale religiei iudiace de a face chipuri cioplite sau pictate, cât şi ale dogmaticii efnbrionare creştine care accentua mai mult caracterul divin al Domnului Iisus, ferindu-se de îndreptăţită acuză a antropolatriei. Chipurile iconografice ale Bisericii creştine sunt, în totalitatea lor, apocrife, create de pio- zitate, pe baza textelor mesianice, petrecându-se lucrurile.

identic nu numai cu Domnul Iisus, dar şi cu toţi ceilalţi sfinţi. Chipul Domnului Iisus se mai" bazează şi pe unele relatări târzii, atribuite pelerinului Antonin de Plai- sance, Sfântul Ioan Damaschinul, monahului Epifaniu, patriarhilor orientali ai Antiohiei, Alexandriei şi Ierusalimului; care-l descriu într-o scrisoare adresată împăratului Teofil, şi ale lui Publius. Lentulus, pretins procurator al Iudeii, dintr-o scrisoare către senatul roman. Descrierile orale ale chipului Domnului Iisus de către măritorii oculari s-au şters din memoria primilor creştini şi n-au mai putut fi folosite, preferându-se „mielul" sau „peştele" din catacombe.

Chipul Domnului Iisus i-a inspirat şi pe pictori. De la liniarul inexpresiv şi simbolic al primelor veacuri creştine şi al catacombelor, chipul Domnului Iinus trece printr-un proces progresiv de reliefare şi a umanităţii Sale, preoizându-i-se profilul şi expresiile canonice. Peştele simbolic (ihtis =• Iisus Hriştos imon sotir = Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru) face loc figurii umane, precum şi reprezentării epice a scenelor din viaţa Sa, în care era sesizabilă prezenţa miraculosului. Cu timpul însă, artiştii exagerează şi îl apropie pe Domnul Iisus tot mai mult de semenii Săi, umani- zându-L odată au ieşirea din Evul Mediu cu Giotto, cu Martini şi cu Memmi. ¡Renaşterea, prin realismul lui Andrea Manltegna şi al prietenului său, Giovani Bellini, contribuie mult la înfăţişarea chipului uman al Domnului Iisus. Chipurile infantile şi mature ale Domnului Iisus şi chipul Fecioarei Maria din tablourile şi frescele lui Leonardo da Vinci, Rafael Sanzio, Michelangelo *(Pieta),* Corregio şi Tiziano Vecellio, devin celebre apoi în lumea întreagă. Domnul Iisus nu mai este înconjurat de nimburi, totuşi este o mare deosebire între pictura şi sculptura occidentală şi pictura bizantină. Expresivitatea chipului bizantin al Domnului IisUs, liniile ascetice ale înfăţişării Sale, ne apropie cel mai mult de oanoni- citatea erminiilor, stabilite din adâncă vechime. Se pune, astfel, accent, după cum este şi explicabil artistic,

pe umanitatea Domnului Iisus, dar se scoate în evidenţă şi divinitatea Sa, mai ales în pictura bizanjtină. Mategna l-a reprezentat pe Domnul Iisus mort cu tot realismul;
iot aşa va face şi Michelangelo, Tiziano Vecellio şi Albrecht Dürer. Trecerea de la chipul renascentist al Domnului Iisus spre cel baroc se face prin Tintoretto. Domnul Iisus, din picturile sale murale, atinge gradul cel mai înalt de reprezentare a firii umane, mai ales cel din pictura *Iisus înaintea lui Pilat.* Carravaggio, mai apoi, ne va da capodopera barocului cu Punerea în mormânt a lui *Iisus din Vatican,* o compoziţie în diagonală în care chipul lui Iisus mort este admirabil realizalt. Preocuparea artiştilor de a realiza chipul Domnului Iisus este deosebit d© puternică. Inspiraţia religioasă şi realizările demne de reţinut, mai ales picturale, sunt dominante şi *la* Peter Paulus Rubens, la care Domnul Iisus are forme atleHâce, specifice picturii sale, apoi la Anthony van Dyck, culminând la Rembrandt, El Greco şi Velasquez, pentru ca treptat alte teme de inspiraţie să preocupe pe pictori şi sculptori. Chipul Domnului Iisus şi viaţa Sa dăruiseră tot ceea ce puteau da şi din punct de vedere artistic marilor maeştri.

Domnul Iisus acţionează, simte şi gândeşte ca un om adevărat şi tocmai aceasta ne dă siguranţa că a existat ca oricare om, dar că învăţătura şi activitatea Sa dovedesc clar apartenenţa personală la Fiinţa divină. Mesia este o persoană unică şi solitară în Istoria religiilor, fi-ind alcătuită din două firi : una umană şi una divină, unite organic. Mesianicul s-a proclus la tensiunea sa maximă, paradoxal şi antinomic : infinitul şi absolutul divin s-au unit cu mărginitul şi relativul uman. Aceasta este dogma esenţială a hristologiei creştine. Personalitatea Domnului Iisus iese din contradictoriu şi din ipotetic, când se ţine seama de martorii activităţii Sale şi de identificarea Sa cu Mesia. Ca o consecinţă a unirii ipos- tatice a celor două firi, El este Dumnezeu adevărat şi om adevărat; firea omenească este îndumnezeită şi ridicată deasupra condiţiilor

umane obişnuite. Domnul Iisus n-a păcătuit niciodată şi nici nu putea păcătui ; era expresia cea mai pură a virtuţilor ; avea o inteligenţă ieşită din comun ; se bucura de-o influenţă personală extraordinară, 'dublată de o frumuseţe fizică serafică. Nimic nu umbreşte profilul Său fizic şi psihic ; nimic nu este prea mult pentru El ; totu-I aparţine pe drept. Aceasta este faţa divinizată a Domnului Iisus. Mai există însă din timpul propovăduirii şi faţa _Sa umanizată până la caricaturizare, chiar subumanizată de duşmanii săi, fariseii, saducheii şi irodianii. Domnul Iisus este defăimat pe nedrept, acuzat de hulă împotriva lui Dumnezeu *(Matei* XXVI, 64); de viziuni şi convorbiri cu îngerii -şi demonii ; de ameninţări, de dromomanie, de propovăduirea mutilării *(Maiéi* V, 29—30) ; de izbucniri dé furie şi de sitiofobie, postind câte patruzeci de zile şi' patruzeci de nopţi *(Matei* IV, 2). Nici din punct de vedere fizic nu este cruţat, căci se afirmă pe nedrept că ar fi avut deficienţe glandulare, dereglări nervoase, epuizări premature, vulgofobii, retrăgându-se din mijlocul oamenilor şi nesuferind atingerile, greutăţi de respiraţie şi sufocări sub greutatea crucii care denunţă o pleurezie tuberculoasă, verificată şi de împunsătura de suliţă, hematidroze faciale şi hemofilii, asudând cu sânşe.

Toate deducţiile acestea se bazează numai pe deformarea textelor mesianice scripturistice care pot

da, după cum se constată, şi în acest caz. imagini radical opuse. Unele dintre ele sunt aprioric deformate de interpretarea greşită a profeţiilor mesianice, altele sunt exagerate aposterioric de raţiune. Tot atât de mult se deformează şi aşteptările mesianice în minţile contemporanilor specialişti. înfrângerile, robiile şi

asupririle cotropi torpor transformaseră imaginea lui Mesia şi-o coborâseră la minora aşteptare a unui cuceritor militar, a unui erou cu puteri de strateg şi de comandant, chemat să scuture jugul robiei prin încleştări violente de armate şi vărsări de sânge. Un asemenea Mesia era aşteptat, nu Mesia; cel adevărat, Mesia al păcii şi al îm-

păcării semenilor Săi cu Dumnezeu. Misiunea lui Mesia cel adevărait, în concepţia unor contemporani, se manifesta în alte coordonate, deci Domnul Iisus nu este recunoscut. Aşteptările mesianice zadarnice continuau. Alt Mesia trebuia să vină, deşi altă împlinire a timpurilor nu mai este posibilă, nemairealizându-se

condiţiile *hic et nune* ale
momentului mesiania
care a fost unic

.Şi-n această privinţă deci, ca şi-n multe altele, hristo- logia trebuie pusă pe calea adevărată a credinţei.

Un aspect interesant ne rezervă şi facultatea introspectivă a Domnului Iisus, adică observarea propriilor Sale fenomene pshice. El se cunoaşte foarte binei pe sine, dovedind că era meditativ în clipele de singurătate şi preocupat de soarta Sa. Capacităţile sale introspective sau de auto-observaţie se pot' verifica din zeci de texte, căci Domnul Iisus aplica apoi altora măsurile Sale interioare. Din atitudinile morale ale Domnului Iisus — şi mai ales: din ele — se poate citi şi-n sufletul Lui. Când El zice : *.,Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu desfrânezi. Iar eu vă zic vouă că, oricine se uită la femeie poftind-o, a şi desfrânat cu ea în inima sa" (Matei* V, 27—28), înseamnă că Domnul Iisus cunoşttea, spiritual. orice stare gingaşă sufletească, intenţională sau platonică, cu toate meandrele desfăşurării lor. De altfel, Domnul Iisus chiar protestează, oda'tă, când un tânăr îi ziae că este bun : *„Ce-mi zice bun ? Nimeni nu* e.ste *bun, decât numai unul Dumnezeu..." (Matei* XIX, 17). Cuvintele acestea sunt deosebit de semnificative pentru starea sufletească a Domnului Iisus. după firea Sa umană şi conştiinţa reală a acestei stări. Sentimentele Sale adevărate se exteriorizează în oprelişti ca a- cestea : *„Cine va zice fratelui său: netrebnicule,, vinovat va fi sinedriului, iar cine va zice : nebuniile, vinovat va fi de gheena focului" (Matei* V, 22). Se înţelege destul de limpede că unul dintre cei caro au suferit de pe urma unor asemenea altitudini reprobabile din/ partea altora a fost şi Domnul Iisus Hristos. Tot El verifica sobrietatea în exprimare şi cerea ca „să fie cuvântul vostru : Daj da şi nu, nu" *(Matei* V, 37), iar împotriva răului sfătuia non-violenţa : *..Să nu stati împotriva celui rău, ci de te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce-i şi pe 'celălalt" (Matei V,* 39). ceea ce ne îndreptăţeşte să credem că în cazuri similare. în timpul batjocurii Sale, după prinderea Sa, a procedat la fel.

Deplina puritate fizică a Domnului Iisus precum şi viaţa Sa cumpătată, ferită de abuzuri de orice' fel, fără a fi însă numaidecât ascetică, se pot desprinde din
O-da 40117 coala 4 atitudinile Sale îndreptăţite împotriva desfrânaţilor cărora le cunoştea deprinderile, în urma observaţiilor Sale din acea epocă biografică, fiind înconjurat" de Măria din Magdala, de Marta şi de Maria, surorile lui La- zăr, de Ioana, femeia liiii Huza, de Suzana şi de alte multe *(Luca* VIII, 2—3). Tot aşa se manifestă şil împotriva celorlalte dezordini morale pe care nu le aproba : ine- curnipâtarea la mâncare şi băutură, aglomerarea de a- vuţii prin asuprirea semenilor, zgârcenia, invidia, zavistia, logoreea, impostura, mistificarea şi cortegiul, tuturor celorlalte. Nu trebuie deci uitat că Domnul Iisus ii observa într-un mod deosebit de atent pe alţii, arătând comparativ cum se roagă făţarnicii şi cum postesc *(Matei* VI). Celebre din acest punati de vedere sunt cuvintele Domnului 'Iisus : *„Nu judecaţi, ca să nu fiţî judecaţi, căci cu ce judecată veţi judeca, veţi fi judecaţi, şi \cu ce măsură veţi măsura, vi se va. măsura. Şi de ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău nu o iei în seamă ? Sau cum zici fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău şi iată că-ntr-al tău ochi este bârnă ? Făţarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei veda* să *scoţi şi paiul din ochiul fratelui tău" (Matei* VII, 1—5). Ele ne arată îmbinarea armonioasă a ambelor metode de observare psihologică şi ne evidenţiază mai mult decât alte cazuri că Domnul Iisus a fost într-adevăr un psiholog desăvârşit şi un cunoscător complet al preceptelor filosofiei antice : *Anthropos ponton metron* (Omul este măsura tuturor lucrurilor) şi *Homo sum: humani nil a me aUenum puot* (Omj sunt şi nimic din ceea ce este omenesc nu mi-e străin), exclusiv păcatul.

Domnul Iisus, prin aceste manifestări, este menţinut, după firea Sa umană, în rândurile

oamenilor, cu toate încercările de a-L sustrage umanizării istorice şi a-L diviniza monofizitic. El dovedeşte mai ales prin interiorul său sufletesc, real şi adevărat, că a fost om şi a cunoscut toate manifestările umane, altfel nici nu s-ar fi putut pronunţa cu atâta competenţă îri cele mai dificili» ascunzişuri psihice. Căci, oare, nu cunoştea E&. caracteristicile erotice ale bărbaţilor, când le spune, faţă de femeia adulteră pe care voiau s-o lapideze: *„Cel fără de păcat între voi să arunce întâi el cu piatra sa în ea" (loan* VIII, 7). Cuvintele acestea îi cuprind virtual pe' toţi cei cu pietre în mâini. Prin ele, El i-a arătat pe ceilalţi bărbaţi, cunoscându-le intenţional păca'bul, altfel n-ar fi pututl lovi tocmai în ceea ce era specific şi hotărâtor momentului aceluia. Asemenea cazuri sunlt însă destul de numeroase în activitatea Domnului Iisus, dovedind o fină cunoaştere a unora dintre manifestările negative sufleteşti. /Îi cunoaşte perfect pe păcătoşi ; îi cunoaşte tot altât de perfect pe farisei, cât şi pe oamenii simpli. Domnul Iisus avea destule răni necicatrizate făcute de oameni. 'Demn de reţinut mai esite apoi şi faptul că Domnul Iisus avea o amplitudine afectivă universal-umană. într-adevăr, nu-i era străin nimic dip ceea ce era uman, în afară de păcat, dovedind prin relaţiile şi atitudinile Sale că a trăit intens şi complex viaţa, ceea ce iarăşi nu s-a putut întâmpla numai în ma- iiiul rustic şi limitat al Nazaretului, ci impunea agitaţia călătoriilor, varietatea expresivă a oamenilor şi experienţa proprie. Fiziologic şi psihologic, umanitatea era deiosebit de bine cunoscută de Domnul. Iisus prin individualităţi concrete ca : văduva din Nain, săracul Lazăr, cei *zece* leproşi, trădătorul Iuda, curtezana Maria din Magdala şi atâţia alţii. Competenţa psihologică a Domnului Iisus era reală, legată de zeci şi sute de cazuri cunoscute, nu abstracte; ea era rodul vieţii Sale, deose- bilt de agitată şi de bogată, nu numai al meditaţiei abstracte şi al închipuirii.

Domnul Iisus, Fiul lui Dumnezeu, avea deci un suflet autentic de om. Ca atare, a cunoscut >E1 ravagiile morale ale zgârceniei, ale lăcomiei, ale beţiei, ale des- frâului şi a ajuns El însuşi la

conturarea tipologică. Domnul Iisus a avut, astfel, un trecut psihic complex pe care se bazează cei trei ani şi jumătate de activitate. Că nu se cunosc toate amănuntele acestui trecut este adevărat, dar aceasta nu poate determina excluderea sau infirmarea lui. Domnul Iisus a avut un trecut psihic bogat cu implicaţii vaste şi unice ; a acumulat o experienţă complexă, a fost un mare **psiholog,** dar toate aceste rea- litălţi cer şi impun o viaţă intensă, o ardere la înaltele calorii ale omului de totdeauna, căci numai „din plinul inimii poate grăi gura cuiva", iar **El** a fost într-adevăr un vas plin. Domnul Iisus ştia a aprecia just şi o situaţie politică, dacă se are în vedere deplângerea Ierusalimului : „Amin grăiesc vouă : Nu va rămâne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească" *(hlatei* XXIV, 2). Pentru a prevedea soarta acestei cetăţi, Domnul Iisus trebuia să cunoască foarte bine situaţia internă politică a Ţării Sfinte în care se înteţeau revoltele şri se înmulţeau sicarii, cât şi primejdia pe care o reprezenta în a- cele vremuri forţa armată a imperiului roman. Ced ce acţionau în interiorul acestei ţări cotropite nu-şi dădeau seama cu clarviziune de situaţia adevărată. Şi erau destule elemente care acţionau, multe dinltre ele divergente. Incontestabil că masele erau împotriva romanilor, deşi a- titudiriea mai-marilor poporului era — în cel mai bun caz — echivocă. Toate elemenltele acestea îi erau prea bine cunoscute Domnului Iisus şi pe ele-şi bazează clarviziune! Sa care s-a împlinit întocmai cum a fost profeţită însăşi desfăşurarea evenimentelor, confirmând lu- ciditatea şi precizarea justă a situaţiei politice.Vorbind despre dărâmarea Ierusalimului, Domnul Iisus face un adevărat rechizitoriu politic al stării de lucruri din vremea Sa : *„Şi veţi auzi de războaie şi zvonuri de războaie... Căci se va scula neam peste neam şi împărăţie peste împărăţie... Deci când veţi vedea urâciunea pustiirii, care s-a prezis prin Daniil proorocul, stând în locul cel sfânt... atunci cei din Iudeea să fugă în munţi..."* *(Matei* XXIV, 6—16). Clarviziunea politică este nota dominantă a acestei profeţii : *„Iar când veţi vedea Ierusalimul înconjurat de oşti, atunci să ştiţi* că s-a

apropiat *pustiirea lui... Şi vor cădea de ascuţişul sabiei şi vor fi duşi robi la toate neamurile şi Ierusalimul va fi călcat de neamuri, până se vor împlini vremurile neamurilor" (Luca* XXI, 20—24). Aluziile politice sun;t destul de transparente, pentru ca toţi cei ee-l ascultau să-şi dea seama că Domnul Iisus ştia toate evenimentele contemporane şi viitoare, chiar şi războaiele şi răscoalele *(Luca* XXI. 9) şi cunoştea neamurile şi împărăţiile, expansiunea imperiului roman şi situaţia specială a Iudeii şi a Ierusalimului, puterea armată a romanilor şi viitorul a- sediu al cetăţii care trebuia să fie consecinţa; firească a revoltelor. „Urâciunea pustiirii" este, în orice oaz, dominaţia romană. Aceste două cuvinte, abil şi caracteristic folosite, nc dau întreaga intensitate ■ a aprecierii situaţiei politice şi adevărata atitudine a Domnului Iisus faţă de imperiul roman. Domnul Iisus ne dezvăluie şi starea cconomică a- contemporanilor Săi, care după comori *(Matei* VI, 19), au mărgăritare *(Matei* XIII, 45), hai- re de nuntă alese *(Matei* XXII, 11), mâncăruri copioase şi băutură *(Matei* VI, 31), avuţii imense, slugi şi slujnice *(Luca* XII, 44—45). în timp ce bogaţii sunt sătui şi râd *(Luca* VI, 25), săracii cerşesc, flămânzesc, înseţează, plâng şi suferă *(Luca* VI, 20—23). Adânc îndurerat de aceasită stare de lucruri. Domnul Iisus rosteşte, adeseori, apostrofe *gi&ve : „Foc am venit să aduc pe pământ şi cât voiesc să fie aprins acum!... Vi se pare că am venit să dau pace pe pământ ? Vă zic : Nu, ci dezbinare. Căci de acum înainte, de vor fi cinci într-o casă, se vor împărţi trei împotriva a doi şi doi împotriva a trei. Se va împărţi tatăl împotriva fiului şi fiul împotriva tatălui, mama împotriva fiicei şi fiica împotriva mamei, soacra împotriva norei şi nora împotriva soacrei" (Luca* XII, 49—53). Asemenea manifestări temperamentale pot. fi înmulţite, căci le-au suportat bogaţii, cărturarii şi fariseii. Relatările scripturistice ale vieţii şi activităţii Domnului Iisus sunt veridice, fiind pline şi de culoarea specifică locală cu toate caracteristicile. Şi aici trebuie de făcut o delimitare precisă, deoarece această culoare locală! n,u mai favorizează impostura, ci

impune realitatea istorică. Fidela consemnare a circumstanţelor de loc, timp, mod şi cauză din epoca Domnului Iisus Hristos şi a Sfinţilor Apostoli este identică pentru Sfinţii Evanghelişti cu mediul în .care respiră ; ea pătrunde până în cele mai intime ascunzişuri ale relatărilor istorice scripturistice. Aşa cutremurele 'de pământ, eclipsele, furtunile, cometele foametea şi molimele de ciumă, varsă neliniştea în suflete ; sunt semne ; pricinuiesc senzaţie. Aceste fencK mene naturalle sunt prevăzute şi de Domnul Iisus, căci şi El vorbeşte despre „cutremure mari pe alocuri, des-Ore foamete şi ciume şi spaime mari din cer" *(Luca* XXL III, despre „semne în soare, în lună şi în stele şi pe pământ spaimă şi nedumerirea neamurilor la auzul vuietului mării şi ale valurilor şi oamenii se vor sfârşi de frică" *(Luca* XXI, 25—26) şi despre „zilele răzbunării" *(Luca* XXI, 22). Aceste fenomene naturale sunt argumente profetice ale divinităţii Sale.

Aceeaşi situaţie o au şi alte fenomene specifice acelei epoci. Aşa, Domnul Iisus Hristos îi trimite pe Sfinţii Apostoli numai la „oile lui Israil" şi aşa trebuia să procedeze, dacă nu voia să şi le ridice împotrivă. Altitudinea aceasta era caracteristică spiritului "separatist al monoteismului iudaic. Trimiterea ulterioară a Sfinţilor Apostoli la toate neamurile *(Matei,* XXVIII; 19) intervine' după învierea Domnului Iisus, când dă Sfinţilor A- postoli porunca botezului, a învăţării, precum şi a păstrării şi păzirii „celor poruncite". Asemenea caracteristici de epocă sunt generale poporului care a fost „ales", dar există, potrivit criteriilor revelaţionale, posibilitatea de a identifica şi separa , adevărurile revelate, de Domnul Iisus de faptele simple şi normale ale vieţii. în lumea antică, visele jucau mate rol; concepţiile geocentriste despre lume şi despre ceruri înşeptite erau populare, folclorice, rudimentare ; semnele erau frecvente pretutindeni şi impresionau puternic ; demonii, puterile demonice şi vrăjite terorizau sufletele ; profeţii, vizionarii şi învăţătorii apăreau endemic şi infuzau viaţa cu valorile lor discutabile şi ciudate, iar

„eshatologicul" şi „apocalipticul" erau coordonatele acestei vieţi, dominată în întregime de autoritarul Savaot, Domnul oştirilor *(Ps,* 46, .11 ; *Iov* V, 14).

În felul acesita, au, putut prolifera şi diferiţi factori care au favorizat „apocrifele" neaparţinând Sfinţilor Evanghelişţii. A confunda acesite elemente şi a face din ele colonadele istorice ale vieţii Domnului Iisus este o gravă eroare, fiindcă existenţa doctrinei revelate confirmă şi existenţa autorului ei.

învăţătura revelată de Domnul Iisus este dată în a- ceste împrejurări istorice care nu puteau fi schimbate, tocmai spre a evidenţia caracterul mesianic în miezul fier- binlte al acelei epoci. Domnul Iisus vorbea deci în' terminologia culturală ă epocii de Tatăl lui

„din ceruri", unde multe locaşuri sunt *(Ioan* XIV, 2) ; şi El spunea, ca să fie înţeles, că Tatăl din ceruri „soarele Său îl răsare peste cei răi şi peste cei buni 'şi plouă peste cer drepţi şi peste cei nedrepţi" *(Matei* V, 45) şi El folosea noţiunile teogonice şi geocentrisbe, scoţând în evidenţă, acesta era scopul, principiul divin demiurgic. El se referă

¿1 la cutremure şi la fenomenele cereşti, insistând a- supra „eshatologicului", spre a fi înţeleşi de toţi con- temporanii Săi. în privinţa aceasta, Domnul Iisus nu conitrazioe componentele .cultural e ale epocii Sale, în- cadrându-se prin naştere, viaţă şi activitate în istorie, aşa că personalitatea Sa istorică mesianică era

dublată de aceea a unui cunoscător desăvârşit al mediului ' în care trăia. I se pot acorda, pe drept, daruri incontestabile de retor, de psiholog şi de întemeietor de religie. Mesia cel adevărat se manifestă pe scena istoriei, după cum au prezis proorocii

.Domnul Iisus îi cunoştea şi pe „păgâni", adică pe po- liteişti. îi judeca din exterior, prin ceea ce era mai izbitor în comportarea lor şi intra în mecanismul intim al vieţii antice, în organizarea politică a cetăţii, în concepţia despre lume şi om. Ca un iudeu autentic, dar deschis tuturor cunoştinţelor, Domnul Iisus era deplin informat în cultura antică, făcând demarcaţiile neccsare cu viaţa păgânilor : *„Deci nu vă înjriyţi, zicând : Ce*

vom mânca ? sau: Ce ¡vom bea ? sau : Cu ce ne vom îmbrăca ? Că pe acestea toate păgânii le caută..." (Matei VI, 7). Deşi aflăm unele similitudini doctrinare cu filosofii antici, cădi maxime ca : *Aşadar, toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea" (Matei* VII, 12) sau porunci ca a dragostei sunt prezente şi la So- crate şi la L. Annaeus Seneca şi la Plato şi la alţii, totuşi trebuie să recunoaşem că ele n-au Sublimitatea şi desăvârşirea învăţăturii Domnului Iisus. Domnul Iisus completa *Legea* şi *Profeţii,* precum şi preceptele înţelepciunii, fără a se lua după păgâni. Mai târziu, „nişite e'ini din cei ce 6e suiseră să se închine la sărbătoare au vcit să-l vadă pe Domnul Iisus, adresându-se lui Filip : *«Doamne, voim să vedem pe Iisus»-" (Ioan* XII, 21). Dacă a avut loc întrevederea, nu ştim. Totuşi, Domnul Iisus a avuit dese prilejuri să-şi adeverească cunoşinţele Sale'; nidicând însă nu va ieşi de pe buzele sale un cuvânt de elogiu pentru cultura antică. Chiar dacă a cunoscut această cultură antică, Domnul Iisus n-a promovat-o, fiindcă El venise ca Mesia să aducă monoteis - mul la cea mai înaltă şi ultimă expresie ia sa, aşa că nu numai izvoarele antichităţii, dar şi *Scripturile Vechiului Testament* devin caduce în mullte privinţe, cele dintâi fiind poli teiste, celelale căzând în desuetudine *numai* cu observanţele ceremoniale, altcum primind o „împlinire" doc'- rinară : *„Să nu socotiţi că, am venit să stHc Legea sau Proorocii. Nu am venit să stric, ci să împlinesc" (Matei* V, 17).

Analizându-i învăţătura, astfel, se constaită că Dumnezeu îmbracă, după Domnul Iisus, iarba câmpului şi crinii *(Matei* VI, 28, 30) ; că pomul bun nu poarte să facă roade rele. nici pomul rău să facă roade bune *(Matei* VII, 18). Vulpile au vizuini şi păsările cerului cuiburi *(Matei* VIII, 20) ; neghina este semănată în grâu de un om vrăjmaş *(Matei* XIII, 28) ; semnele cerului arată cum va fi vremea *(Matei* XVI, 2—3) ; smochinul fără rod este blestemat *(Matei,* XXI, 19) ; războaie şi zvonuri de războaie trebuie să fie în acea vrem*e(Matei* XXIV, 6) ; fulgerul iese de la răsărit şi se arată până la

apus *(Matei.* XXIV, 27) ; cerul şi pământul vor trece, iar cuvintele Domnului Iisus nu vor trece *(Matei,* XXIV, 35); apele varsă şi pârâul loveşte în casă *(Luca* VI, 48) ; vântul suflă unde voieşte şi auzi glasul lui,' dar nu ştii de unde vine şi unde merge *(Ioan* III, 8) ; turnul Siloam cade, fiindcă sunt oameni păcătoşi *(Luca* XIII, 4) şi atâtea altele care dovedesc că Domnul Iisus cunoştea procesele naturale şi biologice, precum şi cauzalitatea imediată. Flora creşte smălţuind câmpurile ; altoirea încă nu este cunoscută ; neghina n-are procesul de creştere a grâului şi trebuie stârpită ; smochinii trebuie să dea roade, altcum se taie şi-n foc se aruncă ; fenomenele meteorologice sunt explicate ; turnurile cad din motive gravitaţionale, fiind rău construite, şi ucid oameni ; războaiele, sunt încă inerente lumii antice, deşi nu suniti necesare ; întâmplările zilnice, unele mărite de fantezie, vor trece, cuvintele Domnului Iisus vor rămâne, ceea cc s-a şi întâmplat din punct de vedere profetic şi istoric.

Odată cu misiunea mesianică, Domnul Iisus este şi

uin purtător al concepţiilor veacului Său, ca un om

,a- devărat, măsura Sa divino-umană deosebindu-

se de măşti |
sura celorlalţi contemporani ai Săi, vădind şi în privinţa aceasta spirit selectiv şi cri'tică ageră. Domnul *Iisus* explică răiutatea umană extrem de plasic : *„Duhul necurat iese din ord, umblă prin locuri fără, de apă, căutând odihnă şi nu află..., se duce şi ia cu sine alte şapte duhuri mai rele ilecât el şi se întoarce în casa sa de unde a ieşit" (Matei* XII, 43—45 ; *Luca* XI, 24). Domnul Iisus nu îndeplineşte dorinţa cărturarilor şi fariseilor care-i cereau semne *(Matei* XII, 38—39) ; El ştia procesul de formare a ideilor, precizând că ochiul este factor de sminteală şi atunci trebuie scos sau mâna şi atunci trebuie tăiată *(Matei* XV, 18) ; El spunea plastic că pământul este aşternutul picioarelor lui Dumnezeu, iar cerul — tronul Său *(Matei,* 34—35) ; El denunţă, cuprins, de o sfântă indignare, pe jecmănitorii norodului *(Matei* V, 44 ; XXII, 35—36). Trăind în acest mediu taumatur- gic,

ucenicii lui văd năluci *(Matei* XIV, 26) ş'i au vedenii *(Matei* XVII, 9). Tot Domnul lisus afirmai că un poşte, pe care-i va prinde Sfântul Apostol Petru în mare, va avea în, gură un statir *(Matei XVII,* 27). Ca :?tâ- p.ân al naturii, munţii pot asculta de El, aruncându-se în- mare *(Matei* XXI 21). Spre a adeveri cele spuse. Domnul lisus preţuia jurămintele *(Matei* XXIII, 16, 20— 22) şi învăţa că s-a închis carul trei ani şi şase luni în timp de foamete *(Luca* IV, 25).

Aceste elemente sunt istoric încadrate în epoca Domnului lisus şi pledează pentru personalitatea umană desăvârşită a Fiului lui . Dumnezeu. Domnul lisus se ridica adeiseori cu gândurile de taină ale împărăţiei lui Dumnezeu, vedea făpturile altei ordini pământeşti, căci telurîcul şi valorile sale nu erau pentru El scopuri în sine, ci numai mijloace pentru evadarea în zonele eterate şi rarefiate ale spiritualităţii. Fiind! capabil de asemenea elevaţii, nu este deloc de mirare că Domnul lisus vedea aievea „cerurile înşeptite", „şanurile lui Avraam", „raiuri" ale unei sensibilităţi distilate până la maximum de 'meditaţiile religioase. Domnul lisus folosea şi mângâia cu degetele sensibile ale minţii Sale nu numai gândurile proprii, ci-i plăceau şi trupurile de ¡ar şi de umbră ale trecutului, cizelate de dălţile marilor inspiraţi. Aceste idei de marmură, care răsar ca nişte coloane de templu pretutindeni în *Sfânta Scriptir* ro, îşi aflau cuibul lor paitern şi-n suflatul Domnului, Iisus, căci El nu era o fire inaccesibilă, ci dimpotrivă, una populară, deschisă, sinceră, cu antene fine, îndreptate în toate direcţiile, cu o sete de cunoaştere incalculabilă, cu un alean neistovit după alte rânduieli, dlupă alte orizonturi, după altă; împărăţie, în care să fie a-bolite- legile vechi) ale urii şi ale războaielor. După cuvântările lungi, necesare explicării învăţăturii Sale, Domnul Iisus aivea şi stări de tăcere, meditative, pşră-; sind oralitatea parabolică. Din străfundurile Sale temperamentale, o tristeţe mare îl invada, când se socotea neînţeles şi neiubit, şi devenea conştient de o conitnuă persecuţie fariseică şi irodiană, ·jeluindu-se în adevărate ieremiade că n-au unde-şi pleca pentru odihnă ca-

pul, prevestindu-şi sfârşitul iminenţ. Lumea reală avea nu numai pentru Domnul Iisus, dar şi pentru contemporanii Săi, interferenţe cu lumea spirituală supranaturală. ^Această situaţie a continuat multă vreme şi după El. îngerii vin la chemarea luj Mesia şi-L slujesc ; demonii răului se amestecă în viaţa oamenilor şi modifică faptele lor sau îşi află culcuşuri în trupurile lor, ascultă de poruncă, ies şi invadează turme de porci ; cerurile sunt la capătul unei verticale vizibile şi se deschid ; gheena sau tarltarul sunt concepute ca loc de pedeapsă, unde este iezer de foc şi stăpâneşte Belzebut, împăratul demonilor. Lumea supranaturală, spre a fi înţeleasă, -avea! analogii şi ierarhii identice cu cea reală, iar fiinţele pur spirituale, bune şi rele, sunt-cunoscute nu numai de Domnul Iisus şi de contemporanii Săi, dar şi de lumea satelor şi orăşelelor biblice. Tot atât de prezent şi de justiţiar mai era, pe vremea Domnului Iisus, şi Savaot, acel Iahve israilitean căruia nu i se putea pronunţa nici numele cu graiul uman, atât de răsturnate er,au planurile existenţiale şi atât de' înalt era podişul divin sau muntele Sinai, pe care-L înălţase adoraţia milenară. Iahve determinase individualizarea lui Israil, fiind prezent în Sfânta Sfintelor şi constituind principalul factor de rezistenţă împotriva tuturor vicisitudinilor firii şi ale contropitorilor.

Domnul Iisus Hrisots, adevărat om adevărat Dumnezeu, vedea limpede după mari combustii interioare, •după frământări . îndelungate,-retrăgâ-ndu-se din mi-j- iocul ucenicilor ¡şi mulţimilor, El avea prolbleme maori de conştiinţă şi-şi cântărea cuvintele şi atitudinile, e- xercitând un control sever şi permanent, căci ştia că eáte urmărit de-aproape de ascuţişul privirilor fariseilor şi irodianilor. Foamea şi setea lui de adevăr! şi de cunoaştere mergeau până la investigaţii făcute între Sfinţii Apostoli şi la convorbiri cu samaritence şi cărturari ca Nicodim, iar identificarea Sa cu Mesia, trimisul lui Dumnezeu, care avea asentimentul divin al Taitălui şi al Duhului Sfânt, i-a acordat o anumită stare sufletească demnă, neînfrânată nici pe cruce, când pronunţa, ¡rugân- du-se, cuvintele unui psalm : *„Dumnezeul*

meu. Dumnezeul meu, '¿Le ce m-ai părăsit ?" (Maței XXVI, 46). Domnul Iisus" â fost exponentul istoric al aspirațiilor religioase milenare"ale „poporului ales", întruparea diyi- no-umană într-o persoană a lui Mesia, venit la împlinirea vremurilor, aşa cum au prezis proorocii, un împlinitor al mesianismului, un taumaturg El însuşi şi un prooroc, desăvârşind *Liegea* şi încheind' procesul revela- ţional. începându-şi activitatea la vârsta bărbăţiei, adică dujpă ce-a| împlinit 30 de ani, Domnul Iisus lasă grijile obişnuite alé unei existenţe normale deoparte, nu se mai ocupă de meseria de teslar, iar Mama sa, Sfânta Fecioară Măria, rămâne pe seama rudelor. Ducerea la bun sfârşit a misiunii Sale mesianice devenise ţelul Său suprem.

Misiunea mesianică îi fusese rânduită din etem, iar mesianismul era respirat cu aerul Ţării Sfinlte. Domnul Iisus era conştient de rolul chemării Sale, cum nu erau încă nici Sfinţii Apostoli şi nici ucenicii. Având acest complex sufletesc de persoană chemată, de trimis profeţit al lui Dumnezeu cu o misiune suprafirească, trupul şi sufletul firii umane ale Domnului Iisus primeau harurile şi pu- teriliei. firii |d!ivine unită organic în persoana a doua a Sfnitei Treimi cu firea umană care se transfigura, capabilă de suferinţă şi de sacrificiu, călită de drumuri, de posturi şi de veghe, modelată de gânduri deasupra celor comune cărora le dădea expresia clipei şi a personalităţii Sale, ferită de corupţia păcatului, dar păs- trându-şi integritatea Sa. îndumnezeierea firii umane numai în acest sens trebuie gândită şi realizată, chiar atunci când se referă la adepţii Domnului Iisus. Domnuî Iisus a fost un -om. al raţiunii, al simţirii şi al acţiunii. Iubea unele categorii de oameni până la o limită afectivă perfite care nu trecea, adică îi iubea pe săraci şa umili, pe obidiţi şi pe neajutoraţi, pe bolnavi şi pe slabi ; nu-i iubea pe farisei, pe saduchei, pe dregători, pe păgâni, pe romani şi pe ostaşii purtători de arme uciga-⁵şc, deşi s-a rugat pentru toţi : „Doamne, iartă-i că; nu ştiu ce fac !" Iubea

unele manifestări sufleteşti pozitive în .dauna celor negative ; iubea libertatea, sinceritatea, prietenia sub toate formele, blândeţea, puritatea, pacea, singurătatea prielnică meditaţiei, irttrospecţiunea ; ura sila, prefăcătoria de tot felul, duşmănia, duritebea. brutalitatea, necurăţenia, războiul, .tumultul vulgar şi vorbăria goală, fără rost. Extrem de sensibil, ca o strună. vibra la orice cuvânt, la orice privelişte şi la orice atingere. Volubil şi maestru al logosului, ştia să tacă, a- tunci când n-avea nimic de spus sau n-avea sens să vorbească. Mai mult liniştit, avea uneori momente de indignare, când folosea funia împletită pentru a pedepsi pc zarafi şi pe înşelători. Asemenea momorite erau rare însă. Imaginea canonică, precizată de erminiile bizantine, ni-L înfăţişează liniştit, maiestuos, sigur de demnitatea sa mesianică, neumbrit de nici o slăbiciune umană, totdeauna egal cu sine însuşi. Numai cărturarii nu ştiau ce să creadă despre El, căci, umblând Domnul Iisus prin templu, prin pridvorul lui Solomon, ei L-au îmnresurat şi ii-au zis : *„Până când ne scoţi sufletul ? De eşti tu Ilristos, spune-ne* ¡fără *sfială" (loan* X, 24). Domnul Iisus le dă singurul răspuns posibil : *„Lucrurile pe care le fac în numele Tatălui Meu, acelea mărturisesc despre Mine" (loan* X, 25), ca şi trimişilor lui *loan Botezătorul (Matei* XI, 4). Circumspect, Domnul Iisus se interesează mereu de părerea gloatelor : *„Cum ¿ic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului ?" (Matei* XVI, 13) îi întreba El pe ucenicii Săi. *„Iar ei au zis : Unii loan Botezătorul, alţii Ilie, iar alţii Ieremia sau unul din prooroci. Zis-a lor Iisus: Dar voi cine ziceţi că sunt ? Şi răspunzând, Simon Petru a zis : Tu eşti Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu" (Matei* XVI, 14—16). Fiind un termen mesianic, Domnul Iisus se intitula şi „Fiul Omului",.

pentru a evita celelalte denumiri, dintre care,

pentru farisei şi saduchei, cea mai pretenţioasă şi blasfemitoare erâ „Fiul lui Dumnezeu". Era însă prea târziu ca urmăritorii Săi să mai schimbe ceva. Se crease adevărata atmosferă mesianică ¡ starea de tensiune psihică, mai ales a ucenicilor Săi, ajunsese la maximum. Mai înainte dc a .se recomanda El ca atare,

identificarea Sa cu Mesia se~ produsese. Domnul Iisus observase acest lucru şi-l confirmase cu faptele Sale şi cu învăţătura Sa. îşi luase rolul şi-l juca cu întreaga 'Sa seriozitate divino-uma- nă pe scena Ţării Sfinte, iar când rolul ajunge aproape de sfârşit, Domnul Iisus recunoaşte că este Hristos, Fiul lui

Dumnezeu, înaintea lui Caiafa, marele preot *(Matei* XXVI, 63—64), precum şi „împărat al iudeilor", înaintea dregătorului Ponţiu Pilait *(Matei* XXVII, 11). Arhiereul Caiafa îşi rupe hainele şi strigă că Ifcus a hulit ceea ce atrăgea pedeapsa cu moartea ; Ponţiu Pilat surâde ironic, socotind că are de-a face cu veşnicele certuri religioase iudaice,

provocate de data aceasta de „un inofensiv", fiindcă numai ei se cred împăraţi, fără ca sa fie. Evident, Ponţiu Pilat ignora profeţiile mesianice. Dar Domnul Iisus lua lucrurile în serios, ceea, ce evident că-l surprinde po provocator, zădărnicindu-i pla-nurile de-a transforma acesit proces al Domnului Iisus într-un

compromis juridic. Domnul Iisus ştia că esite u- e?nicul şi adevăratul Mesia, dovedind cu experienţa şi activitatea Sa personalizarea istorică a Fiului lui Dumnezeu

.Pe firmamentul Ţării Sfinte, Domnul Iisus, adevăratul Mesia, a fost o apariţie unică, fără să schimbe starea religioasă a „popoprului ales" care l-a renegat. Demi- ienii, cărturarilor le plăcea să spună „de la începuftul i urnit", meteorii religioşi aprindeau cerul imaginaţiei nce^tui popor care s-a hrănit mai mult cu cuvântul lui Dumnezeu decât cu pâine. Domnul Iisus şi-a tras şi El linia Lui pe a cel;: şi cer, dar apariţia Sa a fostt ultima, nemaiîntreoându-L nimeni, de acee^, zorii care au ur- r?vft după Dânsul au fost mai luminoşi pentru adepţii Săi. Persoana Domnului Iisus Hristos a devenit sinteza tuturor aşteptărilor mesianice, iar istoricizarea Lui însemna pentru totdeauna finalitatea unui drum profeţit şi marcat, ca un fier roşu, de-a lungul *Testamentului Vechi.* Domnul Iisus, fiind adevăratul Dumnezeu întrupat, încheia marea dramă religioasă an'tică. Politeismul intrase în procesul ireversibil de degradare, luând veş- minte crepusculare.

Culmile religioase reliefează genunile. Relieful religios al umanităţii n-ar putea fi înţeles fără culmea su- s jrremă a Domnului Iisus Hristos, adevăratul: Mântuitor

.BOTEZUL DOMNULUI USUS ŞI ÎNCEPUTUL ACTIVITĂŢII

„Atunci a venit Iisus din Ga- lileea la Iordan către Ioan, ca să se boteze* ¡de *el."
(Matei III, 13)

Viaţa „satelor, târgurilor şi cetăţilor" 6e concentra, adeseori, lângă fântâni celebre, ca a lui Iacov *(Ioan* IV, 12), la nunţi la care

participau toate rubedeniile, precum cea din Cana Galileii, iar fecioarele ieşeau în întâmpinarea mirelui cu candele aprinse *(Ioan* II, 1 ; *Matei* XXV, 1 ; *Luca* XIV, 8), la câte un prânz *(Luca* XI, 37 ; XIV, 12), la muncile câmpului al căror ritual era fixat de secole cu secerători şi culegătoare de spice *(Marcu* IV, 29), în sinagogi unde se învăţa *Legea* şi *Proorocii* şi se descifrau

profeţiile mesianice, umplând de speranţe pe fiii lui Israil *(Luca* IV, 15), în pieţe publice unde se desfăşura negustoria vremii de la produsele ţării până la mărgăritare *(Luca* XIX, " 15 ; *Matei* XIII, 45), acoperind tot cu' larma vocilor, şi în întruniri tainice, unde se comentau samavolniciile, cuceritorilor romani şi se ţinea aprinsă flacăra

revoltelor împotriva asupritorilor

.înfăţişările zilnice ale vieţii şi ale muncii îl înconjurau pe Domnul Iisus din toate părţile. Femeile năşteiau sau îşi purtau sarcinile *(Matei* XXIV, 19), se adunau câte două şi măcinau la râşniţă *(Matei* XXIV, 41), ţe- seau sau coseau, se împodobeau şi se îmbălsămau *(buca* X, 40 ; *Ioan* XII, 3) ; ţăranii îşi lucrau ţarinile *(Matei* 'XXIV, 40); copiii şedeau în pieţe, fluierau şi se jucau *(Matei* XI, 16—17); slugile, îşi vedeau de treburile lor *, Matei* XXIV. 45—46), ascultând poruncile stăpânilor ; oamenii (bogaţi se îngrijeau de avutul şi de jitniţele lor *(Luca* XII, 18), veselindu-se *(Luca* XVI, 19), sădindu-şi vie *(Matei* XXI, 33), cumpărându-şi ţarijnă, boi, luân- du-şi femei *(Luca* XIV, 18—20) ; pescarii pescuiau şi îşi spălau mrejele *(Luca* V, 2) ; păstorii îşi păşteau turmele *(Luca* XV, 4) ; olarii îşi făceau oalele şi ulcioarele ; săracii cerşeau şi se văitau sub pereţii caselor celor bogaţi *(Luca* XVI, 20—21) ; bolnavii şi leproşii sufereau de boli fără de leac *(Matei* XV, 30); fariseii şi saduoheii îşi arătau ştiinţa şi faptele *(Matei* XXIII, ■5) şi lăudau viaţa lor cuvioasă *(Luca* XVIII, .11—12) ; vameşii strângeau vămile şi dăjdiile (Matei XVII, 24) ; ' cutia milei de la templu se umplea de ofrande *(Marcu* XI{, 41) *;* curăţirea rituală se desfăşura în îmbulzeala de lângă vasele de piatră *(Ioan* II, 6) ; zilele! de sărbătoare pascală puneau toată lumea pe drumuri *(Luca* II, 41), elinii se suiau .şi ei la .Ierusalim să se închine *(Ioan* XII, 20), iar ostaşii romani mărşăluiau, cu steagurile în frunte, spre garnizoanele cohortelor lor *(Luca* VII, 2—8).

întâmplări obişnuite sau senzaţionale rupeau firul monoton al evenimentelor zilnice: tetrarhul Irod An- tipa, după o judecată sumară, mai ucidea pe cineva *(Matei* XIV, 10) ; câte o femeie adulteră era prinsă asupra faptului şi condamnata la lapidare *(Ioan* VIII, 3); câte un turn

se prăbuşea şi făcea victime *(Luca* XIII, 4) ; câte o furtună pe Marea Galileii ameninţa vieţile pescarilor *(Marcu* IV, 37) ; câţiva galileieni erau ucişi de ostaşii lui Ponţiu Pilat *(Luca* XIII, 1) ; se zvonea dc câte o vindecare minunată la scăldătoarea Beteizda *(Ioan* V, 1—4) sau la scăldătoarea Siloam *(Ioan* IX, 11) ; câte un imprudent era muşcat de vreun şarpe *(Luca* X, lfll) ; câte un datornic era băgat în temniţă - *(Matei* XVHI, 30) : se istoriseau isprăvile câte unui tâlhar vesti b *(Luca* X, 30) ; se afla că Baraba fusese aruncat în temniţă pentru răscoală şi ucidere *(Luca* XXIII, 25) şi câte un făţarnic se ruga în colţul străzii cu faţa smolită ■{Matei VI, 5, 16) sau trâmbiţa pe uliţe faptele lui de milostenie *(Matei* VI, 2). Cam acesta era filmul; vieţii zilnice care se desfăşura pe vremea Domnului Iisus Hristos pe ecranul Ţării Sfinte.

Sfântul Ioan Botezătorul a ieşit din pustie în B!e- tania. dincolo de Iordan *(Ioan* I, 28) şi a început a predica şi a boteza în anul al cincisprezecelea al domniei lui Tiberiu Cezarul, fiind procurator al Iudeii Ponţiu Pilat îşi tetrarh âl Galileii Irod, iar Filip, fratele lui, tetrarh al Itureii şi al ţinutului Trahonitei, iar Lisanie — te- trarh al Abileniei. Arhiereii sau marii preoţi, din acea' vreme, erau Ana şi ginerele său Caiafa *(Luca* III, 1—2). Aspru, cu îmbrăcămintea din păr de cămilă şi cu brâu *de curea împrejurul mijlocului său, hrănindu-se cu lăcuste şi cui miere sălbatică, Sfântul Ioan aducea mesajul : *„Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Matei* III, 2)- Pentru cei ce veneau la dânsul din Iexu- sfalim, din Iudeea din împrejurimea Iordanului, Sfântul Ioan avea cuvinte tot atât de aspre ca şi înfăţişarea sa : *„Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiţi de mânia ce va sâ vie ?" (Luca* III, 7). *„Iªtă, securea stă la rădăcina pomilor. Deci orice pom, care nu face roadă hurtă, se taie şi se aruncă în foc"* (9). Asemenea cuvinte nu puteau să nu-i alarmeze pe ascultători. întrebând mulţimile ce să! facă, Sfântul Ioan răspunde : *„Cel ce are două haine şă dea celui ce*

n-are şi cel ce are bucate <asemeni să facă". Vameşilor le-a spus : *„Nimic mai mult decât vă este rânduit să nu faceţi*Iar soldaţilor le-a poruncit *„Pe nimeni să nu asupriţi, nici să nu pârâţi şi să vă mulţumiţi cu soldele voastre" (Luca* III, 1.0— 14). *„Şi se botezau de el în Iordan, mărturisindu-şi păcatele« (Matei* HI, 6), deşi nu făcea minuni *(Ioan* X, 41).

Această, apariţie din pustia Iudeii atrage însă atenţia fariseilor şi a siaducheilor. Aceştia îşi trimit, ca de obicei, imediat, iscoadele. Ei sunt „puii de viperă", astfel că Sfântul Ioan intră în conflict cu dânşii, după cum va intra şi Domnul flisus. Având trecere în faţa norodului, însă,

Sfântul Ioan este urmărit, dar lăsat în pace. Altcineva se va îngriji să-i scape pe farisei şi pe sadu- chei de această primejdie. Deocamdată, mulţimile se întrebau dacă Sfântul Ioan nu este Mesia cel aşteptjat, dar el le dezminţea aşteptările : *„Eu vă botez cu. apă, dar vine Cel mai tare decât mine. Căruia nu-i sunt vrednic să-i dezleg cureaua âncălţămintelor. Acela vă va boteza m duh sfânt şi! cu foc« (Luca* III, 16). Domnul Iisus era foarte bine cunoscut

de Sfântul Ioan Botezătorul care-i recunoaştei întâietatea. De fapt, Domnul Iisus, ca om adevărat, afară de păcat şi Dumnezeu adevărat, îi era superior, ca Mesia cel adevărat, din toate punctele de vedere. Acum, vine Domnul Iisus dih Galileea la Sfân

-C-da 40117 coala 5 tul Ioan, ca să se boteze, iar el spune alte cuvinte tot atât de semnificative : *„Eu am trebuinţă să jiu botezat de Tine şi Tu vii la mine ?"* Şi răspunzând Domnul Iisus i-a zis : *„Lasă acum, că aşa se cuvine să împlinim toată dreptatea" (Matei* III, 14—15).

Asemenea comportare este explicabilă, căci Sfântul Ioan Botezătorul, deşi avea ucenici care erau de faţă, ştia că Domnul „ Iisus este Mesia. Subordonarea aceasta nu i-a ştirbit prestigiul. Totuşi, spre deplină încredinţare, Sfântul Ioan Botezătorul, dupăi ce este prins de Irod şi pus la închisoare,, trimite doi ucenici să-l întrebe pe Dpmnul Iisus : *„Tu eşti cel ce vine sau pe altul să-l aşteptăm ?" (Matei* X'I, 3). Cuvintele aceste nu infirmă recunoaşterea expresă de la botez. Sfântul Ioan Botezătorul; fiind arestat, nu-şi putea continua activitatea şi trebuia să se gândească şi la ucenicii săi'. Sfântul Evanghelist Ioan ne relatează că încă de la botez doi dintre ucenici lui Ioan Botezătorul l-aju urmat pe Domnul Iisus, identificat cu „mielul lui Dumnezeu sau cu Mesia" *(Ioan* I, 35—41). Unul dintre aceşti doi ucenici', este Andrei, care-l duce la Domnul Iilsus şi pe fratele său Simon Petru *(Ioan* I, 42).

După ce este botezat de Ioan, Domnul Iisus îşi începe şi El activitatea chiar cu cuvintele acestuia : „Pocăiţi-vă, că s-a aprojpiat împărăţia cerurilor" *(Matei* IV, 17). Şi El boteza şi El colinda ţara. Spre a nu fi prea__ aproape de .Sfântul Ioan care botezai acum în Enon, lângă Salim *(Ioan* III, 23), Domnul Iisus se) localizează, la început,, lângă Marea Galileii, şi îşi alege doisprezece ucenici, apoi trece în Iudeea *(Ioan* III, 22), nu mai înainte însă de a posti patruzeci de zile şi patruzeci de nopţii în pustiul Carantaniei şi de-a se lăsa ispitit de diavol. Postul era obişnuit, chiar aşa de lung, iar ispitirea de diavol îl pune la încercare pe Domnul Iisus, dezvăluindu-ne caracterul Său. Arhaicitatea celor relatate este indiscutabilă. Oricine era îndemnat să schimbe pietrele în pâini, după ce a postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, s-ar fi lăsat învins de foame. Tot aşa Domnul 'Iisus, pe streaşdna templului, nu se apleacă deasupra abisului, ascultând îndemnul de a se arunca în gol, iar dus de diavol pe un munte înalt, unde este ispitit cu stăpânirea puterii peste toate împărăţiile, ur~ mează din- partea Sa o respingere aspră *(Matei* IV, 1— 11). Izbânda Domnului Iisus

este deplină. Ea ne permite o introspecţiune în psihicul Lui în momentele grave ale unei încercări la care Sna spus de bunăvoie. Majlea putere de rezistenţă a Domnului Iisus şi respingerea tuturor ofertelor diavoleşti, cărora le poate fi supus cineva, conturează pregnant firea Sa umană.-

începând însă de acum, Domnul Iisus activează, circulând în regiunea Galileii, de unde îşi alege ucenicii, viitorii Sfinţi Apostoli : pe pescarii Simon Petru yşi pe fratele său, Andrei, pe Iacov al lui Zevedeu şi pe fratele său, loan. La început, patru cu care activează, apoi.. Încă opt, în total

doisprezece, despre care se va vorbi la locul său. Acum, intervine un element deosebit de important : prinderea Sfântului loan Botezătorul. Acesta, cu asprimea sa caracteristică profetică, îl va înfrunta pe tetrarhul Irod Antipa, pe care-l va mustra că trăieşte în desfrâu cu Irodiada, soţia fratelui său *(Luca* IEI, 19), ceea ce atrage

mânia tetrarhului care porunceşte să fie prins şi închis. Câmpul de activitate mesianică al Domnului Iisus se deschide înaintea Sa, după ce înainţemergătorul îşi îndeplinise misiunea. Lecţia crâncenă primită de Sfântul loan Botezătorul de la ţetrarh îl va determina pe Domnul Iisus la prudenţă. .

'Misiunea Lui abia începea şi trebuia săi o ducă la îndeplinire, fără a intrat în conflict cu stăpâniţorii politici, în schimb nu va putea scăpa de farisei, de saduchei şi de irodiani. Mulţimile nu

mai erau derutate de doi profeţi. Chiar după uciderea Sfântului loan Botezătorul, unii îl socot că este loan, fiind ivorba, evident, de o confuzie. Domnul Iisus putea circula priunide. 'Evoluţia Sfântului loan Botezătorul, dacă Irodiada nu s-ar fi grăbit să-l incite pe Irod şi să[1] ceară uciderea lui, n-ar fi dus la uni conflict doctrinar cu Domnul Iisus care venea cu învăţătura Sa închegată, ci la recunoaşterea iniţială de la botez. Ca să scape de primejdia ameninţătoare a Proorocului loan, care n-o cruţa în" faţa poporului şi-i veştejea purtările, /Irodiada înscenează moartea lui cu o abilitate şi un fast, demne de o curte orientală de tetrarh. în timpul unei mese copioase, Solomeea, fiica Irodiadei dansează înaintea lui Irod, făcându-i atâţa plăcere, încât îi juruieşte orice.va cere, iar ea, îndemnată de mama sa, a zis : *„Dă-mi aici în tipsie capul lui Ioan Botezătorul" (Matei* XIV, 8). Aşa a pierit personalitatea cea; mai marcantă dintre contemporanii Domnului Iisus, ruda şi desigur prietenul Său.

Elogiul celui ucis mişeleşte este făcut chiar de Domnul Iisus, atunci când Sfântul Ioan mai era în închisoare şi trimisese doi ucenici, ca să-l întrebe dacă este El „cel ce vine". Atunci, Domnul Iisus a spus asemenea cuvinte ; *„Amin grăiesc vouă : Nu s-a ridicat între cei născuţi din femei mai mare decât Ioan Botezătorul, iar cel mai mic în împărăţia cerurilor mai mare decât el este" (Matei* XI, 11). Elogiu maxim. Destinul Sfântului Ioan însă poate fi prevăzut, dacă nu ar fi fost ucis. El face, loc pe! scena religioasă, pentru a străluci cu atât mai tare steaua Domnului Iisus, iar argumentul hotărâtor, pe care l-a folosit chiar El, a fost mărturia faptelor Sale minunate, deci tocmai ceea ce nu făcuse Sfântul Ioan Botezătorul *„Mergând spuneţi lui Ioan cele ce auziţi şi vedeţi: orbii văd şi şchiopii Umblă, leproşii se curăţesc şt surzii aud, morţii înviază şi săracilor li se binevesteşte; şi fericit este cel ce nu se va sminti întru Mine" (Matei* XI, 4—6).

Aşa începe activitatea Domnului Iisus, acreditată chiar de cuvintele Sale. El se

legitimează ca Fiul lui ¡Dumnezeu,, ca Mesia, prin faptele Sale minunate, profeţiile şi învăţătura Sa.

Începând cu prima minune, din punct de vedere cronologic, prefacerea apei în vin la nunta din Cana Gaii- leii, şi până la ultima, înainte de răstigniire, lipirea urechii slugii lui Malch, tăiată de Sfântul Apostol Petru, paginile *Sfintelor Evanghelii* sunt pline de faptele mesianice, devenite realitate istorică. Drumurile Ţării Sfinte, în acea vreme, erau străbătute de pelerini şţi de bolnavi, de farisei şi de -irodiani, de'spioni romani şi de ucenici şi de Apostoli. Veştile circulau şi răscoleau lumea, purtând-o pe urmele lui Mesia. în faza aceasta, „poporul ales" credea că Domnul Iisus este Mesia cela- devărat. Ucenicii Sfântului Ioan au verificat ei înşişi justeţea cuvintelor Domnului Iisus şi au trecut de partea Lui. Cuvintele Domnului Iisus n-au mai ajuns la
' M
urechile Sfântului Ioan, dar ucenicii lui l-au urmat pe Domnul Iisus, după moartea învăţătorului lor. Minunile confirmă intrarea şi revărsarea divinităţii Domnului Iisus în epoca Sal; ele sunt dovezi ca spaţiul şi timpul au fost stăpânite de* Fiul lui Dumnezeu. Creatorul intervine în creaţie, cum intervine cineva în opera sa, modelând-o şi îmbunătăţind-o.

Domnul Iisus străbate toată Ţara Sfântă cu piciorul,, colinăj de colină, sat de sat, vale de vale, oraş de oraş,, timp de aproape trei ani şi jumătate, fără nici un răgaz mai mare, mereu purtat de duhul Său şi de planurile Sale dintr-o parte într-alta, totdeauna eu programe stabilite dinainte, nu la voia întâmplării, a inspiraţiei sau când sa apropia ameninţarea duşmanilor şi locurile nu mai erau sigure. A colindat întreaga Galilee în primul rând, apoi a trecut în Iudeea, trlmiţându-şi înainte vestitorii *(Luca* IX, 52). Aceste două regiuni sunt cele mai bătătorite, cuprinzând cele mai multe întâmplări şi cei mai fideli prieteni. Trece în Pereea şi în Decapole şi ajunga până în preajma Tirului şi Sidonului ; se suie pe munţi şi "se retrage în pustiuri, poposeşte lângă, fântâni şi-n grădini de măslini, pe malurile râului Iordan sau

ale lacului Ghenazaret ; umblă printre podgorii şi ogoare şi parcurge pe. jos drumurile pline de arşiţă. Pe la Marea cea Mare şi până la ¡hotarele Arabiei şi din Idumeea până la Cezareaa lui Filip, cetatea cea" mai nordică. Domnul Iisus a străbătut tot pământul Ţării Sfinte, poposind prin cătune, sate ş'i cetăţi, urcând la Ierusalim şi coborând până în porturile mării, fiind trimisul! lui Dumnezeu către poporul ales, spre a-l învăţa . pocăjinţa şi *Legea cea Nouă* a dragostei, în stare sii-i schimbe soarta şi să-l facă fericit. .

Este mărturia vie a unei misiuni divine care nu mai era satisfăcută de *Scripturile vechi,* ci căuta izvoarele permanente ale vieţii,' verificând corespondenţa dintre principiile *Legii Vechi* şi realităţile înconjurătoare religioase şi sociale şi ajungând la constatări uimitoare pentru timpul Domnului Iisus (Hristos, care vădesc orizontul Său extraordinar de vast şi acuitatea de percepere a problemelor contemporane.

Domnul Iisus ia cunoştinţă, astfel, cu ochii şi cu urechile Sale, de viaţa poporului, îi cunoaşte starea materială, îi împărtăşeşte stările de spirit şi nădejdile. El se leagă mai ales de cei mulţi, de oropsiţii şi de ofensaţii vieţii, alegându-şi ţiintre ei Apostolii şi ucenicii, umblând cu ei pe drumuri, flămânzind, şi însetând cu ei, prigonii ca şi ei, în primejdie de a fi prins de romani care supravegheau din cetăţile cucerite' orice mişcare în provincia imperială sau de mai-marii poporului care vedeau în orice prooroc nou o ameninţare directă la "adresa lor sau a *Legii Vechi.* Este în măsură, după asemepea călătorii îndelungate şi contacte directe cu oamenii şi împrejurările, să-şi dea seama de stările de spirit, căutând exemplarele umane. cela mai felurite, dar şi cele ¡mai expresive ale epocii, oprindu-se acolo unde trebuia şi unde cuvântul Său avea mai mare putere, adunând-după El, pentru prima dată în istoria religioasă a acestui popor, adevărate mase în mişcare, fapt oare vădeşte credinţa acestora că Iisus este Mesia. Acest lucru, mai ales, l-a intuit foarte bine Domnul Iisus, când mai târziu, îşi

trimite şi Sfinţii Apostoli şi - ucenicii pe urmele Sale, la cele douăsprezece seminţii ale lui Israil. Conştiinţa reală a acestor stări religioase, sociale, economice, culturale şi politice rezultă din două cuvântări memorabile, ale Domnului Iisus care vădesc rezultatele călătoriilor Sale, cât şi profundele cunoştinţe pe care le avea. Una .esté .predica-de pe munte, când fericeşte toate categoriile de oropsiţi amintite mai sus, adică „pei cei săraci cu duhul, pe cei ce plâng, pe cei ce flămânzesc şi însetează de dreptate, pe cei prigoniţi penjtru dreptate, pe cei blânzi, pe cei milositvi, pe cei întristaţi-, pe cei ocărâţi, pa cei curaţi cu ini(ma şi făcătorii de pace" *(Matei* V, 3—11). Aceştia erau cei mulţi pe care-i cunoscuse Domnul Iisus . şi în mijlocul cărora a petrecut'mai mult.

A doua este cuvântarea eshatologică a Domnului Iisus în care descrie Judecata de Apoi, scoţând în relief aceleaşi stări de lucruri cu oameni care „flămânzesc, însetează, sunt străini, goi, bolnavi, şi aruncaţi în temniţă" *(Matei* XXV, 35—36). Faţă de aceştia, Domnul Iisus urmărea schimbarea radicală de atitudine a contemporanilor Săi, fiindcă pe aceştia îi ijubea şi alături de ei era ; învăţătura Sa fiind condiţionată, în esenţa ei,. de realităţile strâns legate de. cei mulţi. Conştiinţa acestor stări de; lucruri nu putea veni deci decât după cunoaşterea amănunţită a ţării şi a norodului. Domnul Jisus, adevăratul Mesia, îndeplinea, astfel, toate condiţiile ca să genereze o mare mişcare de mase şi de conştiinţe în vremea Sa.

Nicăieri n-ai perspectiva veşniciei ca pe un ţărm de mare sau pe marginea sufletului unui om genial ! Senzaţia aceasta au avut-o cu atât mai mult contemporanii divinului Iisus, când El şi-a început activitatea Sa publică de propovăduitor al învăţăturii Sale. Constanț» acestei activităţii a fost unitatea organică dintre învă- Iţătuiiă şi viaţă. Domnul Iisus trăia, ceea ce predica şi aici trebuie căutată faţa adevărată a preţuirii Sale. Viaţa

iudaică este dominată de tradiţii milenare şi de obiceiuri care deveniseră şi ele inflexibile. O colecţie de asemenea *Hotărâri ale părinţilor* (Pirke ABBOT) interzicea oricărui bărbat să dea învăţătură şi povaţă altora înaintea împlinirii vârstei de 30 de ani. Experienţa populară îşi spunea şi ea cuvântul şi Domnul Iisus i s-a supus, deşi avea ceva de spus mai devreme. Termenul acesta uzual al virilităţii mature i-a ajutat mult 6ă se cristalizeze, săj se fixeze la câteva convingeri ferme, în juriul cărora se vai dezvolta doctrina şa religioasă viitoare. Până la 30 de ani, Domnul Iisqs a avut înainte libertate deplină şi /destui ani, pentru a cerceta tot ce l-a atras din lumea antică. în învăţătura Domnului Iisus sunt identificabile elementele formaţiei Sale spirituale care aparţin înţelepciunii generaţiilor de dinaintea Sa. Există o continuitate indiscutabilă între El şi înţelepţii poporului Său şi ai altor popoare, deşi El vine cu nota Sa personală mesianică. Bucurându-se de originalitatea Revelaţiei divine, învăţătura Domnului Iisus este şi *„o împlinire a Legii şi a Profeţilor*deci hiatusul între învăţătura Sa şi învăţătura înţelepţilor anteriori sau contemporani, în mijlocul cărora s-a format, trebuii eliminat.

Elementele tradiţionale însuşite primesc o încărcă- tur" nouă doctrinară şi morală, o împlinire mesianică, faţă de ceea ce era reminiscenţă revelaţională primară în profeţiile diferitelor Sibylle sau în învăţătura filosofilor antici, precum şi faţă de revelaţia progresivă a *Vechiului Testament.* „Somnul agnostic[14] nu este şi **pen**tru Domnul Iisus o piedică în calea „trezirii". Şi nu numai el, ci şi moartea şi chiar beţia. Antinomia între „cei ce dorm somnul morţii" şi cei ce se trezesc şi văd „lumina lui[1] Hristos" *(Efes.* V, 14) este evidenţiată pretutindeni. Somnul, uitarea şi moartea duc spre osândă, trezik şi veghea duc spre mântuire. Elementele acestea sunt autentic, hristice, nicidecum gnostice, şi primesc, pe' lângă încărcătura lor doctrinară -veche, una nouă. Prin

parabole sau îndemnuri exprese, Domnul Iisus îi po- văiţuia pe discipolii Săi să vegheze : *„Deci privegheaţi, căci nu* ştiţi în *care zi vine Domnul vostru"* (Matei XXIV, 42). El însuşi veghează chiar în clipele supreme din grădina Ghetsimani şi se întristează aflându-i dormind pe Apostoli : *„Aşa, n-aţi putut veghea un ceas cu Mine" (Matei* XXIV, 40). Veghea era semnul „trezirii" spirituale şi al puterii de a domina trupul, oboseala, uitarea, somnul şi moartea. Veghea cuprindea deci Valorile mântuirii, pe când somnul non-valorile nefiinţei, ale morţii, care-l eliminau pe ins din acţiune. Antinomia se adânceşte la Domnul Iisus şi mai mult : a fi treaz înseamnă a fi conştient, a fi în posesiunea facultăţilor spirituale, a fi în lumină, a fi gata[1] de a lua măsuri, pe când a dormi înseamnă a fi pasiv, a da întâietate trupului şi oboselii, inconştienţei şi întunericului, a anticipa şi a te apropia de tenebrele morţii. De aceea, dacă somnul este totuşi acceptat fizic, baţia este radical respinsă şi osândită. Exemplele sunt, în acest sens, nenumărate : O „viaţă obişnuită", dusă de om. este pierdută *(Matei* X, 3*j); o „viaţă plină de renunţări, de veiţhe cu crucea în spate este o viaţăl aflată" *(Matei* X, 38— 39),[J] urechile trebuie să audă *(Matei* XI, 29), gura trebuie să vorbească! numai lucruri bune, nu cuvinte deşarte *(Matei* XII, 35—36), semănătorii dorm şi vrăjmaşul seamănă neghină *(Matei* XIII. 25).

Pentru Domnul Iisus, „trezia spiritului", contopită ou lumina,

deci cu Sine, căci El se identifică personal cu lumina *„Eu sunt lumina« (Ioan* VIII, 12), este însăşi *iniţierea,* spre care vrea să-i conducă pe discipoli. Rezultatele acestei iniţieri pentru Domnul IisuV sunt infinitele Sale identificări cu calea, adevărul şi viaţa *(Ioan* XIV, 6), cu pâinea *(Ioan* VI, 35), cu apa cea vie *(Ioan* IV,-11), cu dragostea *(Ioan* XV, 13 ; XVIII, 23), cu uşa prin care oine

intră se mântuieşte *(Ioan* X, 9), cu păstorul cel bun care-şi pune sufletul pentru oi *(Ioan* X, 11), cu viţa cea adevărată *(Ioan* XV, 1), cu lumina lumii *(Ioan* XIV, 6), cu Fiul lui Dumnezeu *(Luca* IV, 41 ; *Marcu* XIV, 61), cu Fiul, Omului *(Luca* IX, 56), cu însuşii Hristos, gradul maxim al personalizării Sale. Valoarea morală a „noului iniţiat" pe care îl propovăduia Domnul

Iisus şi-L experimenta personal, nu mai era a cuceritorilor antici care folosesc forţa fizică, violenţa, exterminarea în masă a celor învinşi. Acestea erau criteriile de valorificare integrală a celor neiniţdaţi. Iisus cumpănea valoarea morală a „omului nou" cui facultatea de sr iubi, cu intensitatea şi durata unui sentiment, 'cel ¡mai uman dintre

toate, cu facultatea lui de a fi blând, milos, prietenos, într-un cuvânt ou facultatea luii neţărmurită de *a fi om.* De aici şi necesitatea noii iniţieri- Domntil Iisus nu numai că i-a învăţat pe discipolii Săi, dar a căutat şi să-i iniţieze. *Veghea* cerută este o dovadă; deşi discipolii îşi dovedesc slăbiciunea în grădina Ghetsimani şi dorm ; taina mâncării trupului

euharistie este o iniţiere doctrinară religioasă, fără vul- garizarea dini alte religii ale misterelor, dar şi această iniţiere n-a avut succes deplin, căci mulţii ucenici îl părăsesc *(Ioan* VI, 66), având o înţelegere, simplistă

.Există o similitudine sugestivă intre cuvintele lui Socrate, conştient de misiunea Ga de filosof, când se află în faţa morţii, şi cuvintele Domnului Iisus. Socrate a spus : „Atenieni, alt om asemănător mie nu vejţi găsi. cu uşurinţă şi,_ dacă aţi! voi să credeţi în mine, m-aţj păstra. Nerăbdători însă, ca nişte oameni adormiţi şi treziţi din somn, poate; că mă veţi lovi, dându-i ascultare lui Anytas, şi mă veţi ucide, ca nişte inconştienţi ce sunteţi, apoi veţi dormi toată viaţa, dacă Dumnezeu din dragostei pentru voi nu vă v-a trimite pe altul". *(Apoi.,* 30). Domnul Iisus ă spus cu alte cuvinte adevăruri atotcuprinzătoare, conştient de misiunea Sa me- silanică : *„Deci*

acum, căutaţi să mă omorâţi pe Mine, omul care v-am spiis adevărul..." (loan VIII, 40). *„Eu mă duc şi măi veţi căuta şi în păcatul ^vostru veţi muri" {loan* VIII, 21). Asemenea elemente aparent comune, dar împlinite şi desăvârşite, se mai pot aña şi la alţi filosofi şi înţelepţi contemporani sau anteriori, dintre care locul de frunte îl deţin filosofii greci, romani şi iudaici, reea cé dovedeşte legătura organică a Domnului iisus cv$ întreg trecutul care curgea şi prin vadul Lui, ca prin vadul fiecărui om, măcar că al Lui era larg şi adânc şi a lăsat urme până astăzi îi> spiritualitatea umană, plină de bulboane, de cascade, de meandre şi d¿ afluenţi. • - ~

Pe drumul deschis al iniţierii Domnului Iisus se poate merge mai departe cu alte dovezi precise. Această iniţiere era concepută într-un fel aparte de Domnul Ii- suş, fără a se mai identifica elemente analoage, comune altor iniţiaţi şi iniţieri. Domnul Iisus vorbeşte cu Ni- Codim despre „o naştere de sus" *{loan* III, 3), „o naştere din apă şii din duh" *(loan* IU, 5), ambele rămase neexplicate şi, interpretate apoi simbolic, deşi este evident vorba despre o iniţiere. Mâncarea celor, iniţiaţi este alta pe care Apostolii încă n-o ştiu *(loan* IV, 32), iar apa este apă vie care se face în iniţiaţi „izvor de apă care curge spre viaţa, veşnică" *(loan* IV, 14) şi „cel ce bea din apa aceasta nu va- înseta în veac" *(loan* IV, 14). Asemenea „naşteri noi" amintesc, întrucâtva, şi de existenţele conştiente ale lui Platón, de iniţiaţii care se închină la ceea ce< ştiu, în timp ce cei care nu ştiu se închină la ceea ce nu ştiu *(loan* IV, 22). Tot aşa trebuie înţeleasă şi „mutarea din moarte în viaţă" *(loan* V, 33) şi „pogorârea lui Iisus din -cer" *(loan* VI, 38) şi „identificarea mâncării adevărate cu trupul Său şi a sângelui cu adevărata băutură" *(loan* VI, 55). O existenţă „desincarnată" învăţa şi Plâton în unele privinţe, toată cunoaşterea ve- î.ind din cer, iar vieţile curgând ca „izvoarele spre viaţa veşnică". Celelalte vieţi incarnate duceau spre moar-' ţe. Numai iniţiaţii, cum învăţa şi Empedocle, se eliberează de moarte şi ajung la cea mai înaltă conştiinţă, cum învaţă şi Pitagora, deşi „naşterile

noi" nu se pot identifica întru totul eu amintirea existenţelor anterioare, cu desăvârşirea *(Matei* V, 48). Cât priveşte disciplina vegherii, a treziei, pe care o cunoştea Domnul lisus şi-o arătase şi Sfinţilor Apostoli, nu este amintită decât sporadic în *Sfintele Scripturi,* dar consta în mod sigur din rugăciuni, post, Veghere, meditaţii spre ridicarea la starea de conştiinţă a existenţei prezente prin realitatea păcatelor şi iminenţa morţii, iar dintre toate condiţiile vieţii veşnice este. cunoşterea şi iubirea lui Dumnezeu Si a Domnului lisus *(Ioan* XVII, 3). învierea era biruinţa finală a iniţiaţilor asupra morţii, pe care urma s-o realizeze mai întâi Domnul lisus.

A desprinde învăţătura Domnului lisus de o iniţiere a discipolilor Săi înseamnă a lăsa deci scoijea goală a cuvintelor fără sâmburele lor preţios, fărăl perla care se naşte din suferinţele cărnii. Perla aceasta, învelită în straturi circulare de sidef, este corpul nou şi străin care valorifică corpul cel vechi şi-l sileşte la „naşterea cea nouă", complet deosebită de naşterile şi iniţierile antice. Atât numai că unii dintre discipolii Domnului I'isus, iar mai[1] apoi şi unii dintre adepţii Săi, nu s-au dovedit a fi totdeauna scoici cu perle preţioase, ci scoici goale. Aici nu mai este problema simplă a unei acomodări sau a vinei însuşirii formale a unei învăţături, cum au crezut cei mai mulţii, ci este problema complexă a unei iniţieri cu un proces de[1] lungă durată şi cu o naştere a omului nou. Acest lucru nu s-a sesizat şi nu s-a realizat, deoarece nu sa poate face diji fiecare adept un iniţiat. Apoi a mai lipsit ceea ce era esenţial : taina iniţierii. Această taină consta din cuvinte, din 'propovăduire, din kerygma, şi dintr-o disciplină .aparte a vieţii, cunoscute de Domnul lisus, nepierdute de urmaşi şi-rămase cunoscute. Viaţa Domnului lisus a fost o dramă. Mesia trebuia să moară, pentru a opri culminaţia răului şi a inaugura deschiderea cea nouă spre adevăr, dreptate, dragoste şii libertate. El nu era un cuceritor, ci "un biruitor spiritual, un trimis adevărat al lui Dumnezeu care a pus frâne răului, pornind lupta împotriva lui sub mul ţiplele sale

forme, iar mântuirea este cea mai mare izbândă din istorie a lui Mesia.

CEI TREI ANI ŞI JUMĂTATE DE PROPOVÂDţJIRE

„Şi străbătea lisus prin ' toate cetăţile fi oraşele, învăţând în sinagogile lor** şi **propovăduind Evanghelia împărăţiei.i

(Matei IX, 35)

Domnul lisus propovăduieşte numai trei ani şi (jumătate (din al patrulea până la Paşti), puţin de tot faţă de anii pa care-i avea, şi mult mai puţin decât Sfântul loan Botezătorul. Amândoi şi-au început activitatea la treizeci de ani, care era vârsta profetică. Pe cei mai tineri nu i-ar fi luat poporul în seamă, dar nici ei înşişi n-ar fi putut face faţă imenselor greutăţi, .legate de a- ceastă misiune. Era necesară deci o formaţie perfectă, pentru a reuşi, ceea ce cei doi dovedesc că au. Altceva nu se leagă de această vârstă. Ea arată tocmai că Domnul lisus, dupa firea Sa umană, avea şi El nevoie de a- celeaşi condiţiuni de pregătire. Aria de desfăşurare a activităţii! Lui[1] a fost teritoriul Ţării Sfinte, Domnul lisus n-a avut un loc stabil, un sat, o cetate.' favorită, nici n-a întemeiat o comunitate într-un pustiu. *,,Vulpile au viziuni, a spus El unui cărturar, şi păsările cerului cuiburi, iar Fiul Omului n-are unde să-şi pièce capul*" *(Matei* VIII, 20). Predica oritinde se întâmpla : pe malul lacului Ghenezaret, pe drum, pe munte, în sinagogi (mai puţijn) şi în case particulare. îi plăcea să predice mai mult în aer liber, unde se puteau desfăşura mulţimile în voie. Tot în aer liber şi-a petrecut cea mai mare parte din cei trei ani şi jumătate, mâncând, odihni ndu-se şi dormind pe sub măslinii grădinilor, iar înainte de prinderea Sa s-a retras în pustie cu Apostolii! Săi, undfe a rămas câtva timp.

, în Ierusalim n-a venit decât de patru ori în acest răstimp. Aşa rezultă din relatarea Sfintelor Evanghelii.

Activitatea lui făcuse vâlvă şi El nu mai putea intra în cetate ca oricine. Pe urmele Lui, sau împrejurul Său, se ţineau gloatele. După obiceiul iudeilor,

Domnul Iisus s-a dus totdeauna de Paşti să se roage» la templul din Ierusalim, de unde nu putea lipsi. Prilejul era deosebit ¿e însemnat.

Aşa că-L aflăm în Ierusalim la praznicul acesta, în anul 780 ab U.C., când alungă vânzătorii din templu. Aceasta a fost călătoria întâi, după începerea activităţii, necunoscându-le pe celelalte, decât pe aceea de la 12 ani. A doua călătorie la Ierusalim, tot de Paşti, a fost în anul 781. A treia călătorie s-a

petrecut în anul 782, de sărbătoarea Corturilor, iar a patra în anul 783, iarăşi de Paştii când intră în Ierusalim călare pe mân- zul asinei. Ierusalimul era cetatea saducheilor şi a fa- riseilor şi tot, aici îşi exercita puterea discreţionară cu- ceritorul roman. Primejdiile erau pretutindeni pentru un propovăduitor de

statura şi chemarea Domnului Iisus. Se verificase aceasta şi prin uciderea Sfântului Ioan Botezătorul. Saducheii şi fariseii n-ar fi răbdat atât de mult o concurenţă religioasă chiar în cetatea lor. . Nici romanii mu l-ar fi lăsat în pace, ca sâ-şi îndeplinească misiunea mesianică, dacă ar.fi văzut necontenit tumultul gloatelor.

Garnizoana, romană din turnul Antonia supraveghea, dintr-o poziţie dominantă, templul şi cetatea. Procuratorul Ponţiu Pilat era bine informat despre toate mişcările poporului subjugat. Aşa că Domnul Iisus preferă ţinuturile mai îndepărtate ale . Galileii, pline de zeloţi şi de sicari (cuţitari), ale Iudeii, ale Samariei, pustiurile şi

munţii arizi, unde-şi poate desfăşura activitatea nes'tingherit. Depărtările mari favorizau apoi şi răspândirea veştilor despre faptele sale minunate care nu puteau fi împiedicate sau controlate uşor de farisei şi de irodiani

.De-a lungul acestor trei ani şi jumătate., aşadar, se înşiră întâmplările cele mai de seamă, fărăi o cronologie precisă, ţinută la zi, nepunându-se problema exactităţii în decursul activităţii Sale, ci mult mai târziu» Domnul Iisus uimeşte pe contemporani cu doctrina Să, apoi cu faptele Sale minunate. Ştirile despre ele se răspândesc pretutindeni. El este preţuit ca „taumaturg", făcător de minuni, ceea ce masele apreciau în prima linie. Măcinate de boli grozave, tipice Orientului şi vremurilor acelora, în care medicina empirică era neputincioasă, frământate de

aşteptări mesianice, sărăcite de biruri, şi de dăjdii, gloatele aşteptau mântuirea de suferinţe ou sufletul la gură. Acesta este momentul istoric în care minunile Domnului Iisus înfloresc ca nicio-dată. Un asemenea moment nu s-a mai repetat în istorie. Oriunde apărea Domnul Iisus, se producea şi ceva extraordinar. Mesia fusese profeţit >ca făcător de minuni cu puterea sa divină. Numai aşa poate fi explicată activitatea Sa taumatúrgica; nicidecum prin încercările de a-L transforma pe Domnul 'Iisus într-un „he- chim priceput" al acelor vremuri adică cu şcoală superioară, în Egipt, unde ar fi înVăţat „leacurile" de la preoţii cei vechi, nici prin încercarea ctó a-i - atribui tehnica „Joga" cum'fac alţii care-l poartă până în India şi cu atât-mai puţin de a-l socoti un hipnotizor. Daruri personale deosebite este evident că. a avut Domnul Iisus, deoarece a putut dinamiza gloatele şi a adunat în juru-i ucenici şi Apostoli, dar minunile aparţin dum- nezeirii Sale, unită organic cu firea Sa umană. Numai aşa poate fi explicată şi extraordinara influenţă pe care a avut-o Domnul Iisus asupra adepţilor. El n-a ieşit, niciodată din hotarele iPalestinei. O asemenea relatare nu există în *Sfintele Evanghelii,* iar alte puteri decât cele dumnezeieşti n-a folosit.

. Trecând deci în revistă minunile pe care le-a săvârşit Domnul Iisus, se constatai realitatea istorică a vindecărilor, a stăpânirii spiritelor şi

a elementelor na-
turale ; Domnul Iisus
participă lá nunta din
Cana Ga- lileiii- şi
schimbă apa în vin *¡(loan*
II) ; la scăldătoarea
Betezda vindecă un
slăbănog *(loan* V) ; când
mulţimile se adună vindecă
leproşi *(Matei* VIII), îndrăciţi', orbi *(Matei* IX,
27—29), <o femeie cu,
scurgere de sânge *(Matei*
IX, 20—22), precum şi
(diferite boli trupeşti
(şchiopi, orbi, muţi,
ciungi, paralitici), cât

şi sufleteşti (epileptici, demonizaţi) cu diferte prilejuri *(Matei* XV, 30 ; XVII, 15—18 ; *Luca* III, 39 —40 etc.), înviază morţii : pe fiul văduvei din Nain *(Luca* VII, 12—15), pe fiica lui Iair *(Luca* VIII, 54—55) şi pe Lazar *(Ioan* XI, 1— 44), înmulţeşte pâinile şi peştii *(Matei* XV, 32—38). po- tolieşte furtuna şi umblă pe mare *(Maitei* XIV, 23—27 etc.). Asemenea minuni se împletesc cu

lucrurile reale,, obişnuite, care s-au petrecut, într-o ţesătură inextricabilă, înşiruirea lor este logică şi progresivă. Siint, de fapt, şi atât de multe, încât nu puteau fi înşirate cronologic cu precizările - exacte ale zilei, lunii şi anului, ci rânduite succesiv, numai oele trei învieri sunt relatate cu o deosebită atenţie, în special învierea lui

Lazăr. Ucenicilor Sfântului • Ioan, Botezătorul, Domnul lisus le înşiră faptele sale minunate : *„Mergând, spuneţi lui Ioan cele ce auziţi şi vedeţi: orbii văd şi şchiopii umblă, leproşii se curăţesc şi surzii aud, morţii înviază şi săracilor li se binevesteşte" (Matei* XI, 4—5), iar iudeilor, scoşi din fire, care-l apostrofează, le răspunde aşa: *„Lucrurile pe care le fac ,în numele Tatălui Meu, acelea vorbesc despre Mine« (Ioan* X, 2 —25)

.în alte două; ocazii însă, lucrurile se petrec altfel. Venind în patria sa, adică în Nazaret, Domnul lisus învaţă în sinagogă, dar ri-are efectul scontat, căci! toţi se mirau şi ziceau : *„De unde are înţelepciunea aceasta şi puterile? Au nu este acesta feciorul teslarului? Au nu se numeşte máma lui Maria, şi fraţii lui Iacov şi Simon şi Iuda ">■ Şi surorile lui nu sunt toate la noi ? Deci de unde are acestea toate ? Şi se sminteau de el" (Matei* XIII, 54—57). Nazaretanii, tocmai fiindcă îl ştiau şi-l socoteau ca pe unul de-al lor, nu-şi puteau explica „înţelepciunea şi puterile lui". Era peste puterfte

lor să-l recunoască „taumaturg" sau „Mesia", aşa că s-au „smintit". Chiar compatrioţii Săi n-au crezut în El, iar în ■faiza aceasta Domnul Rsus nu este recunoscut nici în „casa sa", adică de verii şi verişonrele Sale, numiţi impropriu „fraţi şi surori". Aşa că Domnul lisus spune aici memorabilele cuvinte : *„Mu este prooroc dispreţuit decât în patria sa şi în casa sa" (MaDei* XIII, 57). Ne- fiind, astfel, recunoscut de compatrioţii săi şi nici de cei din „casa sa", Domnul lisus „n-a făcut acolo multe minuni, din cauza necredinţei lor" *(Matei* XIII, 58), dar nici cele puţine nu sunt relatate. Domnul lisus are deci o situaţie specială în Nazaret, patria Sa, unde din pricina Lui se produc „sminteli". El însă s-a socotit în faţa celor cărora le propăvăduise „prooroc", ceea ce estére deosebit de semnificativ. Mai mult nici n-a încercat să predice cuvântul adevărului în Nazaret, iar dintre fraţii şi surorile Sale numai despre Iacov ni se spune că a devenit un adept al Său, mult mai târziu, după moartea Sa, când îl aflăm şi pe Iuda lângă el. De la amândoi, ne-au rămas câte o epistolă, a lui Iacov adresată celor douăsprezece seminţii ; a lui Iuda, „frate a lui Iacov" către „cei chemaţi".

A doua încercare a Domnului Iisus a fost organizată de farisei şi de saduchei şi este tipică. Ei se apropie de Dânsul, ispitindU-L, ca-n atâtea alte rânduri, dar de data aceasta îl roagă să le arate semn din cer. Este doţ- vada peremptorie că fariseii şi saducheii voiau 6ă verifice cu simţurile lor, ca mai târziu apostolul' Toma, faima faptelor minunate (fama miraculorum), dar Dum- "nul- Iisus nu s-a lăsat ademenit, fiindcă le-a înţeles făţărnicia. El le-a răspuns : *„Când se face seară, ziceţi: senin va fi, că se roşeşte cerul. Şi dimineaţa ziceţi: ¡astăzi va fi furtună, că se roşeşte cerul posomorât. Făţarnicilor, faţa cerului ştiţi săi o socotiţi, iar semnele vremii nu puteţi ? Neamul viclean şi desfrânat cere semn şi semn nu i se va da decât semnul lui \lona proorocul. Şi lăsându-i, s-a dus (Matei* XVI, 1—4). „Semnele vremii" "nu-i mulţumeau însă pe farisei şi saduchei, fiindcă ei le interpretau altfel, având alte criterii mesianice

_care, după Domnul Iisus Hrîstos, nu s-au mai repeiat, aşa cum le doreau ei. Din toate cele relatate însă, putem trage unele concluzii : consătenii Domnului Iisus, cei ce-'l cunoşteau bine, şi fariseii şi saducheii, cei care puteau cântări mai bine semnele vremii, îşi formaseră alte impresii, false şi subiective, desprpe El, în miezul tulbure şi agitat al evenimentelor, precum şi al zvonurilor pc care le împrăştiau detractorii Săi. Persoana Domnului Iisus devenise principalul subiect al predicilor şi al criticilor fariseilor şi saducheilor, deformân- du-i-se faptele şi cuvintele. Logosul întrupat intrase în procesul de răstălmăcire. Cărturarii contemporani ai Domnul Iisus nu s-au învrednicit să aibă cheia în frământata problemă a Laii.

Atunci, în "cei trei ani şi jumătate de activitate mei- sianică a Domnului Iisus, minunile şi profeţiile curg pe vadul lor etern, Marea furtunoasă se supune poruncii Domnului Iisus şi se linişteşte ; peştii şi pâinile se înmulţesc ; Domnul Iisus şi Sfântul Apostol Petru se plimbă pe apă ca pe uscat ; apa din amforele de piatră se schimbă în vin la nunta din Cana Galileii ; ochii Domnului Iisusl văd ce se petrece în alte locuri, da e- xemplu cum Natanael sta sub un smochin ; demonii se supun şi ies ţipând din îndrăciţi şi intră în porci ; diferite boli se vindecă prin atingerea cu m|âna, prin un- gereai cu tină sau prin puterea cuvântului ; chiar morţii se trezesc din nefiinţa lor şi înviază, fca fiica lui Iair *(Marcu* V, 38—43), ifiul văduvei din Nain *(Luca* VII, 12—15) îşi Lazăr, fratele Martei şi Măriei din Betănia */loan* XI, 1—44). încercările de-a explica activitatea mesianică a Domnului Iisus Hristos cu ajutorul unor ipoteze ingenioase au eşuat. Aşa, una dintrei ipoteze era a „credinţei care mântuie" (the faith healing). Minunea se producea numai când exista credinţă. O cerea şi Domnul Iisus de la fiecare, fiind o condiţie

indisipen- sabilâ. Fără credinţă, nu făcea nici o minune, dar cu credinţă se pot muta şi munţii din loc. Credinţa însă fără ajutorul divin rămâne credinţă subiectivă, nu se poate obiectiva în minuni şi în profeţii.

Altă ipoteză a căutat soluţia în sugestie, autosugestie şi în hipnoză. Domnul Iisus ar fi foşt un mare hipnotizor. Asemenea hipnotizori ar fi existat şi-n comunităţile eseniene care credeau. în puterea cuvântului, precum şi în India, în Egipt , şi-n Grecia, unde se produceau mai ales cu prilejul oracolelor din Delfi. S? susţine deci că şi Domnul Iisus era un hipnotizor şj mi nunile Sale se explică prin puterile oculte speciale pe care le-avea. Se încearcă deci a se explica minunile, în existenţa şi-n influenţa lor, cu ajutorul hipnozei. A susţine însă aceasta este hazardant, ignorând structura minunilor Domnului Iisus Hristos, precum şi originea lor divină, cu neputinţă de demonstrat sau de analizat numai pe cale naturală. Minunile şi profeţiile Domnului Iisus sunt structural deosebite de pretinsele minuni spiritiste sau teosofice â căror cauzalitate se poate explica. Domnul Iisus n-a fost un hipnotizor. Nu există argumente evanghelice pentru susţinerea unor aseme-

C-da 40117 coala 6

81 nea afirmaţii. „Minunile" Domnului Iisus n-au nici a asemănare cu minunile yogilor şi fachirilor din India, într-adevăr, apa din cele şase Vase de piatră s-a schimbat în vin *(Ioan* II, 1—11) şi nu mai era apă. Nu se poate explica printr-o acţiune de auto-sugestie în masă nici hrănirea mulţimilor, fiindcă rămân, douăsprezece coşuri de fărâmituri *(Matei* XIV, 20). Nici vindecările nu se pot explica, presupunând o influenţă hipnotică anterioară, fiindcă ele intervin inopinat, la voia întâmplării. Dar minunile Domnului Iisus nu pat fi explicate prin- tr-njn proces, de hipnoză, cum ar fi,

de pildă, vindecarea orbilor din naştere, vindecarea multiplelor cazuri de lepră sau învierile din morţi. Orice măiestrie interpretativă sau explicativă se loveşte de imposibil şi de ne-verosimil. în asemenea condiţii, una din gravele erori ale „cercetătorilor minunilor" a fost şi aceea de-a băuta sensuri acolo. unde - nu exista decât puterea lui Mesia, Fiul lui Diimrezeu. -

•Verosimilitatea şi autenticitatea minimilor rezultă şi din relatarea, lor scripturistică. Orbul din Betsaida, după ce Domnul Iisus scuipă pe ochii lui şi-şi pune mâinile pe el, este întrebat de vede ceva, iar el răspunde, *„Zăresc oamenii umblând, îi văd ca pe nişte copaci"* *(MaTcu* VIII, 24). Deşi se precizează că,orbul fusese scos afară din sat, iţojtuşi câştigarea bruscă a Vederii nu se putea manifesta aşa din punct de vedere medical. Orbul vede oamenii umblând, îi vede ca pe copaci, are, la început, imagini confuze vizuale. Identici stau lucrurile şi în cazUl slăbănogului pe care, după ce-l vindecă Domnul) IIsus, îl face să iasă înaintea tuturor şi să umble,, încât erau toţi uimiţi *(Marcu* II, 12). Identic este şi cazul slăbănogului de la Betezda, bolna^ de treizeci şi opt de anii, care este vindecat de Domnul Iisus şi-şi ia patul său şi umblă *(Ioan* V, 9). Lazăr, fratele Măriei şi Martei, când este înviat de Dominul Iisus, era de patru zile mort, deci se simţea mirosul, după .cum observă Marta, ceea ce exclude orice încercare de infirmare a mărturiilor induse, mortul fiind într-un proces avansat de descompunere. Deci, după ce Sra ridicat piatra, Domnul Iisus a poruncit: *„Dezlegaţi-l şi lăsaţi-l să meargă." (Ioan* XI, 44). După săturarea celor cinci mii cu cele cinci pâini de orz şi doi peşti, ucenicii adună douăsprezece coşuri de fărâmituri *(Ioan* VI, 13), ceea ce este un adaus extrem de important la întâmplarea de mai sus, dovadă că din cinci pâini înmulţite rămăseseră atâjt de multe fărâmituri. Duhul necurat iese dintr-un îndrăcit şi intră într-o turmă de două mii de porci, care se aruncă în mare şi se îneacă' *(Marcu* V, 13). Aici turma de porci, necesară pentru

hrănirea garnizoanelor romane, are valoarea adeveririi minunii ca şi cele douăsprezece coşuri de fărâmituri. Furtuna de pe' mare nu este în contradicţie au somnul lui Iisus *(Marcu* IV, 38), fiindcă El nu se temeai de înec precum Sfinţii Apostoli. Umblarea pe mare a Domnului lîsus nu este o nălucire a ucenicilor, iar încercarea Sfântului Apostol Petru de a-L imita este lovită de neputinţă. Numai intervenţia divină îl fereşte de înec *(Matei* XIV, 29). Pentru leproşii vindecaţi avem dovada confirmării groaznicei boli,ˢ fiindcă ei eraui obligaţi să se arate preoţilor, ca să ateste vîhdecaiiyea lor *(Laca* V, 14 ; XVII, 14).

Faima „taumaturgului" Iisus Hristos a fost foarte mare. în tot decursul activităţii Sale, după El au tălă- zuit mulţimile. îndată ce se auzea undeva că a apărut, oamenii se adunau în jurul Lui şi .nu'-L mai părăseau, până ce nu ieşea El însuşi din regiunea aceea, obosit şi tulburat de mii de glasuri şi de cereri. Faima minunilor îi mergea înainte, prezentându-L în ■adevăratele Sale proporţii mesianice. Mulţimile erau dornice de învăţătura Sa şi de „minunile" desprei care auziseră!. „Poporul minunilor" avea prilejul să constate prezenţa istorică între ei a lui Mesia cel mult aşteptat. Starea de spirit a celor care trăiseră minunile *Vechiului Testament* era reeditată. Nimic nu mai era imposibil pentru Cel după care alergau mulţimile. Soarele mai putea sta pe loc cum a stat deasupra .Cabaonului *(losua* X 12) ; marea mai putea! fi trecută ca pe uscat *(Exod* XIV, 1 şi urm.) ; zidurile Ierihonului se mai puteau prăbuşi la sunetul trâmbiţelor *(losua* VI', 1 şi urm.). Mulţimile vin de la mari depărtări cu tot felul de bolnavi, în nădejdea vindecărilor miraculoase ; se înghesuie şi se ceartă ; îl uc- meaza pe Domnul Iisus pe distanţe de zeci de kilometri şi, în special, atrag atenţia mai-marilor poporului asupra Lui. Asemenea aglomerări umana nu puteau trece neobservate nici de romani ale căror iscoade vor fi cercetat cauzele acestor deplasări în masă, încercând să vadă dacă nu şe organizează vreo revoltă împotriva lor.

Aglomerările acestea însă, dacă nu prezentau vreun pericol pentru stăpânirea romană, în schimb aduceau cu ele sâmburii unei învăţături noi, iar acest lucru îi îngrijora pe preoţi. După Domnul Iistis se ţinea un cortegiu lung da bolnavi fără leac ; din cele mai îndepărtate ţinuturi porneau pe urmele lui suferinzii acelor vremuri, iar leproşii se aţineau la răspântii, departe de oameni, pentru ca să ceară ajutorul Domnului Iisus care vindeca şi lepra, numai atingând pe cei bolnavi cu degetul. Aceşti bolnavi vedeau că ţara lor este plină de fel de fel de boli şi căi leproşii stau în pâlcuri tragice diri loc în loc, pe lângă cetăţi, izgoniţi dintre oameni şi obligaţi să strige, când îi vedeau apropiindu-se, *târne*, adică bolnav ; • ei înţelegeau că izvorul suferinţelor este acelaşi ; ei alergau după vindecări minunate, rămânând mulţi dintre ei martori ai activităţii mesianice, după în- virea Domnului Iisus Hristos.

Marile idei, care pluteau în aer în vremea aceea, puteau să entuziasmeze şi ele mulţimile. Aşteptarea lui Mesia era pe toate buzele şi-n toate inimile ; împărăţia lui Dumnezeu trebuia să

ia locul împărăţiei cezarului ; „poporul ales", trebuia să aibă o misiune specială între celelalte popoare; idei destule ca să dea o configuraţie specială şi mulţimilor care-l urmau pe Domnul Iisus, chiar dacăi nu'lc erau prea lămurite. Aceste idei îi preocupau pe oamenii din vremurile acelea, Iar persoana şi î^tivitatea Domnului Iisus le

dăduse semnele mesianice mult aşteptate. Mulţimile acestea eteroclitc erau purtate, astfel, şi de credinţă, dar mai ales de curioziatte şi de diferite interese ;'ele n-au format niciodată ;un tot omogen ; ele nu aparţin Domnului Iisus ca o entitate permanentă .şi organizată ; ele sunt mereu altele, după cum şi Domnul Iisus

era într-o parte sau într-alta. Pe lângă ceata ucenicilor Săi deci, care era nucleul, s-a putut închega o grupă de adepţi, din care Domnul Iisus a •ales pe cei şaptezeci. Ea a mai crescut, "pentru ea la sărbătoarea Cineizecimi'i să fie prezenţi şi Bă asculte cu- vâmtul' Sfântului Apostol Petrii „ca la trei mii de suflete" *fFaptele*

Apostolilor II, 41). De mulţimile acestea, 8

4Domnul Iisus era legat strâns sufleteşte, fiindu-i milă de ele, „pentru că erau ca nişte oi care n-aveau păstor" *(Marcu* VI, 34) şi se ţineau după[1] Dânsul, flămânde şi însetalte. El spunea limpede : *Milă-mi este de popor, că iată trei zile sunt de când, aşteaptă lângă Mine şi, n-au ce mânca« (Marcu* VIII, 2). Aici, aflăm că erau ca la patru mii del oameni, o cifră enormă pentru aoele vremuri. Pe- aceşti patru mii de oameni, Domnul Iisus i-a săturat numai cu şapte pâini, la un popas, liângă o fântână, ca să aibă ce bea. Dar atitudinea mulţimilor este schimbătoare. Aşa cum l-au urmat pe Domnul Iisus, cerându-i ajutor şi strigându-i : Osana ! când a intriat în Ierusalim, tot aşa de uşor îl vor părăsi, 'li- niştindu-se ca o mare după furtună. Numai[1] puţini îi vor rămâne credincioşi, cei care i-au cunoscut mai bine sufletul şi-învăţătura. Ceilalţi se vor risipi sau îl vor părăsi. Este semnificativ din acest punct dc vedere că atunci când Domnul Iisus este prins, purtat la Ana, la Caiafa, la Irod Antipa şi la Ponţiu Pilat, mulţimile sunt absente. Numai gloata slujitorilor arhiereilor este dezlănţuită şi strigă, instigată de mai-marii lor, cerându-i moartea. În această gloată, care nu mai poato fi identificată cu mulţimile de dinainte, se vor fi rătăcit şi câţiva curioşi ; ei însă nu mai iau partea Domnului Iisus. Nimeni nu ridică glasul în apărarea lui. Domnul Iisus °ra singur. Ierusalimul, deşi gemea de mulţimile venite la sărbătoarea Paştelui din toate colţurile ţării, este parcă pustiu şi mort, când trece Domnul Iisus cel adorat şi urmat de drumuri, chiar şi-n pustie,, de mulţi din- trei ei. În faţa morţii, Domnul Iisus, potrivit rânduielii din veac, s-a văzut deci singur, părăsit şi de către mulţimi şi de către ucenici. Este partea cea mai tra.gică a vieţâii şi activităţii Sale, care, aşa cum au fost. le-a închinat mântuirii şi fericirii altora. Numai un anumit număr de ani sunt sortiţi fiecărui om în . viată, spre a înflori şi a da rod. Pentru Domnul nostru ftsns Hristos, Dumnezeu şi Om, au fost de-ajuns numai trei ani şi jumătate. Personalitatea Lui este prezentă şi circu'ă, ca apele freatice, pretutindeni, în învăţătura Sa, dacă sunt orinse cu precizie coordonatele Sale definitorii. Marile

furtuni spirituale nu încetează niciodată şi cutreieră pădurile sufletelor.

ÎMPLINIREA LEGII

„Să nu socoţi că am venit să stric Legea sau Proorocii. Nu am venit să stric, ci să împlinesc."
(Matei V, 17)

Domnul Iisus Hristos în ¡trei ani şi jumătate de-pro- povăduire a împlinit *Legea* şi *Proorocii.* Revelaţia divină şi-a terminat procesul său doctrinar de istoricizare prin Cel care, era „alfa şi omega", „începutul şi sfârşitul" *(Apocaüipsa* XXII, 13). O altă evoluţie doctrinară nu poate fi concepută, timpul cuprinsese din cea ce era de necuprins ceea ce constituie *Testamentul Nou.* Adu- cându-şi la îndeplinire misiunea Sa, Domnul Iisus a evitat implicaţiile politice cu cuceritorii romani. Când iscoadele mai-marilor preoţilor şi cărturarilor îl ispitesc, întrebându-L : *„Se cade să dăm dajdie cezarului sau nu ?".* Domnul' Iisus, pricepând vicleşugul lor, le-a răspuns : *„Daţi cezarului cele ale cezarului şi cele ale lui Dumnezeii lui Dumnezeu" (Luca* XX, 22—25). Ati- tudinea este circumspectă, deşi fondul era altul, fiindcă Domnul Iisus cunoştea comportarea cuceritorului şi comenta faptele întâmplate. Căci, aducându-i-so vestea că nişte galileeni fuseseră ucişi de Ponţiu Pilat, ames- tecându-li-se sângele cu jertfele lor, Domnul Iisus răspunde[1] aşa : *„Vi se parc că galileenii aceştia au fost mai păcătoşi decât toţi galileenii, că au pătimit acestea ? Vă zic nu, ci, de nu vă veţi pocăi, toţi veţi pieri aşa" (Luca* **Xin,** I—2). Colportorii de veşti nu-i spuseseră despre masacrul acesta amănuntele sângeroase, ca să primească un asemenea răspuns care muta chestiunea de pe fondul său politic pe altul penitenţial-religios. De bună seamă că ei au fost crunt dezamăgiţi, dar Domnul Iisus nu se angaja în luptă[1], cum doreau fariseii, direct sau indirect, cu stăpânirea romană, purtătoare de sabie; Ponţiu Pilat avea dreptul sabiei (jus gladii), ilar Domnul Iisus cunoştea represaliile romane chiar şi din cazul citat. Cuceritorii erau necruţători.

învăţătura Domnului Iisus, interesând atât de mult pe farisei, pe[1] saduohei, pe cărturari şi pe bătrânii sine- drişti, determina reacţii diferite în

tabăra irodianilor şi a spionilor romani, făcându-i să creadă că este specific religioasă. Aceasta a fost impresia iniţială, nedezminţită de-a lungul activităţii Sale şi confirmată mai târziu şi de atitudinea lui Ponţiu Pilat în timpul procesului. De fapt, învăţătura Domnului Iisus Hristos avea largi implicaţii, cum era şi de aşteptat, sociale, economice, culturale şi politice, inaugurând o adevărată, răsturnare de valori învechite şi sterpe. Această învăţătură se limita însă humai la poporul ales, evitându-se pe cât posibil cetăţenii poporului roman şi stăpânitorii săi. Deocamdată, noua religie, care se năştea, se manifesta între hotarele Palestinei, abia Sfinţii Apostoli vor ieşi şi în afara lor, lovindu-se şi de ceilalţi cetăţeni ai imperiului roman, în primul rând de adepţii politeismu- lui greoo-roman, ceea ce va schimba, radical poziţiile. Cât timp Domnul Iisus şi-a văzut de propovăduirea Sa religioasă, specifică poporului iudeu, Ponţiu Pilat nu s-a interesat de El. A fost informat, de bună seamă, că un nou profet propovăduieşte idei religioase prin ţară. Iscoadele sale se vor fi documentaţ ¡Şi vor fi aflat atitudinea Domnului Iisus. De această dată, românii n-aveaú a se temé de zeloţi şi de sicari, măcar că profetul era galilean, dar aceasta va trage mai târziu în cumpănă, când Domnul Iisus va fi arestat. Domnul /Iisus putea deci propovădui. ,

Chiar din cuvintele Sale, ne putem da seama că învăţătura nouă îşi trăgea 6eVa şi din *Scripturile vechi,* cuprinzătoare ale profeţiilor mesianice, deci şi deţinătoare ale Revelaţiei divine a *Vechiului Testament: ,,Să nu socotiţi că am venit să stric Legea şi Proorocii. Nu am venit să) stric, ci să împlinesc" (Matei* V, 17). Cuvintele cuprindeau viitoarea Sa propovăduirea Domnul Iisus şi-a dat seama de insuficienţa *Legii Vechi,* într-o sumedenie de cazuri ; văzuse ce dezvoltare formalistă, stearpă i-au dat fariseii, saducheii şi cărturarii poporului : observase desprinderile preceptelor religioase de necesităţile celor săraci. Jertfele, care trebufeu aduse la altar, întreceau puterea celor mal mulţi iudei. Or, de mulţimea

acestor jertfe depindea mântuirea ; observaţiile rigide deveniseră o povară pentru desfăşurarea activităţii umane normale: abluţiuni, rugăciuni zilnice,. sărbători, oprelişti, precepte morale şi altele transformaseră religia într-o povară hierocratică, de sub care nu scăpa nimeni, Zilele de necurăţenie şi de curăţenie, animale spurcate şi curate, indivizi condamnaţi pentru veşnicie şi coi aleşi se uniseră, pentru a asigura autoritatea saducheilor şi fariseilor şi a ţine pentru totdeauna pe cei mulţi, pe cei mici, într-o /sclavie mai teribilă decât cea politică a cuceritorului roman. Din această[1] sclavie religioasă' îşi propune să-i elibereze Domnul Iisus, şi, după învăţătura Sa revelată, i-a -salvai.

Filiaţiuni doctrinare se pot afla însă, cu siguranţă, la marele rabin Hillel, tatăl lui Gămăliei, .care a strălucit la începutul erei noastre, având mare prestigiu sub Irod cel Mare. Ele ne demonstrează, totuşi, deosebirea esenţială între Hillel şi Domnul Iisus. Hillel era un fel de umanist al epocii sale, iar unele precepte au similitudine evidentă cu învăţătura Domnului Iisus. Hillel învăţa : „Ce ţie nu-ţi place, altuia nu face. Aceasta este toată legea ; restul nu este decât un comentar" ; Domnul Iisus învaţă, în acest şens, altceva mai precis: *„Aşadar, toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea, că aceasta este legea şi proorocii" (Matei* VII, 12). Hillel învăţa : „Nu-ţi judeca aproapele, până când[1] nu eşti şi tu, în locul lui", iar Domnul Iisus : ..Vu *judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi... Şi ce vezi paiul din ochiul fratelui tău. iar bârna din ochiul tău nu o iei în seamă ?" (Matei* VII, 1. 3). Hillel rhai zice : „Sufletul meu este un oaspete trecător pe pământ, faţă de care eu trebuie să-mi fac datoria de a-l găzdui" sau „Arată-te om şi acolo, unde nu sunt oameni" ; sau „Omul adevărului între ceilaiţi oameni este ca sarea în bucate" ; sau, „Umilinţa mea este mărirea mea şi mărirea mea este umilinţa mea" ; precepte care se întâlnesc, sub altă formă, desăvârşite revelaţional, şi-n învăţătura Galileea- n ului : *,,Luaţi jugul meu*

asupra voastră şi învăţaţi-vă de la mine, că sunt blând şi *smerit cu inima..." (Matei* XI, 29) ; *„Voi sunteţi sarea pământului, iar dacă sarea se va strica cu ce se va săra?" (Matei* V, 13) ; *„Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune..." (Matei* V, 16) şi altele-. Similitudinile cu învăţătura fariseilor şi cu a esenie[1] nilor arată clar că Domnul Iisus le cunoştea şi-şi însu- sise ceaa ce era valoros din moştenirea doctrinară a trecutului *(Matei* V, VI, VII ; *Marcu* XII, 26—34 ; *Luca* XII, 22—59 ; *Ioan* V, 19—47 etc.). Domnul Iisus a [1] folosit, cum era şi normal, şi izvoarele înţelepciunii populare (paremiologia, parabolele) şi culte din vremea sa, autenţificându-le ca revelate din momentul fo- losirii. Noua doctrină însă nu era folclorica; ea era doctrina mântuirii şi aceste elemente nu fac decât să contribuie la . ccesibilitatea ei. •

Originalitatea doctrinară mesianică a Domnului Iisus este, astfel, totală. Această realitate ne este confirmată da formaţia "Sa. El îşi însuşise mai întâi subtilităţile religioase ale monoteismului iudaic care ei*a o formă evoluată religioasă intre celelalte religii politeiste, cuprin- zând *Revelaţia primordială* şi revelaţia *Vechiului Testa, ment.* Cojile ceremoniale, formale, ale religiei *Vechiului Testament* fuseseră lăsate şi se reţinuse miezul, izvorul doctrinar viufăcător. De la acest miez pleca El' mai departe, desăvârşind în jurul lui carnea doctrinară a unui fruct religios nou. Domnul Iisus cunoştea întreaga *Sfântă Scriptură Veche,* dar nu culegea decât din anumite cărţi pe care le găsea mai potrivite. În orice! caz, nimic din *Cântarea Cântărilor* jşi din *Eclesiast* nu mai răsună în învăţătura Sa. Domnul Iisus apucase pe alt drum, după cum fusese prevestit. Mai cu seamă ideile morale vehiculau în întreaga lume elenistă şi era imposibil ca să nu-şi facă apariţia şi în Iudeea. Spiritul religiei monoteiste impunea confruntări cu politeismul idolatru, iar romanii erau politeişti. Totuşi, cu toată inferioritatea evidentă religioasă, lumea antică se conducea după anumite principii morale, care o ridicaseră la

înaltele culmi ale kalokagatiei şi ale sophrosynei. Filosofii antici erau purtătorii unor idei morale bine cunoscute. Nici Domnul Iisus, trăind în acest mediu arhisa- turat de discuţiile învăţătorilor de lege, care nu se refereau numai la *Lege* şi la *Profeţi*, nu-le ignora. Elinii, care se suiseră sa se închine la sărbătoare, se apropie şi vorbesc ou Sfântul Apostol Filip din Betsaida Ga- lileii, probabil în greceşte, cerând să-L vadă pe Domnul *Iisus (Ioan* XII, 20—21). Limba şi cultura greacă erau destul de bine cunoscute iudeilor, integraţi imperiului roman, mulţumită în parte şi comerţului intens pe ca- re-l practicau cu cetăţile antice.

Principiile morale ale antichităţii erau astfel, cunoscute şi Domnului Iisus. Aristotel (384 —322 î.d.Hr.), cerea practicarea binelui, ca să se obţină, prin transformarea calitativă, o participare la perfecţiunea divină. Perfecţiunea era, de altfel, ţinta supremă' şi a altor filosofi antici, iar ea consta şi pentru Epictet (sec. I. d.Hr.) în apropierea de Dumnezeu „perfecţiunea însăşi".

Filosoful Epicur (341—270 î d.Hr.) da norme pentru viaţă, care deveniseră populare. Liniştea deplină — a- taraxia — se realizează desfiinţând trecutul emotiv cu amintirile sale şi viitorul emotiv ou perspectivele sale faste şi nefaste. Aşa se ajunge, printr-o desprindere progresivă de lume, de senzaţii, de dureri, de amintiri, la apatheia, independenţa totală. Un „apatic" nu se mai teme de moarte, care aparţine viitorului', nici de Dum- nezeu care aparţine trecutului, el se bucură că trăieşte clipa şi caută să şi-o facă fericită, căci plăcereai prezentă este binele suprem. Filosoful Platon (427—347 î.d.Hr.) va aduoe un element nou în problema; morală şi anume dragostea, prin care ne asemănăm cu zeii. Această dragoste are valori morale deosebite, esenţiale, stând lâ temelia binelui ; ea conduce cele mai alese sentimente şi constituie idealul de realizat în viaţă. Cercetând structura binelui, filosoful Socrate (470—399 î.d.Hr.) constată că binele implică o ,cunoaştere raţionala a Hui şi o atitudine morală. Virtuosul ştie să facă biinele : înţelepciunea impune deci facerea binelui, iar comportarea aceasta duce la fericire.

Este un salt calitativ al eudemonismului socratic de la hedonism, pentru care ţinta supremă era plăcerea, şi de la cinism care renunţa la orice plăcere, ţinând numai la bunurile spirituale. De la eudemonismul socratic va face un pas înainte umanitarismul filosofului stoic Zenon (347—270 î.d.Hr.), pentru care raţiunea naturii cere conformare deplină umană, deoarece ea este norma şi măsura binelui universal, deci asigură şi realizarea unei fericiri universale, criteriu obiectiv pentru fericirile individuale care pot fi subiective şi egoiste. Natura devine marea învăţătoare a binelui şi ordonatoarea vieţii prin înţelegerea raţiunii şi a ordinei morale. în felul acesta se obţine o desprindere progresivă de ceea ce eslte indiferent : bucurii, dureri, onoruri, sărăcie, bogăţie, viaţă şi moarte, până ce totul devine indiferent — apatia. Numai un asemenea om, ajuns, la starea de indiferenţă totală, este şi autarhic, adică se conduce singur, făcân- du-şi, impunându-şi legile morale, având conştiinţa datoriei împlinite şi conformându-şi mereu acţiunea morală cu raţiunea naturii. Ca idealuri morale ale înţelepciunii antice, concepţiile acestea circulau la toţi filosofii ; atara- xiafiiind cunoscută şi de Epicur şi de Zenon şi de stoici şi de sceptici şi de Democrit, cu schimbările specifice, iar conceptul grec „Kalos Kagathos" devenise un adevăr comun (filosofic care. subzista în geneza şi în alcătuirea altora.

într-o formă sau într-alta, ideile acestea ajung şi în Iudeeă şi indiscutabil şi la urechile Domnului Iisus. Deşi nu există formulări identice, totuşi anumite similitudini în învăţătura Domnului Iisus atestă cunoaşterea lor, deci nu pot fi refuzate *de plano* în atotştiinţa Domnului Iisus Hristos, fiind inerente comunităţii de gândire şi mediului elenizat şi romanizat. Maxima socratică : *„Cu~ noaşte-te pe tine însuţi*săpată pe frontispiciul templului din Delphi, răsare sub diferite înfăţişări şi din învăţătura Mântuitorului Hristos. Ea primeşte un corectiv valoric revelat în : *„Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi« (Matei* XXII, 38). Dacă nu te cunoşti mai întâi pe tine însuţi, nu-ţi

poţi iubi aproapele. Şi Domnul Iisus căuta să desprindă pe contemporanii Săi de grijile existenţei : de mâncare, de îmbrăcare, de băutură, de grija zilei.de mâine *(Matei* V, 31, 34), ne-socotind şi dispreţuind cele .lumeşti : ¡bogăţia, lenea, luxul şi huzuruJ, adică pseudovalorile temporale *(Maitei* V, 19—34). Unuia care cere voie să-şi îngroape tatăl, ii zice : *„Lasă morţii să-şi îngroape morţii lor..« (Luca*
IV, 60). Totuşi, El nu aduea linişte şi pace, în sensul antic, ci sabie şi dezbinare din cauza credinţei telei noi (Matei X, 34—35), .profetiza dezastrele viitorului, dârlâmarea Ierusalimului, sfârşitul lumii,, Judecata de Apoi *(Matei* XXIV, *XXV,,* 31—36) şi prigoniri viitoare *(loan* XVI, 2), dintre care unele s-au împlinit întocmai Fericirile de care vorbeau anticii nu se puteau obţine, după Domnul Iisus, decât în „împărăţia lui Dumnezeu". Principiile Sale nu duceau la ataraxia, apatheia sau autarhia din viaţa istorică,, fiindcă elimina cealaltă viaţă cu fericirea ei deplină. în viaţa de aici, sunt, totuşi, observate comandamente ca acestea : *„Fiţi înţelepţi ca şerpii, şi blânzi ca porumbeii" (Matei* X, 16), sau : *„A- céasta* esfle *porunca mea ca să vă iubiţi unul pe altul, precum v-arn iubit eu" (loan* XV, 12), sau se sintetiza totul în expresii ca aceasta : *„Fiţi dar voi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârşit este" (Matei* **V**, 48).

Adevărata fericire devenea identică, după Domnul Iiisus, cu mântuirea într-o altă ordine de existenţă cu valori imuabile *(Matei* V, 1—12). Totuşi, Domnul Iisus păstrase şi desăvârşise noţiunile curente morale ale antichităţii : fericirea, desăvârşirea, dragostea, înţelepciunea, cunoaşterea de sine, deşi exoludea total pe altele, ca : plăcerea hedonistă, ataraxia şi apathei'a. Bucuria şi veselia erau valorificate cu totul altfél de Domnul Iisus, având o altă perspectivă şi urmărind îmbunătăţirea personală, pentru câştigarea mânţuirii : *„Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, că plata voastră multă este în ceruri..." (Matei* V, 12). Mediul cultural are pondere reală în cazul Domnului Iisus, asigurându-i istoricitatea, căci El

n-a fost o persoană abstractă, desprinsă de epoca Sa. Tocmai legăturile culturale cu această epocă vin în sprijinul existenţei Sale reale, determinându-i caracteristicile personale. Marile idei', morale ale antichităţii pălesc în faţa învăţăturii revelate, al cărei scop este precis delimitat. Aceste idei; vehiculează subteran şi în elinismul sadu- cheilor. Cu discernământ, ele se pot identifica în epoca Domnului' Iisus, fără să aibă repereursiuni asupra învăţăturii Sale revelare, dar contribuind la istoricitatea Sa. '

Dar şi ca formaţie religioasă, unele adevăruri elementare trebuie să fie restabilite. Domnul Iisus n-a fost triteist (politeist) şi n-a susţinut niciodată existenţa mai multor dumnezei, ci doar o singură Divinitate în trei ipostaze: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt. Apelativul „Fiul lui Dumnezeu" era o identificare substanţială cu Dumnezeu, nu una simbolică, filială, nici o descendenţă spirituală. în acest sens, trebuie luată şi descendenţa lui Mesia (Hristos), numit de Caiafa :, „Fiul lui Dumnezeu" *(Matei* XXVI, 63). „Duhul lui Dumnezeu" trebuie identificat cu a treia persoană divină, deşii acest lucru era de neconceput pentru religia monoteistă iudaică. Saltul revelat calitativ se produsese. Dezvoltarea revelaţiei divine îşi atinsese punctul său maxim prin Domnul Iisus Hristos. Duhul lui Dumnezeu era, aşadar, după învăţătura Lui, Dumnezeu : *„Duh este Dumnezeu..." (Ioan* IV, 24). La Botez, Acelaşi Sfânt Duh a fost în formă de porumbel *(Matei* III, 16), care zbura deasupra Domnului 'Iisus, iar „Mângâietorul, Duhul -adevărului, Care de la Tatăl purcede", despre care vorbeşte Domnul Iisus spre sfârşitul propovăduirii Sale, este a treia persoană divină a Sfintei Treimi care se purta, în timpul Genezei, deasupra apelor. El va continua activitatea Sa *{Ioan* XV, 26). învăţătura Domnului Iisus a fost deci şi a rămas *monoteistă,* iar dogma Sfintei Treimi, unitară fiihţial şi întreită personal, nu este triteistă sau politeistă. învăţătura religioasă a Domnului Iisus se ridica peste cea iudaică şi peste cea antică. După El, exista 'un Dumnezeu, spirit

absolut şi infinit, creator şi pronietor. Acest Dumnezeu este Tată al tuturor, deci Lui i se roagă fiii Săi. Viaţa lor trebuie să fie conformă cu poruncile lui Dumnezeu, date lui Moisi. Aceste porunci Domnul Iisus le va împlini, socotindu-le că au devenit formale, de, ordin fizic. El le va da conţinut spiritual. Moartea atrăgea după sine consecinţe grave pentru cei răi care mergeau în iad. Pentru cei buni erau „sânuri ale lui Avraam", unde-şi duceau mai departe existenţa spirituală!, fericiţi. Judecata de Apoi va fi o despărţire a celor răi de cei buni de către „un împărat" *{Matei* XXV, 34). Pe acest împărat, despre care vorbea în pildă Domnul Iisus, îl vor identifica Sfinţii Evan- ghelişti cu Domnul Iisus.

Atitudinea Domnului Iisus faţă de tradiţia religioasă â iudeilor a fost justă. Ea rezultă 'din aceleaşi cuvinte amintite, când se referă la *Lege* şi *Prooroci,* pe care n-a venit să le strice, ci să le împlinească *(Matei* V, 17), Domnul Iisus era acuzat că dărâmă vechile aşezăminte religioase, iar El îşi preciza poziţiile. Tradiţia nu trebuia- să fie paralizantă prin menţinerea pasivă a moş-, tenirii trecutului, fără niai un pas spiritual înainte. Viitorul nu poate trăi numai din valorile trecutului, ci trebuie să[1] şi lei facă şi pe ale sale. Viitorul nu poate fi numai conservator de valori, numai consumator de valori ale trecutului şi deloc creator de valori noi. Idealizarea trecutului trebuie făcută cu măsură şi regretul după vechile stări de lucruri trebuie comprimat, altfel viitorul nu ¡mai are nici o perspectivă. Domnul Iisus prelua deci de la trecutul religios ceea ce trebuila dus mai departe, ceea ce era bun, dar nu' desăvârşit, ceea ce era în curs de dezvoltare, dar nu împlinit. El îşi da seama de această stare de lucruri Şi voia să o îmbunătăţească ; nu dispreţuia întreg trecutul. Cei ce-L acuzau de „stricarea' *Legii* şi a *Proorocilor"* nu sesizau aspectele. intime ale problemei „tradijţie şi împlini^' pa vremea Domnului Iisus, pe care El însă le cunoştea bine. Domnul Iisus voia să elibereze omenirea de moştenirea nefastă a trecutului, de rânduielile depăşite oare o ţineau pe

loc, de conservatorismul rigid şi inuman, de mentalităţile învechite, de formalismul sec şi arogant al cărturarilor, redus la; litera legii, nu de moştenirea pozitivă şi veşnic umană care trebuia luată pe umeri şi purtată mai. departe, pentru a câştiga alte zări spirituale, pentru a înnoi omul şi a-l ajuta efectiv. în acest sens, El preciza : *„Până ce va trece cerul şi pământul, o iota* sau o cirtă nu va trece din Lege, până ce *nu vor fi toate. Deci cel* ¡ce *va strica una dintre aceste porunci mai mici şi va învăţa aşa pe oameni, mai mic se va chema în împărăţih cerurilor, iar cel ce va face şi va învăţa, acela mare se va chema în împărăţia cerurilor„ Că zic vouă : Că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra, în împărăţia cerurilor" (Matei V, 18—20).*

Mai-marii preoţilor, cărturarii şi bătrânii poporului,, în special, erau prin excelenţă conservatori şi deci a- părători ai rânduielilor vechi, ai .*Testamentului Vechi* ai *Legii* şi ăi *Proorocilor,* de care depindea şi situaţia lor religioasă dominantă. Ei deci sunt şi aceia care de-vin cei mai mari duşmani ai noului, ai împlinirii *Legii* şi *Proorocilor,* deci, îri ultimă instanţă, ai Domnului Iisus. Ameninţarea „vechiului" se transformă - în ameninţarea „noului", iar lupta doctrinară iniţială va deveni mai înverşunată. Mai-marii preoţilor, cărturarii şi bătrânii poporului, vor rămâne până. la urmă. credincioşi tradiţiei religioase a străbunilor, fără a se îndepărta cu nimic de la ea şi, tocmai prin aceasta, se vor des-prinde de Domnul Iisus şi nu-L vor putea înţelege, in- iirmându-i zadarnic mesianitatea. *Vechiul,* care nu se lasă învins uşor, acţiona cu categoriile trecutului. „Noul" Domnului Iisuş era atât de surprinzător,- atât de „nou", încât li se părea căi desfiinţează totali „vechiul" şi nici nu putea fi acceptat de tradiţionalismul obtuz al cărturarilor şi al bătrânilor poporului. De fapt, „noul lui Iisus" nu numai că împlinea *Legea Veche,* dar şi epuiza orice posibilitate de depăşire a sa pe viitor. Evoluţia religioasă atinsese în Domnul Iisus Hristos punctul său maxim, punctul apex al

dezvoltării Revelaţiei: divine ; împlinitea *Legii* este şi o „împlinire a timpurilor" ; faza religioasă monoteistă â Domnului lisus este finală în Istoria religiilor în general şi în Istoria religiei monoteiste iudaice în special; ea nu se mai putea repeta.

Orice compromis între „vechiul cărturarilor" şi „noul Domnului lisus" era imposibil. Domnul ilisus îşi da seama şi de aceasta, când zicea : *„Nimeni nu Pune pztic de haină, nouă la haină veche, iar de nu: şi pei cea nouă o strică şi la cea veche nu 'se potriveşte peticul din cea nouă. Nimeni nu pune vin nou în burduf vechi, iar de nu : va sparge vinul nou burduful şi el se varsă şi burduful se strică. Ci vinul nou se cade să fie pus în burduf nou. şi amândouă se vor păstra" (Luca* V, 36— 38). învăţătura Sa nouă era deci o „haină nouă" pentru un om nou, un vin nou pentru un burduf umani nou.
Şi totuşi, atracţia „vechiului" era încă deosebit de mare şi Domnul Iisus ştia căi sunt mulţi care vor bea vin v^chi mai departe şi nu; vor voi să bea vinul cel rtou ai învăţăturii Sale : *„Şi nimeni bând vin vechi, nu voieşte îndată de cel nou, că zice: Cel vechi este mai bun" (Luca* V, 39).

Pentru învăţătura Sa, trebuia să se nască o lume nouă, o lume tânără *(Ioan* III, 5), căci lumea cea veche a cărturarilor şi a bătrânilor poporului, lumea mentalităţii învechite şi a tradiţiilor consevatoare, era nereceptivă. Cu formaţia Sa spirituală specifică, este explicabil, aşadar, de ce Domnul Iisus nu-i cruţa pe cărturari, reprezentanţii *Legii Vechi,* nici *Legea* care îngăduise, fiind imprecisă, interpretabilă şi depăşită, să se facă în numele ei nedreptăţi. Mai ales cultul formal al acestei *Legi Vechi va* fi lovit de Domnul Iisus în inima Sa şi tocrrtai acest cult acorda fariseilor, saducheilor şi mai-marilor poporului un prestigiu neştirbit. Domnul Iisus era, astfel, mai cu seamă indignat împotriva felului cum înţelegeau specialiştii vremii să aplice *Legea* şi să arate impostura şi neadevărul. Totodată, El îi învăţa pe adepţii Săi împlinirea datoriilor lor religioase faţă de Dumnezeu şi faţă de semeni, căci „îi învăţa

precum Cel ce are putere, nu ca învăţaţii lor" *(Matei* VII, .29). Aici trebuie căutat iniţial sâmburele revelat al propovăduiriŞi Domnului Iisus idin care se va naşte copacul bogat al doctrinei Sale. Odată pornit pe calea mustrării fariseilor, saducheilor şi cărturarilor, Domnul Iisus a adâncit problemele doctrinare şi le-a ramificat, cuprinzând întreaga *Lege* şi toţi *Proorocii. Legii Vechi* a cărturarilor Domnul Iisus îi opunea *Legea Nouă,* care a fost revelată în miezul arzător al uneia dintre cele mai susţinute şi pasionante polemici din vremea aceea.Domnul ¡Iisus, Fiul lui Dumnezeu, a venit cu o învăţătură închegată, fără evoluţia obişnuită doctrinară, religioasă Sau filosofică, deci lipsită de contradicţii interne şi externe. învăţătura Sa a fost egală cu Sine însuşi de la început) şi până la sfârşit. Elementul esen-ţial, la început, a fost pocăinţa. Predica de pe munte este programatică. Ea cuprinde atitudinea Domnului lisus faţă de *Legea Veche.* Contactul polemic cu cărturarii îi mobilizează toate forţele ; îi alertează mereu gândirea ; îi întăreşte facultăţile spirituale de pătrundere a problemelor pentru minţile normale ale contemporanilor ; îl face să afle punctele slabe, ale adversarilor şi să le opună ceva mai bun, ceva .real. Procesul revelaţional nu era oprit în loc, ci el mergea spre în- chierea şi desăvârşirea sa. Acest lucru, în urma învăţăturii Domnului lisus, este valabil permanent, din punct de vedere religios, căci religiozitatea, înfeudată teoriei cărturăreşti, duce totdeauna-la formalism. Este codul revelat imuabil al comportării Domnului lisus Hristos faţă de ceea ce sé degradează în formalism teologumenic. Revelarea învăţăturii Domnului lisus se poate urmări uşor din primele clipe ale activităţii Sale. Elementele doctrinare cresc mereu, determinate de necesităţile pro- povăduirii şi de pregătirea Apostolilor şi a ucenicilor. De la un moment dat învăţătura Domnului lisus este identică cu acest proces de învăţare care se amplifică cu lucruri noi, născute în faţa norodului, în clipe de popas şi de

odihnă. Din această vreme, parabolele sunt piscuri ale învăţăturii Lui, după cum minunile sunt piscurile activităţii Sale taumaturgice. Ameninţările frecvente şi insistente ale mai-mârilor poporului *(loan* XI, 54) voalează, uneori, învăţătura Domnului ¡lisus, o împing în zonele umbrite ale tainei, cu sensuri duble, cu simboluri, cu alegorii, cil metafore, care n-au fost niciodată pe deplin înţelese de ucenici, având încărcătura lor mesianică, soteriologică şi eshatologică. Revelarea învăţăturii Domnului lisus Hristos a fost desăvârşită în cei trei ani şi jumătate de activitate. Când a fost! prins, El îşi încheiase misiunea de învăţător; iar Revelaţia divină era închegată : *Eu sunt Alfa şi Omega, Cel dintâi şi Cel de pe urmă, începutul şi Sfârşitul" {Apocalipsă* XXII, 13).
97

împlinirea *Legii Vechi* s-a făcut global. Adevărurile noi ale Domnului lisus se loviseră de realităţii constituite de secole. Domnul lisus împlinise *Legea Veche,* afirmând că n-a venit s-o strice, dar unele prevederi ceremoniale (sărbători, jertfe, rugăciuni etc.) vor cădea în desuetudine. încă în timpul activităţii Sale, atitudi-
C-da 40117 coala 7 nile Sfinţilor. Apostoli şi ucenicilor sunt edificatoare,, punând în practică învăţătura Dascălului lor divin ; rugăciunile pot fi făcute oriunde, nu numaidecât în tem- pul din Ierusalim ; ofrandele şi jertfele cerute de *Legea Veche* sunt neglijate, fiindcă Domnul lisus şi adepţii Săi erau săraci ; mântuirea nu consta în îndeplinirea formală a unor îndatoriri religioase, cum făosau fariseii ;. declararea „necurăţeniei" din diferite motive, chiar şi neajutorarea cuiva căzut între tâlhari, socotind, că este mort, deci înconjurat, este desfăcută de Domnul -lisus etc. El preciza drepturile egale ale tuturor înailn- tea lui Dumnezeu, desfiinţând privilegiile de castă. Parabolele Sa]le sunt preţioase nu numai din punct de vedere doctrinar, ci şi pentru veridicitatea culorii locale, aflându-se în ele realităţile vechi sociale cu slugi, cu robi şi cu bogaţi.

Cităm un .caz tipic : *„Şi cine din voi, având slugă la arat sau la păscut vitele şi venind aceea din câmp, îi va zice : Vino îndată de şezi la masă, - r- şi nu-i va zice : Găteşte-mi ca să cinez şi încingându-te slujeşte-mi, până voi mânca şi voi bea şi după aceea véi mânca şi vei bea şi tu [1]— ?. Va mulţumi, oare, slugii că a făcut ce i s-a poruncit ? Nu mi se pare" (Lxuca* XVII, 7—9), Templul din Ierusalim domina autoritar încă peste toate ; practici religioase seculare încă mai ţineau în cătuşele lor suffe'tele conteimporanilor: puterea mai-marilor poporului, a cărturarilor, a fariseilor şi a saduchejlor încă era covârşitoare şi contemporanii nu puteau concepe o eliberare totală de sub servituţi milenare ; *Legea Veche* nu s-a lăsat doborâtă în Ţara Sfântă, ci a rămas în picioare şi după Domnul lisus Hristos., Şi, totuşi, *Legea Nouă* şi-a câştigat adepţii săi, fără da care ea ar fi intrat în anonimat. Ea şi-a dovedit vitalitatea împotriva tuturor vicisitudinlor şi ceata mică a adepţilor a cucerit lumea antică, răspândindu-se în întreg imperiul roman. Situaţiia politică a acestui vast imperiul care desfiinţase hotarele, robise popoarele, umplând cetăţile cu sute şi cu mii de sclavi şi introdusese limba greacă şi limba romană ca limbi oficiale, favoriza răspândirea noi religii.

Legea Nouă a corespuns, în primul rând, într-un mod realist, vremii Sale, când venea cu noutăţile religioase, şi, deşi acel moment istoriic a trecut, învăţătura
Domnului Iisus nu s-a perimat, ci a rămas aceeaşi, fiindcă valorile sale religioase nu au mai fost întrecute. Intervenţia cărturarilor s-a lovit pi se va lovi, totdeauna, de *Revelaţia Noului Testament.* Înţelesul doctrinar mesianic n-are sute de'sensuri subiective. învăţătura Domnului Iisus s-a cristalizat în dogme, în Sinoadele Ecumenice, sub asistenţa Duhului Sfânt. Progresul dogmatic, dezvoltarea dogmelor nu pot fi concepute decât în spirit ecumenic, nicidecum individualist, subiectiv. Caracterul inovator, împlinitor, în mers cu vremea, tocmai el'a lipsit *Legii Vechi,* izolândro în Ţara Sfântă şi scoţând-o din circuitul uman. Domnul Iisus Hristos a oprit această stagnare şi închistare a *Legii Noi* pentru totdeauna, împrospătând

atmosfera religioasă şi dând naştere revirimentului creştin. Deşii a murit pe cruce, după firea Sa umană, învăţătura Sa divină supravieţuieşte de aproape două mii de ani, datorită principiilor sale religioase revelate.

Cu ce adevăruri religioase noi împlinea Domnul Iisus Hristos, aşadar, *Legea Veche ?*

Cristalizată în oele zece porunci mozaice, *Legea Veche* nu mai trebuie amănunţită aici. Ea enumeră datoriile faţă de Dumnezeu şi faţa de oamenii Prtimele pa- ,tru precizează adorarea lui Dumnezeu, monoteismul şi cinstirea sâmbetei; celelalte şase impuneau respectul părinţilor şi datoriile faţă de oameni : oprirea uciderii şi a furtului, a desfrânării şi a minciunii, respectarea proprietăţii. Domnul Iisus vine, cu porunca sa cea mai mare: *„Să iubeşti* pe *Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta şi cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău. A- ceasta este întâia şi cea mai mare poruncă. Iar a doua asemeni acesteia: Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi. În aceste două se cuprind toată Legea şi Proorocii" (Matei* XXII, 37—40). Precizarea aceasta a făcut-o Domnul Iisus unui învăţător de lege, deci unui' specialist, în anul al treilea de. activitate, cu puţin înainte de moarte şi de înviere, deci este sintetică. în această expunere lapidară intervine elementul nou : *Dragostea* care va alcătui osatura doctrinei Domnului Iisus. Cu ea, El împlinea *Ltagea Veche* şi faţă de primele patru porunci şi faţă de ultimele şase. PropovădUirea Lui este dezvoltarea acestui miez dinamic într-o direcţie sau în- tr-alta, în care se menţineau puternicele amprente ale *Legii Vechi.* Vestita „predică de pe munte", astfel, în- cep|e cu fericirile, care ne arătă starea de lucruri de pe vremea aceea şi atitudinea mesianică a Domnuiljui Ii!sus. El îi fericeşte „pe săraci cu împărăţia cerurilor, pe cei ce plâng cu mângâieri, pe cei blânzi cu moşte-ţ nirea pământului, pe cei flămânzi şi însetaţii cu sătura- rea, pe cei milostivi cu miluirea, pe csi curaţi cu inima cu vederea lui Dumnezeu, pe făcătorii de pace cu înfierea de către Dumnezeu, pe cei prigoniţi pentru dreptate cu aceeaşi împărăţie a cerurilor, iar pe cei ocărâţi

şi prigoniţi din pricina Lui, cu plata în ceruri" *(Matei* V, 1—12). Mai mult liric, dar fără a incita la revoltă, Domnul Iisus. sesizează marile racile ale vremii, punând degetul pe rană. Religia nouă devenea o religie universală.

El singur arată în ce constă împlinirea *Legii Vechi,* ca să ne putem da seama şi noi de aceasta : *„Auzit-aţi că s-a 2)is celor de demult: Să nu ucizi, că cine va ucide vinovat va fi. judecăţii; iar Eu zic vouă că oricine se mânie asupra fratelui său în deşert, vinovat va fi judecăţii. Şi cine va zice fratelui său netrebnicule, vinovat va fi sinedriului, iar cine va zice: nebunule, vinovat vai fi de gheena focului... Auzit-aţi că s-a zis celor de demult: Să nu desfrânezi. Iar eu zic vouă că oricine caută la femeie spre a o pofti, a şi desfrânat cu ea în mimai sa... Iarăşi aţi auzit că s-a zis celor de demult: Să nu juri strâmb..., iar eu zic vouă : Să nu te juri nicidecum, nici pe cer..., nici pe pământ, nici pe capul tău..., ci să fie cuvântul vostru : da,* da, *nu, nu. Auzit-aţi că s-a zis : Să iubeşti pe aproapele tău şi să urăşti pe vrăjmaşul tău, iar eu zic vouă: Iubiţi pe Vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blesteamă, urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă supără şi vă prigonesc, ca să fiţi fiii Tatălui vostru din ceruri" (Matei* V. 21—45), Incontestabil că Domnul Iisus aducea lucruri noi, interpretări surprinzătoare care puneau oamenii pe gânduri. El le arăta că milostenia lor trebuie făcută după anumite rânduieli, tot aşa rugăciunea şi postul, înlăturând sărăcia sufletească, formalismul şi teatralismul, deprinderi ale fariseilor şi ale saducheilor. Domnul Iisus însă nu se reduce numai la atât. Propovăduind săracilor, amărâţilor şi dezmoşteniţilor vieţii, El încearcă să-i desprindă de viciile trupului, de plăcerile lor, de comorile pământului, la stăpânirea cărora nu puteau ajunge niciodată în rânduielile constituite ale vieţii antice, oferindu-le alte satisfacţii spirituale adică transformându-i în „cetăţeni ai cerului". Pronunţându-se împotriva celor care adună comori, deci a bogaţilor, El spune : *.,Nu. vă îngrijiţi pentru sufletul vostru ce veţi mânca şi ce*

veţi bea, nici cu trupul vostru, cu ce vă veţi îmbrăca... Căutaţi la păsările cerului, că nici nu seamănă, nici nu seceră... Şi de haină ce vă îngrijiţi; Socotiţi crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici torc... Deci nu vă îngrijiţi, zicând : ce vom mânca ? sau ce vom bea ? sau cu ce ne vom îmbrăca ?... ci căutaţi împărăţia lui Dumnezeu... Drept aceea nu vă îngrijiţi de zi.ua de mâine..." -(Matei VI, 20—34). învăţătura aceasta nouă, atunci când a fost propovăduită, făcea impresia că este a celor înfrânţi, a celor supuşi şi îngenuncheaţi. Unora li se părea că ea duce până la extremele limite şi preceptele eseniene,' fără a rezolva problemele litigioase ale timpului. 'Marile probleme sociale politice, economice şi culturale ale lumii antice, consfinţite în imperiul roman de împăraţi care îşi; arogau însuşiri divine, trimiţâdu-şi legiunile în cele patru părţi ale lumii, nu puteau fi rezolvate decât cu puterea armelor. Or, Domnul Iisus Hristos îi ^dezamăgeşte pe cei ce-şi formaseră o părere subiectivă despre Mesia. El nu era un cuceritor, nici nu putea, în frunte a unui popor mic şi subjugat, să schimbe stările de lucruri din imperiu.

Adevărata schimbare a acestui colos antic a venit tot din învăţătura Domnului Iisus Hristos, adică din rodirea în suflete a principiilor Sale. Imperiul clădit pe forţă şi vrajbă, mobilizând la luptă şi la muncă imensele mase de robi, se Va trezi măcinat în interior, când sclavii nu-l vor mai ţine pe umeri. Noua religie era sământă pentru rodiri viitoare, când principiile sale, despre a căror autenticitate nu mai poate fi vorba, şi anume : egalitatea în faţa legilor şi a lui Dumnezeu, frăţietatea cu toţi semenii, libertatea de sub orice asupriri, dreptul la muncă, şi datoria de a munci, ridicarea femeii ia 'demnitatea sa umană, desfiinţarea dreptului primului născut şi atâttea altele îşi vor face loc în conştiinţele oamenilor, determinând mutaţii religioase decisive. Deocamdată, date fiind împrejurările constituite ale imperiului roman, asupritorul vrăjmaş trebuia iubit, spre a nu vărsa sânge, exploatatorul nemilos

trebuia lăsat în pace, comorile temporale rămâneau pe mâinile lui, să le adune el ; necăjiţii şi oropsiţlii vieţii, în asemenea condiţii, imitau păsările cerului şi crinii câmpului. Orice încercare de ¡revoltă sau de critică erau oprite : *„Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi" (Matei* VII, 1). Acest *modus vivendi* antic este veridic, iar predica de pa munte sintetiza şi ea noile adevăruri; în' cuvintele : *„Aşadar, toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea, că aceasta este Legea şi Proorocii" iMatei* VII, 12').

Idealul uman propovăduit de învăţător răsturna multe din concepţiile lumii vechi. Ceea ce era socotit de antici ca esenţial uman şi definitoriu, Domnul Iisus Hristos restabilea în proporţiile normale, începând cu funcţiile elementare fiziologice, legate de instinctul conservări'i : *„Oare nu este sufletul mai mare decât hrana şi trupul decât haina ? (Matei* VI, 25). Deci mâncarea, băutura şi îmbrăcămintea, trei elemente necesare ale omului de totdeauna erau funcţional repuse în adevărata lor ordine, faţă! de banchetele descrise de! Petroniu,. precum şi faţăl de veşmintele de purpură,, pline de zorzoane şi de filacterii. Domnul Iisus propovăduia un tratament direct opus acestor preocupări dominante ale epocii Lui, acordându-le doar valoarea de mijloace pentru existenţă, nu de scop în sine, fără exagerări'. Tot aşa. şi-n, privinţa erotismului antic : *„Iar eu zic vouă : Că oricine caută la femeie, spre a o pofti, a şi desfrânat cu ea în inimă sa" (Matei* V, 28). Dragostea dintre bărbat şi femeie este ridicată din degradarea poligamă, care'vidase relaţiile pure, înlocuindu-le cu poftele instinctuale.

Dragostea era repusă în funcţiile sale normale, monogamice. stârpindu-^e dereglarea ei şi dezmăţul poligamie. Din aceste principii noi, familia ieşea întărită. Femeia nu putea fi lepădată printr-o simplă carte de despărţenie, iar creşterea copiilor era prima sa datorie. Hotărât ostil a fost Domnul Esus faţă de „bunurile materiale", întemeiate pe furt şi pe asuprire, pe care El le

intitula „comori" : *„Nu vă adunaţi comori pe pământ, unde moliilei şi rugina le strică şi unde furii le sapă şi le fură" (Matei* VI, 19). Tot ce reprezenta bogăţie, bunăstare, huzur şi belşug material era condamnat. Adeptul Domnului Iisus nu trebuia să se lege de ceea ce era perisabil pe pământ şi să transforme ca scop în sine : mâncarea* băutura^ femeile, îmbrăcămintea, averea. Domnul Iisus, fiind împotriva omului vechi, se întorcea împotriva conceptelor dominante în epoca Sa. Era împotriva exacerbării demnităţii umane, împotriva egolatriei, împotriva virilităţii agresive, împotriva degradării ■şi corupţiei feminine : *„Iar eu. vă zic vouă : Să, nu staţi împotriva celui rău, ci de te va lovi cineva peste obrazul drept, îiitoarce-i şi pe celălalt; şi celui ce voieşte sa se judece cu tine şi să-ţi ia liaina-lasă-i şi cămaşa<((Matei* V, 39—40). Toată concepţia despre dreptate socială şi organizare politică a lumii vechi cădea. Această concepţie, a forţei, a legii talionului, a războiului; a celui mai tare, era condamnată. Domnul Esus glorifica pe cel slab, pe cel asuprit, pe cel furat de demnitatea lui personală, pe cel sărac! cu duhul, pe cel ce plângea, pe cel blând şi cerea să iubeşti pe duşmanul care-ţi voia moartea ri reprezenta răul în acţiune, poruncind să faci pace cu el : *Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă supără şi vă prigonesc" (Matei* V, 44). Se petrecea o întreagă răsturnare socială, care-l propulsa pe Domnul Iisus împotriva unei lumi întregi cu concepţii înrădăcinate de milenii pe care voia s-o schimbe, dar care urma să rămână, în anumite privinţe, şi-n a- numite condiţii obiective istorice, aceeaşi. Nonviolenţa,. pasivitatea, suportarea manifestărilor răului şi cruzimilor duşmanului, - iată valorile opuse lumii vechi şi în general omului luat ca om şi specificului uman în special, căci, antipodic, asemenea realităţi se vor înfrunta totdeauna în cadrele speciei de om, deocamdată cii victoria celor dintâi, domolite, înfrânate, dar nu desfiin- ţate, însă mereu măcinate până la completa lor dispariţie din istorie.

Contradicţiile dintre concepţiile lumii vechi şi concepţiile lumii noi "sunt prezente, necesar din punct de vedere istoric, în doctrina Domnului lisus Hristos. Trupul aven mai mult drept ca haina *(Matei* VI, 25) ; mărgăritarele nu trebuie să fie aruncate înaintea porcilor *(Matei* VII; 6), deci puteau fi şi ele bune la ceva ; păgânii caută mâncarea, băutura, îmbrăcămintea *(Matei* VI, 32), dar nimeni nu poate trăi fără ele, folosindu-le în' măsura cuviinţei şi a omeniei. Chiar norma de conduită : *„Aşadar, toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea, că. aceasta este Legea şi Proorocii" (Matei* VII, 12), îl transformă pe fiecare ins în măsură pentru ceilalţi, după o maximă antică, lăsând răul şi binele la aprecierea personală a fiecăruia, iar această apreciere poate fi subiectivă, deşi Domnul lisus avea în- vedere numai binele, căci nimeni! nu-şi va dori răul. Adeptul cel nou al Domnului I-isus eră deai cu totul altcineva decât „omul vechi", nicidecum un anti- om, Un sub-om, un ne'-orri sau un om utopic. El a avut viabilitatea dorită în istoria omenirii, a determinat şi viziuni eronate, dar a generat şi atitudini şi concepţii reale, experimentate timp de aproape două milenii, şi în sufletele altor milioane de adepţi. Domnul lisus a încercat să întoarcă pe om de pe calea lui negativă sau „păgână" pei care El o cunoştea, justificată fiziologic şi biologic, îndrumându-l pe alta, „îngustă", care foloseşte viaţa telurică pentru viaţa spiritualizată, plină de binefacerile desprinderii de. ceea ce este temporal... în. a- ceastă privinţă, cuvintele Domnului lisus s-au împlinit : *„Că strâmtă este uşa şi îngustă calea care . duce în viaţă şi puţini sunt cei ce'o află" (Matei* VII, 14). într-adevăr, puţini au fost cei ce-au aflat-o, cei mulţi au mers pe „calea "cea largă" a pierzării, care s-a dovedit însăl a fi o cale a; unei omeniri dezumanizate prin ură şi războaie, lagăre de exterminare şi deformări ale noţiunii de putere.

La[1] apariţia Domnului nostru lisus Hristos, mântuirea devenise floarea speranţei milioanelor de robii anticii, de căraci, de asupriţi şi de femei care n-aveau altă ieşire din starea lor decât

credinţa unei eliberări, unei răscumpărări; într-o altă Viaţă, într-o altă împărăţie, chiar dacă acestea vor fi dintr-altă lume. Este" suspinul universal al celor obidiţi, oprimaţi şi goi în ajunul venirii' Domnului Iisus, care-şi căutau salvarea în religiile misterelor cu o mulţime de zei pătimitori (deus patiens) ca : Ori eu, Demeter, Isis, Dionysos, Adonis, Attis şi Mithra. Aceste religii misteriozofice vor pretinde iniţierea membrilor lor şi practicarea unor ritualuri specifice unei răscumpărări a sclavilor prin cufundări în apă, prin mese sfinte, prin moartea şi învierea zeului, cum şi prin mâncarea trupului său! Mântuirea era expresia celor mai intime aspiraţii ale milioanelor de robi din întinsul imperiu roman, între care ajung şi iudeii, în acest moment tragic al existenţei „poporului ales", care cunoscuse mai înainte robiile babiloniene, asiriene, medica şi persane, speranţele mesianice iau o înfăţişare nouă. Domnul Iisus, identificat cu Mesia, îşi va da „sufletul răscumpărare pentru mulţi" *(Matei* XX, 28; *Marcu* X, 45), căci numai printr-o „răscumpărare" puteau fi sloboziţi robii din starea lor socială. Inima doctrinei Sale deci, mântuirea, nu aparţine altor trupuri doctrinare şi anume religiilor misterelor, iar sacramentul euharistie nu va fi o transpunere pe alt plan religios a jertfei şi învierii zeului protector misteriozofic. Vină, păcat, răscumpărare, mântuire (redemptio) vor fi tot atâtea noutăţi revelaţionale, fără analogii mişteriozofi- - ce : omul din starea sa de păcătoşenie, de robie a păcatelor care a început în paradis, nu se poáte elibera prin propriile sale puteri, ci numai cu ..ajutorul unui Mântuitor care plăteşte pentru el preţ de răscumpărare prin moartea sa substitutoriei. Este esenţa dogmei

soteriolo- gice sii totodată sinteza dogmaticii creştine.

Mântuirea mesianică este unică, inconfundabilă, ba- zându-se pe învierea Domnului Iisus. Acestei realităţi i se datoreşte răspândirea învăţăturii despre mântuirea celor care cred: în Domnul îisus Hristos în întregul imperiu. Infirmarea şi înlocuirea religiilor misteriozofice s-au desfăşurat ca într-un amurg al zeilor, fiindcă: noua rel%ie avea consolidată o doctrină, axată în jurul speranţei venirii a doua a Domnului Iisus, a judecăţii şi a sfârşitului lumii. în această învăţătură a lui Mesia despre mântuire trebuie căutată geneza religiei creştine, cum şi specificul mesajului evanghelic, ai cărui termeni sunt cei ai dezrobirii, 'la care visa omenirea. Şi tot aici trebuie căutata şi adevărata sursă de dezacorduri dintre Domnul lisus şi reprezentanţii autorizaţi ai *Vechiului Testament,* care vedeau, pe drept cuvânt, o contrafacere totală a concepţiei lor despre Mesia, sclavul lui Iahve, pe care şi-o formaseră în decursul mlultelor captivităţi şi îndelungatelor robii.

După predica de pe munte, mai intervin şi alte prilejuri pentru precizarea doctrinei. Spre a nu rămâne aridă, Domnul lisus foloseşte pilde expresive, la nivelul mulţimilor şi al ucenicilor, specifice Orientului, multe în circulaţie, altele originale, luate din cele mai diferite domenii de activitate, aproape până la epuizare, cuprinzând înţelepciunea anonimă, arhetipală, filtrată prin veacuri' şi prin generaţii. Se iau pilda, astfel, din munca pescarilor, agricultorilor, vierarilor, păstorilor; se istorisesc întâmplări din viaţa lor sau a altora,: cu- noscându-se extrem de bine psihologia personajelor; a unui fiu risipitor, a unui econom, a bogatului, a văduvei sărace, a vameşului; a fariseului, ,a bolnavilor etc., ceea ce a contribuit la realizarea unor adevărate perle scripturistice, pline de învăţătură autentic divino-uma- nă. Această[1] învăţătură se distila. mai uşor în sufletele ascultătorilor când se foloseau pildele, fiindcă ele erau legate de anumite. întâmplări şi de

anumite persoane, având tâlcul lor. Fără a se putea preciza cronologia lor, Domnul lisus a spus următoarele pilde care ne-au rămas : pilda semănătorului *(Matei* XIII, 3—23),,pilda neghinei *(Matei* XIII, 24—30), pilda lucrătorilor viei *(Matei* XXI, 28—41) ; *(Marcu* XII, 1—9), pilda celor zece fecioare *(Matei* XXV, 1—13), pilda talanţSlor *(Matei* XXV, 14—30), pilda samarineanului milostiv *(Luca* X, 30—37), pilda smochinului neroditor *(Luca* XIII, 6—9), pilda celor chemaţi la cină *(Luca* XIV, 7—24), pilda oii şi drahmei pierdute /*Luca* XV, 3—10), pilda fiului risipitor *(Luca* XV,, 11—32), pilda economului nedrept *(Luca* XVI, 1—8), pilda bogatului şi a săracului Lazăr *(Luca* XVI, 19—31), pilda arginţilor încredinţaţii slugilor *(Luca* XIX, 12—27) şi altele. Ele predizează cine este aproapele, cum, trebuie înţeles cuvântul propovăduit, care este rugăciunea adevărată, cum trebuie să slujim şi să ne căim etc. Numai; o singură dată Domnul Iisus vizează au o pildă a Sa pe farisei şi comportarea lor : pilda fariseului şi a vameşului *(Luca* XVIII, 10—14).

Parabolele cuprindeau infinite implicaţii, chiar fără să le fi: rostit Domnul Iisus. Folosite de El, sensul lor este clar şi mobilul rostirii lor cunoscut. Aşa, în parabola fiului rătăcitor *(Luca* XV, 11—32), tfiul cuminte nu este nedreptăţit, rămânând acasă ; dimpotrivă, cârtirea lui ses referă la,[1] sacrificarea unui viţel gras, nu la întoarcerea fratelui ; în-parabola talanţilor *(Matei* XXV, 14—30) este glorificată înţelepciunea practică a economisirii şi înmulţirii banilor, deci a darurilor personale nicidecum averea, ca şi/ în alte pilde cu economi şi slugi înţelepte ; în pilda săracului Lazăr şi a bogatului *(Luca* XVI, 19—31) se dezvăluie pauperismul, opus opulenţei arogante, contrastând cu adevărata stare de lucruri din „sânul lui Avraam" ; în pi'lda samarineanului milostiv *(Luca* X, 30—37) se evidenţiază' procesul anti-uman de degradare doctrinară, ajungându-se la precepte ceremoniale care opreau orice atingere de un rănit sau de un mort, precum şi atitudinea pro-umană a

samarineanului ; în pilda vameşului şi a fariseului *(Luca* XVIII, 10— 14) se arată scadenţa oficială a religiozităţii, căci vameşii şi- fariseii se rugau în două (feluri deosebite, unii formal, alţii din inimă şi smeriţi, iar cei care aplicau Legea treceau nepăsători pe lângă cel răniţi R[rav]. ps când samarineanul; se oprea şi-i acorda primul ajutor, îngri- jindu-se şi mai apoi de starea lui. în parabola lucrătorilor viei *(Matei* XX, 1—16), Domnul Iisus răstoarnă criteriile milenare ale răsplăţii muncii, plătind pe cei oe-iau muncit un ceas ca şi pe cei ce-au muncit douăsprezece, fiindcă aşteptaseră de dimineaţă fără să fie angajaţi de cineva ; în parabola viei dată lucrătorilor *(Matei* XXI, 33—39), Domnul Iisus descrie revolta acelor lucrători. uciderea slugilor stăpânului, şi chiar a fiului său, prevestindu-şi moartea ; în parabola arginţilor incredinţaţii slugilor *(Luca* XIX, 12—27), Domnul Iisus se i eferă la vrăjmaşii Săi care nu-l voiau stăpân peste ei şi la chivernisirea arginţilor ; în parabola judecătorului nedrept *(Luda* XVIII, 2-—3), Domnul lisus vorbeşte despre un ¡judecător „care nu se temea de Dumnezeu şi de om nu se ruşina" ; în parabola economului nedrept *(Luca* XVI, 1—13), Domnul lisus arată cum un econom, îşi înşală stăpânul, înţelegându-se cu datornicii lui etc. Domnul lisus Hristos a urmărit plasticizarea şi rotunjirea învăţăturii; Sale, folosind şi parabolele care erau în circulaţie sau, potrivindu-le El însuşi, spre a scoate în evidenţă anumite adevăruri. Modalităţile de expresie ale logosului îi erau cunoscute şi le stăpânea ca "un mare maestru. Domnul lisus nu agrea naturalismul, deşi putea insista asupra unor aspecte în parabolele Sale (Omul căzut între tâlhari —*'Luca* X, 30), nici senti- mentalismul exagerat şij lacrimogen ; (nu ataca susceptibilităţile nimănui şi nu întrebuinţa vorbe tari sau necuviincioase. De aceea, Domnuil lisus a fost ascultat cu mare atenţie, în tot timpul propovăduirii şi n-a fost întrerupt niciodată prin întrebări inoportune sau tumult.

Cu prilejul convorbirilor cu Nicodim *(Ioan* III, 1—■ 21), cu samarineanca *(Ioan* IV, 7—30),

Domnul Jisus lămureşte ceea ce se înţelege prin naşterea din nou şi prin apa vieţlii veşnice, apoi se compară cu „apa vfeţii", cu „lumina" şi cu „pâinea vieţii", afirmând că numai „cel ce mănâncă trupul Său şi bea sângele Său" va avea viaţă veşnică *(Ioan* VI. 54), evident în sens euharistie, real şi fi'inţial sub chipul pâinii şi äl vinului[1],,. fiindcă nu era posibilă antropofagia. Totuşi, acest lucru îi scandalizează chiaţ pe „mulţi dintre ucenicii Săi care s-au depărtat şi, nu mai umblau cu El" *(Ioan* VI, 66), deşi însuşi Domnul Iteus le-a precizat : *„Cuvintele pe care vi le-am spus Eu duh sunt şi viaţă sunt" (Ioan* VI, 63). Aceşti ucenici, desprinşi de Domnul lisus, ne atestă măsura de înţelegere a fiecăruia dintre Apostoli şi ucenici. Cu pregătiri inegale religioase, mulţi .mânaţi numai de interese sau de viiziuni neclare ale viitorului, ba chiar socotindu-se ucenici ai Domnului lisus din spirit de imitaţie, ei vor da un examen dezastruos în clipele supreme ale Mântuitorului, când se va alege definitiv grâul de neghina simulanţilor şi impostorilor. Eliminându-sc singur din ceata Apostolilor, Iuda nu se mai întoarce după învierea Domnului Iisus Hristos dintre morţi, în timp ce ceilalţi unsprezece slăvesc puterea lui Dumnezeu. Dintre cei şaptezeci de ucenici, numărul celor întorşi de pe calf a renegării este foarte mic. Adepţii Domnului Iisus i-au dezminţit pe aceşti ucenici, au continuat să ia parte la Cină, întru pomenirea învăţătorului lor, şi să afirme că pâinea şi vinul euharistie se prefac în trup şi sânge. Sfânta Cruce a fost cel dintâi altar creştin, pe care s-a adus jertfă însuşi Fiul lui Dumnezeu.

.Fără a epuiza insondabilele adâncimi divine ale pro- povăduirii Domnului Iisus Hristos, amănuntele nu mai interesează decât în măsura în care confirmă întregul, iar dofctrina Lui, în mare, a fost expusă. Cu viziuni profetice întrecând viziunile înaintaşilor, care cuprind dărâmarea Ierusalimului, nenorocirile care se vor abate asupra poporului, sfârşitul lumii şi judecata universală, propovăduirea Domnuiui Iisus Hristos se sfârşeşte. Ea denotă o clară apreciere politică a momentului şi o recunoaştere tragicăi a destinului

unui popor. El voise să îndrumeze poporul pe o altă cale a păcii, dar fariseii, saducheii, cărturariil şi bătrânii poporului s-au împotrivit. Revoltele izbucneau mereu şi toată ţara fremăta mai departe.

Glasul Domnului Iisus Hristos, exceptând mica lui ceată de adepţii, răsunase în pustiul inimilor. Numai ceata Lui îl urmează, deşi se risipesc în clipele amare ale prinderii! Sale. Tăvălugul altor evenimente se apropie, ameninţător, de Ierusalim. Mişcările, sicarilor galileeni, represiunile brutale ale cuceritorului vor duce la puternica răscoală antiromană din anii 66 —73 d.Hr. când împăratul Titus dărâmă Ierusalimul" şi împrăştie poporul învins în tot cuprinsul imperiului roman.

Considerând, în sfârşit, cele spuse până aici, trebuie să insistăm, în mod special, că noua lume pe care a întemeiat-o Domnul Iisus este o lume a dragostei. Domnul Iisus a descoperit dragostea cu toate valorile ei pe' altă cale decât filosoful Platon. Antichitatea descoperise mai întâii dragostea fizică jşi-o divinizase ; Platon venise cu dragostea ca ideal moral, dragostea transformatoare a oamenilor în zei ; Domnul Iisus însă voia să transforme dragostea în viaţă, extinzând-o până la limitele extreme: faţă de sine, fa,ţă de semen., faţă de duşman şi faţă de toată lumea, şi intensificând-o până la transformare şi identificarea fiinţială. Aici este începutul filantropiei şi filadelfiei ; începutul umanitarismului religios, pus în slujba omului, a convieţuirii şi â păcii. Antichitatea stăpânea lumea cu forţa fizică, deci- , sivă nu numai pe câmpurile de luptă, dar şi în familie şi în societate. Sporturile antice cultivau mai ales fizicul, pentru a-l putea folosi în cele mai bune condiţii îm/pqtiriva celor slabi. Domnul Iisus înlocuieşte forţa fizică antică cu dragostea, cu facultatea de a iubi. El vrea să facă numai cu ea ceea ce antichitatea nu reuşise cu puterea, cu dragostea platonică, cu apatheia hedonistă, cu autarhia stoică şd cu eudemonismul socratic. Valorile acestea cad pentru totdeauna şi locul lor este luat numai de dragoste : *„De aş grăi în*

limbile oamenilor şi ale îngerilor, iar dragoste nu am, vram făcut aramă sunătoare şi chimval răsunător" (I. Corin- teni XIII, 1). Este o luptă nouă şi nesfârşită pe care o inaugurează Iisus din interiorul uman, împotriva instinctelor, de dominare, de siluire, de răpire, cât -şi-n -relaţiile cu ceilalţi semenii. Ceea ce urmărea El era trans- formarea adepţilor Săi pe calea dragostei, o transformare prin îngenuncherea omului vechi, a omului antic al forţei şi al urii. Era ceva de neaonceput să iubeşti pe duşman, pe cotropitorul roman, împotriva cărora luptau galileenii; să te laşi lovit şi păgubit, cihiar ucis, pentru ca astfel să devii un om nou. Trupul înceta să mai aibă valoarea sa antică, să fie divinizat şi cultivat. Se va petrece o răsturnare de valori, specifică evului creştin. în locul trupului, va sălta sufletul ; în locul valorilor fizice, vizibile şi palpabile, se vor ivi valorile psihice, invizile şi greu sesizabile. Sufletul nu mai putea fi stăpânit.

Domnul Iisus Hristos, divinul clarvăzător, însă, era preocupat de această lume nouă, de acest adept nou, de această împărăţie a lui Dumnezeu, în mod real o împărăţie a dragostei nemuritoare, şi acţiona

cu con- stanţa-i caracteristică, I s-au împotrivit toţi doctrinarii lumii antice şi toate obiecţiunile lor ayeau, de fapt, ca substrat, *Legea Nouă a dragostei,* pe care El voia s-o înstăpânească în lume, dar care dărâma pereţii dintre oameni şi popoare. Era o înnoire prin dragoste,, nu prin forţă oarbă, ură şi sânge ; o înnoire de data aceasta care

schimba, totul din temelii; îl schimba mai întâi pe Dum- nezeu-Savaot, Domnul aspru al *Vechiului Testament;* schimba caracterul individual al „aleşilor" care se so-coteau deasupra celorlalţi semeni ai lor. Domnul Iisus dărâma separatismul, stabilind egalitatea între indivizi şi popoare, cerând fraternitate şi libertate pentru toţi. învăţătura Sa nu era numai a unui

popor privilegiat, ci a tuturor popoarelor, căci testamentul misionar al Domnului Iisus sună precis : *„Drept aceea mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le..." (Matei* XXVIII, 19). Era ceva ce, într-adevăr, nu se mai auzise. Şi acest „ceva nou" nu le convenea nici mai-marilor poporului iudeu, nici romanilor. Romanii nu puteau agrea învăţături care nivelau sau egalizau popoarele

mari şi mici şi indivizii', cetăţeni şi robi, şi dizolvau forţa brută, şi implacabilă, de orice fel ar fi fost, cerând iubirea vrăjma- şilor. Arunci cu cine să se lupte atotputernicii stăpâni- tori ai armelor ? Iar Domnul Iisus era, într-adevăr, Dum- nazeu-Omul iubirii, consecvent cu Sine însuşi şi ou învăţătura Sa. El iubea pe semenii Săi, aşa cUm învăţa. El

îi iartă! până şi pe cei care-şi băteau joc de El când suferea pe cruce; dar nu-i iartă pe cărturari şi pe farisei, căci îi ceartă, ştiindu-i ostili ireconciliabil ai misiunii'. Sale, fiindcă ei îl vor prinde şi vor forţa voinţa îndoielnică a lui Ponţiu Pi'lat, condamnându-l la moarte. Nu trebuie uitată nici mânia dezlănţuită împotriva vânzătorilor şi zarafilor

din templu, pe care-i loveşte cu funia împletită şi-i alungă, răsturnându-le tărăbile. Chiar Domnul Iisus diversifică deci aplicabilitatea în-văţăturii Sale şi măsura dragostei pentru semeni,! fără uniformizarea lor. Noul, imposibilul, iluzoricul, apăruseră în istoria omenirii şi-şi făceau drumul în zeci şi sute de generaţii de

adepţi,' ca o Fată Morgana, mereu prezentă în ziare^ mereu chemând spre virtute, mereu perfectibilă, aparent de neatins, dar realizându-se în cei „chemaţi"

.Cercetată în esenţa ei, învăţătura Dorianului Iisus se caracterizează prin unitate şi originalitate; aplicabilă firii umane, cunoscută până în cele mai tainice fibre ale sale. Abstrăgând reflectarea postumă a acestui masiv doctrinar în oglinda învăţăturii Domnului Iisus, imaginea Sa, aşa cum rezultă din învăţătura mesianică, este a unui „rabi", a unui învăţător oriental, peripatetician, supus factorilor externi, influenţat de realităţi contemporane, strâns legat de condiţiile istorice ale poporului, fiind însă Mesia Cel adevărat, Fiul lui Dumnezeu, şi săltând peste nivelul cultural şi religios al timpului Său. Divina Sa erosofie (învăţătură a iubirii) este o 'floare rară în miezul antic în care se deschide ; totul este ne-obişnuit, ieşind din stereotipia acestui popor de

inspiraţi şi de profeţi, printr-o activitate unică taumaturgicâ şi profetică. Erosofia Sa (înţelepciunea dragostei) de origine divină, nu făcea corp comun cu mentalitatea antică ; se preciza noţiunea de *aproape* şi se trasa coordonata sa esenţială : iubirea, - ceea ce era o noutate evidentă, căci acest „aproape" avea oprelişti şi îngrădiri şi la poporul ales, xenofob din cauza păstrării pure a monoteismului, şi la popoarele antice, culte sau barbare. Pe baza acestei iubiri a aproapelui, Domnul Iisus va învăţa o nouă atitudine faţă de duşman, faţă de casnici, •faţă! de prieteni, adâncind noţiunea, cum va proceda şi în alte privinţe. Tot aşa va proceda şi-n ceea ce priveşte iubirea de Dumnezeu, trasând jaloane noi pentru adepţii din vremea Sa, mult deosebite de trăirea religioasă formală a fariseilor. Domnul Iisus pleacă de la lucruri reale, cunoscute, verificabile, de aceea învăţătura Sa este vie, cu o aplicabilitate practică totală. Domnul Iisus împleteşte. şi infuzează viaţa zilnică cu „religios" ; El face din „religios" o coordonată a vieţii (după R: Otto un *mysterium tremcndum),* infuzând orice acţiune umană cu principii imperative şi comportative religioase. în aceasta stă noutatea învăţăturii Domnului Iisus şi nu în altceva reflectat îndărăt în oglinda enormă a religiei creştine. Domnul Iisus a contribuit decisiv la definitivarea Revelaţiei divine, drsăvârşind-o *(Evrei* I, 2), umplând viaţa adepţilor Săi cu precepte doctrinare şi cu norme etice, încât ele au fecundat aproape două mii de ani gândirea adepţilor Săi, fără ca să intervină epuiza- **Tea** cuvintelor Sale, mereu dătătoare de credinţă, de nădejde şi de dragoste pentru cei ce merg pe urmele Lui. întinderea

doctrinară a divinului a fost în istorie ultima din punct de vedere revelaţi'onal, urmând trimiterea Mângâietorului : *,,Iar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe care-L va trimite Tatăl în numele Meu. Acela vă va învăţa toate şi vă va aduce aminte toate câte v-am spus« (loa*$_n$ XIV, 26).

Numai având conştiinţa nefericirii universale în faţa morţii, poţi renunţa la fericirea ta şi numai cine cunoaşte cu adevărat toate măreţiile şi avânturile, dar şi toate micimile şi mizeriile semenilor, se poate ridica deasupra lor şi-i poate cuprinde într-o iubire atotînţele-

gătoare şi atotiertătoare. Aceasta o pot realiza, însă, numai cei mai „umani" dintre oameni, iar Domnul Iisus Hristos a fost Dumnezeu adevărat, dar şi om adevărat în cel mai pur sens. al cuvântului, şi şi-a împlinit misiunea Sa, dată Lui de Tatăl şi ocrotită de Duhul Sfânt

.SFINŢII APOSTOLI, ÎNVĂŢĂCEII ŞI TRIMITEREA LOR

„Şi chemând pe cei doisprezece ucenici ai săi. le-a dat putere..." ')

(Matei X, 1)

- „Şi a intrat gând în inima, lor: Cine dintre ei ar fi mai ' mare."

(Luca IX, 46>

Domnul lisus şi-a ales doisprezece Apostoli la început, apoi când sarcinile propovăduirii s-au înmulţit, încă şaptezeci de ucenici dintre adepţii care-L înconjurau. Cei doisprezece Apostoli se bucurau de o trecere mai mare. Ei l-au însoţit pe Domnul lisus din primele clipe ale activităţii Sale, deci. au fost în măsură să cunoască toate amănuntele vieţii Sale. Domnul lisus ri-a ales rude din Nazaret, motivele fiind binecunoscute, nici femei. Cei dintâi Apostoli aleşi, ţinând seama de adeverirea textelor scripturistice, .sunt fraţii pescari Sirnon Petru şi Andrei din Betsaida şi lacov şi Ioan, fiii lui Zevedeu *(Marcu* I, 16—20 ; *Ioan* I, 37—51), apoi ceilalţi : Filip, Vartolomeu, Toma, Matei vameşul, Iacovl alj lui Alfeu, Levi zis Tadeu, Simon Cananitul şi Iuda Iscariotul *(Matei* X, 2—4). Tipuri de oameni diferiţi, cu preocupări diferite, aceşti Apostoli au existat şi ei, întărind istoricitatea învăţătorului lor. Ei intră în u-cenice, părăsindu-şi ocupaţiile, având perspectiva unei misiuni religioase. Neinstruiţi cei mai mulţi, persoane simple, ei n-au nici o contribuţie doctrinară, ci doar una misionară. Domnul lisus Hristos era învăţătorul lor, „rabi", iar ei îl ascultau.

Dintre ei, Sfântul Apostol Petru, care avea şi corabie de pescar *(Luca* V, 2), va deţine d poziţie de onoare, fiindcă era mai arzător, mai impulsiv, gata a vorbi în numele tuturor şi a-L recunoaşte pe Domnul lisus ca Mesia, gata a-L apăra, dar şi contradictoriu, temător, trădându-şi învăţătorul când va fi prins, nu ca trădătorul. Iuda, ci lepădându-se numai de El. Ioan, fiul lut Zevedeu, era cel mai tânăr şi de aceea cel mai iubit de Domnul Iisus, odihnindu-se adeseori la pipetul Său. Iuda Iscariotul era purtat da interese ascunse, avid de bani şi de gloriej iscoadă a fariseilor şi a saducheilor, viitorul trădător şi vânzător al învăţătorului. între asemenea oameni nu era exclusă gelozia, cât şi certurile de întâietate *(Marcu* 'IX, 34 ; *Laica* IX, 46). ¡Mama, lui Iacov ¡şi Ioan vi'ne, aşa, la Domnul Iisus şi-5 cere ca fiii ei să şadă unul de-a dreapta Lui şi altul de-a stânga Lui în împărăţia Sa *(Matei* XX, 21). La

ce împărăţie visa mama acestor Apostoli se poate bănui. ¡Episodul ridică vălul de pe faţa ei, punând-o în adevărata lumină. Ceilalţi Apostoli aflând aceasta, s-au mâniat pe cei doi fraţi *(Matei* XX, 24), văzându-şi periclitate poziţiile lor, iar Domnul Iisus, credincios firii Sale, îi linişteşte cu a-semenea cuvinte : *„Ştiţi că domnitorii păgânilor îi domnesc şi cei mari îi stăpânesc, iar între voi \nw va fi aşa, oi care dintre voi va vrea să fie mai mare, să fie slujitorul vostru şi care dintre voi va vrea să fie întâi, să vă fie vouă slugă" (Matei* XX, 25—27). După asemenea cuvinte, lucrurile s-au liniştit, iar evenimentele tragice care au urmat le-au rupt firul complet pentru ca mult mai târziu! să se nască „primaţii apostolice" discutabile, uitândurse cuvintele exprese de mai sus.

Din ceata ucenicilor Săi, a ales, mai târziu, Domnul Iisus încă şaptezeci *(Luca* X, 1), câtărindu-i după meritele lor. Hotărâtoare au fost priceperea, zelul, darul de a vorbi, cunoaşterea învăţăturii şi prezenţa lor în preaj-

ma învăţătorului, dovedindu-şi ataşamentul. Numele lor nu ne este cunoscut, dar aceştia au fost trimişi la propovăiduire câte doi *(Luca* X, 1), de. bună seamă în alte direcţii decât cele ale Apostolilor, prin sate şi cetăţi În locuri îndepărtate. Formaţia Apostolilor a fost urmărită cu o deosebită grijă de Domnul Iisus. Apostolii

sunt „sarea pământului" Şi „lumina luminii" *(Matei* V, 12— 14). Domnul Iisus îi învaţă *Scripturile,* pentru a putea deosebi învăţătura Sa nouă de învăţătura cea veche. Convieţuirea Apostolilor cu Domnul Iisus a fost de la început marcată de un program specific de îndrumare, care se desfăşura de-a lungul întregii zile. Rezultatele se

dovedesc, în curând, remarcabile, fiindcă, după o intensivă pregătire, ei sunt trimişi la propovăduire, dân- du-li-se sfaturi de comportare. Ei deschideau calea Dom- nului Iisus în cele mai izolate sate, vestindu-i venirea, când mergeau înaintea Lui, sau numai învăţătura, mân- gâind sufletele înfrigurate de aşteptări

mesianice. În linii mari, cei trimişi trebuiau să facă tot ce făcea învăţătorul lor, minus activitatea taumaturgică, fiindcă nu ni se dă nici un raport asupra ei

.Misiunea lor de căpetenie era să vestească împărăţia lui Dumnezeu. Sunt deosebit de semnificative îndrumările date, pe care Sfinţii Apostoli le-au respectat cu stricteţe, de aceea s-au păstrat şi înşirat.. în calea păgânilor şi-n cetăţile samarinenilor n-aveau voie să meargă ; nu purtau în cingători aur, argint şi bani, nici traistă, nici două haine, nici toiag, căci „vrednic este. lucrătorul de plata sa". în cetăţi, găzduiau în casa cea mai vrednică, avâţid întâietate virtutea, nicidecum bogăţia. Dacă' nu vor fi primiţi, să iasă din casa aceea şi din cctatea- aceea şi săᵣşi scuture praful de pe picioare t.au de pe: încălţăminte. Să se aştepte la asupriri, că vor fii duşi înaintea soboarelor şi sităpâni- lorilor, dar să nu se teamă. Nici de ce vor grăi să nu se îngrijească, în timpul propovăduirii, căci Duhul este care grăieşte în ci. Cât priveşte substratul propovăduirii celei noi şi eventualele consecinţe, Domnul Iisus le preciza 'cu /clarviziune, căci ştia ce va urma : Apostolii Săi vor intra în conflict cu susţinătorii *Légii Vechi,* ceea ce va pricmui explicabile tensiuni şi sfârşieri : *„Deci*

nu vă temeţi de ei, căci inimic nu este acoperit, core *să nu se descopere, şi ascuns, care să nu se vădească. Ceea ce cţrăit>sc vouă în întuneric spuneaţi la lumină, şi ce auziţi la ureche; propovăduiţi de pe case... N-am venit să adúc pace, ci sabie, că am venit să despart pe fiu dé ta- tăl său*i *şi pe fiica .de mama sa şi pe noră de* soacra sa" *(Matei* X. 26—27, 34—35). Cuvinte grave care ne informează că învăţătura Domnului Iisus se da şi noaptea, în întuneric, şi la ureche, trecând prin faze de taină şi de Iniţiere numai a Sfinţilor Apostoli, feriţi de curiozitatea gloatelor şi de iscoadele fariseiloi! şi irodianijlor. învă- ţătortil prevăzuse împotrivirile şi persecuţiile şi le so- cotise inevitabile şi inerente şi, de fapt, aşa şi era, filia iridcă totdeauna lupta noului cü vechiul va ii necruţătoare. încurajarea Apostolilor era deci necesară şi comportarea lor aparţinea aceluiaşi program de educare mesianică : *„Să nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă, ci temeţi-vă mai vârtos de cel ce poate să piardă şi trupul şi sufletul în gheena" (Matei* X, 28).

Pe unde au umblat cei optzeci'şi doi de Apostoli, şi ucenici şi ce au făcut, nu se mai înregistrează în *Sfintele Evanghelii.* Ei aveau şi concurenţi, care lucrau în inumeie Domnului Iisus *(L'uca* IX, 49). în privinţa calificării misionare .a Apostolilor şi a ucenicilor, Domnul Iisus a fost categoric: *„Nil este ucenic mai presus de învăţătorul său, nici slugă mai presus de stăpânul său. Ajunge ucenicului să fie ca dascălul său" (Matei* X, 24— 25). De fapt, nici un Apostol n-a pretins a fi mai pre- susi de El, nici nu l-a întrecut. Deşi nu sunt referinţe speciale asupra propovăduirii Sfinţilor Apostoli, rezultatele n-au fost spectaculare. Ţara Sfântă rămânea în inerţia sa religioasă şi marile mişcări de mase s-au pe- trecut numai în timpul activităţii taumatúrgica şi al propovăduirii Domnului Iisus, pentru ca după moartea şi Învierea Sa se reîntoarcă în aceeaşi inerţie, păzită, cu străşnicie de farisei, de saduchei, de cărturari şi, de bătrânii anchilozaţi în formalisme. învăţătura Domnului Iisus a fost

primită deci aşa cum El însuşi a profetizat, căci în Ţara Sfântă erau dominante veacurile de trăire religioasă, după; preceptele *Torei* şi *Proorocilor* Ea va învinge abia când va ieşi afară dintre hotarele ţării în care s-a născut şi nu va mai exista acest trecut milenar religios.' Inaderenţa la învăţătura Domnului Iisus. djn satul Să!u, din patria Sa. din casa Sa. intră în planul mesianic de mântuire care cuprindea şi împotrivirile, pentru a se termina cu împlinirea *Legii,* deci cu moartea pe cruce în alté condiţii de aderare deplină doctrinară •nexplicabilă. Ţinând seama de toate aceste împrejurări religioase, sociale, politice şi economice, nici unii dintre Apostoli, nici unii dintre ucenici nu erau încă edificaţi asupra noii învăţături, fiind evidente contradicţiile dintre ceea ce doreau şi urmăreau ei şi adevărata esenţă' a acestei. noi îndrumări misionare. Fiind aleşi dintre pescari şi ţărani neinistruiţi, munca de îndrumare a Domnului Iisus a fost deosebit de grea, iar rezultatele caracteristice fiecărui ucenic în parte, de-, terminate de procesul intensiv de învăţare, de posibilităţile lor de receptare şi de exprimare, de subtilităţile care erau inerente unei asemenea misiuni. Abiia ucenicul lui Gămăliei, Sfântul Apostol Pavel, va veni cu pregătirea sa rabinică şi, după convertirea sa de pe drumul Damascului, va începe să propovăduiască învăţătura Mântuitorului în toată amploarea sa, insistând nu atât de mult pe iminenta venire a doua a Domnului Iisus Hristos, cât pe prezenţa lui în Biserică. Din aceste motive complexe, unii dintre cei şaptezeci de ucenici, când se lovesc de anumite afirmaţii ale . Domnului Iisus, obscure încă pentru ei, se smintesc. Aşa cândj aud că vor trebui să mănânce trupul Domnului Iisus şi[1] să-i bea sângele, nu se pot dumiri şi, necăpătând lămuriri- depline, s-iau îndepărtat şi n-au mai umblat cu El *(loan* VI, 66). Nivelul îndrumării unora dintre cei şaptezeci era, astfel, destul de coborât, de aceea ei rămân în preajma Lui, fără a se încrede în puterile lor şi a putea lucra independent.

Urmându-L pe Domnul Iisus, nu aveau grija propo- văduirii şi a existenţei. Acestea le erau asigurate. Iuda avea punga şi ea era totdeauna plină. 'Se poate înţelege că ofrandele nu lipseau, căci Sfinţii Apostoli nu puteau duce o muncă organizată, în afară de cei care erau pescari şi se îndeletniceau din când' în când cu pescuitul, asigurând hrana când se aflau pe malurile lacului Ghenezaret. Altcum, duceau şi foame, mâncaui spice *(Matei* XII, 1), scandalizându-i pe farisei,> diferite fineţe de prin grădini, lapte şi brânză de la păstori, curmale şi miere sălbatică. Peste aceşti Apostoli, aşa pregătiţi, fiecare cu formaţia sa, va trece viforul evenimentelor care-i va sili să se ascundă, spre a-işi salVa viaţa. Când Domnul Iîsus este prins, fiecare se manifestăi în felul său, depărtându-se din calea primejdiei, deoarece se ştia de prezenţa lor lângă învăţătorul lor şi erau prigoniţi. Din această groaznică lovitură nu se refac decât atunci când au auzit că Domnul Iisus Hristos a înviat şi s-au convins de acesta, Sfântul Apostol Toma pipăind chiar rănile cuielor şi ale suliţei. Pe teren, rămân numai cei doisprezece Apostoli, diintre care unul, Matia, era din rândul ucenicilor, luând locul trădătorului Iuda. Cei mai mulţi dintre cei şaptezeci de ucenici s-au risipit, intrând în anonimat, excepţie făcând, printre alţii, şi Iosif din Ariimateia. Dar noua comportare a celor doisprezece Apostoli aparţine unei alte etape, legată de întemeierea Bisericii şi de răspândirea creştinismului în imperiul roman. Totuşi', în desfăşurarea momentelor prinderii Domnului Iisus, până şi comportarea Sfântului Apostol şi Evanghelist 'Ioan pare unora suspectă şi contradictorie. în *Sfântă Evanghelia* sa, ni se spune: *„Şi mergeau după iisus Simon Petru şi celălalt uceviic, iar ucenicul acela era> cunoscut marelui preot şi a intrat împreună cu Iisus în ,curtea marelui preot, tar Petru] a stat la uşă afară. Deci a ieşit celălalt ucenic, care era cunoscut marelui preot, şi a spus portăriţei şi a bă-*

gat întăuntru pe Petru (Ioan XVIII, 15—16). Acest „u- ceriic" era Ioan. Cunoştinţa cu marele preot Ana (şi evident şi cu Caiafa) era bineînţeles anterioară prinderii. Sfântul Evanghelist Ioan era bine cunoscut şi de portărească, având cale liberă şi putându-şi aduoe şi prietenul înăuntru.

în timp ce portăriţa îl întrebă pe Petru dacă nu este cumva un ucenic „al lui Iisus", faţă de Ioan comportarea sal este alta. Când ne aducem aminte că . el este „ucenicul iubit«[4] şi tot el îl întreabă pe Domnul Iisus la Cină cine este trădătorul, comportarea lui are nevoie de un plus de explicaţii. Singura iscoadă a ar-* hiereilor în ceata Domnului Iisus a fost Iuda Iscariotul. Ioan! a rămas fidel' învăţătorului său până la cruce, unde o primeşte în grija sa pe »Maica Domnului.) Ioan cunoştea casa arhiereului Ana pe care o frecventa, fiindcă îl recunoaşte şi slujnica. Ştiind de mai înainte însă! ca marna lui', dornică de parvenire, se ţinuse pe urmele Domnului Iisus şi-i ceruse locuri de cinste pentru fiii ei, se poate înţelege mai uşor că rămăsese dezamăgită de răspunsul învăţătorului şi, dându-şi seama de furtuna ameninţătoare de deasupra capetelor fiilor săi, a luat contact cu marele preot, reuşind să-l câştige de partea sa. Apoi îşi va fi introdus şi fiul,, pe cel mai mic, pe Ioan, care devenise cunoscutul arhiereului, ceea ce a înlăturat orice primejdie, întrucât îl privea, căci circulă nestingherit în noaptea prinderii. Sfântul Apostol Ioan nu şi-a tradat învăţătorul, ci a comunicat admiraţia sa integrală pentru Domnul Iisus, cu tot avântul inimii sale tinereşti. Arhiereul Ana i-a văzut înflăcărarea şi nevinovăţia. Vinovat era, în ochii săi, Domnul Iisus. Ioan a încercat, în noaptea' prinderii, să-L scape pe Domnul Iisus, vorbind pentru El, dar intervenţia lui a fost fără efect şi toate planurile ce-şi făcuse, apropiindu-se de crâncenii duşmani ai Domnului spre _a-L salva, eşuează. Domnul Iisus ştiuse toate accstea şi nu-şi făcuse speranţe deşarte, dar cunoştea inima curată â lui Ioan şi-i încredinţează, când era pe cruce, în momentele supreme, pe propria Sa

Mamă, spunându-i să-l considere. fiu în locul Său. întrebarea Sfântului Apostol Ioan de la Cina cea de taină lămureşte şi alte lucruri. El nu-i făcuse nici un rău Domnului Iisus şi s-a grăbit să întrebe ci- ,ne-·i trădătorul, iar Domnul Iisus aflase c-a fost trădat de Iuda Iscări o tul şi l-a descoperit numai pe el. Cunoştinţa 'lui Ioaij cu marele preot Ana a fost inofensivă. Marele preot Ana se folosea de orice informaţii, spre a-l nimici pe Domnul Iisus, dar comportarea lui Ioan fusese pozitivă. "Fiind cel mai tânăr , dintre Apostoli, dar şi cel. mai iubit, comportarea sa implică încercări pline de pasiune pentru a explica altora cine este cu adevărat învăţătorul Său, aşa că afecţiunea Domnului Iisus nii se îndrepta către un ingrat. Peripeţiile prinderii Domnului. Iisus ridică un colţ al vălului care ascundea cele., ce se petreceau în casa marelui preot.

Sfântul Apostol Petru cunoştea şi el legăturile Sfântului Apostol Ioan, deci are deplină încredere în el şi-l roagă să-l introducă în curtea arhiereului, unde s-au întâmplat apoi cele cunoscute, în absenţa prietenului său.

. Doi dintre Sfinţii Apostoli, Matei vameşul şi Ioan, fiul lui Zevedeu, devin, mai târziu „Evanghelişti". Lor îi se atribuie câte o *Evanghelie* canonică.

Domnul Iisus n-a scris nimic, deşi ştia a scrie. Cel puţin până astăzi nu s-a aflat nici un manuscris. Totuşi, cel despre care ni se spunea că „scria cu degetul pe pământ" *(Ioan* VIII, 6, 8), a scris de bună seamă şi pe pergamentele epocii, dar ele nu ni s-au păstrat. După învierea Domnului Iisus şi răspândirea în imperiu a învăţăturii Sale s-a

ivit însă necesitatea de-a comunica şi în scris amănunte despre viaţa şi activitatea lui Mesia, Fiul lui Dumnezeu. Acesta este, de fapt, şi pretextul scrierii *Evangheliei de la Luca,* adresată puternicului Teofil. Noua învăţătură îşi făcea vad şi adepţii aveau nevoie de date cât mai bogate biografice. După învierea Domnului

Iisulsi Hristos, faptele Sale, învăţătura Sa, erau purtate din gură în gură dei cei care fuseiseră în preajma Domnului. 'Consemnarea lor în scris devenise necesară, spre a fi păstrate pentru generaţiile viitoare, precum şi a fi cunoscute de cei din afara Ţăriii Sfinte. Multe adevăruri, dintre cele propovăduite, se

irosiseră ; trebuia păstrat esenţialul doctrinar şi', minunile, spre a nu se schimba imaginea Domnului Iisus, aşa cum încercau fariseii să-l prezinte : un Iisus repudiat chiar de aşa-numiţii „fraţi" ai săi, în timp ce consătenii din Nazaret, plini de mâinie, '„îl scot din cetate şi-l duc până în sprânceana muntelui, pe care era zidită cetatea lor, ca

să-l arunce jos" *(Luca* IV, 29) ; un Iisus pus la încercare de cărturari şi de tetrarhul Irod Antipa care-i cer minuni zadarnice ; un Iisus care se roagă pe cruce etc. Evangheliile erau necesare, fi- indică se insistă numai asupra firii umane pătimitoare, nu asupra celei divine, izbăvitoare. în ¡locul - Domnului Iisus Hristos cel autentic se încerca

punerea altui Iiisus, de aceea viaţa şi activitatea Sa au fost consemnate în *Sfintele Evanghelii.* Indiscutabil că pentru aceasta n-a trebuit să; treacă mult timp, până când învăţătura Domnului Iisus să fie cunoscută în imperiul roman. *Sfintele Evanghelii* au fost scrise în timpul vieţii celor care fuseseră martori sau puteau relata obiectiv amănunte despre viaţa

şi faptele Domnului Iisus. Mai trăia în insula Patmos şi Maica Sa, deci verificarea era oricând posibilă. Faptele istorice existaseră şi mai puteau fi controlate în adevărul lor. Alte două *Evanghelii* -aparţin unor tineri adepţi : lui Luca şi lui Marcu. Cel dintâi îşi propune să-l informeze mai amănunţit pe „puternicul Teofil", ca să

cunoască temeinicia învăţăturilor pe tare le-â primit *(Luca* I, 4) ; âl doilea este prezent în grădina Ghetsimani, de pe Muntele Măslinilor, „înfăşurat într-un giulgiu pe trupul gol", mergând după Domnul Iisus, după! ce a fost vândut şi prins *(Marcu* XIV, 51). Asemenea motive, ca acesta invocat de Luca, sunt întru totul' plauzibile. *Evangheliile sinoptice* (Matei, Marcu şi Luca),

din cauza marii lor asemănări şi interdependenţe, întăresc adevărurile istorice relevate, precum şi autenticitatea lor

.- t *Sfânta Evanghelie de la Ioan* este scrisă îndată după celelalte., Sfântul (Evanghelist Ioan ştia să scrie şi era informat în cultura vremii sale, fiind şi autorul a trei epistole şi al *Apocalipsului, o* carte prin excelenţă profetică. Fidelitatea memoriei Sfântului Evanghelist Ioan este excepţională. *Evanghelia* sa a fost scrisă mai târziu, constuituind p excepţie stilistică între celelalte. El cunoaşte, astfel, teoria filosofică a Logosului stoic sau filonic, ceea! oe denotă noul aspect al învăţăturii Domnului Iisus. Identificarea Logosului cu Dumnezeu, do- vediind şi cunoaşterea scrierilor lui Filon putea fi formulată numai de mintea unui Sfânt Apostol al Domnului Iisus, bine informat şi din punct de vedere filosofic : *„La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul..." (Ioan* I, 1—5). Teoria este speaifică filosof iei. alexandrine a şcolii lui Filon, purtând şi amprentele filosofiei stoice^ dar Logosul întrupat. era după, Ioan, Dumnezeu Iisus IHristos. Convorbirile Domnului Iisus — înregistrate în *Evanghelia lui Ioan:* una cu un fariseu, Nicodim, care vine la Iisus noaptea, simpatizându-l *(Ioan* III, 1—21), alta cu o femeie samarineancă *(Ioan* IV) — sunt relatate cu fidelitate, Ioan participând la ele.

Fariseul atestă că măcar unul dintre cărturari s-a apropiat de Domnlul Iisus, deşi colegii săi erau atât de înveşunaţi împotriva învăţătorului. Samarineanca îşi are şi ea rolul ei. Faza de răspândire a noii învăţături începuse, iar femeia aceasta simplă şi străină era deschizătoare de drum. Rugăciunea Domnului Iisus (Ioan XVIII), rostită numai o dată, este păstrată cu fidelitate de memoria lui Ioan şi relatată întocmai, respectându-se stilul autentic al cuvântărilor. Faptele Apostolilor, activitatea lor misionară, suferinele şi moarea Ion martirică au dovediţi credihţa lor în Domnul Iisus Cel înviat din morţi, pârga vieţii lor nemuritoare.

A face discipoli înseamnă a crea, oameni) din nou, purtători de principii doctrinare şi de idealuri. Prin ei, învăţătorul învinge timpurile şi locurile, permanen- tizându-se

.DOMNUL USUS HRISTOS ŞI FEMEILE CUVIOASE

„Amin grăiesc vouă că vameşii şi desfrânatele merg înaintea voastră în împărăţia lui Dumnezeu."
(Matei XXI, 31)

Domnul nostru, Iisus Hristos a arătat, în numeroase ocazii, că în faţa lui Dumnezeu nu sunt deosebiri intri bărbaţi şi femei. El cunoştea, desigur, starea femeii în antichitate şi în viaţa „poporului ales". Cunoştea instituţia căsătoriei — monogamică, virtuţile şi viciile vremii. j

Deşi Domnul Iisus a cunoscut „imnele" de dragoste aduse femeii în cărţile Vechiului Testament — imne •le certă valoare simbolică, profetică — El nu s-a referit la ele decât în foarte puţine cazuri în timpul propovăduiţii Sale. în schimb, a primit femei în ceata eare-L însoţea pretutindeni, după începerea activităţii publice. Sfântul' Evanghelist Matei ne spune : *„femei multe care-l urmaseră pe Iisus din Galileeă, slujindu-i" (Matei* XXVII. 55), până la „piciorul crucii". Aceste femei umblau prin cetăţi după Sfinţii Apostoli. N-ar fi exclus ca unele dintre ele să le fi fost soţii. Despre Petru ştim cu precizie că era căsătorit şi avea soacră pe care o vindecă Domnul Iisus *(Marcu* I, 29—31). Acestor femei din Galileea li se adaugă şi „nişte femei care fuseseră vindecate de duhuri rele şi de boale : Maria ce se chema Ma°dalena din care ieşiseră" şapte demoni, şi Ioana, femeia "lui Huza, ispravnicul lui Irod, şi Suzana şi altele care-i slujeau din avutul lor" *(Luca* VIII, 2—3). înţelegem multe din aceste texte. Femeile-î slujeau pe'Domnul* Iisus şi pe Sfinţii Apostoli. De bună seamă le făceau mâncare, îi spălau, folosindu-şi avutul lor. Iată una din sursele de ajutor permanent ale acestor bărbaţi zeloşi şi devotaţi, după cum le era misiunea, fiind aleşi <le Domnul Iisus pentru propovăduirea *Evangheliei.* Domnul Iisus nu îndepărta femeile, nici, nu le alunga, şi indiscutabil că ele participau, în egală măsură, la predicile sale frecvente. Nici apropierea unor evenimente ameninţătoare nu le înfricoşează, stând în apropierea Domnuiui Iisus'şi fiind prezente, până şi 1a, crucificarea Sa, apoi vestindu-i învierea.

Maria Magdalena este prezentă lângă Domnul Iisus, urmându-L pretutindeni. Ea este prezentă şi la răsting- nirea Domnului Iisus, împreună cu alte femei şi cu Maria, mama lui Iacov cel mic, a lui

Iosif şi Salomi *(Marcu* XV, 40); tot ea Vine şi află mormântul gol *(loan* XX, 1). Despre dânsa s-au afirmat multe. Totul ce rezultă din texte este extrem de discret. Maria Magdalena i se ataşase Domnului Iisus cu trup şi suflet, din[1] cauză că Acesto îi făcuse un mare bine. Cine era ea, nu se ştie. Era singură şi dispunea de mijloace materiale. Cei, „şapte demoni" ne arată firea ei de femeie „îndrăcită, curtezană rafinată şi foarte frumoasă". întâlnirea ei cu Domnul Iisus Hristos fusese decisivă, întorcând-o la altă viaţă. Tot atât de cunoscute Domnului Iisus îi erau şi surorile Marţii şi Maria, împreună cu fratele lor Lazăr din Betania. Domnul Iisus venea cu drag în casa lor şi era respectat de cele două surori. Mai ales de Maria. Maria din Betania. tipul pur şi sedentar al fecioarei *Vechivl. Testament,* pe care o preţuia Domnul Iisus şi căruia-I unge picioarele *(loan. XII,* 3), nu este identică nicidecum cu Maria din Magdala sau cea numită Magdalena, tipul curtezanei pocăite *(loan* XI, 1—45 şi *Luca* VIII, 2). Venind odată Domnul Iisus în casa lui Lazăr din Betania, Marta se zorea cu treburile, că avea mulţi oaspeţi, iar Maria „şezând lângă picioarele lui Iisus, asculta cuvintele Lui". Rugându-l pe Domnul Iisus să o îndemne pe Miria să-i dea ajutor, El i-a zis : *„Marto, Marto. mult te sileşti şi multă grijă duci, dar un lucru trebuieşte, iar Măriri partea cea bună şi-a ales care nu i se va lua" (Luca* X,' 38—42). Tot Maria ..a uns pe Domnul cu mir şi i-a şters picioarele cu părul capului ei" *(loan* XI. 2). O scenă asemănătoare se petrece după învirea lui La- :îăr, când aceeaşi Mărie, în timp ce Marta slujea, „luând o litră de mir de nard curat, de mult preţ, a uns picioarele lui Iisus şi le-a şters tu părul capului ei, iar casa s-a umplut de mirosul mirului" *(Ioan* XII, 3). Era o mulţumire şi un semn de preţuire şi de dragoste. Scena este semnificativă. Maria era o fată care ţinea foarte mult la Domnul Iisus; una din figurile feminine, luimi- noase din existenţa Sa, ca şi Marta, ca şi fratele lor, Lazăr. Aici ar putea fi căutat şi motivul vizitelor şi popasurilor lui Iisus în casa lor din Betania. ;

Mai sunt şi alte femei pe care Domnul Iisus le-a întâlnit şi le-a cunoscut îndeaproape în timpul

vieţii. U- nele sunt nesemnificative, altele da. O femeie cu „scurgere de sânge" se atinge de Domnul Iisus şi se vindecă *(Marcu* V, 25), fiicai lui Iair înviază *(Luca* VIII, 41), fiica femeii canarieence este vindecată de „duh necurat" *(Marcu* VII, 25—30), cu femeia samarineancă stă de vorbă *(ioan* IV), iar femeia păcătoasă din cetatea Nain, „stând la spate, lângă picioarele lui, plângând a început să-i ude picioarele cu lacrimi şi cu părul capului ei le ştergea şi-i săruta picioarele şi le ungea cu mir" *(Luca*
VII, 38). Lucrurile acestea se petrec în casa unui fariseu care-l rugase "să mănânce cu el *(Luca* VII, 36). Domnul Iisus stă la masă după obiceiul antic. Oaspeţii stăteau culcaţi pe paturi dispuse În jurul unei mese, şi erau serviţi aşa.

O altă întâmplare edificatoare pentru atitudinea Domnului Iisus faţă de femei este -şi aceea cu femeia adulteră, pa care o scapă de pârâşii ei. Aceştia veniseră cu pietre în mâini şi, târând-o pe acea nenorocită, prinsă de bărbatul ei asupra faptului, la Domnul Iisus, l-au ispitit : *„Învăţătorule, această femeie a fost prinsă des-' frânând, iar Moise ne-a poruncit în Lege să le ucidem cu pietre pe uncie ca acestea. Deci, tu ce zici ?"* Domnul însă tăcea şi scria cu degetul pe pământ. Ce scria, nu ştim. Şi stăruind pârâşii, Domnul Iisus le dă celebrul răspuns : *„Cel fără de păcat între voi să arunce întâi el cu piatra în ea".* Şi iarăşi, aplecându-se ¡jos, scria pe pământ. Pârâşii s-au retras, femeia a rămas singură, iar Domnul Iisus a întrebat-o : *„Femeie, unde sunt pârâşii tăi ? Nimeni nu te-a osândit ?"* Iar ea a zis : *„Nimeni, Doamne".* Şi i-a zis Domnul Iisus : *„Nici eu nu te osândesc. Du-te şi de acum să nu mai păcătuieşti" (Ioan*

3—11). Atitudinea Domnului Iisus este pe linia învăţăturii-Sale,

adică a împlinirii *Legii Vechi.*
Nu numai, femeia era vinovată. Pe bărbaţi nimeni nu-i prindea. şM lapida. Dovadă că şi vinovatul din episodul istorisit lipseşte. Ce s-a mai ales din femeia scăpată de pârâşii ei, nu sa mai relatează. Soarta ei, după predarea chilar de bărbatul legiuit, judecăţii, indiscutabil că era crudă : se întorsese; la rudele

sale sau rămăsese pe drumuri, dacă nu fusese primită. învăţătura Domnului, Iisus punea într-o lumină tulburătpare stările de lucruri ale timpului, care începeau a ieşi din inerţia lor seculară

.Domnul Iisus n-a făcut discriminări între bărbaţi şi femei. Domnul Iisus era iubit de femeile cuvioase, care i-au exprimat dragostea nu numai prin gura Măriei Magdalena sau prin adoraţia Măriei din Betania, ai şi prin gura unei femei anonime care a spus : *„Fericit este pântecele care te-a purtat şi pieptul la care ai supt !"■ (Luca* XI, 27). Domnul Iisus nu era omul pasiunilor lumii vechi ; El nu venise să trăiască după preceptele ei, ci venise să! împlinească *Legea* şi *Proorocii* şi; să realizeze istoric mântuirea ; El n-a fost un Isaia tunător şi răzbunător, nici un Ieremia plângător ; El a fost Mesia, Fiul lui Dumnezeu, marele şi unicul stăpân al logosului. Domnul Iisus n-a venit să îndeplinească destinul unui om obişnuit; El nu era omul talionului, nici al vendetei ; El nu exalta valorile forţei, ci numai pe cele ale dragostei şi ale

păcii. Femeia este[1] şi ea egală cu aproapele nostru, pe care trebuie să-l iubim, după porunca Domnului Iisus, ca pe noi înşine *(Matei* XXII, 37—38). Dar : *„Oricine caută la femeie spre „ pofti a şi desfrânat cu ea în inima sa" (Matei* V, 28). Femeia este ridicată de Iisus din starea sa antică de inferioritate printr-un proces de purificare a instinctelor. Iubirea îşi are şi eâ diversitatea psihică, nuanţele, gradaţia (Dumnezeu, eul personal, aproapele, căsnicii, rudele etc.). Rămâne pentru totdeauna că „aproapele" Domnului Iisus nu este numai de gen masculin. Din iubireai copiilor rezultă o „iubire a familiei", o iubire a mamelor/ etc. Iisus zice.: *„Lăsaţi copiii şi nu-i opriţi să vină la Mine, că a unora ca aceştia este împărăţia cerurilor]" (Matei* XIX, 14). El insistă asupra purităţii şi nevinovăţiei lor asupra primatului lor înaintea celor care au gustat din mărul vieţii. Domnul Iisus iubea copiii şi în puritatea şi în nevinovăţia lor vedea înfăţişarea cea viitoare a lumii. învăţătura Domnului Iisus a pornit, a- deseori, de la aceste elemente permanente ale umanităţii : mama şi copii, depozitarii „erosului" sub multiplele sale forme. Dragostea. Lui pentru aproapele nu a- vea rezerve şi reticenţe faţă de femei. Problema abstinenţei se pune greşit în viaţa Lui, ca într-a unui ascet oarecare, integritatea lui fizică fiind a unui om adevărat,. Erosul fizic i-a fost străin, dar a admis însoţirea cetei sale de ,,anumite femei" care se desprind de casele şi de aşezările lor.

Domnul Iisus a admis să fie uns cu mir, să fie ascultat şi de femei, s-a bucurat de atenţia

lor, le-a lăudat, le-a apărat, pa pe. femeia adulteră, le-a făcut dreptate, dar nu le-a "acordat, datorită condiţiilor istorice, demnitatea de „ucenic". Sfântul Apostol Pavel va preciza mai târziu că „nu există parte bărbătească, nici parte feme- iască" *(Galateni* HI, 28), fiindcă învăţătorul Iisus a accentuat, prin toate comportările

Sale, că nu există asemenea deosebiri fiziologice şi anatomice între bărbaţi şi femei înaintea lui Dumnezeu. Evidenţa este pentru El. Femeia va rămâne în creştinism femeie, egală în drepturi cu băbatul, militând de-a lungul secolelor pentru totala sa libertate. Domnul Iisus 'Hristos a ştiut că femeile sunt mari purtătoare ale

iubirii în istoria speciei umane

.URMĂRIREA DOMNULUI USUS HRISTOS

„Iar mai-marii preoţilor** şi **cărturarii şi bătrânii poporului căutau să-l prindă."
(Luca XIX, 47)

Mai-marii preoţilor, cărturarii şi bătrânii poporului erau duşmanii de moarte ai Domnului l'isus Hris- tos. Ei aparţineau celor două partide religioase importante, adică fariseilor şi saducheilor, dar se coalizaseră în faţa primejdiei, deoarece Domnul Iisus ameninţa privilegiile de castă ale tuturora. Ei erau specialiştii religioşi ai poporului. Hierocraţia se întărise de-a lungul veacurilor .-şi nu se lăsa" răsturnată de un umil teslar din Nazaret. Care, totuşi, se dovedea extrem de primejdios : ducea o viaţă exemplară, cunoştea *Scripturile* ca un specialist, propovăduia lucruri noi, profunde şi adevărate, cum nu se[1] mai auziseră în Ţara Sfântă, dar era iubit de mulţime, căpătase faimă de învăţător şi de vindecător. Mulţi, cu aşteptările mesianice în suflete, nu vor întârzia să-L recunoască pe adevăratul Mesia sau I-Iristos. Ca specialişti în problemele religioase ale poporului, fariseii, saducheii, .cărturarii şi bătrânii poporului cercetau orice manifestare în acest sens şi se pronunţau în sfaturile lor. Mai ales erau specialişti în problema mesianică, problema numărului unu a „poporului ajes", ştiind toate circumstanţele venirii Mântuitorului. Ca atare, ei sunt consultaţi de Irod cel Mare, la naşterea Domnului Iisus, când. afirmă că Mesia se va naşte în Betleemul Iudeii *(Matei* II, 4). Tot aşa vor riposta şi mai târziu lui Nicodim că „prooroc din Galileea nu se ridică" *(loan* VII,, 52), ceea ce ne arată că ignorau locul naşterii Domnului Iisus.

Ca profesionişti, ei deţineau o poziţie importantă ; îşi însuşiseră un anumit stil de viaţă, născut din contactul

lor zilnic cu „cele sfinte" şi aveau monopolul învăţăturii cu privire la viaţa viitoare. Ei hotărau cum trebuie să trăieşti aici pe pământ şi tot ei îţi deschideau porţile lumii de dincolo în care credeau mulţimile. Aceste puteri înfricoşate îi ridicau peste

ceilalţi oameni şi le a- cordau un prestigiu imens. Ei constituiau norma vile de trai a poporului. Interesele domune de castă.îi uneau în afară, lăsându-i dezbinaţi înlăuntru pe chestiuni doc- trinare neînsemnate, specifice cărturarilor de totdeauna, şi pe chestiuni de supremaţie, vânând locul de rnare preot sau de arhiereu, şi făcând intrigi tipice, ca să fie aleşi. Botezul Domnului Iisus se întâmplă „în zilele marilor preoţi Ana şi' Caiafa" *(Luca* III, 2). Caiafa era ginerele lui Ana şi va fi mare preot în anul prinderii, judecării şi răstignirii Domnului Iisus *(Ioan* XI, 49), jucând un rol important. Mai-marii preoţilor sau arhiereii vor fi exponenţii intereselor de< castă ale tuturor celorlalţi şi ale 'or inclusiv.

Este explicabil deci ca aceşti „seniori ai spiritului" să fie foarte vigilenţi cu orice prooroc popular. Asemenea manifestări le erau agreabile atât timp cât se canalizau în vadul formelor religioase constituite, nepri- mejduindu-le. Când ameninţau să se reverse, ihiediat interveneau: De aceea nu le 6căpa nici o mişcare în toată ţara, trimiţând iscoade pe urmele „inspiraţilor şi pro- feţilor", pretutindeni, tot dintre farişei. Domnul Iisus nu putea scăpa deci acestui control. Iscoadele se ţineau după El ca umbrele ; II ispiteau ; II contraziceau ; îl contesau, încercând din toate puterile să-i ştirbească autoritatea înaintea mulţimilor. De luat în serios însă, nu L-au luat pe noul prooroc din Galileea. S-au mulumit, la început, să-L iscodească şi să-L ia „în derâdere". Când s-au . trezit, şi-au dat seama că din Domnul Iisus •Cel a- nonim şi inofensiv ieşise un învăţător care le ameninţa existenţa şi rânduiala, consfinţite de veacuri. Acum, însă, nu mai puteau proceda aşa cum ar fi putut interveni la început. Domnul Iisus avea faimă! în popor şi apoi mai. era şi foarte prudent, neangajându-se în luptă cu stăpânirea' romană. Bine ar fi fost ca autoritatea civilă să intervină, ca în cazul Sfântului Ioan Botezătorul, şi să simplifice problema, dar iromanii n-aveau n.W un interes să-l aresteze şi „să-L ucidă pe Domnul Iisus", aşa cum îl cunoşteau. ,

Atunci, mai-marii poporului au organizat o reţea de iscoade în jurul Domnului Iisus, pentru a afla orice mişcare şi orice afirmaţie a prorocului. Iscoadele veneau şi ispiteau, apoi înregistrau şi aduceau rapoarte din toate locurile unde activa Domnul Iisus. Aşa devine evident, pentru mai-marii preoţilor, că Domnul Iisus reprezintă o primejdie reală. Saducheli şi fariseii socoteau că Domnul Iisus ameninţă rânduiala veche şi dominaţia lor. Şi, de fapt, ceea ce învăţa El era, pentru ei, de-adreptul, uluitor. Da o interpretare nouă *Legii Vechi* care era pe placul gloatelor, dar în opoziţie cu mai-marii poporului. Aceştia simţeau că sCapa frânele din mâini, dacă lucrurile merg tot aşa. Deocamdată, încă nu se îngrijorau, deoarece inerţia spirituală milenară acţiona pentru ei, dar nici nu puteau să se întemeieze prea mult! pe aceasta. Şi, de fapt, mai-marii preoţilor) nu L-au lăsat pa Domnul Iisus să activeze prea mult. în trei ani[1] şi jumătate s-au organizat şi ei au aflat moda-litatea de a-L înlătura, dar în aceşti scurt timp misiunea de Mântuitor a fost îndeplinită.Bineînţeles că Domnul Iisus cunoştea această necontenită iscodire neleală, specific fariseică^ cu zâmbete pe; buze şi cu venin în suflete, cu râsi şi batjocujră *(Luca* VIII, 63). îşi da perfect de bine seama că aceştia îi doresc moartea şi întrebările viclene sunt puse ca să-L discrediteze şi să-L compromită. Când Apostolii rup spice şi mănâncă, într-o sâmbătă, fariseii îndată găsesc prilejul de-a observa : *¿Iată ucenicii Tăi fac ce nu se cade a face sâmbăta*iar Domnul Iisus le răspunde tăios că şi împăratul David a intrat în casa Domnului şi a mâncat pâinile punerii înainte. Tot aşa şi „preoţii sâmbăta în templu spurcă sâmbăta" şi încheie : *„Ci grăiesc vouă că mai mare decât templul este aici" (Matei* XII, 1—6). Tot atât de minunate răspunsuri primesc ispititorii, când îl întreabă despre dajdia cezarului[1] *(Luca* XX, 22), despre înviere *(Luca,* XX 27), despre porunca oea mai mare din *Lege (Matei* XXII 36), despre

omorârea cu pietre a femeii adultere *(Ioan* VIII). împreună cu iscoadele mai-marilor preoţilor se ţineau pe urmele Domnului Iisus şi iscoadele lui Irod Antipa, tetrarhul, sau irodianii, astfel că Iisus îi sfătuieşte pe ucenici : *„Căutaţi de vă păziţi de aluatul ¡fariseilor şi de aluatul hui Irod" (Marcu* VIII', 15).

Urmărirea Domnului Iisus a început, astfel, în clipa când mai-marii preoţilor au înţeles că, „El vrea să propovăduiască şi şi-a adunat în jurul lui discipoli". Asemenea, prooroci sau învăţători populari erau imediat puşi sub observare. Aşa au procedat mai-marii preoţilor cu Sfântul Ioan Botezătorul pe care iscoadele l-au urmărit pas cu pas *(Luca* V, 33), iar, <iupă dispariţia lui, atenţia lor, s-a îndreptat către Domnul Iisus şi conflictul n-a întârziat să se declanşeze. Fariseii a- flă, în curând, motive de persecuţie, invocând nerespec- . tarea sâmbetei *(Ioan* V, 10 ; *Matei* XII, 2, 11), nespă- larea mâinilor'înainte de masă *(Luca* XI, 38), după cum se vede lucruri, deocamdată, nu prea importante. Perseverând însă fariseii în atitudinile lor, evident -duşmănoase, Domnul Iisus începe a răspunde criticilor, luând poziţie. Şi răspunde divin, umiliridu-şi adversarii, ceea ce nu putea duce la împăcare. După câteva dispute asemănătoare, urmărirea Domnului Iisus se schimbă £n prigonire pe viaţă şi pe moarte. Dintre A- postoli, Ioan ne dă mai multe amănunte despre această prigonire : „De *aceea prigoneau iudeii pe Iisus, şi căutau să-l omoare, că făcea acestea sâmbăta" (Ioan* V, 16). Motivele lor sunt din ce în ce mai grave, căci Domnul Iisus propovăduia adevăruri noi care veneau mereu în contradicţie cu Unele adevăruri vechi. Domnul Iisus, astfel, *,.nu numai că dezlega sâmbăta, ci şi pe Dumnezeu îl numea Tatăl său, făcându-se pe sine deopotrivă cu Dumnezeu" (Ioan* V, 18). Era deci blasfemie, după farisei, căci ei nu căutau sensul simbolic al *Scripturilor,* după care toţi oamenii ar fi fiii lui Dumnezeu. Domnul Iisus însă le răspunde printr-.o lecţie, specifică Luă, arătându-le ce a înţeles prin cuvintele Sale şa Lrimi- ţându-i să cerceteze

Scripturile care mărturisesc pentru El *(Ioan* "V, 39). Era o invitaţie formală de a verifica identitatea Sa eu Mesia, ceea ce agrava şi mai mult şi- tuţia.

De fapt, veştile care se răspândeau în popor cu privire la Domnul lisus şi consecinţele politice care deH curgeau din mesianitatea Sa puteau periclita soarta tuturor celor care aparţineau castei. Aceste realităţi îi determină pe mai-marii preoţilor, pe cărturari şi pe bătrânii poporului să recurgă la măsuri extreme. Domnul lisus dovedise, prin activitatea Sa, că este într-adevăr Mesia cel aşteptat El începe a vorbi simbolic, compa- rându-se cu „pâinea care s-a coborât din cer" *(Ioan* VI, 41), ceea ce iar îi scandalizează pe farlisei, apoi tot pe calea simbolizării "spune că această pâine este trupul Său pe care-L va da pentru viaţa lumii *(Ioan* VI, 51). Aluzii transparente la jertfa Sa, căci fariseii nu-l mai lăsau speranţe, odată ce începuseră prigonirea. Acesta este şi momentul când prigonirea se conjugă şi cu trădarea lui Iuda,- căci, iscându-se discuţii în jurul mâncării trupului Său, lisus îl denunţă pe trădător : *„Şi unul din voi este diavol" (Ioan* VI, 71). Semnificativ esta că în tot acest timp de prigonire, mulţimile au rămas fidele învăţătorului, .deci nu trebuie să se facă grava confuzie între vârfurile tradiţionaliste şi învechite în erori de interpretare şi însuşi poporul care L-a iubit pe lisus, dacă n-ar fi fost instigat de aceiaşii' farisei împotriva Lui, folosindu-se presiunile morale şi ameninţările. Prigonirea îşi da roadele înveninate. Domnul lisus simte cel dintâi consecinţele ei. îi mai aduceau ştiri discipolii şi femeile cuvioase care-L urmau. Ioan este mai informat decât ceilalţi şi avea intrare liberă în casele arhiereilor *(Ioan* XVIII, 15). Domnul lisus, totuşi, nu-şi micşorează activitatea, ci şi-o intensifică, predicând în sinagogi, mai ales în Capernaum *(Ioan* VI, 59), şi chiar în templul din Ierusalim *(Ioan* VII, 28). Primejdia religioasă, şi mai ales politică, creştea.. Se mişcă şi aşa-numiţii „fraţii" ai Domnului lisus şi vin să-L oprească de pe drumul Să» i mesianic, dar totul este zadarnic. Mulţimile vor săi-L facă rege cu sila *(Ioan-VI,* .15).

Esjte faza de maximă agitaţie din jurul Domnului lisus, când. veştile cu întreaga lor

încărcătură de fapte mesianice şi de ameninţări ajung până, în Nazaret, unde trăia Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului, cu rudele sale. Ea-şi mai părăsise aşezarea şi se ţinuse după fiul ei iubit, dar acesta o trimisese acasă *(Matei* XII, 46— 50). Tot aşa procedează şi atunci când ¡„fraţii" Săi îl sfătuiesc să meargă în Iudeea, unde era ameninţat cu moartea, da să vadă şi ucenicii lucrurile pe care le făcea, „pentru că nici fraţii Lui nu credeau în El" *(loam,* VII, 5). La mijloc, era şi gelozia celor din acelaşi neam cu EI. Mama, fraţii şi surorile, adică rubedeniile, nu mai pot opri avalanşa evenimentelor. Auzeau zvonurile tulburi, dar nu se mai puteau ţinei după ele. ¡Prudenţa i-a sfătuit pe unii dintre membrii familiei să se ţină mai departe, cum, de altfel, făcuseră şi până acum, infter- venind ,un conflict între Domnul Iisus şi rudele Sale care voiau să-şi impună voinţa, chemând şi „surorile" în ajutorul lor. Aceste, rude feminine nu l-au înţeles pe Domnului Iisus. Se explică de ce la „piciorul crucii" o aflăkn numai pe Sfânta Maria, mama Sa, pe care El o încredinţează ucenicului Său iubit, Ioan *(Ioan* XIX 26— 27), nu vreunei'rude, numite „fraţi şi surori", cât şi pe celelalte două femei: Maria a lui 'Cleopa şi Maria Mag- dalena, triada! îndurerată a celor trei Marii. Aşa-numiţii „fraţi şi surori" nu se mai înţeleg cu Domnul Iisus şi se adăpostesc în satul lor, negând orice legătură cu aşa- numitul „fratele" lor, lepădându-se de El şi apărân- du-se de **persecuţiile** fariseilor. Antecedentele însă! îi salvează, fiindcă fariseii ştiau că nu-L recunoscuseră pe Domnul Iisus ca prooroc în casa Sa, nici în patria Sa. Mult mai târziu, după înviere, vom; asista la unele mutaţii sufleteşti şi în sufletele neamurilor din Nazaret. Aceşti aşa-numiţi „veri şi verişoare" care-L repudia- seră, întreaga viaţă, în public, fie în Nazaret, fie în alte locuri, sunt prezenţi, după învierea Domnului Iisus, în Ierusalim împreună cu cei unsprezece Apostoli şi cu Mama Domnului Iisus, Maria, „aşteptând cu un cuget în rugăciune" *(Faptele Apostolilor* I, 14). învierea Domnului Iisus produsese schimbare. Nu lipseau nici celelalte femei. Toţi uitaseră de „grămezile de jar" de dea- supra capetelor lor, când se feriseră de a se

recunoaşte „fraţi şi surori". Nici după învierea Domnului Iisus nu se stinseseră duşmăniile şi persecuţiile fariseilor şi, totuşi, pţezenţa acestor rude ne atestă încă o dată că e- venimentul cel mare se produsese cu adevărat. Mai mult decât toţi ceilalţi, Maica Domnului, „fraţ'ii şi surorile" Sale vor fi cercetat toate dovezile învierii Domnului. Ei, mai întâi, pentru a se convinge, au ascultat şi au verificat, apoi au venit între Sfinţii Apostoli, au asistat la alegerea lui Matia dintre bărbaţii „care se adunau tot timpul cui Iişus şi cu ceilalţi ucenici". ÎS-ar putea ca .„fraţii şi surorile" isă-L fi văzut „viu, după patima Sa, în multe semne adevărate, arătându-li-se adepţilor Săi timp de patruzeci de zile" *(Faptele Apostolilor* I, 1). în aceste patruzeci de zile, arătându-li-se Apostolilor, Domnul Iisus cel înviat s-a arătat şi Maicii Sale şi rudelor Sale. Este adevărata cheie a înţelegerii prezenţei acestor rude în mijlocul Apostolilor. Cei care pornesc, împreună cu Sfânta Fecioara Maria, pe' urmele Domnului Iisus, „ca să-L prindă, căci ziceau căi şi-a ieşit din fire" *(Marca* III', 21), iar apoi încearcă cu forţa să-L întoarcă de pe drumul Său şi-L fac pe Domnul Iisus să le spună îin faţă : *„Cine sunt mama şi fraţii Mei? Şi privind pS cei care şedeau împrejurul Său, a zis: Iată mama mea şi fraţii Mei" ! (Marcu* III, 33—34), trec peste prăpastia care-i despărţea de Domnul Iisus şi cred în El, cred în învierea Sa din, morţi. Este unul dintre argumentele cele mai puternice pentru dovedirea acestei minuni.

într-adevăr, doi dintre aceşti „fraţi" reuşesc să ocupe şi să deţină locuri importante în comunitatea creştină primară. Iacov, „fratele" Domnului Iisus, va avea cuvânt hotărâtor chiar în adunările Apostolilor şi, cum s-a mai spus, <va scrie şi o epistolă către cele douăsprezece seminţii în care se va numi; „robul Domnului Iisus Hristos" *(Iacov* I, 1). Sfânta Fecioara Maria, Maica Domnului, nu s-a mai întors în Nazaret, între rudele sale, căci Domnul Iisus, când pătimea pe cruce, o lasă-n seama ucenicului Său iubit Ioan, fiul lui Zevedeu, zicân- du-i : *„Iată vn.ama ta ! Şi din acel ceas a luat-o ucenicul la sine" (Ioan* XIX, *27).* Despre Iosi şi despre Simon nu ni se spune nimic

după răstignirea Domnului Iisus. Un Iuda însă, „slujitor al lui Iisus Hristos şi frate al lui Iacov", scrie şi el o epistolă sobornicească, al cărei cuprins este rezumatul epistolei a doua soborniceşti a lui Petru, din care sunt luate comparaţiile plastice ale defăimătorilor cu „dobitoacele necuvântătoare-care ştiu ■cele din fire, cu norii fără apă, purtaţi de vânturi, cu pomii tomnatici fără de rod, cu valurile furioase ale mării care îşi spumegă ruşinea, cu stelele rătăcioare cărora întunericul întunericului li se păstrează în veşnicie" *(Iuda* I, 10, 12—13 ; *Petru* II, 12—17).

Domnul Iisus polemizează, după incidentul cu „fraţii" Săi. la sărbătoarea Corturilor, cu fariseii mai violent ca niciodată. Fariseii îl aşteptau şi-L provocă, iar Domnul Iisus le arată făţărnicia *(Ioan* VII, 28). Mulţimile încep însă şi ele a se mişca (şi se interesează de Dornnul Iisus, iscându-se păreri contrare : *„Şi pricină, multă era pentru El în mulţime, că unii ziceau: ' Bun este, iar alţii ziceau Nu, ci amăgeşte mulţimea*[a] *(Ioan* VII, . 12). Mai ales unii dintre ierusalimiteni se sesizează şi se întreabă dacă Domnul Iisus nu este cu adevărat Hristos. Mesianitatea Domnului Iisus devine deci o chestiune publică cu toate implicaţiile sale politice, făcân- du-se dezbinare în mulţime pentru El *(Ioan* VII, 43). Cunoscându-se amploarea aşteptărilor mesianice şi împrejurări politice ale poporului iudeu, ne putem da seama de gravitatea situaţiei care-i alarmează! pe mai-ma- rii preoţilor. Prigonirea se apropie, astfel, de punctul său culminant. Unii încearcă să atenteze la viaţa Dom-nului Iisus sau să-L prindă *(Ioan* VII, 44) ; ameninţarea cu moartea este iminentă. însuşi Domnul Iisus îi întreabă pe prigonitori : *„De ce căutaţi să mă omorâţi ?'•' (Ioan* VII, 19). Direct şi deschis. Fariseii însă se ascund de această întrebare acuzatoare : *„Ai demon. Cine caută să te omoare 1" (Ioan* VII, 20). Mulţi martori ai acestor dispute ţin însă partea Domnului Iisus, cred în El; şi-L socot Mesia *(Ioan* VII, 31 ; VIII, 30 ; X, 42 ; XI, 45). A- cest lucru îi înfurie din ce în ce mai mult pe farisei. Ei spun că *„mulţimea care nu cunoaşte Legea este blestemată" (Ioan* VII, 49), iar lui

Nicodim, care se opune unei osândiri a Domnului Iisus în absenţă, îi ripostează că în *Scripturi* nu. stă scris că se" va ridica, prooroo din Gali- leea *(Ioan* VII. 52). în acest sfat. duşmanii Domnului IisUs cercetează' profeţiile imesianice şi încearcă săi se pronunţe în cunoştinţă de cauză, deşi ej îl înţelegeau pe Mesia în alte coordonate fiinţiale şi istorice, mai mult ca pe un eliberator de opresori şi ca pe un cuceritor care să restabilească o glorie militară pierdută,.
decât una spirituală. Domnul Iisus nu întrunea, după ei, condiţiile de-a fi recunoscut ca Mesia. Sentinţa era dură. Ea era dată doar de specialiştii veacului aceluia şi ea va cântări enorm în balanţa spirituală a mulţimilor care se vor desprinde de El. Domnul Iisus Hristos, Mesia . Cei; adevărat, nu afla nici un credit la specialişti ; afla, în schimb, la alţii care fuseseră martorii vife- ţii şi activităţii Sale, rămânându-i devotaţi; Noua învăţătură a câştigat teren prin aceştia, deşi Mesia a suferit aceste împotriviri înverşunate la El acasă de la specialiştii veacului aceluia care s-au pronunţat contra

Înfruntările reciproce sunt, uneori, deosebit de aspre. Auzindu-L 'pe Domnul Iisus, în apogeul activităţii Sale mesianice, că se identifică cu „lumina lumii", ei îl acuză că El însuşi mărturiseşte despre Sine, deci mărturia Lui nu este adevărata *(loan* VIII, 13). Domnul Iisus se apără, aducând în sprijinul Său pe Tatăl Său, Cel ce L-a trimis *(loan* VIII, 18), dar fariseii nu se mulţumesc şi-L întreabă : *„Unde este tatăl Tău ?" (loan* VIII, 19). Cu tenacitate, ei nu-L slăbesc pe Domnul Iisus, care. avea starea de conştiinţă a morţii : >,/Ticâ *puţină vreme sunt cu voi..." (loan* VII, 33) şi : *„Eu nu mai sunt în iume..." (loan* XVII, 11). Fariseilor le spune că „se *va duce şi-L vor căuta şi în păcatul lor vor muri"* iar *„unde se duce El, ei nu pot veni" (loan* VIII, 21). Asemenea vorbe sunt tâlmăcite Ide farisei ca ies'te din gura cuiva care vrea să se sinucidă : *„Vrea oare să se omoare ?" (loan* VIII, 22). Domnul Iisus însă nu se gândea la sinucidere,» ci ia moartea pe cruce. Ştia că fariseii îl vor da pe mâna romanilor, iar judecata lui se va sfârşi cu condamnarea la moartea infamată po

cruce pe care o compara cu o „înălţare a Fiului Omului" *(loan* VIII, 28), de aceea îi înfruntă şi El pe farisei, spunân- du-le din nou în obraz că vor să-l omo-ire *(loan* VIII, 40) şi că sunt- fiii diavolului *(loan* VIII, 44). Riposta era promptă, pentru că fariseii spuseseră că - Domnul Iisus este samarinean (de neam spurcat) şi căi are demon *(loan* VIII, 48). în aceeaşi dispută mesianică, Dpm-nul Iisus îşi apără cu deosebită fermitate poziţiile contestate şi afirmă : *„Eu sunt mai înainte de a se fi născut Avraam" (loan* VIII, 58). Evident se referea [1]ot la me|s|ianitatea Sa. Fariseii au luat, atunci, pietre ca să arunce în El, iar Domnul Iisus s-a ferit şi a ieşit din templu *(Ioan* VIII, 59). De cruţat însă, tot nu-i cruţa, ci-i mustra şi-i demasca în faţa norodului, dezvăluin- du-le adevărata faţă cu o vigoare unică, încât chipurile lor sunt parcă săpate cu apă tare în *Sfintele Evanghelii (Matei* XXIII ; *Mărcii* XII, 38—40 ; *Luca* XX, 46— 47). Clocotul de indignare a Domnului Iisus se reva- să de multe ori afară, când îndreaptă săgeţi ascuţite împotriva fariseilor şi saducheilor. Unele apostrofări au duritatea conştientă a viitoarei victime care numai la relaţii amicale sau cel puţin neutrale nu mai puteau duce. După polemici şi ciocniri nenumărate cu ei, după înfruntări şi filipice, după iscodiri persistente şi după denigrări veninoase, Iisus Nazariteanul izbucneşte, cu puţin înainte de prinderea Sa, într-un rechizitoriu com-plet şi definitoriu' care cuprinde acuze îndreptăţite împotriva acestei caste, în toată josnicia ei, instalată la putere şi huzur, pe umerii mulţimilor, Domnul Iisus, ca totdeauna, vădeşte surprinzătoarea cunoaştere a cărturarilor, în frunte cu fariseu, cu saducheii şi cu învăţătorii de lege :

„Pe scaunul lui Moise au şezut cărturarii şi fariseii. Deci toate câte vă vor zice păziţi şi faceţi, iar după faptele lor nu faceţi, căci ei zic şi nu fac. Că leagă sarcini grele şi cu anevoie de purtat şi le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetul nu vor să le mişte; Şi toate faptele lor le fac, ca să fie văzuţi ele oameni, că îşi lăţesc filacteriile şi-şi lungesc ciucurii hainelor lor şi le place să stea în capul mesei la oaspeţe şi în băncile dintâi în sinagogi, şi să li se plece lumea îri pieţe şi să fie

numiţi de oameni învăţători. Dar voi să nu vă numiţi învăţători, că unul este învăţătorul vostru... Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici! Că mâncaţi casele văduvelor, făcând rugăciuni lungi cu făţărnicie, pentru a- ceasta mai multă osândă veţi lua. Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici! Că închideţi împărăţia cerurilor înaintea oamenilor, căci nici voi nu intraţi, nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsaţi... Vai vouă, călăuze oarbe, care ziceţi că cel ce se va jura ps templu: nimic nu este dator, iar cel ce se va jura pe aurul templului dator este. Nebuni şi orbi! Căci ce este mai mare ? Aurul sau templul care sfinţeşte aurul ?... Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici ! Că daţi zeciuială din isma, din mărar şi din chimen şi aţi lăsat cele mai grele ale Legii ; judecata dreaptă şi mila şi credinţa... Călăuze oarbe care strecuraţi ţânţarul şi .înghiţiţi cămila! Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici, că voi curăţiţi partea dinafară a paharului şi a blidului, iar înăuntru sunt pline de răpire şi de nedreptate... Şerpi, pui de vipere, cum veţi scăpa de osânda gheenei ?" (Matei XXIII, 2—35).

Violenţa apojstrofei este edificatoare. Duşmanii vor porni fără cruţare împotriva Domnului Iisus, pregătin- du-i moartea pe care El şi-o prevestise. Nu vor mai cruţa nimic, vor inventa slăbiciuni ale prorocului ca să le speculeze, îi vor răstălmăci cuvintele, Vor căuta orice breşă în ceaita Sfinţilor Apostoli şi o vor găsi. Nu se poate: preciza de când Iuda Iscariotul trecuse în slujba? lor. Probabil că se apropiase de dânsul o iscoadă şH ispitise. Simţise că-i plac banii, căci doar el purta punga cetei, şi-l lămurise că arestarea Domnului Iisus şe apropia. Este momentul complotului. Mai-ma- rii preoţilor cunoşteau situaţia exactă. Domnul Iisus câştigase multe simpatii. şi, prestigiul Lui mergea crescând. Mulţi credeau că este Mesia şi se agitau, cum era şi firesc. Acum se adună mai-marii preoţilor, cărturarii şi bătrânii poporului şi pun problema Domnului Iisius cu toată gravitatea ei : *„De îl vom lăsa aşa, toţi vor crede în El şi vor veni romanii* ***şi*** *ne vor lua şi locul* ***şi*** *neamul" (Ioan* XI, .43). Fariseii şi saducheii îşi dădeau seama de implicaţiile politice.

Mai-marele lor, arhiereul în funcţie, Caiafa, sintetizează situaţia în a- ceastă! sentinţă cinică : *„Nu ştiţi nimic, nici nu gândiţi că mai de folos ne este! să moară ¡un om pentru popor şi nu tot neamul să piară" (Ioan* XI, 49—50). (Caiafa vedea în Domnul Iisus, regele neuns al mulţimilor, o primejdie mortală.

Aceasta fiind situaţia, Domnul Iisus aştepta desfăşurarea evenimentelor mesianice, aşa cum fuseseră profeţite. El devenise primejdia cea mai mare pentru hie- rocraţi ; situaţia lor stabilă de veacuri se clătina ; un necunoscut răspândea o învăţătură nouă care răscolise lucruri închistate de veacuri, reuşind să-şi facă prozeliţi. Mai ales vâlva faptelor lui minunate se răspândise în toată ţara. Căpeteniile şi aristocraţia rămăseseră inerte oa totdeauna, dar ele nu insernnau mare lucru,, când mulţimile se tălăzuiau pe drumuri. Reţeaua iscoadelor în jurul Domnului Iisus se măreşte ; încep a circula fel de fel de zvonuri, purtate de pelerini ; prietenii îl avertizează să se ferească din calea duşmanilor, ceea ce El face într-o oarecare măsură. Domnul Iisus sesizase şi punctele de minimă rezistenţă din sufletele adepţilor. Ei erau îngrijoraţii, fiindcă presiunile morale asupra lor continuau. Viaţa învăţătorului lor era ameninţată, deci se socoteau şi ei în pericol. Domnul Iisus, care-şi cunoştea şi rudele tot atât dd viteze, când se punea problema unei-primejdii' virtuale, nu s-a gândit * să părăsească! ţara, cum îşi închipuiau fariseii, interpretând greşit cuvintele Sale : *„Mă veţi căuta şi nu Mă Veţi găsi şi 'unde sunt Eu, voi nu puteţi veni. Deci au zis iudeii în sinea lor : Unde are să se ducă Acesta, ca noi să nu-L găsim ? Mu cumva la cei împrăştiaţi între elini vrea să meargă ş$ să-i înveţe pe elini ?* (Ioan* VII, 34—35). Domnul Iisus n-a fost indiferent, după firea Sa umană, în faţa evenimentelor implacabile, hotărâte din eternitate. Era conştient de furtuna pe care o iscase şi de consecinţele ei. Ţara însă n-<a părăsit-o ; a rămas să înfrunte primejdia, ştiind că va rămâne singur. Cui o castă întreagă, organizată, influentă şi intrigantă, pusă pe urmele Lui, căutându-I mereu motive dc contestare, El ştia de

ce sunt în stare duşmanii Săi. Invidia le rodea sufletele mai rău **decât** rugina, fiindcă Domnul Iisus le era superior, totuşi El rămâne în ţară. , Ştia că va da un spectacol cutremurătoar în;, care El va fi personalul principal; ştia că îl aşteptă crucea de pe culmea Căpăţânii, locul de tortură, totuşi nu caută salvarea într-o ţară vecină, de exemplu în Egipt, unde se aflan destui compatrioţi de-ai Săi, sau chiar între elini. Domnul Iisus a primit moartea pentru lucrarea pe care o pornise. Acesta este adevărul, căci fusese a- verificat! şi se putea salva. E[1] însă ştia că; trebuie Bă moară şi a rămas. Atunci, evenimentele şi oamenii nu L-au mai crutat, spre a fi mântuiţi ei. Mesia era un biruitor al vrăjmăşiilor milenare care oprimau. mântuirea.

„Deci în ziua aceea s-au sfătuit să-L omoare" (Ioan XI, 53). Trădătorul Iuda va intra, în curând, şi el în acţiune. Informat, Domnul Iisus „nu mai umbla pe faţă între iudei, ci s-a dus de acolo într-un ţinut aproape de pustie, într-o cetate care se cheamă Efrem, şi acolo a ramas cu ucenicii Săi" *(Ioan* XI, 54). Dar Domnul Iisus ştia că mai-marii preoţilor îi pecetluiseră soarta. Conştiinţa tragică a clipelor, pe care, le trăia ţâşneşte, a- deseori în cuvinte ca acestea : *„Acum. este judecata lumii acesteia. 'Acum stăpâhitorul lumii acesteia va fi aruncat afară" (Ioan* XII, 31). într-adevăr, Caiafa avea dreptatea lui să spună că „nimeni dintre căpetenii sau din farisei n-au crezut în Iisus" *(Ioan* VII, 48), căci chiar dacă unele căpetenii credeau (Nicodim), nu mărturiseau din pricina fariseilor, ca să nu fie daţi afară din sinagogă *(Ioan* XII, 42), iar mulţimea nu preţuia nimic în ochii lor. Domnul Iisus deşi era Mesia Cel adevărat, iar unii adepţi voiau „să vină şi să-L ia cu sila, ca să-L facă rege" */Ioan* V;I, 15), a trebuit să' se ascundă, deci le-a dezminţit şi acestora speranţele regale. Domnul Iisus nu râvnea la o regalitate terestră cu implicaţii meschine şi cu orizont îngust. Iideea aceasta nu-L cuprinde nici o clipă. El evită confuntarea cu susţinătorii Săi entuziaşti, retrăgându-Se în munte *(Ioan* VI, 15), iar când .pericolul s-a mărit, preferă să se retragă din

calea; lui, ca să-şi termine misiunea", decât să se sprijine pe mulţime. Aprecierea situaţiei de către Caiafa se dovedeşte a fi greşită. Retragerea benevolă în cetatea singuratică a Efremului este impusă de împlinirea *Legii* şi a *Proorocilor.* Domnul Iisus se ferea de mai-marii poporului, de farisei, de saduchei, de cărturari şi de bătrânii sinedrişti, ştiind că nu mai există împăcare. începea finalul simfoniei pământeşti a lui Mesia, care se va sfârşi cu prinderea, cu judecata şi cu răstignirea celui osândit cu premeditare, deşi era. nevinovat, pentru a începe din nou după învierea Sa, devenind cosmică.

Marile cutremure despică pământul în două : Domnul tfisus a despărţit *Testamentul Vechi* de *Testamentul Nou.* împlinirea *Legii* şi a *Proorocilor* era egală cu definitivarea Revoluţiei divine.

TETRARHUL IROD ANTIPA ŞI IRODIANII

„Căutaţi de vă păziţi de aluatul fariseilor şi de aluatul lui Irod."
(Marcu VIII, 15).
„În ziuă aceea, s-au apropiat unii din farisei, zicăndu-i : Ieşi şi du-te de aici, că Irod vrea să te omoare
(Luca XIII, 31>

(Când îşi începe Domnul Iisus activitatea în anul al cincisprezecelea al împărăţiei lui Tiberiu Cezarul, peste Galileea şi Pereea stăpânea Irod Antipa, tetrarhul. Fiind galileean din Nazaret, Domnul Iisus era sub ascultarea lui. Ca orice satrap oriental, Irod Antipa guverna după bunul său plac, deşi romanii stăpâneau întreaga ţară. Fidel cuceritorilor, tetrarhul avea mână liberă în administrarea teritoriilor de sub jurisdicţia sa, îndeplinin- du-şi atribuţiile faţă de Roma şi de reprezentanţii săi. Cea dintâi manifestare a acestui tetrarh oriental este arestarea' şi uciderea Sfântului Ion Botezătorul. Bogată în implicaţii şi revelatoare, întâmplarea parcă este desprinsă dintr-un basm oriental cu scenele sale sugestive de veselie, de dans languros, de intrigă, de gineceu şi de moarte a unui profet. Sfântul Ioan Botezătorul era un om aspru şi intransigent îri problemele de

morală contemporane. Tetrarhul Irod Antipa trăia cu Irodiada, femeia lui Filip, fratele său, pe care o luase **dei** soţie. Asemenea probleme familiale erau specifice mai cu seamă politeiştilor, mai puţin monoteiştilor. Sfântul Ioan Botezătorul, ca şi alţi prooroci, **îd** aruncă adevărul în faţă lui Irod, ¡**spunându**-i ; *„Nu ţi se Cade să ai pe femeia fratelui tău" (Marcu* VI, 18). -Conflictul odată iscat, este de la sine înţeles că Irodiada devine duşmana de moarte a proorocului, intrigând pe lângă soţul ei, până ce reuşeşte să obţină arestarea profetului.

Aruncat în închisoare. Sfântul Ioan nu încetase însă a fi o primejdie. Având prestigiu în faţa poporului, prezenţa sal nevăzută mai acţiona puternic şi cuvintele sale mai eraus în memoria ascultătorilor. Irodiada îi pregăteşte deci moartea. Ea organizează un ospăţ de ziua naşterii lui Irod şi o pune pe filica sa, Salomeea, să danseze în faţa lui Irod, a mai-marilor săi, a căpă- teniilor oştirii şi a fruntaşilor Galileii. Ospăţul se pe- trelcea deci la reşedinţa teţrarhului Irod Antipa .din Tiberias. Dansul a impresionat extraordinar pe teţrarh care-i promite, .în stil oriental : *„Orice vei cere de la mine îţi voi da, până la jumătate din regatul meu" (Marcu* VI, 23), Salomeea însă, învăţată de mama sa,; a cerut capul Sfântului Ioan Botezătorul şi l-a căpătat pe tip-» sie, după dorinţă. Sângeroasă răsplată, primită după **lui** oarecare dans oriental, executat la un ospăţ ! Sfântul Evanghelist preţuieşte capul proorocului cât o jun măfcate din teitrarhia lui Irodi şi-l face pe acesta să se supere chiar, când fata alege acest cap atât de solicitat *(Marcu* VI, 26). Scena este verosimilă şi nu aparţine imaginaţiei orienale. Sfântul Ioan Botezătorul a fost ucis în temniţă; şi aceasta a constituit un avertisment serios pentrui Domnul Iisus care mergea pe urmele sale, căci Irod, auzind de El zicea : *„Este Ioan, căruia am pus să-i taie capul. El s-a sculat din morţi" (Marcu* VI, 16).

Confuzia[1] aceasta era posibilă. Irod Antipa avea fobia proorocilor, apoi avea şi unele informaţii potrivit cărora Mesia, după ce va fi ucis,; va învia. După întâmplarea tragică cu Sfântul Ioan, Domnul Iisus pre- .dica[1] aproape la fel, la început, şi se manifesta lai fel, aşa că Irod pune pe urmele sale iscoade pe care le avea ca orice rege,

adică pe „irodiani". Primejdia era iminentă, cât timp persista această confuzie. Domnul Iisus putea fi arestat în price clipă, de aceea s-a retras în loc pustiu, părăsind Galileea, unde putea fi urmărit de slugile tetrarhului. Această confuzie a încetat, după ce irodianii s-au informat asupra Domnului Iisus. Rapoartele lor îl

lămureau şi pe Irod Antipa. Domnul Iisus nu mai ataca viaţa familială a teţrarhului, iar desfrânartea era condamnată în esenţa ei. Faptul era mult mai grav, dar iscoadele credeau că moartea Inaintemergătorului şi-a dat roadele sale. Irodianii se aflau însă în faţa altui prooroc şi a altei tactici deosebit de prudentă! din punct de vedere politic.

Mânuitorul Iisus nu se angaja în lur>- tă. Deşi ştia şi El, cum ştiuse şi Sfântul Ioan, de incestul tetrarhului, niciodată nu-şi deschidea gura spre a-l condamna. Aceasta însă nu însemna că primejdia şi din- tr-o parte şi din altele nu era în aer. Tetrarhul se temea că noul prooroc. îl va ataca în cuvântările Sale, iar Domnul lisus avea

destule motive să nu se încreadă în ucigaşul Sfântului Ioan, mai ales că Irod Antipa n-a încetat să-L bănuiască şi să-L supravegheze. Irodianii erau totdeauna prezenţi, când Domnul lisus predica în Galileea sau în Pereea. Mai rudimentari, ei nu puteau rivaliza cu iscoadele fariseilor care puneau întrebări subtile şi despicau firul

în patru, ca "să-L prindă pe Domnu' lisus în cuvânt

.Deşi Domnul lisus nu le dezvăluie uneltirile negative ca pe cele ale fariseilor, El îi avertizează, totuşi, pe ucenici cu cuvinte fără echivoc : . *„Căutaţi de vă pâ~ ziţi de aluatul fariseilor şi de aluatul lui Irod" (Marcu* VIII, 15). Aluatul fariseilor era învăţătura lor, radical deosebiţă de a Domnului lisus ; aluatul lui Irod era viata sa imorală, corupţia. Aluzia, de data aceasta, deşi rezervată şi ascunsă, nu era mai puţin directă şi plină de tâlc. Ea era făcută însă numai pentru ucenici, nu îna-intea mulţimilor sau în prezenţa iscoadelor. Domnul lisus rămânea credincios menirii Sale şi nu se angaja în luptă cu autorităţile politice, ci numai cu cele religioase. Văzând situaţia aceasta, fariseii.au făcut sfat ca să-l prindă pe Domnul lisus în cuvânt şi au trimis is- ' coadelie lor, împreună ai irodianii, la El ca să-l ispitească dacă' se cade a da dajdie cezarului sau nu *(Matei* XXII, 15—17). Domnul lisus scapă însă din cursa înH tinsă. dând cunoscutul răspuns practic : *„Daţi deci cele ale Cezarului, Cezarului şi lui Dumnezeu, cele ale lui Dumnezeu" (Matei* XXII, 21). Nici fariseii, nici irodianii nu pot lua măsuri împotriva Domnului lisus. încercarea lor de a-L pune în conflict cu puterea romană a eşuat. Cele ce i se cuveneau Cezarului nu sunt oprite. cum sperau fariseii, pentru a se face plăcut norodului, dar cele ale lui Dumnezeu erau, indiscutabil, superioare. în această faz® a vieţii Domnului lisus, fariseii au reluat ofensiva cu şi mai multă furie. Ei simt cei care încercaseră să scape de Domnu,! lisus, punân-du-l în conflict cu Irod Antipa, despre care ştiau că-L suspieionează pe Domnul Iisus, sau cu romanii care nu cruţau viata celor ce se răzvrăteau împotriva Romei. Acum, fariseii Ii spun Domnului

Iisus : *„Ieşi şi du-te de aici, că Irod vrea să te omoare" (Luca* XIII Jl).

Fariseii sunt, deodată, îngrijoraţi de viaţa Domnului Iisus, după ce-L urmăriseră cu ură (şi-I ascultaseră mustrările. Diversiunea este evidenţă. Ei voiau să-tL atragă pe[1] Domnul Iisus afară din Galileea, unde nu-L ameninţa însă nici un pericol. Şi de fapt, Domnul Iisus se îndreaptă către Ierusalim, unde puterea fariseilor şi a saducheilor era mai mare şi se organiza de multă vreme un complot împotriva "Nazareteanului. Toate încercările acestora de a scăpa de Domnul Iisus, folosind mâinile pline de sânge ale altora, fuseseră făcute ; nu mai rămânea decât să organizeze ei înşişi în, ascuns prinderea, judecarea şi condamnarea Aceluia pe care-L considerau duşmanul lor. Domnul Iisus, pentru prima dată, iese din rezerva Sa zicându-le fariseilor : *„Mergând, spuneţi vulpii acesteia: Iată scot demonii şi iac vindecări astăzi şi mâine şi a treia zi voi sfârşi: însă mi se cade astăzi şi mâine şi în cealaltă zi să merg, că nu este cu putinţă 'să piară vreun prooroc afară din Ierusalim" (Luca* XIII. 32—33). Domnul Iisus îşi cunoştea deci duşmanul ; îi cunoştea şi viclenia, că.ci îi spunea „vulpe[1]*. în plus, nici nu se teme de el, căci îi trimite pe Sarisei să-l înştiinţeze de cele ce le-a spus. Intervenise deci. o nouă stare de spirit, datorită unor factori decisivi : Domnul Iisus părăsea ţinuturile lui Irod Antipa pentru totdeauna, nemaiavând de gând să se întoarcă, aşa ca mânia tetrarhului să-l mai atingă. Iscoadele „vulpii" îi dădr>au târcoale numai în Galileea şi în Pereea, iar în celelalte tetrarhii nu mai aveau putere.

Arestat în Ierusalim, Domnul Iisus (ieşise de-sub jurisdicţia lui

Irod Antipa, dar procuratorul Ponţiu Pilat, aflând că „omul este galelee'an", deci din t°trathia lui Irod, i-L trimite acestuia *(Luc.* XXIII, 6—7). Irod Antipa se afla, în acele zile, în Ierusalim cu familia- sa, ducându-şi viaţa sa de petreceri şi de huzur. Sta în palatul llui Irod cel Mare cu Irodiada şi cu Salomeea; în

-C-da 40117 coala 10 **145** trevederea însă nu l-a satisfăcut: *„Irod, văzând pe Iistis, s-a bucurat foarte, că dorea de Multă vreme să-L vadă, pentru că auzea multe despre el şi nădăjduia să vadă vreo*

minune făcută de El. Şi L-a întrebat cu cuvinte multe, iar El nimic nu i-a răspuns. Şi mai-marii preoţilor şi cărturarii stăteau de faţă, învinuindu-L cu înverşunare. Iar Irod, împreună cu ostaşii săi, batjoco- rindu-L! şi râzând de El, L-a îmbrăcat într-un veşmânt strălucit şi L-ci trimis iarăşi la Pilat. Şi s-au făcut prieteni Pilat şi Irod în acea zi unul cu altul, căci mai înainte'erau învrăjbiţi intre ei" (Luca XXIII, 8—12). Folosul l-au tras Ponţiu Pilat şi Irod Antipa, demnitajrii corupţi aî acelor vremuri. Irod Antipa a ieşit în evidenţă, în această scenă finală^ cu caracterul său cunoscut Neserios, avid de distracţii, îşi bate joc de Domnul lisus, socotindu-L un om obişnuit. Nereuşind să obţină nimici de la El,' căci lisus se lămurise cu cine are de-a face şi tăause tot timpul, îl trimite iarăşi la Ponţiu Pilat, nevoind să-şi piadă vremea, şi să-şi strice zilele de petrecere. în felul acesta, Irod Antipa se elimină el iiv suşi, în ultimele zile, din viaţa Domnului lisus, arătân- du-şi atitudinea de indiferenţă şi sibarit, oriental. Sarcina pe care şi-o luaseră romanii şi mai-marii poporului nu mai apăsa pe umerii săi. Irod Antipa ştia destul de bine că viaţa Domnului lisus, ca şi aceea a Sfântului Ioan Botezătorul, s-a sfârşit, dar n-a înţeles că a- ceastă moarte, urmată de înviere, era cupriinsă în profeţiile mesianice. Ochii lui au rămas orbi şi urechile lui surde.

Batjocura şi râsul n-au schimbat, niciodată, tragedia într-o comedie.

DOMNUL USUS HBISTOS ŞI ROMANII

„Daţi deci cele ale Cezarului Cezarului şi lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu."

(Matei XXII, 21) ***„Şi a scris Pilat şi titlu şi l-a pus pe cruce. Şi era scris: Iesus Nazarenus, Rex Iuda- eorum."***

(Ioan XIX, 19)

Palestina, ţara în carş s-a născut Domnul Iisus, făcea parte din Imperiul roman care a '.cuprins mai întâi toatei ţările din jurul Mării Mediterane. După războaie de cucerire, conduse de mări generali şi susţinute de legiuni, organizate şi înzestrate cu arme perfecţionate, fără pereche pentru vremea aceea, flamurile Romei au ajuns

apoi, spre nord-vest, până la Rin,'la Oceanul Atlantic şi la Marea Nordului; spre nord-est, până la Dunăre şi la hotarele Armeniei. Sub împăratul Traian, după! cucerirea Daciei şi a imenselor ei bogăţii, Imperiul roman se întindea, spre miazănoapte, până la hotarele carpilor şi costobocilor ; spre răsărit, până la hotarele Indiei, la Marea Caspică şi la Golful Persic, iar spre sud, până la hotarele Etiopiei şi ale pustiului Sa- harei. într-adevăr, Imperiul, roman reprezenta „Lumea" — Universus Orbis,' Orbis terrarum (OIKOV(JLEVY)), a^a cum' îl numeşte şi Sfântul Evanghelist *Luca* (II, 1), iar Marea Mediterană devenise „Mare nostrum".

Domnul Iisus se naşte, creşte, moare şi înviază, astfel, sub stăpânirea legiunilor şi armelor romane. Cu garnizoane puternice în oraşele şi orăşelele, considerate strategice, ale Iudeii, romanii stăpâneau ţărişoara aceasta cu puterea.

Cultura; romană pătrunsese până în Iu-deea ; se răspândise, întrucâtva, elenismul în păturile conducătoare, după cum am văzut, căci separatismul monoteist îşi spunea , şi în această privinţă cuvântul hotărâtor. Negoţul, în schimb, era în întregime aproape în mâinile iudeilor, care-şi alcătuiseră o comunitate puternică

în Roma, influenţându-l politic cu ajutorul ei până şi pe proauratorul Ponţiu Pilat *(Ioan* XIX, 12). De-a .lungul şi de-a latul Ţării Sfinte însă, pe marile drumuri care duceau spre porturile mării sau spre IerusaLin patrulau garnizoanele romane, purtând În frunte semnele imperiale, chipurile cioplite, idoleşti, din cauza cărora se revoltau

iudeii şi nu admiteau să fie introduse în cetatea lor cea sfântă. Centurionii şi tribunii le strecurau, totuşi, noaptea, şi le adăposteau în turnul de pază Antonia care domina oraşul şi mai ales templul, centrul spiritual aii poporului, dar Ponţiu Pilat a dat poruncă să fie purtate şi ziua (Iosif Flaviu, *Ant:* 18, 3, 1). ¡Ca orice cotropitori, romanii nu

erau iubiţi. Revoltele se ţineau lanţ, mai ales în Galileea, iar represaliile erau crunte. Trupele romane cădeau în ambuscade ; negustorii romani erau exterminaţi de sicari şi de zeloţi ; apoi unele drumuri se umpleau, pe marginile lor, cu cruci, uneltele de tortură ale vremii. Domnul Iisus cunoştea această stare de

lucruri şi văzuse aceste oribile spectacole, căcii „au venit unii în acea vreme, spunându-i de galileen,ii al căror sânge Ponţiu Pilat l-a amestecat cu jertfele lor" *(Luca* XIII, 1)

.Mijloacele acestea sângeroase, folosite pentru a stăpâni poporul, demascau esenţa vestitei „pax romana" care era pacea cuceritorului brutal. Legiunile romane reprezentau, pe acea vreme suprema organizare armată a lumii antice. înzestrate cu maşini de asediu, cu un, serviciu militar lung, cu instructori veterani pricepuţi, a-ceste legiunf!ᵛvărsau spaimă în toate ungherele lumii antice. Domnul Iisus a asistat la marşurile acestor trupe cc'ropitoare ; le-a auzit pasul ritmic, zăngăniul paloşelor, scuturilor şi suliţelor şi a văzut semnele imperiale. Limba romană nu se învăţa în şcolile vremii, dar, ca limbai oficială şi de circulaţie în întreaga lume antică, ea era cunoscută. Ponţiu Pilat se adresează Domnului Iisus . şi iudeilor numai în această, limbă şi tot aşa trebuie să i se fi răspuns. Nu este exclus ca şi Domnul Iisus să fi cunoscut expresiile uzuale ale limbii romane din contactele cu diferiţi şutaşi şi funcţionari, mai ales vameşi *(Marcu* II, 14 ; *Luca* VII. 2—10 ; XIX 2—10 etc.). Relaţii strânse.între ostaşii romani şi iudei nu existau, nici nu puteau fi întreţinute. La Sfântul Ioan Botezătorul vin şi ostaşi în pustie, zicând :

„Dar noi ce să fa- 148 *cem? Şi a zis către ei: Pe nimeni să nu asupriţi, nici să nu pârâţi şi să vă mulţumiţi cu soldele voastre" (Luca* III, 14). Aceşti ostaşi însă nu putea fi romani, ci ijro- diani ; romanii nu credeau în proorocii lui Israil şi erau politeişti. Ei aduceau cult zeităţii lor, iar divinul împărat de la Roma avea altare şi statui, aşa că nu erau receptivi faţă de religia poporului iudeu.

Domnul Iisus cunoştea, astfel, modul de viaţă roman care era, după El, modul de viaţă al păgânilor. Din culmea monoteismului iudaic, mult evoluat fa,ţă de poli tieismul antic. Domnul Iisus avea o perspectivă unică asupra vieţii păgânilor, deci inclusiv şi a romanilor. Grija lor era pentru mâncare, băutură,-îmbrăcăminte şi distracţii, deci pentru „panis et circenses", despre care spunea : *„Pe acestea toate păgânii le caută" (Matei* VI, 32). Domnul Iisus nu admira deci modul de viaţă roman, ci-l detesta ; forţa armelor nu preţuia nimic : *„Şi nu vă temeţi de cei ce ucid $rupu%, iar, sufletul nu pot să-l ucidă" (Matei'* X, 28). Totuşi, despre război Domnul Iisus avea convingeri neclintite ca despre suma tuturor relelor care pot cădea peste, ţări şi popoare. Cunoscând puterea armată romană şi organizarea ei, El îi spune Sfântului Apostol Petru care a scos sabia şi a lovit pe o slug<l a mai-marilor preoţi : *„întoarce sabia la locul ei,* că *toţi cei ce scot sabia, de sabie vor muri. Sau ţi se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu şi să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri ?" (Mate?* XXVI, 52—53). Aceste douăsprezece legiuni de îngeri ar fi covârşit puterea romană, dacă ar fi intervenit. Dar Domnul Iisus porunceşte. ca sabia să fie băgată în teacă. Era, de altfel, credincios învăţălturiji Sale : *„Iubiţi pe. vrăjmaşii voştri..." (Matei* V, 44). Oi", care erau cei mai crunţi vrăjmaşi ai iudeilor dacă nu romanii cotropitori ? Apropiindu-se primejdia, Domnul Iisus le zice ucenicilor : *„Acum dar cel ce are pungă să o ia, asemenea şi traistă, iar cel ce n-are sabie să-şi vândă haina şi să'şi cumpere" (Luca* XXII, 36). Apărarea viejţii şi a libertăţii de sila şi cotropirea duşmanului impun deci o altă! atitudine din partea celor ameninţaţi, nu una defetistă. După aceste

cuvinte, Sfântul Apostol Petru s-a înarmait cu sabie de la vreun galileean. de-al lui, ceea ce arată să existau legături între Sfinţii Apostoli şi revoltaţii galileeni, dar n-a ştiut să folosească sabia militărește, tăind doar urechea unei slugi, iar Domnul Iisus i-ă" lipit-o la loc.

Domnul Iisus n-a permis, astfel, să se verse sângele slugilor arhiereilor şi ostaşilor romani veniţi să-L prindă *(Luca* XXII, 51). De bună seamă că şi (alţi Apostoli aveau arme, fiindcă Sfântul Apostol Petru era un exemplu pentru ei. Cuvintele rostite de Domnul Iisus vădesc însă că împotrivirea ucenicilor Săi ar fi fost zadarnică şi s-ar fi încheiat cu o mare vărsare: de sânge. Semnificaţia lor este fascinantă. Erau vizaţi romanii care scoseseră' săbiile şi cuceriseră lumea, dar erau vizaţi şi contemporanii iudei. Domnul Iisus îşi lăsase ucenicii să vadă că folosirea armelor nu este o soluţie. Nu era o soluţie nici pentru revoltele continue şi vărsările de sânge nevinovat. Săbiile trebuiau făcute inofensive în mâinile oricărui le purta. Iudeii şi-ar fi folosit săbiile în zadar împotriva colosului roman, fiindcă ar fi fost zdrobiţi. Ei trebuiau să înveţe a iubi pe vrăjmaşi, dacă voiau să supravieţuiască. Legea iubirii devenea, astfel, indirect, o lege de viaţă şi de moarte pentru „poporul ales". Ca să fie bine lămuriţi în această privinţă, Domnul Iisus le-a descris groaznicele scene ale pustiirii Ierusalimului care nu puteau veni decât din partea romanilor, stăpânii lumii antice. Din acest punct de vedere, Domnul Iisus a fost un adevărat profet, cel mai mare. El vedea catastrofa spre care se îndrepta poporul, condus greşit de cărturari şi de farisei. Numai porunca iubirii mai putea salva poporul, dar Domnul Iisus îşi da seama că ea este iluzorie, atât timp cât fanaticii şi-au pierdut minţile şi nu mai pot aprecia urmările dezastruoase ale unei revolte. însemna ca poporul ales, popor paşnic şi neînarmat, să ţină' piept celei mai formidabile armate antice. Realist, Domnul Iisus a zis : *„Iar când veţi vedea Ierusalimul înconjurat de oşti, atunci să ştiţi* că! *s-a apropiat pustiirea lui. Atunci cei din Iudeea să fugă la munţi şi cei din mijlocul lui să plece şi*

cei de prin ţarini să nu intre în el, că acestea sunt zilele răzbunării, ca să se împlinească toate cele scrise. Dar vai celor ce Vor avea în pântece şi celor ce vor alăpta în aceste zile ! Că va fi nevoie mare în ţară şi mânie asupra poporului acesta. Şi vor cădea de ascuţişul săbiei şi vor fi duşi robi la toate neamurile şi Ierusalimul va fi călcat de neamuri, până se vor împlini vremilc neamurilor" (Luca XXI, 20—24). „Deci cândl veţi vedea urâciunea pustirii care s-a zis prin Daniil proorocul stând în locul cel sfânt — cine ştie să înţeleagă — atunci cei din Iudeea să fugă în munţi..." (Matei XXIV, 15).

Textele sunt profetice, împăratul Titus şi legiunile sale, precum şi neamurile stăpânite de români, vor călca Ierusalimul'; urâciunea pustiirii va sta în locul cel sfânt. Aluziile sunt transparente. Avertismentul: *„Cine ştie să înţeleagă!"*, urmăreşte identificarea exactă a urâciunii pustirii cu puterea romană, ceea ce încă nu se putea **spune** direct Domnul Iisus n-a propovăduit violenţa, ştiind urmările ei atât pentru El', cât şi pentru popor. Pentru partizanii violenţei avea cuvinte răspicate, fără subterfugii : *„Daţi deci cele ale Cezarului Cezarului..." (Matei* XXII, 21). jCele ale Cezarului" erau dajdia, supunerea, cinstirea. Domnul Iisus ştia prea bine cine este Cezarul şi ceea ce i se cuvenea ; El ştia tot atât de bine şi care era starea de spirit în Iudeea, deci nu putea fi pentru un act de sinucidere. Chiar dacă ceea ce învăţa El îl desprindea de-o mare parte a poporului, altă soluţie nu exista. Mai conştient decât oricare contemporan al Său de primejdia romană, Mesia cel adevărat îndruma atenţia poporului spre altă ţintă, spre alte mijloace de rezistenţă, dintre care nonviolenţa era socotită drept legea vitală. De aici şi portunca iubirii vrăjmaşului, care le-a făcut mult sânge rău adepţilor forţei opusă' forţei. Primirea şi urmarea învăţăturii Lui ar fi schimbat soarta Ierusalimului şi a Ţării Sfinte, ca, până la urmă, ca o culme a ironiei, Domnul Iisus să nul scape de ceea ce a condamnat El însuşi şi să fie denunţat ca răzvrătit de mai-marii poporului : *„Pe a- cesta l-au găsit răzvrătind poporul nostru şi oprind a da dajdie Cezarului, zicând că este El Hristos, rege" (Lkica* XXIll 2). Fariseii îi atribuiau Domnului Iisus

ceea ce ei înşişi aveau în mintile lor, judecând căi aşa trebuie să gândească şi El.

Abia acum intră Domnul Iisus în contabt direct cu procuratorul Ponţiu Pilat, cu legionarii romani şi cu administraţia lor imperială. Domnul Iisus ştia că este sortit morţii pe cruce. Văzuse destule cruci şi cunoştea . execuţiile sumare. Procuratorul Ponţiu Pilat nu-i putea face impresie bună ; un funcţionar oarecare, timorat şi supus ambiţiilor sale, măcinat de îndoielile modului său de viaţă, care „de Dumnezeu nu se temea şi de om nu se ruşina" *(Luca* XVIII, 2), gata de orice compromis. Legea romană nu se putea aplica ; acţionau puteri ascunse, interese de castă, presiunile morale şi materiale. Pentru Ponţiu Pilat, Domnul iisus nu reprezenta o primejdie, căci nu organizase nici o revoltă, iar armată n-avea. Titlul său de „împărat al iudeilor" era un nonsens, fără de acoperire, mai degrabă închipuirea unui ins inofensiv, aşa că Ponţiu Pilat se pronunţă imediat : *„Mu găsesc nici* o *vină în omul acesta" (Luca* XIII, 4). Domnul Iisus Uşi făcuse şi El o părere precisă despre acest înalt dregător roman.. Constatase' cât este de şubred în. funcţia sa dei procurator, cât este de impresionabil la strigătele vulgului instigat de farisei. Mai ales observase punctul său vulnerabil : simpatia schimbabilă a Cezarului. Acest lucru îl observaseră şi mai-marii poporului! care strigau : *„Dacă îl vei slobozi pe acesta, nu eşti prietenul Cezarului. Oricine se face pe sine rege este împotriva Cezarului" (Ioan* XIX, 12). Jalnicele încercări ale lui Ponţiu Pilat de a-L salva trebuie să-i fi făcut Domnului Iisus silă, căci dovedeau miopia politică şi administrativă ale procuratorului. Ponţiu Pilat nu putea înţelege că mai-marii poporului voiau moartea Domnului Iisus care reprezenta pentru ei cea mai mare primejdie, mai mare chiar decât a romanilor, deoarece lovea în privilegiile milenare de castă. Ponţiu Pilat nu putea înteldge de ce aceşti sinedrişti vor cere leliberarea tâlharului Ba- . raba în locul Domnului Iisus, căci tâlharul ameninţa viaţa altora, nu pe a lor în caz de amnistie. Domnul Iisus a ascultat liniştit întrebările procuratorului, gare voia săi salveze aparenţele. Sfârşise prin a tăcea, ne- luând în seamă

preocupările filosofice ale procuratorului care-L întrebase : *„Ce este adevărul ?" (Ioan* XVIII, •îft). Domnul Iisus ştia că acest funcţionar roman n-avea altă grijă decât a-şi menţine procuratura, eventual să parvină, şi că'-L întreba numai de formă, neaişteptând răspuns. Spălarea mâinilor era o capitulare finală, tipică a acestor funcţionari; un episod care-i dezvăluia firea versatilă mai mult decât cuvintele.

Istoria cunoaşte adevărata faţă a lui Ponţiu Pilat, cea brutală, autoritară, care este direct opusă celei evanghelice. Pe deasupra, era însă laş, fiindcă, deşi era autoritatea romană supremă din Iudeea, pertractează timorat cu reprezentanţii sinedriului, când, de fapt, nici nu s-ar fi sinchisit de ei, dacă nu s-ar fi temut de intrigile şi reelamaţiile lor la curtea Cezarului din Roma. Domnul Iisus l-a cunoscut deci pe Ponţiu Pilat şi avea experienţă umană şi înţelepciune divină ca să ştie ce fel de om era. Domnul Iisusi a avut apoi şi alt contact cu romanii de rând, căci a fost dat pe mâinile legionarilor din garnizoana turnului Antonia. Duşmanii avuseseră grijă să-L descrie ca pe un răzvrătit împotriva Cezarului şi a puterii, romane, un răzvrătit care se socoate „regele iudeilor", nerecunoscând altă autoritate. Dacă suportase până atunci batjocurile, apoi în închisoare Domnul Iisus devenise Victima brutalităţii ostăşeşti. Oameni cruzi, crescuţi ca să verse sângele altora, adevărate fiare care înspăimântau popoarele din întreg imperiul, aceşti ostaşi îşi bat fjoc de Domnul Iisus, distrându-se, îl lovesc, îl chinuiesc, îl scuipă, îl înveşmântează în purpura ponosită a unei hlamide aruncate. îl pun să le ghicească şi-L poartă aşa pe drumurile cetăţii. La aceste chinuri participă întreaga cohortă *(Matei* XXVII, 27). Do/nnul Iisus, îndeplinindU-şi misiunea Sa mesianică,, cunoaşte, astfel, nu numai putregaiul administraţiei romane, dar şi forţa brutală, oarbă, care călca în picioare orice demnitate şi orice valoare umană, ca întotdeauna în istorie. Profeţiile Sale erau dramatic împlinite chiar asupra Sa. El, propovăduitorul iubirii şi al nonviolen- ţei, devpnise victima violenţei, a urii şi a nedreptăţii.

Cuceritorul roman urma să-şi exercite dreptul săbiei — jus gladii — asupra grumazului Său.

Atitudinea plină de rezervă a Domnului Iisus faţă de femeia cananeancă, păgână de neam din Fenicin Siriei, căreia-i spune că „nu este bine să iei pâinea copiilor şi s-o arunci câinilor" *(Marcu* VII, 27), şi chiar de rezervă explicabilă faţă de romani, adică faţă de păgâni în general, se explică şi prin prisma prevederilor iudaice, a *Legii, mozaice,* care

interziceau iudeilor intrarea în casa păgânilor, luarea mesei cu ei, căsătoria etc., pentru că deveneau „necuraţi" timp de şapte zile *(Numeri* XIX, 11—16). Potrivit acestor dispoziţii legale, Domnul Iisus n-a intrat în casele păgânilor, nici chiar în casa sutaşului din Capernaum care iubea neamul iudeilor şi clădise sinagoga *(Matei* VII, 5), nici n-a luat

masa cu ei, deşi o lua cu vameşii şi păcătoşii *(Luca* XIX, 7 ; *Matei* IX, 10—11), jar elinii, care vor să-l vadă, „se suişeră, ca să se închine la sărbătoare" *(Ioan* XII, 20 — 21)î aşa că nu erau păgâni. Ne închipuim deci starea sufletească a Domnului Iisusi, când este arestat şi dat în seama ostaşilor romani, silit să stea în contact cu ei. Când l-au adus pe Domnul

Iisus la Caiafa, în pretoriu, era dimineaţa zilei de 14 Nisan şi „iudeii n-au intrat în pretoriu ca să nu se spurce, ci să poată mânca Paş- tele" *(loan* XVIII, 28). Sfântul Apostol Petru va destăinui mai târziu, într-un mod surprinzător, păgânului Corneliu adevărul spus de Domnul Iisus Hristos : *„Voi ştiţi că nu se cuvine bărbatului iudeu să se alipească sau să se apropie de cel de alt neam; mie, însă Dumnezeu mi-a*

arătat ca pe nici un om să nu-l numesc spurcat sau necurat(Faptele Apostolilor X, 28)

.De soarta Domnului Iisus însă, dat pe mâinile păgânilor, nu se îngrijea nimeni. Iudeii se fereau de necurăţenie,, ca să poată mânca Paştele, în timp ce Domnul' Iisus, unul de-al' lor, era purtat de ostaşi din temniţă în pretoriu şi obligat să răspundă la întrebări şi să rabde insulte, după ce fusese batjocorit şi bătut. Şi, în plus, bineînţeles că nu mâncase din bucatele păgânilor şi era istovit, însetat şi flămând. De fapt, umilinţele cele mai mari vin din partea păgânilor, căci, după tratamentul barbar al ostaşilor, urmează atitudinea oficială, juridică, formală, a procuratorului Ponţiu Pilat, grava ofensă a punerii Nevinovatului pe acelaşi plan cu tâlharul Baraba şi alegerea acestuia din urmă, apoi drumul calvarului şi răstignirea ruşinoasă, suprema osândire înjositoare a Domnului Iisus, care însă urma să fie preludiul învierii şi al mântuirii. Totuşi, El şr-a păstrat calmul şi demnitatea. Acestea sunt ultimele impresii ale Domnului Iisus, copleşit de povara crucii şi urcând spre culmea Căpăţânii. iCeea ce urmează cu ostaşii puşi la mormânt de strajă, precum şi evenimentele învierii aparţin misiunii mesianice, adusă la îndeplinire. Deşi aparent apolitică, învăţătura Domnului Iisus a fost, după cuim am văzut, structural, nu numai religioasă, oi şi politică, legată şi de realităţile din vremea Sa şi/ tocmai prin aceasta, ea însăşi istorică. Este unul din . aspectele acestei învăţături care pledează, definitiv, în favoarea istoricităţii învăţătorului.

Romanii şi-au închipuit că răstignesc un revoltat, ■dar

învăţătura Acestuia a răstignit un imperiu

.PROCURATORUL PONŢIU PILAT

.„Şi legându-L, L-au dus şi ***L-au dat. lui Ponţiu Pila.t, dregătorul."***

(Matei XXVII, 2)

Puterea romană se făcea simţită în toată Ţara Sfântă şi în Ierusalim. Din anul cuceririi .(63 î.d.Hr.), ţara cunoscuse organizarea provincială a Imperiului roman. Un legat imperial, cu reşedinţa în Antiohia, guverna întreaga Siris. în Iiideeâ se afla un procurator, subordonat legatului Siriei, care sta în oraşul Ciezareea, zidit de Irod cel Mare în cinstea împăratului. Procuratura devenise o necesitate din cauza revoltelor. La moartea lui Irod cel Mare (4 î.d.Hr.), izbucnise o revoltă care cu-prinsese întreaga Iudee, încât însuşi legatul Siriei. Va- rus. a trebuit să intervină, răstignind două mii de iudei. Din acest an, revoltele se ţin lanţ, intensificându-se şi în Galileea, unde se dovedesc a fi mai bine organizate. Sicarii devin o ameninţare permanentă pentru romani, iar drumurile simt pline de cruci însângerate.

în asemenea condiţii, primeşte procuratura Ponţiu Pilat. în anul 26, şi vine la Cezareea. 'El avea sub comanda sa o legiune (c. 6000 de ostaşi), repartizată în câteva garnizoane, pentru dominarea ţării,- conduse de tribuni. Garnizoană din Ierusalim (cohorta) ocUpa turnul Antonia. înălţat în coasta nord-vestică a templului, pentru a-l supraveghea. Cohortele se mişcau dintr-o parte într-alta. purtându-şi insignele cu chipurile îm-păratului , care jigneau monoteismul iudaic. Domnul Iisus a fost prins şi răstignit sub procuratura lui Ponţiu Pilat, un funcţionar roman de rang ecvestru. Subordonarea procuratorilor făceau din ei funcţionari dc-a doua mână în Orient, deşi aveau „jus gladii", dreptul săbiei. Aleşi dintre vechii ostaşi sau curteni[1], procuratorii erau mă-cinaţi de ambiţii, ca toţi parveniţii, gata de-a executa ordinele milităreşti, fideli imperiului şi

robi ad organ- zaţiei romane. Un astfel de funcţionar, nu prea ma|-e ca să poată acţiona independent, cade în raza de acţiune. a Domnului Iisus, Mesia cel adevărat. Necunoscut total şi având perspectiva de a rămâne în anonimat, el va deveni îndată cunoscut ; i se va cerceta personalitatea ; va acţliona pe o scenă prea vastă' pentru ¡El ; i se va implica în procesul Domnului Iisus până şi familia. Întâmplările din Ţara Sfântă se situează în timpul procuraturii sale, iar caracterul lui şi interesele politice dau culoarea locală evenimentelor, fără a le determina sau schimba, ele fiind hotărâte din etern.

Ponţiu Pilat a luat procuratura în anul 26 d. Hr. (779 ab U. c.) şi a ţinut-o până în anul 36 d, Hr. (789 ab U.c.). Reşedinţa sa stabilă era, de obicei, Cezareea, dar el inspecta toate garnizoanele militare de pe întinsul Iudeii. Responsabil cu ordinea, el se deplasa când era nevoie, dintr-uri oraş într-altul. Marile sărbători pascale, care deplasau mari mase de pelerini, îl aflau, totdeauna, în Ierusalim, unde supraveghea desfăşurarea lor din palatul lui Irod cel Mare. Tot în acest fastuos palat găzduia şi Irod Antipa şi familia sa. Pretoriul se afla tot acolo şi nu. în turnul Antonia care domina templul, ocupat de cohorta comandată de un tribun. Ca orice funcţionar tipic roman, Ponţiu Pilat era deosebit de atent în împlinirea ordinelor imperiale, având grijă să strângă 'dările şi să nu se aducă nici o ştirbire stăpânirii romane. Abia de un an Drocurator, când Domnul Iisus îşi începe acitvitatea Sa, Ponţiu Pilat îşi (face simţită cruzimea administraţiei sale, lichidând orioe răzvrătire împotriva imperiului. Aşa, unii informatori vin chiar ta Domnul Iisus şi-l anunţă că ..Ponţiu Pilat a amestecat sângele unor ^alileeni cu jertfele lor" *(Luca* XII, 1). Domnul Iisus însă nu incită *pe* cei din jurul Său la revoltă. ci transnune problema pe alt plan, zicând ;. *„Vi se V*'TP. că aalileenii aceştia au fost mai văcătoşi decât toţi galileani, că au pătimit acestea ?" (Luca* XIII. 2). Asemenea informatori avea însă şi Ponţiu Pilat. Ei îi aduceau veşti din întreaga ţară. Nu le putea

scăpa mişcarea de conştiinţe şi de mase, iniţiată de Domnul Iisus.
Ponţiu Pilat era însă obişnuit cu efervescenţa religioasă din Orient, unde toate drumurile erau pline de prooroci inspiraţi, aşa că ignoră mesianitatea Domnului Iisus. Cât timp Domnul Jisus nu-i aducea lui personal vreun prejudiciu, nici nu pricinuia -vreo ştirbire imperiului roman, Ponţiu Pilat nu socotea că sunt necesare măsuri speciale. „Omul acela", cum îl va numi Ponţiu Pilat, n-avea oaste, nu incita la revoltă, dimpotrivă sfătuia pe cetăţeni să dea dajdie Cezarului *(Luca* XX, 25),- iar masacrele nu le critica. Era deci un învăţător popular care se amesteca mai mult în treburile preoţilor decât în cele ale imperiului. Ignorând mesianitatea Domnului Iisus, Ponţiu Pilat- a avut surpriza unor manifestări violente din partea fariseilor, saducheilor, cărturarilor şi bătrânilor poporului, de care a trebuit să ţină seama. Evenimentele îl implică şi pe el în arestarea, judecarea şi condamnarea- Domnului Iisus. Sfinţii EVanghelişti Marcu, Matei şi Luca *(Matei* XXVI, 47 ; *'Mareu* XIV, 43 ; *Luca* XXII, 47) ne prezintă arestarea ca iniţiată de mali-mariii poporului care mai apoi îl trimit pe Domnul Iisus la Ponţiu Pilat. Sfântul Evanghelist Ioan (XVIII, 3) afirmai ca între cei ce-L aresteazâ! pe Domnul Iisus erau şi ostaşi, ceea ce este sigur, slugile arhiereilor a- vând nevoie de pavăza oficială. Tribunul roman nu era sub ascultarea preoţilor, dar ostaşii au fost trimişi să-i însoţească^ pe slujitori, ca să-L aresteze pe Domnul Iisus. Era un' caz special. Ponţiu Pilat a dat ordin şi a contribuit la arestarea Domnului Iisus, întărind ceata slujitorilor lui Caiafa cu ostaşi, conduşi de un centurion (sutaş), prezent şi la răstignire. Mai-marii poporului i-L trimit lui Pontiu Pilat,, acuzându-l că ră'zvrăteştei poporul *(Luca* XXIII, 2).

Domnul Iisus a fost urmărit îndeaproape de către iscoadele fariseilor, de către irodiani,. dar nu sej află nicăieri că a fost urmărit şi de romani. Incontestabil că arestarea folosea fariseilor, saducheilor, cărturarilor şi bătrânilor sinedrişti care voiau să scape de Domnul Iisus. Arestarea Lui este şi rămâne deci opera lor şi tot ei îl predau pe

cel arestat autorităţii (romane, ca să-L judece, căci ea avea „jus gladii". Iniţiativa condamnării la moarte lor le aparţinea, apoi a funcţionat justiţia prin
Tnâna procuratorului. Deşi neurmărit de romani, deşi nevinovat faţă de autoritatea română, deci nu-era un răzvrătit, Domnul Iisus fusese arestat de duşmanii săi ne- impăcaţi,. care recurseseră la singura cale de a scăipa. de El. Mari regizori şi creatori de atmosferă, ei sunt satisfăcuţi căi Domnul Iisus intrase în mecanismul juridic roman şi vor face tot posibilul ca să nu existe pentru El nici o salvare, jucându-şi rolurile mai departe, linguşind Şi ameninţând. Pe Ponţiu Pilat puţin îl interesa viaţa unui iudeu galilean. Intervin, totuşi, complicaţii, procese de conştiinţă şi o oarecare rezistenţă din partea procuratorului care simţise interesele sinedriştilor. Procuratorul Ponţiu Pilat nu-i simpatiza şi nu voia să le facă jocul. Era o problemă religioasă şi n-avea nici plăcere, nici drept să se vâre într-un proces c-are nu-l privea. Spălarea mâinilor, apoi încercarea de a-i obţine eliberarea prin apelarea la obiceiul iertării de sărbătorile pascale a unui întemniţat, nu-i ajută Domnului Bsus. Ponţiu Pilat pune alături de Domnul Iisus un! criminal fioros, pe Baraba, care ucisese şi prădase şi cere duşmanilor să aleagă între el şi Domnul Iisus. Gel ce. făcuse numai bine este urât pe măsura binelui făcut şi cel ce făcuse crime este iertat şi eliberat, ca sâ-şi vadă mai departe de făptuirea altor crime. Lui Ponţiu Pilat nu i-a rămas, atunci, decât să hotărască răstignirea Mântuitorului Iisus. Tot el scrie în limba .latină tăbliţa de pus pe cruce, ironizându-i pe duşmani : *Iesus .Nazarerius, Rex Iudaeorum.* La protestele lor, Ponţiu Pilat a răspuns : *,,Quod scripsi, scripsi« (Ioan* XIX, 19, 22).

Desfăşurarea evenimentelor era mult prea semnificativă

pentru farisei şi prea puţin semnificativă pentru Ponţiu Pilat, ca să-l preocupe soafta unui ins oarecare,, după părerea /lui, ridicându-şi împotrivă viesparul duşmanilor Domnului Iisus. Ponţiu Pilat, cel din acest proces palestinian, îşi vădeşte nu numai caracterul, dar şi vinovăţia. încercările sale de a nu se vârî în asemehea afaceri

religioase au fost anihilate[1] imediat de marii intriganţi ai vremii aceleia. Presiunile morale asupra lui merg până a pune la îndoială fidelitatea sa de funcţionar roman şi demnitatea sa de procurator : *„Dacă-L vei slobozi pe Acesta, nu mai eşti prietenul Cezarului. Oricine se face pe sine rege este împotriva Cezarului" (Ioan XIX,* 12). Sinedriştii îi dau lecţie sângerosului Ponţiu Pilat. Deodată, ei domină pretoriul

roman. Timorat, Ponţiu Pilat cedează!; ba mai mult; îşi spală mâiniile înaintea gloatei tumultuoase *(Matei* XXVII, 24). Repercusiunile procesului merg însă mai departe tulburând în somn pe soţia acestuia, pe Claudia /Procula, care a trimis cuvânt lui Ponţiu Pilat, şezând în scaun de jUp decată : *„Nimic să nu ai cu Dreptul Acela, că multe am suferit azi, în vis, pentru El" (Matei* XXVII, 19). Sfinţii

Evangheliştij prin filiera sclavelor din gineceu, erau mai bine informaţi despre toate câte se întâmplau. însuşi procuratorul roman Ponţiu Pilat, fără să ştie, îşi face datoria sa şi este un factor istoric în îndeplinirea misiunii lui Mesia. Fariseii, saducheii, cărturarii şi bătrânii sinedrişti, prezenţi la proces, pronunţă, mânaţi de

ura lor sângeroasă; fatidicile cuvinte : *„Sângele Lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri" (Matei* XVII, 25). Cuvinte demenţiale prin care se cerea sângele Nevinovatului şi se asuma o responsabilitate de vinovaţii actuali atunci, dar, care, interpretate mai târziu greşit şi tot atât de sângeros, au produs enorm rău în istoria altor nevinovaţi, iscâftd, pe nedrept,

îngrozitoarele persecuţii, progromurile, masacrele etc. Ele n-au avut nici o justificare în numele blândului Domn Iisus Hristos

.Cu acest ultim episod, Ponţiu Pilat este scos din istoria mântuirii. Procesul Domnului Iisus n-a avut asupra lui nici o urmare. Manifestările sale viitoare confirmă aceeaşi faţă odioasă a acestui procurator. Acelaşi funcţionar crud aplică implacabil legile Imperiului, fă- cându-şi la adăpostul lor şi interesele personale. Despre acest Ponţiu Pilat,, procurator al Iudeii, Filon de Alexandria *(Legatio ad Calinii* XXXVIII) ne relatează că Agripa I îl ¡prezenta lui Caligula ca pe un om de felul lui „neîndurător şi dur până la sfidare", având toate defectele şi metodele de guvernare ale unui procurator rău : violenţă brutală şi cruzime neînfrânată, execuţii sumare şi ilegale, corupţie administrativă. Sunt înşirate caracteristicile tipului antic al guvernatorului militar, care asigură totodată şi stabilitatea Imperiului. Iosif Fiaviu *(Ant. iud.,* XVIII, III, 1—2 ; *Bell.* jud, II, IX, 2—4) ne relatează şi el două întâmplări din timpul procuraturii lua Ponţiu Pilat care ilustrează cele de mai sus. Una dintre ele este provocată de intransigenţa fariseilor, saducheilor şi cărturarilor care se opuneau introducerii în Ierusalim a diferitelor semne imperiale : steaguri şi scuturi de aur, dedicate împăratului Tiberiu, cu inscripţii şi. simboluri idolatre, pe care ostaşii le strecurau în cetate, noaptea, pe ascuns. Această atitudine îl irită pe Ponţiu Pilat care-i sfidează pe oponenţi şi

introduce semnele imperiale în cetate ziua. Urmează ridicarea gloatei de farisei, după obiceiul lor, şi trimiterea unei delegaţii impunătoare la Cezareea la reşedinţa procuratorului, spre a demonstra şi a interveni. Procuratorul se poartă însă fără cruţare şi risipeşte delegaţia cu oastea.

A doua întâmplare, care scoate în evidenţă altă înfăţişare a procuratorului, ni-l arată prădând, la adăpostul administraţiei şi al armelor romane, tezaurul templului care nu se putea să nu-i atragă atenţia şi să-i aţâţe poftele. Sub pretextul clădirii unui apeduct, Ponţiu Pilat se împrumută din această visterie vestită a antichităţii, deşi imperiul îşi susţinea singur lucrările edilitare.

Neîntorcând aurul şi argintul înapoi, fariseii au incitat din nou gloata lor de manevră şi instrumentul lor favorit de presiune asupra autorităţii romane care se dedă la noi demonstraţii, iar Ponţiu Pilat are din nou prilejul unei represiuni brutale. Aceeaşi gloată a fost manevrată şi în procesul Domnului Iisu,s Hristos, dar de data aceasta era o problemă de altă natură care nu implica autoritatea Imperiului roman sau interesele procuratorului, aşa că nu s-a recurs la represiuni sângeroase.

Aceasta este icoana adevărată a lui Ponţiu Pilat. A- cest procurator a fost, într-adevăr, capabil să stârpească orice mişcare în Iudeea

Mişcarea Domnului Iisus Ilristos, ca o mişcare de mase. putea deci fi şi ea în stare să-l neliniştească pe procurator, atrăgând măsurile sale ilegale, sumare, represive, fără o prea intimă cunoaştere a cazului, aşa cum îi era firea. Şi în aazul! Domnului Iieus cei care se agită sunt tot fariseii, împreună cu ceilalţi, dar de astă

dată Ponţiu Pilat le face pe plac

.C-da 10117 coala 11 161 fiindcă şi sentinţa sa ar fi fost aceeaşi, deşi se comportă făţarnic şi teatral, spălându-şi mâinile. De câte ori însă şi le-a mai spălat când poruncea masacrele sale renumite ? Acesta a fost omul cu umbrele sale. După moartea şi învierea Domnului Iisus, despre care trebuie , să fi auzit, ordonă alte masacre, aşa cum era obişnuit, ceea ce este un argument în plus că a contribuit la condamnarea şi răstignirea Domnului Iisus. Este semnificativ faptul că; el a scris cu mâna sa vina pentru care era condamnat Domnul Iisus, după părerea sa. Ponţiu Pilat îşi exercită mai departe autoritatea sa despotică, trecând peste procesul Mântuitorului ca peste un oarecare incident. Cruzimea sa se manifestă şi asupra unor samarineni paşnici, incitat iarăşi de aversiunea cărturarilor şi şi- nedriştilor, poruncind să fie masacraţi. Acest nou masacru indispunea Roma, căreia-i devine odios. El a deţinut procuratura până. în anul 36 d.Hr. (789 ab U.c.), deci încă patru ani, când a fost destituit şi exilat, pierzân- du-se în anonimat, ca atâţia funcţionari romani:. El şi-a îndeplinit menirea, ea un factor negativ, în istoria lui Mesia, precum au fost fariseii, saducheii, cărturarii şi bătrânii sinedrişti, împreună cu unealta lor, Iuda Isca- riotul.

TRĂDAREA

„Amin, amin, grăiesc vouă, că unul din voi Mă va vinde:-
(Ioan XIII, 21)

Dintre contemporanii Domnului Iisus Hristos, care au venit în contact mai strâns cu El, unul dintre cei mai apropiaţi, a fost Apostolul Iuda al lui Simon, mărturisind împotriva lui, dar totodată şi perrtru adevăratul, istoricul Iisus. Acestui personaj de dramă religioasă, titpul prin excelenţă al trădătorului, când este numărat între ceilalţi Apostoli, i se adaugă imediat şi caracte-

rizarea : *„Cel care L-a vândut pe Iisus« (Matei* X, 4 ; *Marcu* III, IR), *„vânzătorul" (Luca* VI, 16).

Originea sa este din Cariot, de unde i se trage şi denumirea Iscarioteanul, o localitate oarecare pe vremea activităţii Domnului[1] Iisus. Era fiul unui negustor, Simon. Vârsta sa, în momentul elecţiunii, se poate stabili cu aproximaţie: era vârsta bărbăţiei ca a majorităţii Sfinţilor Apostoli; avea anii Domnului Iisus sau câţiva în plus ; numai Sfântul Apostol Ioan era mai tânăr decât toţi. A fost ales ca toţi ceilalţi Apostoli de Domnul Iisus, care cunoştea rolul său negativ în misiunea Sa mesianică. Relaţiile lui cu ceilalţi colegi erau normale. între Sfinţii Apostoli se închegaseră prietenii intime. Mai întâi erau două perechi de fraţi : Simon Petru . şi Andrei, Iacov şi Ioan, fiii lui Zevedeu, apoi erau cei aleşi din Galileea, cunoscuţi şi prieteni de mai înainte. Ca ocupaţie, dominau pescarii, iarăşi împrieteniţi intre- olaltă. Iuda, de bună seamă, urmase meseria tatălui său, bun comerciant şi chivernisitor de bani. Et venea' de departe şi se ţinea rezervat. Socotise în amănunţime foloasele alăturării sale la ceata Domnului Iisus, aşa că urmărea unele profituri ilicite din ofrandele adepţilor.
Sarcina de încredere care i s-a dat anume de Domnul Iisus, la stăruinţele lui, de a ţine punga cu banii cetei poate lămuri unele trăsături de caracter. A ifost designat de Domnul Iisus, dovedind aptiţudini în această privinţă care nu sunti aşa de rare în Orient. Oricum, în ad- ministrarea banilor[1], era mai înzestrat decât ceilalţi. Domnul Iisus îi poruncea, uneori, ce să cheltuiască, clar nu ţinea socotelile-, A ştiut însă cu exactitate câţi bani are Iuda în pungă, fără ca acesta să-şi dea seama. Socotind că trece neobservat şi prezentând cheltuieli măsluite, Iuda a profitat de situaţia această cu siguranţă, fiindcă iubea banii, căci toate manifestările sale sunt dominate de grija lor. El a luat din pungă bani şi pentru sine, punându-i deoparte. Trebuie să fi adunat o sumă frumoasă în decurs de trei ani şi jumătate.

Că aduna şi era extrem de zgârcit, ştimî dintr-o întâmplare, când Maria din Betania, sora lui Lazăr, ia „o litră' de mir de nard curat, de mult preţ, şi unge picioarele lui Iisus" *(Ioan* XII, 3). Picioarele obosite de drum ale Domnului s-au înviorat. Casa s-a umplut de mireasma[1] mirului. Singurul care a cârtit pe faţă a fost Iuda care a zis-: *„Pentru ce nu s-a vândut acest mir pe trei suie de dinari şi să se fi dat săracilor ?« (Ioan* XII, 5). Iuda II înfrunta deci de faţă pe Domnul Iisus, când era vorba de bani, iar pretextul cu ajutorarea săracilor devenise, după cum se vede, un mijloc de a face milostenii aparente acoperindu-şi hoţia, iar trei sute de dinari era o sumă importantă care nu-i intrase în pungă. Scena aceasta îşi va primi explicaţia justă abia după vinderea Domnului Iisus. Sfântul Ioan, autorul *Sfintei Evanghelii a patra,* observă : *„Iar aceasta a zis-o nu pentru că avea grijă de săraci, ci pentru că fur era şi ţinea punga şi lua din ce se punea în ea'- (Ioan* XII, 6).

Acest Iuda afirmă deci mesianitatea şi divinitatea Domnului IisuS tocmai prin comportarea şi rolul pe care le avea de jucat în planul divin al mântuirii. Aşa trebuie înţeleasă prezenţa sa între Sfinţii Apostoli şi nu' ca . o ignorare din partea Domnului Iisus a rolului său. El afirmă mesianitatea Domnului Iisus mai întâi prin elecţiunea sa. Domnul Iisus a ales pe trădător şi l-a introdus în ceata Apostolilor Săi. Planul din etern ai lui Dumnezeu, după care Iuda trebuia să trădeze, este adus la îndeplinire. Rolul şarpelui din paradis, care introduce răul în Adam şi în Eva, apoi şi în natură, este vârf uit în încercarea neghioabă a aceluiaşi rău de a-L nimici pe Cel care urma să înfăptuiască mântuirea. Domnul Iisus a ştiut ce se ascunde în sufletul lui Iuda. A- cesta a căutat să se „căpătuiască" în ceata Domnului Iisus , numai el câştigă de pe urma Domnului Iisus ; el este cel dintâi dintre adepţii simulanţi ai Domnului Iisus care schimbă în bani, în mijloc lesnicios de existenţă, învăţătura Sa.

Manifestarea lui Iuda în preajma Domnului Iisus şi în mijlocul celorlalţi Sfinţi Apostoli este iarăşi deosebit de semnificativă. Iuda L-a urmat pe

Domnul Iisus tot tipipul, poate cu mici pauze când a fost trimis în misiune, ca şi ceilalţi Apostoli şi învăţăcei. În misiunea sa, Iuda a pus accentul din nou pe ofrande, ca să-şi burduşească punga. Martor al tuturor faptelor Domnului Iisus, el rie dovedeşte cu trădarea sa că le socotea normale. Nu, le atribuia Fiului lui Dumnezeu ; nu credea în mesianitatea Domnului Iisus; nu se temea de puterea divină şi-şi putea vedea de activitatea sa ascunsă fără grijă. Domnul Iisus, după părerea lui, se dovedea un om nerealist care nu ţinea socoteala pungii, aşa că-L putea înşela, deci Iuda nu-L considera pe Domnul Iisus. ca pe Mesia cel adevărat, iar când va înţelege aceasta, va fi prea târziu.

Iuda este un martor istoric al Domnului Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, deci Dumnezeu adevărat şi om adevărat, învăţătorul divin din timpul Său. Dacă Domnul Iisus ar. fi fost înţeles ca atare, Iuda cu felul practic şi realist, dar nereceptiv la valorile spirituale, nu L-ar fi **Trădat.** Domnul Iisus însă era Mesia şi acest luciu nu i-i-a ştiut cu claritate de către Iuda. Trădătorul nu eei« impresionat de învăţăturile meastrului. Le considera, do bună seamă, predici de pe urma cărora el strângea bani. Platoşa inimii sale n-a fost străpunsă de nici unul dintre adevărurile mântuitoare. Falimentul lui Iuda în privinţa Domnului Iisus este total. Iuda a rămas împiet-trit ; n-a fost convins de faptele şi de învăţătura lui Mesia ; n-a fost adus la numitor comun cu ceilalţi Sfinţi
Apostoli. Iuda a dovedit o adevărată artă a prefăcătoriei ;[1] a scăpat, alunecos, ca un ţipar din multele încercări când vămuia punga şi n-a fost demascat decât la Cina cea de Taină. El şi-a îndeplinit rolul, ducând la moartea pe cruce pe propriul său învăţător nevinovat. Trădătorul' luase contact de multă vrfeme cu fariseii, tocmindu-se asupra preţului vânzării...

Iscoadele fariseilor îi dăduseră târcoale Domnului Iisus îndată după botezul Său şi începerea predicării. Aceste iscoade stătuseră de vorbă şi cu unii Apostoli. Iuda' îşi avea şi el

interesele sale de a-şi mări sursele de câştig, strâns legate de farisei. Iuda urmărea să primească o sumă mare de bani. Treizeci de arginţi nu înseamnă treizeci de monede, ci treizeci de talanţi. O sumă frumoasă pentru vremea aceea, fiind vorba de vânzarea unui om nevinovat, condamnat cu premeditare la moarte, ceea ce ştia vânzătorul. Contactul lui Iuda cu iscoadele este mai vechi.; el era, de multă vreme cunoscut arhiereului Caiafa ; nu vine deodată la dânsul, ca să-L vândă pe Domnul Iisus. Iuda relata, astfel, iscoadelor toate amănuntele activităţii Domnului Iisus, pe care cei din afara cetei Apostolilor nu le puteau cunoaşte. Mişcările Domnului Iisus, itineraul Său, cuvintele cele mai tainice, rostite Sfinţilor Apostoli, erau aduse la urechile iscoadelor de Iuda. Prilejuri avea destule şi cele mai multe i le. oferea tot punga, 'căci el era însăJrcinat cu cumpărăturile, dovedindu-se mare meşter în negocierea celor de trebuinţă. în felul acesta se putea întâlni cu iscoadele sau putea chiar pătrunde în casa arhiereului Caiafa, când se afla cu ceilalţi în Ierusalim.

Cel ce a precipitat lucrurile şi s-a hotărât să-L vândă pe Domnul 'Iisus, primind preţul cuvenit, a fost Iuda. Nu furase încă destul din pungă. Lăcomia lui era nesăturată. Simţise

însă epilogul dramei Domnului Iisus. Ca şarpele, îşi dă seama că Domnul Iisus este pierdut şi trebuie să câştige din „afacerea" aceasta ceea ce mai era de câştigat, adică „preţul sângelui". Acest lucru este sigur. Iuda era cel mai în, măsură săi vadă cum merg evenimentele. Mai-marii poporului precipitau lucrurile cu o furie din ce în ce mai

mare. Sosise timpul ultimei tranzacţii cu ei : vânzarea. Mai-marii poporului, acum, aveau nevoie de serviciile lui Iuda. Ei nu-L puteau a- resta pe Domnul Iisus cu slujitorii şi îi acordă importanţă vânzătorului. Arginţii puteau fi luaţi din visteria templului ceea ce s-a şi întâmplat. Psihologia duşmanilor Domnului Iisus era

specifică planurilor lor sinistré. Ei nu erau siguri de arestare : nu cunoşteau toate amănuntele, se puteau produce confuzii între persoane, voiau să aibă un vânzător bine informat, ca Domnul Iisus să nu le scape, când îi vor pune în mişcare pe slujitorii lor şi pe ostaşii romani. Cu Iuda mergeau la sigur. Şi, de fapt, Iuda devenise călăuza

slujitorilor, cel care-L identifică pe Domnul Iisus şi-L dă pe mâna âor. De a- ceea complotul este organizat cu o deosebită grijă. în scena vânzării, Iuda ia contact cu mai^marii preoţilor şi cu căpetenia ostaşilor, sfătuindu-se cum să-L aresteze pe Domnul Iisus, fără vâlvă. Cumpărătorii cinici s-au bucurat şi (s-au

tocmit cu vânzătorul iuda, ca să'-i dea banii cuveniţi. După această învoială, Iuda căuta prilejul ca să-L dea pe Domnul Iisus lor, fără ştirea mulţimii *(Luca* XXII, 3—6).

,Domnul Iisus, care ştia de mai înainte vicleşugurile trădătorului', cunoştea amănunte precise despre vânzarea lui Iuda. Un obişnuit al casei lui Caiafa era şi Sfântul Apostol Ioan, „cunoscut al marelui preot" *(Ioan* XVIII, 15). Cu siguranţă că el aflǎ ceva despre trădarea lui Iuda. Acum, când ştia amănunte despre trădare, armele zăngăneau în curtea arhierelui Caiafa. Spălând, aşa, picioarele Apostolilor, la ultima Cină pascală, Domnul Iisus le spune că „nu sunt toţi curâţi" *(Ioan* XIII, 10), vizându-l pe trădător, iar în timpul cinei întinge pâinea în blid şi i-o dă lui Iuda, zicându-i : *„Ceea ce ai de făcut, fă mai degrabă* *(Ioan* XIII, 27). Cuvintele sunt precise, fără echivoc, tulburătoare. Ele par a da prea multă putere: lui Iuda, dar Domnul Iisus cunoştea de mult gravitatea primejdiei. Aflase că lucrurile înaintaseră până la punctul lor maxim şi nu mais exista scăpare. într-un fel ori într-altul, El era, mesianic, hotărât morţii pentru răscumpărare, iar Iuda nu era decât instrumentul care putea precipita deznodământul, după care urma liniştea cea mare a morţii, apoi a învierii şi a împlinirii

misiunii Sale. ^Gestul Domnului Iisus îl exclude pe Iuda nu numai de la Cirta pascală, dar şi din comunitatea Sfinţilor Apostoli şi, pentru totdeauna, şi din comunitatea adepţilor Domnului Iisus, devenind cea mai odioasă creatură. Conştient de situaţia . creată, Iuda a ieşit îndată şi „era noapte" *(Ioan* XIII, 30). Drumul său a fost spre casa lui Caiafa, care era aproape. După cină, Domnul Iisus a ieşit, împreună cu ucenicii -Săi, dincolo de râul Cedrilor, unde era o grădină în care< au intrai. Şi ştia locul şi Iuda, cel care-L vânduse, pentru că de multe ori se aduna-acolo Domnul Iisus cu ucenicii Săi *(toan* XVIII, 1—2).

Din acest moment însă, Iuda este cuprins de remuş- cări ; aruncă cei treizeci de arginţi ÎIT templu şi se spânzură *(Matei* XXVII, 3—5). Se împlinea Sfânta[1] Scriptură, „pe care a prezis-o Duhul Sfânt prin gura lui David despre Iuda, după care acesta a câştigat loc din plata nedreptăţii şi căzând a plesnit de la mijlop şi i s-au vărşat toate măruntaiele şi s-a făcut aceasta cunoscută la toţi cei care, locuiau în Ierusalim, încât s-a chemat locul acela Acheldama, adică «Loc al sângelui»" *(Farp- tele Apostolilor* I, 18—19).

Trădarea poate surpa un om, dar niciodată pe Dumnezeu.

PRINDEREA, JUDECATA ŞI RĂSTIGNIREA

„Şi ducându-şi crucea, au. ieşit la locul ce se cheamă al Căpăţânii, care se zice evreieşte Golgota, unde L-au răstignit."

(Ioan XIX, 17^18)

Finalul apoteotic al activităţii Domnului Iisus a fost intrarea triumfală în Ierusalim. Evenimentul a avut, de astă dată, intensitate şi măreţie de apogeu. Concurau spre aceasta activitatea Sa susţinută, faima pe care o avea în faţa mulţimilor, personalitatea[1] Sa fascinantă. Mulţimile glorificau, sătule, de înfumurarea fariseilor, saducheilor,' cărturarilor şi bătrânilor sinedrişti pe Cel dotat cu calităţi excepţionale. Psihologia maselor acţiona o singură dată în istorie prin recunoaşterea divinităţii Domnului Iisus, după minunile şi profeţiile Sale. Pentru mai-marii poporului era

umilinţa supremă. Aşezat pe mânz de asină, Domnul Iisus a intrat prin porţile cetăţii şi îndată mulţimile L-au cunoscut şi. au început a se aduna împrejurul Lui, aclamând : *„Osana Fiului lui David ! Binecuvântat este cel ce vine în numele Domnului ! Osăna întru cei de sus (Matei* XXI, 9). Mulţimile cu psihologia lor schimbătoare vor umple, mai târziu, pretoriul cu strigătele de moarte. Deocamdată, însă, Domnul Iisus este aclamat şi, mergând la templu, a scos afară pe toţi cei ce vindeau şi cumpărau şi a răsturnat mesele schimbătorilor de bani şi scaunele celor ce vindeau porumbei, zicându-le : *„Scris este : Casa Mea se va chema casă de rugăciune, iar voi ati făcut-o peşteră de tâlhari« (Matei* XXI, 13). .

Domnul Iisus, îni apogeul misiunii Sale, îşi însuşea pe drept atributele mesianioe, iar strigătele pruncilor pătrunseseră şi în templu, imitându-i pe cei! mari, aşa că fariseii i-au zis : *„Auzi ce zic aceştia ?",* iar Domnul Iisus le-a răspuns : *„Da. Niciodată n-aţi citit că din gura copiilor şi a celor ce sug ţi-ai pregătit laudă ?" (Matei* XXI, 15—16). Răspunsul arunca jar .peste focul lor, aşa că ' sfaturile împotriva IDomnului Iisus • se înteţesc. La sfatul cel din curtea marelui preot Caiafa, atunci în funcţiune, a participat şi Iuda. S-a stabilit ca Domnul Iisus să fie prins cu vicleşug, iar Iuda a primit de la mai-marii preoţilor treizeci de arginţi, luaţi din. visteiia templuji, preţul vânzării învăţătorului său. Domnul Iisus, în vremea aceasta, a pregătit o cină în casa unui adept al Său, numită mai apoi Cina cea de taină, când a spălat picioarele ucenicilor Săi. El *„s-a sculat de la"cină şi şi-'a pus veşmintele şi luând un ştergar S-a încins. După aceea a 'turnat apă în lighean şi a început să spele picioarele ucenicilor şi să le şteargă cu ştergarul cu care era încins« (loan* XIII, 4—5). Bineînţeles, că a început cu Sfântul Apostol Simon Petru care n-a vrut să-şi lase picioarele spălate de Domnul Iisus, dar Acesta a fost categoric : *„De nu te spăl, n-ai parte de Mine" (loan* XII, 8), Ceilalţi ucenici, nu s-au mai opus şi Domnul Iîsus a spălat picioarele tuturora. Gestul avea o semnificaţie adâncă. Domnul Iisus nu s-a

socotit pe Sine mai mare peste ceilalţi. Spălarâa picioarelor era obişnuită în Orient. Când îţi spăla picioarele stăpânul casei, era semn de înaltă preţuire. Domnul Iisus le mai dă, în plus, şi o învă-ţătură ucenicilor, între care se afla Iuda. După acest episod, bogat în semnificaţii, după spălarea picioarelor, a început în acea seară „Cina cea de taină", la care a binecuvântat pâinea şi vinul, transformându-le" în Trupul, şi Sângele Său cu aare i-a împărtăşit pe Sfinţii Apostoli, instituind Sfânta Euharistie.. De data aceasta însă Domnul Iisus era întristat. Din surse cunoscute, El¡ aflase, în sfârşit, că trădătorul Iuda, aflat între Apostolii Săi, îşi îndeplinise misiunea. Vânzarea îşi făcuse loc ân ini- rn!a cetei Sále. De când se ştia urmărit. Domnul Iisus luase anumite măsuri, astfel ca nimeni săi nu se poată apropia de El, mai ales eventualii' asasini. Acum însă putea fi lovit oricând, de aceea El le spune Sfinţilor Apostoli ceea ce ştia ca Fiu al lui Dumnezeu : *„Amin,, amin grăiesc vouă, că unul din voi mă va vinde" (loan* XIII, 21).

. Era vizat unul d*11 cei doisprezece. În surpriza generală, Sfântul **Apogtol** Simon Petru cere numele trădătorului, iar Domnii1 Iisus întinge pâinea şi i-o dă lui Iuda, zicându-i : *„Ce ea ce ai să* ***P<l> fă rnai degrabă*** *(Ioan* XIII, 27). Dup^ ce a luat pâinea, Iuda, văzându-se descoperit, a ieşit înd ată *era noa Pte" (I°an XIII, 30).* Deci Iuda s-a "dus g,Ăbit la mai-marii preoţilor ca să le spună că Domnul Iî$us a fost informat de vânzarea Sa, aşa că acţiunea trebuia grăbită, ceea ce s-a şi făcut.

Domnul Iisus cu cei unsprezece s-au retras într-o grădină de măslini, în Ghetsimani, ca să se odihnească. În altă parte n-âv'e3 unde găzdui cu ceata lui. ¡Sfinţii Apostoli s-au culcat obosiţi şi tulburaţi. Doi dintre ei, între care şi Sfântul Apostol Petru *(Luca* XXII, 38), se înarmaseră cu săbii, temându-se de un atac pe neaşteptate şi de masacrară lor- în curând, somnul îi cuprinde. Numai Domnul iisus, care-şi ştia sfârşitul apropiat, nu dormea. El-meditează în , grădina pustie şi intensitatea acestor clipe supreme îl face să verse sudori de sânge. Hemofilia **a** jurat tot timpul cât s-a gândit, văzând în amănunt cega ce-L aşteaptă. în

timpul cinei îşi învăţase ucenicii, d^fi merge la ei, ca să vadă ce fac, dar ei dormeau, avâj?d „ochii îngreuiaţi". Dormeau toţi, şi Sfântul Apostol î>£tru şi Sfântul Apostol Ioan.' Când a auzit tropotul paşilor celor care[1] veneau să-li. prindă, Domnul Iisus i-a s<ji^[at] : *„Sculaţi-vă să mergem; iată, s-a apropiat cel ce jji-a vândut« (Matei* XXVI, 46). în-tr-adevăr, Iuda, în fruntea unei cete de slujitori ai' arhiereului Caiafa şi ¿[e] ostaşi, a venit acolo cu felinare, cu făclii şi cu arm^, Domnul Iisus le-a ieşit înainte şi i-a întrebat pe cine caută iar ei au răspuns că-L caută pe „Iisus NazarineatfUl"- Domnul Iisus le-a răspuns că el este. Iuda, totuşi, ca semn de recunoaştere, îi dă sărutul trădării; Aşa 5<? înţelesese cu slugile să-L identifice pe Domnul Iisus- Deci, apropiindu-se Iuda de Domnul Iisus, a zis : *„Bu^ră-te, învăţătorule ! şi l-a sărutat. Iar Domnul Iisus i-a* [zis] *■' Prietene, pentru ce ai venit ?" tMatei* XXVI, 49—5i»- Cuvintele lui Iuda sunt o simplă formulă de salut oriental, dar întrebarea Domnului Iisus este rece şi-i aţ-^ă lui Iuda că nu mai are ce căuta între Sfinţii Apostoli, Devenise „prieten", fiindcă Domnul Iisus nu-şi jignea nici duşmanii. Dându-se semnul convenit, apropiindu-se slugile arhiereului Caiafa, au pusf mâinile pe Domnul Iisus şi . L-au prins. Sfinţii A-postoli se treziseră şi ei în tumultul acela, iar Sfântul Apostol Petru a scosi sabia şi s-a repezit la Iuda, care s-a ferit, aşa că din nebăgare de seamă a tăiat urechea dreaptă a lui Malh, sluga marelui preot Caiafa. Domnul Iisus ridică urechea slugii, i-o lipeşte la loc şi i-o vindecă *(Matei* XXVI, 51 ; *Luca* XXII, 51 ; *loan* XVIII), iar Sfântului Apostol Petru îi spune memorabilele cuvinte : *„întoarce* sabia la locul *ei, căci toţi cei ce ¿cot sabia de sabie vor muri... Dar toate acestea s-au făcut, ca să se împlinească Scripturile proorocilor" (Matei* XXVI 52, *<o6). „Atunci toti ucenicii, lăsându-L au fugit" (Matei* XXVI, 56).

în primul moment de panică, Sfinţii Apostoli s-au risipit. Erau siguri că vor fi arestaţi şi ei. Fuga lor a- rată câ adunătura de slujitori şi de ostaşi, trimisă eă-l aresteze pe Domnul Iisus, era destul de mare. Avusese grijă Caiafa ca numărul celor

înarmaţi să fie de câteva ori mai mare decât al Sfinţilor Apostoli. Slujitorii aveau poruncă însă ca să-L prindă numai pe Domnul Iisus ; pe ceilalţi i-au lăsat să fugă, văzând că nu se împotrivesc. Sfântul Apostol loan îl cunoscuse pe servitorul lui Caiafa. Acest Malh avea trecere.la arhiereu, de aceea el îi conducea pe ceilalţi şi tot el era în faţă şi se aflase în calea săbiei Sfântului Apostol Petru, când acesta voia să-l lovească pe trădătorul Iuda, după ce-l sărutase pe Domnul Iisus. Din fuga aceasta nu-şi revin decât Sfinţii Apostoli Simon Petru şi loan. Ei au ascultat din umbrele acelei nopţi agitate ceea ce se petrecea în grădina Gheţsimani, apoi când gloata slujitorilor a pornit) s-au luat pe urmele sale, ca să vadă unde-L duc pe Domnul Iisus. Mulţii au crezut că El va fi ucis chiar acolo în grădină, ceea ce era posibil din partea duşmanilor Săi. Domnul Iisus este dus însă mai întâi la Ana, fostul arhiereu, apoi la Caiafa, Unde era adunat sinedriul în toiul nopţii. Aici, Domnul Iisus este supus unui simulacru de interogator, căci hotărârea era luatăi de mai înâintc. Aşa, Caiafa îl întreabă dacă este adevăraţi ce spun martorii că s-a lăudat că va dărâma templul şi-n trei zile îl va zidi, dar Domnul Iisus a tăcut. Atunci, marele preot a zis : *„Te conjur pe Dumnezeu Cel Viu să ne spui dacă eşti Tu Hristos, Fiul lui Dumnezeu*Domnul Iisus a confirmat : *„Tu ai zis" (Matei* XXVI, 63—64). Marele preot şi-a rupt hainelede pe el cu prefăcătoria caracteristică, dar care arăta sentinţa. Cum se sfâşiaseră hainele sale, iot aşa irebuia sfâşiată viaţa Domnului Iisus, acuzându-L de hulă împotriva lui Dumnezeu, pentru ca sinedriştii să rccunoască vinovăţia de moarte.

Din această clipă, Domnul Iisus era osândit. îndată, cei din gloata năimită L-au scuipat în obraz, L-au pălmuit şi L-au bătut cu pumnii, l-au legat ochii şi I-au cerut să le ghicească cine îl loveşte *(Matei* XXVI, 67— ¡3;?). în vremea aceasta, Sfinţii Apostoli trăiau tragedia învăţătorului lor altfel. Nouă Apostoli risipiţi s-au ascuns, presupunând că vor fi urmăriţi în curând, ceea ce s-a întâmplat. Numai Sfinţii Apostoli Simon Petru şi Ioan se ţin pe urmele Domnului Iisus. Sfântul Apostol loan,

cunoscut în casa arhiereului Ana, intră' în ograda acestuia, introducându-l şi pe Sfântul Apostol Petru. Curajul său era însă de scurtă durată, fiindcă recunoscut de slugile lui Ana, care lărmuiau prin ogradă, cât şi de portăriţă, el se leapădă de Domnul 'Iisus de trei ori, înainte de a cânta cocoşul, aşa cum îi profeţise El. întristat până la lacrimi, a ieşit şi s-a pierdut în noapte *(Ioan* XVIII, 15—17, 26—27).

Dacă s-a făcut ziuă, sinedriştii fac sfat, ca să-l omoare pe Domnul Iisus. Aceasta nu se putea, însă decât cu ordinul lui Ponţiu Pilat care avea „dreptul săbiei". Aşa se face că Domnul Iisus este adus la Ponţiu Pilat. Era însoţit de cei mai înverşunaţi duşmani ai Săi, din ghearele cărora nu mai aveai scăpare, între -timp, Iuda, văzând urmările trădării sale, plin de remuşcări, vine la mai-marii preoţilor şi le spune : *„Greşit-am vânzând sânge nevinovat«.* El primeşte un răspuns tipic : *„Ce ne priveşte pe noi ? Tu vei vedea« (Matei* XXVII, 4).

Iuda aruncă arginţii în templu, pleacă şi se spânzură. Despre acest sfârşit al lui Iuda au ştiut şi Sfinţii Apostoli. întorşi în Ierusalim, după învierea Domnului, ei locuiau în camera de sus a unei case, hotărându-se să urmeze poruncii Domnului. Adunându-se ca la o sută şi douăzeci de ucenici, Sfântul Apostol Petru s-a ridicat în mijlocul lor şi a zis : *„Bărbaţi fraţi, se cădea să se împlinească Scriptura aceasta, pe care a prezis-o Duhul Sfânt prin gura lui David despre Iuda, care s-a făcut povăţuitor celor ce au prins pe Iisus, -căci era numărat împreună cu noi şi luase sorţul slujirii acesteia. Deci aceasta a câştigat loc din plata nedreptăţii, şi căzând a plesnit de la mijloc şi i s-au vărsat .toate măruntaiele; şi s-a făcut aceasta cunoscută la toţi cei ce locuiau în Ierusalim, încât ,s-a chemat locul acela în limba lor Acheldama, adică -»loc al sângelui-*" (Faptele Apostolilor I, 16—19).*

Evenimentele tragice se desfăşurau însă mai departe. La Pilat, acuzatorii afirmă că Domnul Iisus răzvrătea mulţimile, oprindu-le să dea dajdie Cezarului şi zicând că este Hristos-rege. Pilat îl

întreabă pe Domnul Iisus dacă este rege şi El confirmă, totuşi Pilat nu-i găseşte nici o vină. Acuzatorii stăruiau, afirmând că Domnul Iisus întărâtase poporul, propovăduind prin toată Galileea şi Iudeea. Auzind Pilat că Domnul iisus este .galilean, 11 trimite la tetrarhul Irod Antipa, care era şi el în Ierusalim, în aceste zile. Irod, văzându-L pe Domnul Iisus s-a bucurat, fiindcă auzise despre El fel de fel de lucruri şi dorea să vadă vreo minune, dar Domnul Iisus a tăcut tot timpul, iar Irod il-a îmbrăcat într-un veşmânt strălucit şi l-a trimis iarăşi la Pilat, nevoind săHşi strice sărbătorile. Aşa stând lucrurile, Pilat şi-a dat sea-. ma că se află în faţa unui caz religios tipic iudaic. Domnul Iisus nu se răzvrătise şi nici Irod Antipa nu-L condamnase. Ca să-L scape, fiind obiceiul de-a ierta de praznic un vinovat, l-a ales pe Baraba, cel mai fioros asasin, incident despre care am vorbit mai sus. Apoi L-a dat pe mâinile ostaşilor care l-au biciuit, l-au îmbrăcat în hlamidă, i-au pus trestie în mână şi cunună de spini pe cap. în starea aceasta,' Pilat L-a scos în faţa gloatei, asmuţită împotriva Lui, -şi â spus : *„Iată vi-L aduc, ca să cunoaşteţi că nu-I găsesc nici o vină".* Şi arătându-L pe Domnul Iisus a zis : *„Iată omul !"* Era o invitaţie la milă şi iertare pentru cel chinuit. Dar mai-marii preoţilor şi slujitorii lor au strigat : *„Răstigneşte-L" (Ioan* XIX, 4-6).

' Strigătele acestea sunt fundalul sonor pe care se proiectează judecata Domnului Iisus. Pilat şovăie să osândească un om nevinovat şi să facă jocul intriganţilor din sinedriu. La urma urmei, era şi o problemă de onoare pentru el şi nu voia să devină un manechin în mâinile fariseilor şi saducheilor. Işi da seama că aceştia vor să forţeze şi să-l facă părtaş la crimă. Deşi cunoscut ca un procurator! crud, autor de masacre, în cazul special al Domnului Iisus se frământă, se consultă cu soţia sa, Claudia Procula, care credea în vise şi asculţă insinuările acuzatorilor. Domnul Iisus nu-i da nici o mână de ajutor. Prin comportarea Sa, mai mulţ îşi dăuna, dar El ştia care este situaţia adevărată şi nu vedea nici o scăpare, iar de la misiunea Sa -nu se putea abate. *„Părintele Meu, dacă jiu poate*

trece acesţ pahar de la mine, ca să nu-l beau, fie voia ta" (Matei XXVI, 42).. Strigătele gloatei îi răsunau şi Domnului Iisus în urechi. În asemenea stare, este explicabil că n-avea nici un rost să-l lămurească pe Pilat care nici nu-L putea înţelege şi era consumat de întrebări filosofice, întrebându-L : *„Ce este adevărul* sau voia să-şi satisfacă diferite curiozităţi de roman, agitându-se în pretoriu *(loan* XVIII, 33—38).

încercările lui Pilat de-a nu face jocul sinedriştilor sunt zadarnice. Saducheii şi fariseii prinseseră a striga, recurgând la presiuni morale şi politice : *„Dacă-L vei slobozi pe Acesta, nu eşti prietenul Cezarului. Oricine se face pe sine rege, este împotriva Cezarului" (loan* XIX, 12). Era prea mult pentru Pilat. Nu mâi trebuia să-şi pericliteze situaţia politică.

Cumpăna a oscilat şi s-a înclinat de partea ucigaşilor, iar Pilat s-a spălat pe mâini.. Pentru acest procurator, Domnul Iisus nu conta; era un ins oarecare, intrat în conflict cu sinedriştii. Scrupulele ¡juridice ale lui Pilat care a încercat să se opună folosirii dreptului său de-a hotărî soarta unui om din motive religioase şi nu din motive politice,

când se pronunţa fără cruţare, au fost învinse de perspectiva unui scandal la Roma, unde, situaţia sa nu era prea strălucită. Nici în Antiohia nu stătea prea bine, fiindcă legatul Siriei nu-l simpatiza din cauza masacrelor, ajungând reclamaţiile până la urechile sale. Domnul Iisus încape,, aşadar, efectiv, pe mâinile celor care îi doreau moartea. El a

făcut cel mai mare bine adepţilor Săi, realizând mântuirea pe cruce. Aceasta trebuia împlinită în chip sângeros pe primul altor al Bisericii, urmând apoi să se continue nesângeros. Deocamdată, Pilat era un factor negativ al împlinirii Legii şi Proorocilor : *„Deci văzând Pilat că nimic nu foloseşte, ci mai mare tulburare se face, luând apă şi-a spălat mâinile înaintea poporului, zicând : «Nevinovat sunt de sângele dreptului acestuia Voi veţi vedea».. Şi răspunzând tot poporul, a zis : «Sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri»" (Matei* XXVII,

24—25). Era o retragere a lui Pilat şi o recunoaştere a nevinovăţiei Domnului Iisus, sub care se ascundea capitularea şi predarea celui nevinovat călăilor, obişnuiţi să crucifice pe cei condamnaţi. Aceştia fac din lemn de cedru o cruce grea pe care i-o aşază pe umeri, iar cortegiul-s-a îndreptat spre Golgota, locul răstignirilor.

Ostaşii romani, sub comanda unui sutaş, ţineau ordinea şi însoţeau cortegiul, pentru a supraveghea execuţia. Împreună cu Domnul Iisus erau duşi la moarte şi doi răufăcători, condamnaţi de Pilat la crucificare, deci aveau la activ fapte împotriva stăpânirii romane, Baraba fusese eliberat, deşi era un asasin notoriu, ales de Pilat

spre a cumpăni viaţa Domnului Iisus. Ceilalţi doi. având delicte politice, n-au fost luaţi în considerare. Domnul Iisus, flămând şi însetat, chinuit şi bătut nedormit şi obosit, n-a putut duce crucea în spate şi ji căzut sub povara ei : *„Şi au silit pe un ţăran care venea de la câmp pe Simon Cireneul, tatăl lui Alexandru şi al lui Ruf, ca să-i ducă crucea« (Matei* XXVII, 32 ; *Mar cu* XV, 21). Pe culmea Golgotei sau a Căpăţânii, călăii L-au aşezat pe Domnul Iisus

pe cruce şi i-au bătut mâinile şi picioarele în cuie, apoi au înălţat crucea şi au fixat-o într-o groapă. De-a dreapta şi de-a stânga, i-au pus pe cruci, legându-i, fără să-d bată în cuie, pe cei doi tâlhari. Hemoragia Domnului Iisus începuse. Ea-l va istovi în curând. O sete cumplită-L va arde, ca pe toţi cei crucificaţi ; -va cere apă, dar va

primi un burete
îmbibat cu oţet.
Batjocurile duşmanilor
nu conteneau.
Rezistenţa fizică era pe
sfârşite. La piciorul
crucii plângeau femeile
şi ucenicul său iubit,
Sfântul Apostol Ioan

.Domnul Iisus mai are putere să i-o încredinţeze pe mama Sa, apoi s-a rugat cu glas mare : *„Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit ?" (Marcu* XV, 34). Era ultima rugăciune a Fiului Omului, după care şi-a dat duhul. Era un fragment din *Psalmul 70 al lui David,* Se împlinise şi profeţia mesianică : *„Fiere mi-au dat să mănânc şi setea mi-au adăpat-o cu oţet" (Psalmul 6 al lui Davrd, 25).* Această scenă ni-L arată pe Domnul Iisus Hristos în adevărata Sa lumină. Misiunea mesianică fusese împlinită. în ceasul al nouălea al zilei, după orarul dntic, când a murit Domnul Iisus, după firea Sa umană, se produc iarăşi evenimente suprafireşti : catapeteasma templului s-a sfâşiat în două, de sus până jos, pământul s-a cutremurat şi pietrele s-au despicat, iar mormintele s-au deschis şi multe trupuri de sfinţi ¡adormiţi s-au sculat şi au venit în sfânta cetate şi s-au arătat multora. Până' şi sutaşul îşi cei care; împreună cu el păzeu pe Domnul Iisus mărturisesc, ca nişte adevăraţi adepţi ai celui ciucificat *. „Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta 1" (Matei* XXVII, 51—54). Cel ce-şi sfârşea viaţa în chinuri pe cruce este atestat drept „Fiu al lui Dumnezeu" chiar de către reprezentanţii autorităţii romane.

Crucificarea era un supliciu servil (supplicium servile, crudelissimum teterrimumque), practicat în întreg imperiul roman. Crucea, în formă de ţT, varia ca înălţime. Piciorul ei era îngropat în pământ şi întărit cu pietre. Osânditul era suit pe ea şi pironit, sau legalt. Pentru ca trupul lui să nu se încovoaie de la mijloc, iar greutatea sa să sfâşie rănile, între picioarele răstignitului se fixa un piron mai lung şi mai puternic decât celelalte pentru susţinere sau era folosită o funie cu care era legat. Uneori, osânditul era întins pe cruce la pfjmânt, apoi călăii îl înălţau! cu tot cu cruce pe care o fixau într-o groapă, pregătită de mai înainte, Şi o modalitate şi alta prezentau cfestule dificultăţi, din cauza zvârcolii celor chinuiţi. Domnul Iisus şi-a purtat crucea, deci nu-L aştepta înălţată pe culmea

Căpăţânii. Din *Sfintele Evanghelii* rezultă numai că „L-au răstignit" pe Domnul Iisus *(Matei* XXVII, 35 ; *Marcu* XV, 24 ; *Luca* XXIII, 33 ; *Ioan* XIX, 18), nearătându-se cum. Răstignirea, din cauza hemoragiei, a fost legată la toţi

 biografii şi comentatorii de moartea prin epuizarea fluidului vital. Este şi aceasta o explicaţie plauzibilă, dar răstignirea în cuie pe *patibulum* determina o contractare maximă a toracelui, oprind respiraţia. Pentru a respira, răstignitul trebuia să facă • eforturi groaznice, rezemându-s© cu mâinile şi cil picioarele în ouie, spre a-şi eliberai muşchii pectorali şi diafragma. Asemenea eforturi nu se puteau face multă vreme şi răstignitul murea prin asfixiere, mai ales dacă era slăbit de puteri, după chinuri, nesomn, sete şi foame. Pentru o fire extrem de sensibilă apoi, nu sunt excluse nici sincopa sau agonia prematură, condiţionate de starea psihică a aceluia care-şi vedea moartea cu ochii. Or, Domnul Ifeus nu era un atlet şi fusese slăbit de chinuri. Fizicul Său n-a suportat chinurile şi răstignirea în condiţii optime. Epuizarea a început pe drumul calvarului, când cade sub greutatea lemnului, şi a culminat în clipele răstignirii. Pe cruce, Domnul Iisus a murit în malta Sa demnitate mesianică, şi-a păstrat luciditatea, i-a promis tâlharului, care oerea, iertarea şi a avut grijă şi de mama Sa, nelăsând-o singură şi nedorind să se mai întoarcă în satul Nazaret, plin de rude nesincere şi de consăteni duşmănoşi.

(Procesul Domnului Iisus a fost, astfel, evident o monstruozitate juridică, iar răstignirea un asasinat, aşa cum ni-l relatează *Sfintele Evanghelii.* Domnul Iisus trebuia desfiinţat. Nu interesau mijloacele şi procedura. Atentatele la viaţa Sa nu reuşiseră. Refuzase Iuda să ucidă ; fuşeise prudent chiar Domnul Iisus ; era înconjurat de sute de. fideli ; era extrem de primejdios să te atingi de El. Sfatul mai-marilor preoţilor eşuase în intenţiile sale de a-L transforma într-un revoltat. Esuase şi încercarea galileenilor, între

care petrecea şi Domnul Iisus eu plăcere, de a-l atrage în acţiunile lor şi a-I transforma într-un Bar-Cohba, ceea ce era evident posibil cu popularitatea pe care o avea. Domnul I'isus trebuia nimicit cu orice preţ, deci folosind toate mijloacele, inclusiv cele ilegale, fiindcă de la început era o mare nedreptate să fie arestat şi judecat un om drept ca El. Blasfemia, care i se impută Domnului Iisus, este numai pretextul invocat, pentru a fi prins şi ucis. Când atârnă pe cruce, fariseii care vin şi-şi bat joc de El fac blasfemii mai mari, punând în discuţie puterea lui Dumnezeu, care ar trebui să-L salveze, parcă ei ar fi avut alt Dumnezeu decât Domnul Iisus : *„Dacă eşti Fiul lui Dumnezeu, coboară-te de pe cruce... Nădăjduia în Dumnezeu. Să-L scape acum, dacă îl vrea, căci a zis : Fiul lui Dumnezeu sunt" (Matei* XXVII, 40, 43).

Urechile mai-marilor preoţi sunt însă surde lai asemenea blasfemii, numai cea inventată şi pusă în sarcina Domnului Iisus era demnă de osândă.

Procuratorul roman Ponţiu 'Pilat rămâne, astfel, şi el responsabil pentru sentinţa, de moarte. Relatarea procesului este prudentă şi laconică. Puterea romană nu ieşise imaculată din aceste întâmplări tragice, dar autorii *Sfintelor Evanghelii* au lăsat posterităţii înţelegerea deplină a evenimentelor. Scrierile lor puteau cădea în mâinile unor oficiali. Orice atitudine imprudentă putea avea urmări. Pilat" era prezentat neutral, aşa cum| erau formalităţile : Domnul Iisus este nevinovat,- un drept; soţia lui Pilat, Claudia Procula, Il visează în somn... Funcţionarul roman n-avea de gând să-şi pericliteze situaţia sa pentru un oarecare galileean obscur şi cu fel de fel de idei religioase pe care procuratorul nu le înţelegea. Ar fi fost cea mai gravă eroare politică din cariera sa de parvenit şi nu şi-o putea permite ; a preferat monstruoasa eroare juridică, un simulacru de judecată ; eliberarea lui Baraba ; spălarea mâinilor şi-apoi cruzimea inutilă şi inexplicabilă a scrierii inscripţiei de pe cruce. Deşi reprezentant al puterii romane, el a fost până -la

urmă un instrument docil, dacă nu în mâinile sinedriştilor, apoi. în angrenajul împrejurărilor istorice din acea vreme, neputând acţiona altfel, fiind' depăşit de ele.

După consumarea dramei juridice a Domnului Iisus. Pilat n-a mai informat Roma despre cele petrecute! Raportul din *Acta Pilati* este apocrif. Cazul Domnului Iisus nu prezenta o importanţă politică sau civilă imperială. Pilat nu informa Roma despre fiecare caz judecat în parte şi rezolvat. Nici mai-marii preoţilor n-au mai avut nici un interes să menţină atenţia autorităţilor supreme în jurul unui caz lichidat. De la Cezareea sau de la Ierusalim n-a mai plecat nici un raport la Roma. În Imperiul roman erau executaţi sumar destui, supuşi, vinovaţi sau nevinovaţi, fără a se raporta nimic. Numai în anumite cazuri excepţionale se ţinea legătura cu Roma,'dar totdeauna anterior execuţiei. Domnul Iisus însă n-a avut nici un protector în ţară sau în capitalii imperiului, ca să intervină pentru El. Lupta Sa pentru fericirea semenilor Săi, aşa cum o concepea El, ca Mesia Cel adevărat, se sfârşise. Fusese conştient de chinurile şi de moartea pe care va trebui să ie înfrunte şi 'să le îndure pentru a o realiza. Puterile înfricoşate ale unei aşezări religioase, sociale şi politice vechi şi imperfecte, nu se lăsau tulburate, iar inerţia spirituală milenară se împotrivea învăţăturii celei noi. Glasul Lui va sparge, totuşi, mai târziu," peretele tăcerii şi va răsuna sub bolta vastă a celor aproape două mii de ani, iar Marea Moartă a spiritualităţii umane va fi pusă în mişcare de învăţătura Sa. Valurile ei au mişcat până în adâncime* oceanul veşnic al timpului. Lumea urii şi a forţei brutale, împotriva căreia luptase Domnul Iisus, lumea lui Baraba, lumea ucigaşului pe care-l eliberase chiar şi simbolic, a fost înfrântă de lumea dragostei Domnului Iisus. Prin moartea Sa pe cruce, Domnul Iisus învinsese păcatul şi înfăptuise mântuirea. Din momentul acestei victorii, au urmat altele ale învăţăturii Domnului Iisus, pentru a verifica tot de atâtea ori în timp că procesul cel ţinut cu două mii

de ani în urmă n-a fost un proces al Domnului Iisus, ci un proces al dragostei, al păcii şi al înfrăţirii oamenilor, un proces "al unui nou mod de .viaţă, fără nedreptăţi şi vărsări de sânge nevinovat.Domnul Iisus Hristos a fost, în felul său mesianic, şi o conştiinţă vie" a vremii Sale. care a adunat într-o sinteză unică toate idealurile, şi aspiraţiile contemporanilor Săi. Pentru adepţii Săi, El este oglinda fidelă a umanităţii şi expresia unei modalităţi noi de viaţă, nouă nu numai pentru acea vreme. Eforturile maxime ale epocii Sale, piscisrile ei de gândire şi de simţire, modalităţile de acţiune religioasă, specifice, s-au strâns şi s-au distilat în personalitatea Sa. Domnul Iisus este a-devăratul Mântuitor, nicidecum reprezentantul unei umanităţii utopice, nici numai un „fragment dc istoric", cristalizat într-un personaj oarecare, ci o durată farú limite, păstratăf vie, care se auto-dofineşte în El. prin mizeriile, dar mai ales prin măreţiile Sale.

între tragediile religioase, cea mai maré este jertfa Domnului Iisus. Ea a fost pe măsura apetitului lumii antice,-săturată de tragediile lui Eschil, Sofoele şi

Euri- pide. Fiecare om moare pentru sine. Nimeni nu poate muri pentru altul. Numai. Domnul Iisus a murit pentru ceilalţi semeni. "Veşnicia impune pentru totdeauna pre- zenţa Domnului Iisus în timpul cosmic, egalizând trecutul cu viitorul. Faptele şi învăţătura lui Mesia nu aparţin, astfel, numai trecutului, nici nu sunt limitate de aniii istorici

în care a trăit, ci rămân permanentei pentru adepţii Săi, ca şi cum s-ar petrece în actualitate. Domnul Iisus, Fiul lui Dumnezeu se naşte mereu, se botează, moare şi înviază până la împlinirea în istorie a misiunii Sale

.ÎNVIEREA

„Şi degrabă mergând, spuneţi ucenicilor Lui că s-a sculat din morţi..." .
(Matei XXVIII, 7)

Domnul Iisus moare pe cruce, după firea Sa umană, la ora a noua, iar moartea este verificată de . ostaşi. Unul dintre ei îi împunge coasta cu suliţa şi îndată „a curs sânge şi apă" *(Ioan* XIX, 34), semnul medical al morţii. Tâlharii mai trăiau, dovedindu-se mai rezistenţi, şi li s-au zdrobit fluierele picioarelor. După suferinţe atroce mor şi ei. întrucât venea Paştile şi sărbătoarea aceiasta se desfăşura în toată puritatea ei tradiţională, trupurile care atârnau pe cruce au fost date

groparilor. Prietenii Domnului Iisus primesc şi ei încuviinţarea de a ridica de pe cruce trupul învăţătorului lor, pentru a-l îngropa.

Iosif din Arimateea, un ucenic al Domnului Iisus, om bogat, vine seara, după ce a aflat tragica veste, şi se duce la Pilat, de la care cere Trupul. Acesta a poruncit să i se dea Trupul. Aflând aceasta, vine şi Ni- codim, unul dintre farisei, frUntaş al iudeilor, care avusese o convorbire cu Domnul Iisus noaptea *(Ioan* III, 1—21) şi aduce ca la o sută de litre de amestecătură de smirnă şi aloe. Toate acestea se petrec pe ascuns, „de frica iudeilor" *(Ioan* XIX, 38). Odată în stăpânirea Tru-pului, Iosif din Arijnateea se ocupă de înmormântarea lui, împreună cu Fecioara-Măria, Mama Domnului Iisus, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena, cele trei Marii îndurerate *(Matei* XXVIII, 61). *„Şi au luat trupul lui Iisus şi l-au înfăşurat în giulgiuri cu miresme, cum este obiceiul de îngropare la iudei. Şi era grădină în locul unde fusese răstignit şi în grădină mormânt nou, în care nimeni nu fusese pus. Deci, din pricina vinerii iudeilor, acolo au pus pe Iisus, pentru că mormântul era aproape'- (Ioan* XIX, 40—42). îngroparea la iudei era specifică acelor vremuri şi seamănă cu îmbălsămarea. Impregnarea giulgiurilor cu un amestec de smirnă, aloe, răşină şi alte aromate, ducea la o întărire a acestjora. Din asemenea giulgiuri întărite, mortul nu mai putea ieişS, dacă s-ar fi trezit. în afară de aceasta, porii fiind astupaţi cel aparent mort ar fi murit prin asfixiere.

Din acest moment însă. Trupul Domnului Iisus devine centrul interesului general al cetăţii, mai:-marii preoţilor se adună sâmbătă, în acea zi de sărbătoare, se duc la Pilat şi'zic : *„Doamne, ne-am adus aminte că amăgitorul acela a zis, încă fiind viu: După trei zile Mă voi scula. Deci porunceşte să fie păzit mormântul până a treia zi, ca nu cumva, venind ucenicii Lui noaptea să-L fure şi să zică poporului că s-a sculat din morţi, căci va fi rătăcirea de pe urmă mai rea decât cea dintâi« (Matei* XXVII, 63—64). Deşi îngroparea

fusese făcută pe ascuns în grădina 'din apropierea Golgotei, mormântul a fbst identificat uşor. Alarmaţi, fariseii şi saducheii cer strajă, temându-se, totuşi, de ucenicii care se risipiseră. Pliat, dându-şi seama de avertismentul acelor turbulenţi reprezentanţi, a pus strajă la mormânt, deşi cei mai mulţi dintre duşmanii Domnului Iisus se liniştiseră. Ei scăpaseră de-duşmanul lor „viu", iar de Trupul lui-„mort" nu se mai temeau. Ei nu credeau în învierea Domnului Iiisus, după cum nu credeau nici ucenicii, după ce crucificarea se desfăşurase în toată grozăvia ei. Cu moartea Domnului Iisus muriseră şi ei; întreaga lor propovă- duire fusese desfiinţată. Ponţiu Pilat i-a ironizat pe farisei şi şi-a văzut de treburi, nemaiamestecându-se în problemele lor religioase. îşi făcuse impresiile sale definitive şi urmările nu-l mai interesau.

învierea Domnului Iisus se întâmplă după trecerea celor trei zile, în care timp Trupul Său a stat în mormânt. Sufletul s-a pogorât la iad şi a eliberat pe drepţii *Vechiului Testament,* iar Logosul divin a

menţinut unitatea personală, vădind-o, prin actul Învierii. Domnul Iisus Hristos a înviat cu adevărat din morţi, devenind pârga învierii adepţilor Săi. întâmplările legate de acest ■eveniment îşi. urmează cursul lor : „Un cutremur însnăimântă străjerii *(Matei* XXVIII, 1—4), apare un înger *(Matei* XXVIII, 2), un tânăr stă în mormânt, îmbrăcat în veşmânt

alb *(Marcu* XVI, 5), doi bărbaţi în veşminte strălucitoare stau în faţa femeilor *(Luca* XXIV, 4), se încing conversaţii *(Luca* XXIV, 5). Un fapt demn, de reţinut este prăvălirea pietrei de la uşa mormântului, săpat în stâncă. Această prăvâljre s-a făcu cu zgomot mare ; străjile romane se cutremură şi se retrag. Ele atestă învierea Domnului

Iisus prin spaima şi fuga lor. Ostaşii romani nu se speriau de oricine, fiind căliţi în lupte şi înarmaţi. întâmplările care însoţeşc învierea Domnului 'Iisus nu aparţineau unui duşman real sau potenţial, de aceea ostaşii sunt cuprinşi de groază şi fug : *,Şi iată cutremur mare s-a făcut, căci îngerul Domnului, coborându-se din cer şi venind, a prăvălit piatra de la uşă şi şedea deasupra ei. Şi era înfăţişarea lui ca fulgerul şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Şi de frica lui s-au cutremurat străjerii şi s-au făcut ca morţii" (Matei* XVIII, 2—4)

.*„Iar în ziua întâia a săptămânii, de dimineaţă, încă întuneric fiind, a venit Maria Magdalena la mormânt şi a văzut piatra luată de pe mormânt" (loan* XX, 1). Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei spune că era şi cealaltă Mărie prezentă *(Matei* XVIII, 1). Ele văd piatra răsturnată şi află mormântul gol, aleargă în cetate şi aduc vestea Sfinţilor Apostoli Petru şi loân şi le-spun : *„Au luat pe Domnul din mormânt şi nu ştim undle L-au dus" (Ioan* XX, 2). Aceasta este impresia primă şi cea mai puternică a femeilor mironosiţe. Sfinţii Apostoli Simiort Petru şi Ioan aleargă şi ci la mormânt. Sfântul Apostol Ioan, mai tânăr, ajunge primul la mormânt. Plecându-se, a văzut giulgiurile „aruncate", dar n-a intrat. Sfântul Apostol Simon Petru intră şi vede numai giulgiurile aruncate. Marama, care fusese pe capul Domnului Iisus, nu era „cu giulgiurile împreună, adică a- runcată, ci la o parte înfăşurată într-un loc". Trupul nu mai era acolo. Sfântul Apostol Ioan, deci martor la toate a- cestea, „a văzut şi a creteut", că încă nu ştiau *Scriptura* că Domnul Iisus trebuia să învieze din morţi *(Ioan* XX, 1—9). Sfântul Apostol Ioan a văzut giulgiurile care-şi păstraseră forma lor, dar erau goale. Domnul Iisus înviase.

Sfinţii Apostoli Simon Petru şi 'Ioan s-au întors iarăşi la ai lor, ca să le spună cele întâmplate. Măria Magda-' lena mai zăboveşte, plângând. Nu ce lămurise încă. Ea se uită în mormânt din nou şi vede că doi îngeri stau şi străjuiesc locul unde zăcuse Trupul. Unul se apropie de ea şi o întreabă : *„Femeie, de ce plângi ? he cine cauţi ?'■'* Iar ea, părându-i-se că este grădinarul i-a zis : *„Doamne, dacă, L-ai luat Tu, spune-mi unde Îi-ai pus şi eu îl voi lua".* Zis-a ei Domnul Iisus : *„Mărie !"* Intor- cându-se aceea, I-a zis evreieşte : *„Rabuni", adică „în- văţătonde".* Zis-a ei Domnul Iisus : *„Nu te atinge de Mine, căci înca nu M-am suit la Tatăl Meu, ci du-te la fraţii Mei şi le spune ; Mă sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru şi la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru" (Ioan* XX, 15—17). Ceea ce Maria Magdalena a şi

făcut cu mare grabă. Din acest moment, vestea învierii sel răspândeşte, numai mai-marii preoţilor nu cred în ea, ci- presupun un furt al Trupului *(Matei* XXVIII, 13). Trupul. acesta, presupus furat, va fi căutat şi de Saul din Tarsul Ciliciei, urmărindu-i pe creştini *(Fapte* IX, 1). Mesia însă, după profeţiile *Vechiului Testament,* îşi împlinise misiunea Sa, dovedind că este Fiul lui Dumnezeu. Faptele Sale minunate şi doctrina Sa au culminat în învierea din morţi. învierea Domnului Iisus a devenit, astfel, cel mai important eveniment religios, fiindcă dovedea divinitatea Lui şi transforma suferinţele şi moartea Sa în triumf.

Lucrurile s-au petrecut aşa cum ni le relatează Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan care este în măsură să le cunoască, fiind unul dintre martorii lor. Vestea învierii, alimentată de cele mai contradictorii ştiri, fie răspândeşte. Iisus se

arată tocmai în Galileea, tocmai la Marea Tiberiadei, apoi la doi ucenici pe oale spre Emaus stând la masă cui ei *(Luca* XXIV, 30), apoi tuturor A-postolilor în Ierusalim, silindu-l pe Toma să-I pipăie rănile *'Ioan* XX, 27) şi altora. • între timp, mai-marii preoţilor au| fost vestiţi de străji despre cele ce se în-tâmplaseră : *„Şi adunându-se împreună cu bătrânii şi ţinând sfat, au dat ostaşilor arginţi mulţi, zicând: Spuneţi aşa: Ucenicii Lui venind noaptea L-au furat, pe când*

noi dormeam. Şi dacă se va auzi aceasta la dregătorul, noi îl vom îmbuna şi pe voi fără 'grijă vă vom face. Iar ei luând arginţii, au făcut precum i-au învăţat şi s-a vestit cuvântul acesta intre iudei până în ziua de azi« (Matei XXVIII, 12—15). Faptul real al învierii însă se produsese. Nu trecuse mult timp de la aceste întâmplări şi Saul îl caută pe Domnul Iisus, oonvins că Trupul Lui fusese furat şi ascuns de creştini (Faptele Apostolilor VIII, IX). Ce s-a petrecut exact cu Trupul Domnului Iisus mai-marii preoţilor nu au putut afla niciodată. Trupul Domnului Iisus înviase, ceea ce semnifică o nouă înălţare ca "om şi deplina Lui biruinţă asupra morţii. O religie nouă se născuse. Sfântul Apostol Pavel va observa, pe bună dreptate : ,,Iar dacă Hrisos n-a înviat, zadarnică este credinţa noastră, sunteţi încă în păcatele voastre şi atunci şi cei ce au adormit în Hristos au pierit. Şi dacă mai nădăjduim în Hristos numai în viaţa aceasta, suntem mai de plâns decât toti oamenii" (I Corinteni -XV, 17—19)

.MAICA DOMNULUI

„Deci Iisus văzând pe mama Sa şi pe ucenicul pe care-L iubea stând alături, a zis mamei sale: Femeie, iată fiul tău*

(Ioan XIX, 26)

Domnul Iisus a fost unicul copil al Fecioarei Mania. Ea L-a înconjurat cu iubire, ştiind misiunea Sa. Manifestările Domnului Iisus în timpul copilăriei şi adolescenţei sunt urmărite cu toată atenţia : *„Iar mama Lui păstra toate cuvintele acestea în inima sa" (Luca* II, 51). Marele răstimp alb din viaţa Domnului Iisus, de la 12 anal până la'30 de ani, a fost plin de binefacerile şi de bucuriile unei familii fericite. încă de la Bunăvestirea sa, Maria cunoştea viitoarea activitate a Fiului ei, deşi El nu s-a manifestat în Nazăret, aşteptând împlinirea vârstei profetice.

La nunta din Cana Galileii, Domnul Iisus este rugat de Maică-sa să prefacă apa în vin. Maica Domnului îşi îndeamnă Fiul să-şi inaugureze activitatea taumaturgică. Dacă nu şi-ar fi cunoscut Fiul sau s-ar fi împotrivit activităţii Salel care, în curând, îl va desprinde ide dânsa şi de Nazaret, Fecioara Maria n-ar fi intervenit inoportun, căci momentul ales n-a fost pe placul Domnului Iisus : *„Şi sfârşindu-se vinul, a zis mama lui iisus către El: Vin tiu mai este. Zis-ă ei Iisus: Ce am eu cu tine, femeie ? încă n-a venit ceasid Meu. Zis-a mama Lui slugilor: Faceţi orice vă va zice" (Ioan* II, 3—5). Totuşi, spre a risipi atmosfera creată de cuvintele adresate Maicii Sale şi înţelese numai de Ea, Domnul Iisus preface apa în vin. Incidentul din .Cana aruncă o lumină nouă asupra Fecioarei Maria, Mama Sa, care, evident, cunoştea puterile Fiului Ei, înainte de a le cunoaşte şi alţâiil, căci porunceşte slugilor să facă tot ce va zice Domnul Iisus. Incontestabil că era şi Ea foarte impresionată de efc, dacă I-a cerut să se manifeste în public. Aceste manifestări au fost primele seminţe aruncate în sufletele contemporanilor, pregătind activitatea Sa mesianică. Cu simţirea Ei de Mamă, Sfânta

Fecioară Maria ştia că minunile vor mări faima Fiului Ei, dar nu-L vor salva de la moarte.

Aceste manifestări mesianice ale Domnului Iisus însă nu erau pe placul unei familii normale din Naizaret. Proorocul atrăgea o atenţie prea mare asupra ei, o punea în discuţie, o implica în diferite încurcături. Mai. ales rudele Sale apropiate, verii şi verişoarele, numiţi, după obiceiul oriental, „fraţi şi surori", n-aveau, nevoie do un asemenea spectacol, împletit, cu primejdii permanente. Iată de ce Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan spune .expres : *„Pentru că nici fraţii Lui nu credeau în El" (Ioan* VII, 5). Nici fraţii şi nici surorile. Sfânta Fecioară Maria se afla într-o situaţie grea şi penibilă. Se operase în Nazaret o Sfâşiere familială între Domnul LisUs şi rudele Sale invidioase şi timorate, care n-o-putea lăsa recj. Sfâşierea trebuie să se fi produs înainte de botez, dar anii anteriori acestui act sunt mulţi. Vorbesc pentru ei „fraţii şi surorile" Domnului Iisus. Autoritatea maternă; a Sfintei Fecioare Maria cedase mai întâi în faţa misiunii Domnului Iisus, care-şi răspândea învăţătura, preocupat de drumurile Sale şi de evenimente'e zilnice. La început, de bună seamă. El fusese sub ocrotirea Mamei Sale, 'dar mai apoi, când lucrurile luaseră proporţii, dragostea Sfintei Fecioare Maria era plină de griji, amplificate şi de rudele din jurul Ei.

Ostile misiunii Domnului Iisus, aceste rude îi merg de câteva ori pe urme, împreună cu Sfânta Fecioară Marin din. ce în ce mai îngrijorată, ca orice Mamă bună ce-şi simte Fiul în primejdie, ca să-L convingă să se întoarcă acasă, dar fără rezultat *(Luca* VIII, 20—-21). întrevederile au fost dramatice. Aşa-numiţii fraţi ai Domnului Iisus : Iacov., Iosi, Simon şi Iuda *(Matei* XIII, o5) şi aşa-numitele surori ale Domnului Iisus, al căror număr şi nume nu sunt cunoscute, au folosit mijloacele tipice de convingere : conjurarea, promisiunile, adularea, ameninţările, strigătele, dar toate au fost zadarnice. Rudele, n-au reuşit să-L întoarcă pe Domnul Iisus de pe. ceea ce socoteau ele că ar

fi, Într-adevăr, drumul pierzării şi al morţii. Ruptura a fost, astfel, totală. „Fraţii şi surorile" Domnului lisus, spre a-şi asigura liniştea şi securitatea, îl reneagă, îl contestă în mod public, dându-şi contribuţia lor „frăţească" la huiduielile cu care-L primesc nazaretanii, când "a venit în patria Sa, ceea ce L-a determinat să spună semnificativele cuvinte : *„Nu este prooroc dispreţuit decât în patria sa. şi în casa sa" (Matei* XIII, 57). Dispreţuit în „casa sa", inima Sfintei Fecioare Maria rămânea, totuşi, lângă El. Huiduit şi batjocorit de „fraţii şi surorile" Sale, Maica Domnului merge singură pe urmele Fiului ei iubit, ieşit în lume să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu, dar fiind din ce în ce mai primejduit. Veştile îngrijorătoare ale vremii vin până la urechile Ei şi-o pun pe drumuri. Ultimul Paşti al Domnului lisus o află în Ierusalim. Venise cu; „fraţii şi surorile", dar aceştia se ţin departe de evenimentele care se precipită. Mai degrabă îl in-criminează pe Domnul lisus. Maica Domnului este însă prezentă la piciorul crucii. Dragostea de mamă învinsese intrigile şi spaimele celorlalţi. De pe cruce, Domnul lisus o desprinde de rudele Sale, încrcdinţând-o Sfântului Apostol Ioan : *„Iată mama ta ! Şi din acei ceas a luat-o unicenicul la sine" fIoan* XIX, 27).Maica Domnului şi-a însoţit Fiul până la mormânt. Absenţa rudelor Domnului lisus, în clipele de cumpănă, în preajma celui pe care-L huliseră şi-L renegaseră este explicabilă. N-aven sens ca, în momentul când se întâmplă ceea ce era inevitabil, după părerea lor. să se afle la proces şi ;la răstignirea unuia dintre ci, când <:i se feriseră de El tot timpul şi chiar îl atacaseră în Nazarct. Prezenţa Mamei Sale este însă certă. Sfântul Evanghelist Ioan o aduce la piciorul crucii pe Maica Domnului. *(Ioan* XIX, 25). Ea avea, acum, ca la 51—52 de ani. Deosebit de importantă este relatarea din *Faptele Apostolilor,* după care, la pogorârea Duhului Sfânt, se aflau în Ierusalim, împreună cu cei unsprezece Sfinţi Apostoli, şi Maria, Mama Domnului lisus, cu „fraţii" Lui :

„Aceştia toţi erau aşteptând cu un cuget în rugăciune şi în cerere, cu femeile şi cu Mariei mama lui lisus, şi cu fraţii Lui" (Faptele Apostolilor I, 14). Minunea învierii produsese schimbări radicale nu numai în Sfinţii Apostoli şi adepţii Domnului Iisus, ci şi în sufletele rudelor .Sale. Adevăratele ţeluri ale lui Mesia li se răzvediseră în minte şi, ca de obicei, abia după moarte, ruda lor ponegrită se bucura de aureola celui „ales". Luată 'la sine de Sfântul Apostol loan. Maica Domnului nu mai umbla pe drumuri, fiind prigoniţi cei care credeau în Fiul Ei. Ea a stat mai mult acasă, bucurându-se de dragostea Sfântului Apostol şi Evanghelist loan, al doilea fiu al Ei, după pierderea Domnului Iisus, apoi a plecat, după cum susţine tradiţia, cu loan în insula Patmos.

Prezenţa Fecioarei Măria şi a rudelor Domnului Iisus în Ierusalim, înainte de pogorârea Duhului Sfânt, este ultima despre care se vorbeşte în *Sfânta Scriptură.* Comunitatea ierusalimitană a respectat rudele Domnului Iisus, iar Sfântul Iacov va deţine o situaţie importantă' în fruntea acesteia *(Faptele Apostolilor* XXI, 18) şi va scrie o Epistolă Sobornicească, adresată celor douăsprezece seminţii în împrăştiere. Maica Domnului, după această prezenţă în Ierusalim, nu mai este amintită fn *Sfintele Evanghelii.* Cât va mai fi trăit, până la adormirea Sa, nu se poate preciza cu exactitate. După o veche tradiţie, reflectată cu pietate în imnurile bisericeşti, Sfânta Fecioară a adormit în Ierusalim. Sfântul Ei trup a fost depus în grădina Ghcrtsimani. După trei zile, corpul Ei, nesuferind stricăciunea, a fost ridicat din mormânt şi Btrămutat în locaşurile cereşti. Ea va rămâne, totdeauna, în drepturile sale ca Maică a Domnului. Unicul ei Fiu' a fost Mesia Cel adevărat. în miezul acelei vremi, Fiul ei S-a realizat pe plan religios, împlinind *Legea* şi *Proorocii.* De acest lucru Maica Domnului a fost convinsă. Rolul de mamă al Fecioarei Maria a continuat din copilărie până ia piciorul crucii. Dragostea ei a vegheat asupra Domnului Iisus,

apoi s-a împletit cu întreaga Sa activitate, adunând ştirile despre El. Mama a rămas şi pentru Domnul Iisus totdeauna cea mai iubită fiinţă, cu toate neînţelegerile iscate de rudele Sale, şi cu icoana Fi în suflet aJ, murit pe cruce. Este cel mai crunt spectacol ca o mamă să-şi vadă Fiul iubit şi nevinovat, supus celor mai atroce chinuri, văzând culm i se scurge sângele picătură cu picătură. Misiunea mesianică însă trebuia împlinită. Sorţii zuruiau în mâinile legionarilor romani, care-şi împărţeau veşmintele, iar slugile fariseilor îşi aprindeau fâcliile, bucurându-se şi bat- jocorindu-L pe Cel de pe cruce. Maica Domnului, Maica durerii, a rezistat la toate acestea, făcându-şi datoria până la capăt.

Cel ce se jertfea pe altarul crucii avea ochii plini de chipul iubit al Mamei Sale

.PROBLEMA DOMNULUI USUS HRISTOS

„Iar noi propovăduim pe Hristos Cel răstignit pentru iudei smin'eală, iar pentru elini nebunie..."
(I Corinteni **I, 23)**

Discuţiile şi cearta în jurul persoanei Domnului Iisus încep din timpul vieţii Sale, când se pune problema identităţii cu Mesia sau cu Fiul lui Dumnezeu. Acest lucru este contestat, cu excepţia lui Iosif din Arimateea, de farisei, de saduchşi, de cărturari şi da bătrânii sinedrişti. Martorii vieţii şi activităţii Domnului Iisus îl consideră Mesia încă din timpul vieţii Sale, cu toate obiecţiunile celorlalţi. Chiar şi rudele Sale, deşi vor. fi la început împotriva Domnului Iisus, după învierea din morţi se convertesc şi ele.

Procesul mesianic acţionează însă puternic în cei trei ani şi jumătate, cât a durat activitatea Domnului Iisus, adică din anul 780 ab.U.c. — 783 ab.U.c. (27 d.Hr. — 30 d. Hr.). Această activitate mesianică. L-a autentificat şi L-a istoricizat. începând cu corectarea întreprinsă de Sfântul Ioan Botezătorul prin ucenicii săi şi sfârşind cu marele arhiereu Caiafa care-L întreabă acelaşi lucru, adică dacă este Fiul lui Dumnezeu, răspunsurile Domnului Iisus sunt afirmative. Domnul Iisus Hristos avea încrederea mulţimilor, care s-!ar fi îndepărtat, dacă nu s-ar fi manifestat ca Mesia.

■Existau deci două tabere în jurul Domnului Iisus încă din timpul vieţii : una care cuprindea minoritatea Sfinţilor Apostoli, ucenicilor şi adepţilor, alta care cuprindea majoritatea fariseilor, saducheilor, cărturarilor şi bătrânilor sinedrişti, în stare de a Stăpâni gloatele. Raportul se va inversa mai târziu, când adepţii Domnului Iisus se vor înmulţi mereu, mai ales după ce religia nouă va ajunge religie de stat. Taberele vor exista mai departe şi certurile vor continua. Comunităţile creştine primare aveau un nucleu iudajzant. Noua învăţătură religioasă era mult mai accesibilă monoteiştilor, decât ce-tăţenilor romani politeişti. în jurul nucleului, se înche- gau deci comunităţile creştine. Cei ce formau însă nucleul acestei noi religii aveau tendinţe iudaizante, specifice şi explicabile, care frânau dezvoltarea tinerei religii, aşa că, deşi în afara Ţării Sfinte, certurile continuau eu şi mai mare furie, iscând în istorie „scandalul lui lisus". Cel care va fi în miezul acestui scandal şi va con-tribui la lămurirea lucrurilor, Sfântul Apostol Pavel, va. spune : *„Iar noi propovăduim pe Hristos Cel răstignit,, pentru iudei sininteală, idr pentru elini nebunie, iar pentru cei chemaţi, şi iudei şi elini, pe Hristos puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu" (I Corin- teni* I, 23—24).

Scandalul va deveni atât de mare în Imperiul roman, încât împăratul Clâudiu îi vă alunga din Roma pe iudeii care se- certau pentru un oarecare *Chrestus*. Acum ia cunoştinţă de noua religie şi istoricul Suetoniu care scrie *„El (împăratul Claudiu) a alungat din Roma pe iudei cdre din îndemnul lui Chrestus erau într-o continuă agitaţie* (Iudaeos impUlsore Chrestus assidue tumultantes "Roma expulit)" *(Vita Neron)is,* 16), Alt istoric, şi anume Tacit, ne va relata alte amănunte : *„Spre ă stârpi zvonul şi nemulţumirea, el (N<sro) ,a înfăţişat ca vinovaţi supunându-i ia cele mai rafinate chinuri, pe aceia care din cauza blestemăţiilor' lor erau urâţi şi pe care mulţi îi nurkeau creşUni. Acest} nwriie le vine de la Christ pe care, în timpul domniei lui Tiberiu, procuratorul Pilat din Pont l-a osândit la moarte. înăbuşită pe loc, această detestabilă superstiţie a reapărut nu numai în Iudeea, unde s-a născul răul, ci chiar în Roma, unde dă năvală tot ce este ruşinos şi îngrozitor pe lume, recrutând o numeroasă clientelă« (Annales* XVI, 44).

Aşa ne explicăm crudele represalii ale oficialităţilor romane împotriva acestei „superstiţii", care submina temeliile statului cu noua sa învăţătură. Fiind o religie a celor umili, a sclavilor şi a ofensaţilor vieţii, noua religie va primi ca un estuar revărsările mulţimilor de pretutindeni. Va deveni, la început, o „religie de robi".

C-dn 10117 coala 13

3De altfel, „robii" vor vehicula noua învăţătură dintr-o- parte într-alta a Imperiului roman : din Siria până în Spania şi[1] Britania, din Egipt până. în Dacia şi Galia. ¡Reprezentanţii religiei politeiste vor încerca să se împotrivească, precum cărturarii din Ierusalim, hulindu-L pe Domnul Iisus Hristos. Ei formau oponenţa politeistă a vremii (filosofii Cels, iPorfiriu şi împăraltul Iulian A- postatul), dar eforturile lor s-au dovedit zadarnice.

îndelungile discuţii şi controverse de tot felul, în jurul personalităţii şi activităţii Domnului Iisus Hristos, în' decursul timpului, s-au dovedit, după cum se poate constata, inutile şi sterpe, ca şi acelea ale iscoadelor din cei trei ani şi jumătate de activitate. Ele sunt inutile de înşirat, odată ce Domnul şi Mânuitorul a înviat din morţi, devenind totodată şi pârga învierii credincioşilor Săi. Munca hermeneutică a consemnat, ca rezultat no- tabil, marile şi mântuitoarele adevăruri sile învăţăturii Domnului, precum şi faptele Sale minunate. învăţătura revelată monolitică ne dovedeşte existenţa Autorului ei, fiindcă ea nu putea fi produsul altora, purtând pecetea eternă a Domnului Iisus Hristos. Cercetată în elementele sale componente, doctrina autentifică manifestarea Sfintei Persoane a Fiului care a săvârşit mântuirea, după cum au prezis Sfinţii Prooroci, şi a împlinit *Revelaţia Vechiului Testament,* cuprinsă în *Sfintele Cărţi ale Noului Testament.*

Problema Domnului şi Mântuitorului Iisusi Hristos este"şi rămâne, în esenţa sa, tocmai pentru lucrarea mântuirilor subiective, o problemă de credinţă.

TABEL CRONOLOGIC

686 ab U.c. — Iudeea este cucerită de romani şi înglob| a|tă în provincia Siria.
717. ab U.c. — 750 ab U.c. — Herodes I (Irod cel Mare).
74S ab U.c. (6 î.e.n.) — Naşterea lui Iisus în Betleem.
750 ab U.ci (4 Le.n.) — Moartea lui Irod cel Mare.
7b0 ab U.c. — 787 ab U.c. (4 î.e.n. — 34 e.n.) —. Tetrarhul Filip.
750 ab U.c. — 792 ab U.c. (4 î.e.n. — 39 e.nf.) — Tetrarhul Irod Antipa.

750 ab U.c. — c. 790 ab U.c. (4 î.e.n. — c. 37 e.n,) — Tetrarhul Lysanias.
750 ab U.c. — 755 ab U.c. (4 i.e.n. — 6 e.n.) — Aijchelaios.
754 ab. U.c. (5. e.n.) — Cronologia după Dionysis Exiguus.
755" ab U.c. —j. 821 ab U.c. (6 e.n. — 66 e. n.) — ¡Procuratori romani în Iudeea.
761. ab U.c. (7 e.n.) — Iisus la 12 ani În templu.
767 ab U.c. (13 e.n.) — Moartea împăratului August căruia îi urmează împăratul Tiberiu,
779 ab U.c. — 789 ab U.c. (26 en. — 36 e.n.) — Procuratura lui Pilat din Pont (Ponţiu Pilat).
779 ab U.c. (26 e.n.) — Sfântul Ioan Botezătorul îşi începe activitatea sa în toamnă.
780 ab U.c. (27 e.n.) — Botezul Domnului Iisus Hristoş.
780 ab U.c. (27 e.n.) — Chemarea celor doisprezece Apostoli.
780 ab U.d. (27 e.n.) — Călătoria întâi a Domnului, Iisus la Ierusalim de Paşti.
781 ab U.o. (28 e.n.) — A doua călătorie a Domnului Iisus la Ierusalim la sărbătorile pascale.
782 ab U.c. (29 e.n:) — A treia călătorie a Domnului Iisus la Ierusalim de Sărbătoarea Corturilor.
783 ab U.c. (30 e.n.) — A patra călătorie a Domnului Iisus la Ierusalim de Paşti.
783 ab U.c. (30 e.n.) — Moartea Domnului lisus pe cruce. 783 ab U.c. (30 e.n.) — învierea Domnului lisus Hristos. 790 ab U.c. (37 e.n.) — Moartea împăratului Tiberiu. 31-j ab U.c. — 822 ab U.c. (66 e.n. — 73 e.n.) — Războiul iudeilor cu romanii şi dărâmarea Ierusalimului de împăratul Titus.'

CONTEMPORANI AI LUI IISUS

Abgar, regele Édesei.
Agrippina lulia **(16 e.n. — 59 e.n.), fiica lui Germanicus, a patra soţie a lui Claudiu şi mama lui Nero.**
Ana, fost mare arhiereu.
Caiafa, **mare arhiereu în funcţie.**
Caligula, năsrut în anul 12 e.n, — domneşte de lai 37 e.n. — 41 e.n.
Candace, regina Etiopiei (Faptele Apostolilor VIII, 27).
i
Claudia Procula, **şoţia lui. Ponţiu Pliat. .**
Claudius **(Tiberius Drusuş), născut în anul 10 î.e.n., domneşte de la 41 e.n. — 54 e.n.**
Driisus, fiul lui Germanicus, mort în anul 33 e.n.

Filip, **tetrarhul Itureii şi Trahenitei (4 î.e.n. — 34, e.n.).**
Gallie, **proconsul în Ahaia,** Faptele Apostolilor, **XVIII, 12).**
Gămăliei, învăţător al Legii, fariseu.
Hillel, învăţător al Legii.
loan Botezătorul (Sfântul prooroc).
Irod Antipa, tetrarhul Galileei (4 ie.ri. — 39 e.n.).
Irodiada, soţia tetrarhului Filip.
Iulia Drusilla, **sora împăratului Claudiu.**
Justus **de** Tiberiada.
Lisanie, tetrarhul Abilenei (4 î.e.n. — 87 e.n.).
Messalina.a doua soţie a lui Claudius, ucisă în anul 48 c-.n.
I'haedrus, -scriitor laltin, persecutat pentru fabulele sale de Tiberiu Cezarul.
Fhilon (c. 25 î.e.n. — c. 40 an.), filosofi iudeu, născut în Alexandriai şeful şcolii iudeo-alexand,rine, preconiza sincretismul teologic-filosofic între ideile .platonice, stoice şi pitagoreice şi cele religioase iudaice. Doctrina sa despre logos a fost cunoscută de contemporanii săi.
Pliat din Pont (Pontiu Pilat), procuratorul Iudeii (26 e.n. — 36 e.n.).
Pomponius Secundus, **tragedian ; a trăit sub împăraţii Tiberiu şi Caligula.**
Publius Lcntulus, guvernatorul Ierusalimului.
Salonteca, fiica Irodiadei.
Scorilo (Coryllus), rege dac, taftăl lui Decebăl, domneşte de prin 28 e.n. sau 29 e.n. până în 69 e.n.
Seneca Lucius Annaeus (4 e.n. — 65 e.n.), filosof stoic, după oare filosofia este „sapientiae amor et affectio et studium virtuţi«", iar averea şi demnităţile îl fac pe om neiericit. Recomanda nepăsarea.
Terţul, retor (Faptele Apostolilor XXIV, 1).
Tiberiu Cezarul, 14 e.n. — 37 e.n.
Valerius Gratus, procuratorul Iudeii, predecesorul lui Pilat

.BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

***Abel, R.F.M.,* Géographie de la Palestine. Tomes I—II, Paris, Gabalda, 1978.**
***Abel, R.F.M.,* Histoire de la Palestine depuis la conquête d'Alexandre jusqu' à la guerre juive. Tomes I—II, Paris, Gabalda, 1967.**
***Adam, K.,* Jesus Christus. VI Aufl., Augsburg, 1939.**
***Adamson, T.,* Studies of the Mind în Christ, Edinburg, 1898.**
***Aderca, F..* Personalitatea M&ntuitorului, Bucureşti, 1923.**
***Aharoni, Yohanan.* The Land of the Bible, London, Burns and Oates, 1975.**
***Aicher. J.,* Der Prozess Jesu, Bonn, 1929.**
***Alen, G.,* Christus Victor, Paris, Auhier, 1949.**
***Alfano, G.,* Vita di Gesù secondo la s tori a. L'archeologia e la srienza, Roma, 1960.**

Alfaric, P., La plus ancienne vie de Jésus. L'évangile selon Marc, Paris. 1929.
Alfaric, P., Couchoud, P. L. et Bayet, Le problème de Jésus et les origines du Christianisme, Paris, 1946.
Almen, J. J. von, Essai sur le repas du Seigneur, Neuchâtel, Delachaux et Niestlé 1966.
Allegro, John, The Dead Sea Scrolls and the Origins of Christianity, New-York, 1959.
Alio, P., Le scandale de Jésus, Paris, Grasset, 1927.
Alta, Abbé, Le Christianisme de Crist et celui de ses vicaires, Paris, 1922.
Althaus, Paul, Das sogennante K*rygma und der historische Jesus, Gütersloch. 1958.
Aliin, Josse, Der Sohn Märiens, übertragen vom Fr. Kollmann, Paderborn, F. Schöningh, 1956.
Amiot, F., La vie de Notre Seigneur Jésus-Christ, Paris, 1958.
Amiot F., Sources for the Life of Crist, London, 1962.
Amusin, I. D., Manuscrisele de la Marea Moartă, Bucureşti, 1963.
Anderson, H., Jesus and Christian Origins, New-York, 1964.
Andrpnescu. T., Sfântul loan Botezătorul, Bucureşti, 1907.
Arôv, R., Les années obscures de Jésus,. Paris, Grasset, i960:
Aujhauier, J. B., Antike Jesus-Zeugnisse. .II Aufl., Bonn, 1925.
Bach, J., Monatstag und Jahr des Todes Christi, FreLburg im Br., 1912.
Bacon, B. W., Jesus and Paul, New-York and London, 1921.
Bădulescu, /. N., Iisus Hristos Mântuitorul lumii. Bucureşti, 1905.
Balail, N., Figura şi chipul Mântuitorului, în Telegraful român, nr. 93—102, Sibiu, 1903.
Balan, /., Viaţa lui Iisus scrisă pe înţelesul tuturora, Blaj, 1922.
Baldensperger, W., Das Selbstbewusstsein Jesu, III Aufl. Stras- sburg, 1903.
Baldi. D., L'iiifanza del Salvatore. Studio esegetico e storieo «■ sui primi duc capitoli dei vangeli di S. Mattheo e di S. Luca, Roma, 1925.
Ballerini, G., Gesù Cristo i suoi moderni critici, Torino, 1933.
Balthasar, H. U. von, Christus die Mitte des Offenbarungsgestalt, în Herrlichkeit.-l, Einsiedeln, 1961.
Bnly, .D., The Georgraphy of the Bible, London, 1974.
Parbu,, P., Iisus Hristos. Viaţa Mântuitorului lunjii istorisită cu cuvintele Sfintei Scripturi. Ediţia a III-a, Bucureşti, 191 f
tfar'iusse, li, Jésus, Paris, E. Flammarion, 1927.

Bardenhewer, O. Maria Verkündigung Freiberg, 1905.
B trklay, W., Jesus as the saw Jiim,. London, 1963.
Barklay, W., Crucifed and crowned, Löhdon, 1963:
ilarklay, W, The Mind of Jesus, London, 1963.
Barklay, W., The All-Sufficient Christ, London, 1964.
Barklay, W., A new people's Life of Jesus, London, 1965.
Barret, C. K., Jesus and the Gospel Tradition, Philadelphia. Fortrespress, 1967. .
Harth, F., Die Hauptprobleme des Lebens Jesu. III Aufl., Gütersloh, 1907.
Barth, K., Christus und Adam nach Rom. 5. 2 theol. Studien (3., resp. 2 .Aufl.), Zürich, EVZ-Verl., 1964.
Bartsch, Hans, Das historische Problem des Lebens Jesu-Cristi, München, Kaiser Verl., 1060.
Hartmann, B,, Jesus Christus unser Heiland und König, 1—JI Aufl., Paderborn, 1926.
Botiffol, P.. L'enseignement de Jésus, Paris, 1910.
Batschow, C. H., Jesusbild der Gegenwärt, Tübingen, 1959.
Bauer, B., Christus und die "Cäsaren, Berlin, 1877.'
Bauer, *B.,* Das Leben Jesu im Zeitalter der iieutestarnentlichen Appokryphen, Tübinqen, J909.
Baur, *F. Chr.,* Kristische Untersuchungen über die kanonischen Evanghelien, Tübingen, 1841.
Beasley-Murray, G. R., Jesus and the Future, London, 1956.
Bebber, Van, Zur Chrologie des Lebens Jesu, Münster, Schö- ningh, 1898.
Becker, U., Jesus und die Ehebreicherin, Berlin, Walter de , Gruyter, 1963.
Beek, M. A., Geschichte Israels von Abraham bis Ber Kochba., Stuttgart, 1961.
Behler, G. M., Les paroles d'adieux du Seigneur, Paris, 1951.
Beldie, 1., De la Betléém la Betania, Bârlad, 1923.
Beldie, I, Genealogia Mântuitorului, Bucureşti, 1923.
Beldie, I., Viaţa Mântuitorului, Galaţi, .1926.
Boiser, J., Die Geschichte des Leidens unde Sterbens, der Auferstehung und Himmelfahrt des Heirn, II Aufl., Frei- burg, 1913.
Rengsch, A., Croire à la résurrection, Paris, 1964.
Fţewcdt, R. P., Passion çt résurrection du Seigneur, Paris, Ed. du Cerf, 1968.
Bernard, P. R., Le mystere eje Jésus. T. I—II. ¡Mulhouse, Salvatqr, 1961.
Berche, G-, Jésus-Christ, Paris, 1903.
Bertram, G., Die Leidensgeschichte Jesus und der Christus-kult, Giesen. 1922.
Bernard, A. M., Un certain Jésus, Paris, Ed. du Cerf, 1968.
Pest, J. H., The Miracles öf Christ; London, 1937.

Beurlier, L. C., **Le monde juif au tempis de Jésus-Crist et des Apôtres, Paris, 1907.**
Bcyschlag, **V/.. Das Leben Jesu, Theil I—II, IV Aufl., Halle, 1901—1902. '**
Bibet-Sànglé, **La folie de Jésus, Vol. I—IV, Paris, 1908—1915.**
Bischoff, E., **Jesus und die[1] îţabbinen, Leipzig, 1905.**
***Blinzer, J.,* Der Prozess Jesu, Leipzig, i960.'**
Blaga, L., **Religie şi spirit, Sibiu, 1942.**
Blümhardt, Ch., **Les disciples de Jésus, Paris, 1927.**
Bonhoeffer, D., **Wer ist und wer war Jesus Christus ? Sein« Geschichte und seine Geheimnis, Hamburg, Furche Verl., 1963.**
3omann, Thorleif, **Die Jesus-Überlieferung im Lichte der neueren Volkskunde, Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht, 1967.**
Bonsirven, J„ **I.e judaisme palastinien au temps de Jésus-Christ, Bloud et Gay, 1936.**
***Bonsirven, J.,* Les Juifs et Jésus, Paris, 1937.**
Bornkamm, Günther, **Jesus von Nazaret. 4. und 5. Aufl., Stuttgart, W. Kohlhammer, 1960; 6. Aufl., 19*3.**
Bosley, Harold, **The Character of Christ, Nashville, Abingdon Pre=s. 1967.**
Botté, h.. **Encyclopédie de la Bible, Paris, Séquoia, 1961.**
Bougoud, **E., lisus Hristos, Trad. Ceruleanu, Bucureşti, 1941.**
Boullaye, Pinard de. la, **Jésus et l'histoire, Paris, Seps, 1929.**
Boullaye, Pinard de la, **Jésus Messie, Paris, 1930.**
Boiillaye, Pinard de la, **Le thaumaturge et le prophète[1], Paris,. 1931.**
Boullaye, Pinard de la, **Jésus Fils de Dieu, Paris, 1932.**
Boullaye, Pinard de la, **La personne de Jésus, Paris, 1933.**
***Brandon, S. G.* F., Jesus and the Zealots, Manchester, 1967.**
Brătăşianu, Al., **Viaţa Domnului şi Mântuitorului lisus Hristos întocmită în sens hronologic după cei 4 evBnghelişti,, Bucureşti, 10107.**
Broun, F. M., **Jésus. Histoire et critique, Bruxelles, 1947.**
■*Brillet, G.,* **Le Sauveur, Vol. I—III, Paris, 1960.**
BruckOerger, R. L., **L'Histoire et Jésus-Christ, Paris, 1965.**
***Brunner, E.,* Der Mittler, Tübingen, Mohr, 1929.**
***Bucevschi, Orest,* Pe Golgota, în rev. Candela, An. IX, nr. 2 (35) Stockholm, 1981, p. 14—20.**
Buchheit, G., **Judas Iskarioth. Legende. Geschichte. Deutung, Berlin, 1954.**
Bultmann, R., **Jesus, III Aufl., Tübingen, 1971. |**
***Bultmanh, R.,* Kerygma and Myth. Ed. H. W. Bartsch, I—II, vols., London, 1953—1962.**
Bultmann, R., **Jesus unde die Mythologie, Hamburg, 1964.**

Bßltmann, R., **Das Verhältnis der urchristlichen Christus-bots- chaft zum historischen Jesus. IV Aufl., Heidelberg, 1965.**
Bultman, R., **Jésus-Mythologie et démythologisation, Paris, Ed. Seuil, 1978.**
Bounaiuti, E., **Gesù il Cristo, Roma, 1926,**
Buzy, D., **Saint Jean Baptiste. Etude historique et critique, Paris, 1922.**
Caillois, Roger, **Ponce Pilate, Paris, Gallimard, 1963.**
L.*armichael,. J.,* **The Death of Jesus, New-York, Macmillan, 1962.**
■*Cerfaux, L.,* **Christ dans de théologie de Saint Paul, Paris, 1972.**
Cerf aux, L., **L'attente du Messie, Paris, -Desclée de Brouwer, 1961.**
Chauvin, C., **Le procès de Jésus-Christ, Paris, 1904.**
■*Cftiricescu, C.,* **Iisus Hristos, vol. I—III, Bucureşti, 1901.**
Chiricescu, C., **Procesul Domnului, Bucureşti, 1911.**
Ciudin, N., **Genealogia Mântuitorului după Evanghelia Sf. Matei, Iaşi, 1941.**
Codex Apocryphus Novi Testamenti **collectas, castigatus testi- moniisque, censuris et animàdvcrsionibus illustratus a Johanne Alberto Fabricio. P. I—III, Hamburgi, 1703—1719.**
Codex Apaeryphus Novi Testamenti, **opera et «udio Ioannis Ca- roli Thilo. T. I, Lipsiae, 1832.**
Congar, Yaes, **Jesus Christus, Stuttgart, Schawerverlag, 1967.**
Conzelmann, H., **Jesus von Nazareth und der Gaube an der Auferstandenen, Berlin, 1960.**
Copăceanu, E., **Viaţa lui Iisus, Bucureşti, 1943.**
Couchoud, P. L., **Le mystère de Jésus, Paris, Rieder, 1926.**
Couchoud, P. L., **Le problèms de Jésus et les origines du Christianisme, Paris, 1932.**
Coulange, L. **La Vierge Marie, Paris, 1925.**
Crespy, G., **Jésus-Christ. Genève, Labor et Fides, 1960.**
Crombrugghe, M. C. van, **De beata Maria Virgine, Gand, 1913.**
Cullmann, **Oj, Christ und die Zeit, Die urchristliche Zeit und Geschichtsauffassung. III Aufl., Zollikon, 1962.**
Cullmann, O., **Saint-Pierre, disciple, apôtre, martyr, Neuchâtel (Suisse). Ed. Delachaux et Niestlé, 1952.**
■*Cullmann,* **O., Heil als Geschichte. Heilsgeschichtliche Exustenz im Neuen Testam&nt, Tübingen, 1965.**
Dalman, G., **Jesus-Jeschua, Leipzig, 1922.**
Dalman, G., **Les intinéraire de Jésus, Paris, 1930.**
Dalman. G., **Orte und Wege Jesu. III Aufl., Güftersloch, 1930.**
Dahl, N. A., **Das historische Jesus als geschichtswissenschaftli ches and theologisches Problem, Göttingen, 1965.**

Daniélou, J., **Les manuscrits de la Mer Morte et les origines du Christianisme, Paris, 1957. "**

Daniélou, J., **Jean-Baptiste, témoin de L'Agneau, Paris, 1964.**

Daniélou, J.; **Les Evangiles de l'Enfance, Paris, Seuil, 1968.**

ûehn, G., **Le Fils de Dieu, Genève, Labor et Fides. 1968.**

Deimsl, L., **Leib Cristi, Freiburgl im Breisgau, 1940.**

Diinnefeld, L., **Le Messianisme, Paris, 1929. .**

Dheily, J., **Le peuple de l'acienne lAliance. Ed. IV, Paris, 1963.**

Diamandi, St., **Fiul lui Dumnezeu — Fiul omului. Vol. I—III, Bucureşti, 1943.**

Diöelius, M., **Jesus[1]. 4 Aufl, mit eniem Nachtrag von Werner Georg Kümmel, Berlin, Walter De Gruyter, 1966.**

Dibelius, M., **Die Botschaft von Jesus -Christus. Hrg, von H. Conzelmann, (München u. Leipzig, 1967.**

Dictionary of the Bible, **II éd. F. C. Grànt anjd H. H. Rowley, Edinburg, T. and Klark, 1963.**

Didon, P., **Jesus-Christ, Paris, 1981.**

Dobschiitz, E., **Der Process Jesu nach des Acta Pilalti, Giejsse, 1902.**

Dräsete, J., **Jesus und Nikidemus. Lüneburg, 1928.**

Dufour, Xavier, Leon, **Les Evangiles et l'histoire de Jésus, Paris, Seuil, 1963.**

Dunkerle y, R., **Le Christ, Paris, Gallimard, 1963.**

Dupont-Soamer, A., **Les écrits esseniens découverts près de la Mer Morte, Paris, Payot, 1959.**

Duquoc, Christian, **Christologie. 1. L'homme Jésus, Paris, Ed. du Cerf, 1968.**

Durrwell, F. X., **The Résurrection, London, 1964.**

Edersheim.., A., **The Life and Times of Jesus the Messiah. 2. vois., r.p. 1959.**

Egenter, R., **The Desecration of Christ, London, Burins and Oates, 1967.**

Ehrlich, E. L., **Geschichte Israels von den Anfängen bis zur Zörtörung des Tempels (70 n.Chr.), Berlin, 1958.**

Fallon, P., **Life of Jesus, London, Burns and Oates, 1967.**

Fartar, F., **Vie de Jésus-Christ, Paris, 1886.**

Fascher, Erich, **Der historische Jesus und der Kerygmatische Christus, Berlin, 1960.**

Felder, H., **Jesus Christus. I—II Bde. Aufl., Paderborn, 1921— 1923.**

Festugière A. J., **Le mpnde gréco-romain au temps de Notrc- Seitineur, Paris, Bloud et Gay, 193)5.**

Feuillet, A., **Le Christ Sagesse de Dieu, Paris, Gabalda, 1967.**

Fillion, L., Cl., **St. Jean l'évangeliste, şa vie et ses écrits, Paris, 1907.**

Fillion, L., Cl., **La vie de Notre Seigneur Jésus-Christ. T. I—III, . Paris, 1.925. '**

Finegav, J., **Handbook of biblical Chronology, Princeton Uni- vtrsity, Press., 1964.**
Fouard. C., **Saint Pierre et les premières années du Christianisme, XIV Ed., Paris, 1922.**
Fritsch, C. T., **The Qumram Community, Its hiştory and scrolls, London, 1956.**
Fruma, /., — Marcu, Gr., **— Procesul Mântuitorului, Sibiu, 1945.**
Fuchs, E., Zar **Frage nach dem historischen Jesus, Tübingen, 19.6Q.**
Geiselmann, J. R., **Jesus der Christus. Die Urform des apostolischen Keryfmas als Norm unserer Verkündigung und Theologie von Jeşus Christus, Stuttgart, 1951.**
Geiselmann, /. R., **Jesus der Christus. Teil 1—2. II Aufl., München, Kösel. Verlag, 1965.**
Gheorghiu V., **Anul şi ziua morţii Domnului nostru lisus Hristos, Cernăuţi, 1925.**
Girard, Ch. L., **Le cadre chronologique du Ministère de Jésus, Paris, Gabalda, 1967.**
Goetcher, P., **Petrus und seine Zeit, Wien-München, Tyrolie Verl., 1959.**
Goguel, **M., La. vie de Jésus, Paris, Payot, 1932.**
Goguel, M., **Jésus de Nazareth, mythe ou histoire ? Paris, Payot. 1936.**
Gogarten, Friedrieh, **Die Verkündigung Jesu Christi. II Aufl., Tübingen, Mohr (Siebeck), 1965.**
Goodier, A., **The public life of our Lord JeSus Christ. 2 vols.. London, 1958.**
Gooispced, E. .7., **A life of Jesus, London, -1970.**
Grandmaison L. de, **Jésus-Christ, la personne, son message, ses preuves. Vol. I—II, Ed. XIV, Paris, 1931.**
Cremt, *F. C.,* **The Passion of the King, London, 1955.**
Grillmeier,-M. Alois, **L'image du Christ dans la théologie d'ajourdu'hui II, Trad, par Y. Cl. Gérlébanrt, Paris, desclee de Brou wer, 1963.**
Gruber-Kagitot, C., **Jésus et les pharisiens, Paris, 1964.**
Grundmann, Walter, **Die Geschichte Jesu Christi. III Aufl., Berlin. 1961.**
Guardini, R., **Das Bild von Jesus dem Christus im Neuen Tels- ta-nent, Freiburg im Br., Herder, 1964.**
Guardini, R., **The Humanity of Christ, London, Burns and Oates. 1967.**
Guignegert, Ch., **La vie cachée de Jésus, Paris, 1921.**
Guigneberl, Ch., **Jésus, Paris, La Renaissance du livre, 1933.** *Guignebert, Ch.,* **Le monde juif vers le temps de Jésus, Paris, 1935.**
Guigiiebert, Ch., **Le problème de Jésus, Paris, Flammarion, 1936.**

Guignebert, Ch., **Le Christ, Paris, Albin Michel, 1948.**
Gutwenger, E., **Bewusstsein und Wissen Christi, Innsbruck, 1959.**
Guy, H. A., **The Life of Christ, London, 1951.**
Haenchen. E., **Der Weg Jesu, Berlin, A. Töpelmann, 1966.** *Hammei-, J.,* **Quand Jésus vivait parmi nous. Tome I. Jeuneusee et- Galilée. Tome II. Judëè èt Passion, Paris, 1954.** *t-Iahsön, A. T.,* **Jesus Christ în the Old Testament, London, 1965.**
ffarghel, A., **iFraţii Domnului Iisus Hristos, Chişinău, 1927.** *Uarghel, A.,* **învierea Domnului nostru Iisus Hristos, Chişinău, 1928.**
H dring, B., **Das Gesetz Christi. I. VI Aufl., Freiburg, 1961.** *,ᶜiarnack, A.,* **Des Wessen des Christentums, Leipzig, 1900.** *Harnack, A.,* **Lukas der Ai"zt, Leipzig, 1906.** *Harnack. A.,* **Sprüche und Reden Jesu, Leipzig, 1907.** *Hebert. G.,* **The Christ of Faith and the Crist of history, London, 1962.**
Hegel. **Vie de Jésus. Trad. par D. D. Roşea, Paris, J. Gamber, 1928.**
Heinisch, P., **Christus der Erlöser im Alten Testament, Grlaz, 1955.**
Hennecks, E., **Neutestamen tliche Apokryphen. I—II, Bide, III Aufl., hrsg. v. W. Schneeèlmelcher, Tübingen u. Leipzig, 1959—1964.**
Herzog, **G., La Sainte Vierge dans l'histoire, 1908.**
Höckel; A., **Christus, der Erstgeborene, Düsseldorf, 1965.** ***Huby, .J.,*** **Le discours de Jésus après la Ccne, Paris, 1932.**
Jaübert, A., **La date dè la Cène. Calendrier biblique et Liturgie chrétienne, Paris, Gabalda, 1967,** *Jean. Cfiàrles F.,* **Le milieu biblique avant dé Jésus-Christ. T. I. — III, Paris, 1923—1936.**
Jeremias, J., **Jérusalem au temps de Jésus, Paris, Ed. du Cerf, 1967. .**
Jouguet, P. L„ **L'Impérialisme macédonien et l'hellénisation de l'Orient, Paris, 1933.**
Kalogirou, I. Or., **Maria i Aeiparthenos Theotokos kata tin orthodoxen pistin. Thesaloniki, 19'57.** *Kastner, K.* **Jesus vor Pilatus, Münster i.W., 1912.** *Katzner, H.,* **Jesus vor dèn Hohènrat, Breslau, 1930.** *Keller, Werner,* **Und die Bibel hat doch recht, Reinbeb b. Hamburg ; Rowohlt, 1964:**
Keţter,. P., **Christus und die Frauen. Frauenleben und Frauen- gestalten im Neuen Testament, Düsseldorf, 1933.**
Knox, J., **The Death of Christ, London, 1959.**
Kontostatnu, M., **O bios tou Iesou kata ta Evanghelia. Tom. I, En Atenais, 1933.**

Krammer, W., **Christos, Kyrios, Cottessohn, Bonin, 1963.**
Lagrange, M. J., **Le messianisme chez les Juifs, Paris, 1009.**
Luurentin, R., **Jésus au temple, Paris, Gabalda, 1967.**
Lengsfeld, P., **Adam und Christus, Essen, 1965.**
Léon-Dufàur, X., **Les Evangiles et l'histoire de Jésus, Paris, 1963.**
Lepin, M., **Le; problème de Jésus, Paris, 1936.**
Lewis, E. P., **Jesus of Galilee. Saviour of Men, London, 1954.**
Lohse, E., **Die Geschichte des Leidens und Sterbens Jesu Christi, Gütersloch, Verl. Hans C. Mohn, 1964.**
Loisy-, A., **Jésus, Paris, 1909.**
Loisy, A., **Histoire et mythe à propos de Jésus-Chrilst, París, 1938.**
Ludwig, E., **Le Fils de l'Homme. Histoire d'un prophète. Triaid. de l'allemand par G. Gidon, Paris, Payot, 1928.**
Maier, Fr. **W., Jesus, der Lehrer der Gottesherrschaft, Würzburg, 1965.**
Marxsen, **W., Die Auferstehung Jesu als historisches und als theologisches Problem, Gütersloch, Verl. Hans |G. ¡Mohn, 1965.**
Massaux, E., **La venue du Messie. Messianisme et eschatologie, Paris, Desclee De Brouwer, 1962.**
Mauriac, F., **Vie de Jésus, Paris, 1936.**
Merlier, O., **Itinéraire de Jésus et chronologie dans le quatrième Evangile, Paris, P.U.F., 1961.**
Mihălcescu,. I., **Viaţa Mântuitorului. Ed. a III-a, Bucureşti, 1927.**
Mommert, F., **Zur Chronologie des Lebens Jesu, Leipzig, 1909.**
Monod, **W., Jésus ou Barabbas, Paris, 1925.**
Müller, G. A., **Christus bei Flavius Joseph. II Aufl., Innsbruck, 1895.**
Munteanu, L., **Viaţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Cluj, 1942.**
Neaga, N., **Hristos În Vechiul Testament, Sibiu, 1944.**
Nisin, A., **Histoire de Jésus, Paris, Ed. du Seuil, 1965.**
Noth, M., **Geschichte Israels. VI Aufl., Güttingen, 1966.**
Notowitsch., N., **La vie inconnue de Jésus-Christ, Paris, 1894.**
Oesterley, **W. O.** *E.,* **The evolution of the messianic Idea, London, 1908.**
OliivieT, M. J., **La vie cachée de Jésus. Etüde historique sur l'cnfance et la jeunesse du Redempteur, Paris, 1904.**
Ollivier, M.J., **Les amitiés de Jésus, Paris, P. Lethielleux, 1929.**
Omodeo, ' A., **Gesù il Nazareo. Ed. II, Neapole, 1958.**
Ott, H., **Die Frage nach dem historischen Jesu und die Ontolo^ gie der Geschichte, Zürich. 1960.**

Papini, G., **Viaţa lui Iisus. Trad. A. Marcu, Bucureşti, 1939.**
Papini, G., **Martorii patimilor. Trad. A. Mihăilescu, Bucureşti, 1941.**
PoTot, *A.,* **Golgotha et Saint-Sépulcre, Paris, 1955.**
Parrot, A., **Terre du Christ. Archéologie, histoire, géographie, Paris, Delachaux et Niestlé, 1966.**
Perowne, Stevujart, **Hérode le Grand et son épouse. (Trad. de N. Gara, Paris, Hachette, 1958.**
Pinard, H., **Jésus et l'histoire, Paris, 1931.**
Poizat, A., **La vie et l'oeuvre de Jésus, Paris, 1930.**
Popot, J., **Un prisonnier nommé Jésus. Pierre et Judas, Paris, 1964.**
Preiss, Th., **Le Fils de l'homme, Paris, 1953.**
Prat, F., **Jésus-Christ. Sa vie, sa doctrine, son oeuvre. T. I—II, Paris, Beauchesne et ses Fils.**
Ramsay, A. M., **The Résurrection of Christ, London, 1965.**
Rassmussen, E., **— *Rothenburg, A.,* Jesus, .eine vergleichende psychopatplogische Studie, Leipzig, 1905.**
Raucourt, G. de., **La vérité sur Jésus de Nazareth, Paris, 1935.**
Renan, E., **Les Apôtres, Paris, 1866.**
Renan, E., **Viaţa lui Iisüs. Trad. N. Damian, Bucureşti, 1921.**
Rengsdorf. K. H., **Die Auferstehung Jesu. IV Aufl., Witten, 1960.**
Renou, A., et Beatrix, M., **La vierge et les femmes de Palestine, Paris, Gàbalda, 1967.**
Réville. A., **Jésus de Nazareth, II ed., vol. I—II, Paris, 1906.**
Rezuş, P., **Mariologia ortodoxă, în Ortodoxia,, II (1950), nr. 4„ Bucureşti, p. 515—558.**
Rezus, P., **Istoricitatea Mântuitorului, în Studii ¡teologice. IX (1957), nr; 3—4, Bucureşti, 1957, p. 177 —199.**
Rezuş, P., **Temeiurile învierii, În Glasul Bisericii, pr. 4, Bucureşti, 1958, p. 38—40.**
Rezuş, P., **Domnul nostru Iisus Histos ca învăţător, în rev. Mitropolia Olteniei, XVII (1965), nr. 1—2, Craiova, p. 3—8.**
Rezuş, P., **Domnul nostru Iisus Hristos în teologia contemporană, în Mitropolia Moldovei şi Sucevei, XLI (1965), nr. 5—6, Iaşi, 1965, p. 3—8.**
Riedlingpr, H., **Gesschichtlischkejt von Vollendung des Wissens Christi, Freiburg-Basel-Wien, 1966.**
Ristow, H. u. Matthiae, K. (Hrsg.), **Der historische Jesus und der kerygmatische Christus. II Aufl., Berlin, 1961.**
Robinson, J. M., **JesUs of Nazareth, Londin, 1960.**
Robinson, J. M., **Kerygma und historischer Jesus, Zürich u, Stuttgart, Zwingli Verlag, 1960.**

Iiolla, A., ¡**La Biblia di fronte alle ultime scoper.te. Ed.. IV, Roma. 1962.**
Iioux, Jean-Paul, **Jésus, Paris, Fayard, 1089.**
Sabourin, L., **Les noms et les titres de Jésus, Paris, 1963.**
Salvatorelli. L., **Il significàto di Nazarèrio, Roma, 1911.**
Schaefer, H., **Jesus in psychiatrischer Beleuchtung, Berlin, 1910.**
Schallt, A., **König Herodes. Der Mann und sein Werk, Berlin, Walter de Gruyter, 1967.**
Schmidt, C„. **Der Benanbrief, Leipzig, 1921.**
Schubert, K., **Die Gemeinde vom Toten Mer. Ihre Entstehung und ihrè "Lehren, Münchefi, Basel, 1958.**
Schubert, K., **Vom Messias zum Christus, Wien, Verlag Herder, . 1966.**
Schweitzer, A., **Geschichte dèr Lebeti-Jesu-Forschung. Bd. I—II, Bon, 1966.**
■*Scobie, Charles Ii. H.,* **John the Baptist, London, 1964.**
Senarclens, Jackques de, **Là persoime et l'oeuvré de Jésus- Christ, Genève, Labor et Fides, 1958.**
Sertillanges. A. D., **Jésus, Paris, ld27.**
Serouya, II., **Les Esséniens, Paris, Calmann-Lewy, 1959.**
Sesan, M. P, **Cronologia vieţii Mântuitof-Ului, Caransebeş, 1947.**
Shrecn, **J.** *Fulton;* **L'Eternel Galiléen; Paris, Salvator, 1968.**
Simon, **Ai., Les sectes juives au temps de Jésus, Paris, 1960.**
SVenczka, R., **Geschichtlichkeit und Personsein Jesu Christi, Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht, 1967.**
Stftniloaie, D„ **IiSus Hristös sau restaurarea pinului, Sibiu, 1943.**
Stau,}fer, E., **Jesus und die Wüstengemeinde ani Tofceh Mèr, Stuttgart.**
Stauffer, E., **Jesus arid His Story, London, 1960.**
Stauffer, E„ **Jesus war ganz anders, Hamburg, Wittig, 1967.**
Strauss. D. F, **Das Leben Jesu kritisch bearbeitet. I—II, Bde, Tübingen, 1833—1836.**
Taylor, V., **The Names .of Jesus, Oxford, 1953.**
Taylor, V., **Life and Ministry of Jesus, Oxford, 1954. ,**
Taylor, **V., The Person of ChMst în New Testament Teaching, Oxford, 1953.**
Thurian, ¡**Vf., Marie. Mère du Seigneur, Paris, Ed. du Cerf, 1968.**
Trueblood, E. D., **Thè Humour öf Christ, London, 1965.**
Vitali, l'ilaretou Apost., **Iisous Ilristos kai agioi topoi, Athenais, 1964.**
Voigt, H., **Die Geschichte Jesu und die Astrologie, (Leipzig, 1911.**
V *ornicescu, Nestor Mitr.,* **Pastorală la Praznicul Naşterii Domnului, Craiova, 1983.**
Vornicescu, Nestor Mitr., **Pastorală la Sfintele Paşti, Craiova, 1984.**

Wagner, G., **La mort et la resUrréction de Jésus-Christ, Montpellier, 1967**

.*Welhausen, J.,* **Die Pharisäer und die Saddukäer. II Auil., Hanower, 1924.**
Westberg, *F.,* **Die biblische Chronologie nach Flavius Josephus und das Todes jähr Jœu, Leipzig, Deichert'şi Verl., 1910.**
William, F. M., **Jésus dans son pays et dans ison peuple. Du baptême de Jean à la Passion. Trad, par II. Lapomge, Mulhouse, 1962.**
Zahrnt, Heinz, **The liistorical Jesus, London, Collins, l-963.**

Succava 1948 — Bucure?ti. 1984.

Cartea a doua

Evanghelia apocrifă după Simon Petru, cuprinzând întâmplări care nu sunt în cele patru Evanghelii canonic

eNOTA :

Cercetând aproape exhaustiv extrem de bogata bibliografie hnstologică, m am oprit la cele mai vechi izvoare şi anume atât la Evangheliile canonice, cât şi la cele apocrife. Sugestii ale exegezei şi ale ermeneuticii n-au lipsit, în timpul îndelungat al studiului. Trebuie de specificat că Evangheliile canonice nu cuprind întreaga viaţă şi activitate ale lui Iisus Hristos, rămânând multe întâmplări pe dinafară din puţinii ani istorici, petrecuţi de "El în coordonatele cronologiei antice şi geografiei, d?ci **liic et nune.** *Teologul, istoricul şi literatul dau deci de golvri biognaficc. mari între 12 şi 30 de ani, mai mici din momentul încbperii activităţii mesianice.*

Această **Evanghelie aprocrifă după Simon Petru** urmează pilda celorlalte - „apocrife". Ea este o încercare laborioasă de a umple aceste „goluri", căutând totdeauna o întemeiere istorică şi logică, după îndelungi meditaţii. Expunerea păstrează cu multă acribie realizarea atmosferii
biblice, ,prin folosirea stilisticii autorilor

sacri, mai **ales** sinoptici, şi prin descoperirea posibil-veridică a unor întâmplări biografice specifice, hristo-logice. Cartea, prin contribuţiile sale inedite, îşi revendică, aşadar, cu modestie-, un loc între cărţile ziditoare dc suflet şi generatoare de meditaţii superioare

.întreaga încărcătură biografică care inundă, de obicei, biografiile iisusiene, fie ortodoxe, fie romana-catolice, fie protéstente, am concentrat-o în această Evanghelie, apocrifă. Am evitat, în felul acesta, plăsmuirile neveridice, ipotetice, ale biografilor ademeniţi sau furaţi de mitic, pentru a folosi, în locul lui, „ apocriful". Diferenţa nu este mare, dăr demarcaţia a fost necesară, în contextul biblic, utilizat corect sau subiectiv de specialişti şi de amatori. Între biografia servilă textelor până '.a identificare şi biografia literară,

inventivă **şi** *debitoare roman- tiirii. m-am văzut obligat, după o informare biobliografică exhaustivă, să despart pământul stabil de oceanul în permanentă mişcare al acestei personalităţi, care cuprinde întreg dramatis- m il omului în ipostaza sa divino-umană.* **Evanghelia aprocrifă după Simon Petru,** *Apostolul care l-a cunoscut cel mai bine pe fisus Hristos, este o întrebare şi un răspuns pe care autorul le adresează infinitului. Ea cuprinde aşchiile de marmoră, că- zute de sub dalta care a încercat cioplirea statuii. Ca într-un estuar, se adună atât nedumeririle, cât şi lămuririle, iscate în decursul celor aproape două milenii, în albia adâncă a celei 'mai contestate, dar şi mai adorate persoane din istoria omenirii.*

P. R

.MOTO:

„SA nu spuneţi nimic despre mine, înainte de a spune totul despre voi."

(Evanghelia după Simon Petru
XIV, 40

)EVANGHELIA DUPA SIMON PETRU

1. 1. Evanghelia lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, "care s-a scris de Simon Petru, cel lepădat din a- postolia Domnului şi iarăşi primit întru dânsa, i -

2. Despre faptele adeverite între noi s-au alcătuit multe istorisiri, iar vestireâ lor s-a făcut pretutindeni.

3. Pentru aceasta şi eu Simon Petru, apostol şi .slujitor al lui Iisus Histos, fiind împreună cu fratele meu Andrei de la început văzători ai Cuvântului şi ai măririi acestuia,

4. rn-am hotărât în temniţele Romei, unde mă aflu şi-mi aştept izbăvirea, să înşir cu de-amănun- tul, aşa cum s-au petrecut, încă în viaţă fiind Iisus, şi alte fapte ale lui care nu s-au scris mai înainte dii* grabă sau din neştiinţă,

5. ca să se adeverească învăţăturile lui, căci viaţa mea a ajuns la sorocul ei şi degrabă voi, lepăda cortul acesta.

6. Arătatu-s-a în zilele cezarului August o ştea, în părţile răsăritului, care se îndrepta spre Iudeea.

7. $i văzând-o magii din turnurile lor de Veghe, au înţeles vestirea naşterii unui fiu de rege în acea parte a lumii.

8. Deci sculându-se ei, au pornit către acea ţară, ispitind oamenii şi slobozind acea veste şi altora.

9. Iar sţeaua merge pe cer înaintea lor.

10. Şi &u afiat magii, intrând în ţinuturile Iudeii, câte se întâmplaseră de curând, fiind oamenii tulburaţi foarte şi socotind semnele care se făceau pe pământ şi în cer ca o împlinire a timpurilor.

11. Că ieşise în zilele acelea poruncă de la cezarul să se înscrie fiecare în cetatea sa şi s-a făcut mare a- mestec de oameni în toată Siria, peste care stăpânea în acea vreme Quirinus.

12. Pretutindeni, magii se întâlneau cu cei plecaţi să se înscrie în locurile lor de naştere, după porunca împărătească.

13. Deci steaua mergând spre Ierusalim, aici au ajuns şi magii.

14. Iar rege al Iudeii era atunci Irod.

15. Şi se înspăimântaseră toţi supuşii lui de steaua aceea care se arătase pe cer, venind asupra lor şi luminând puternic noaptea ca ziua.

16. Şi dacă au ajuns magii în Ierusalim, îndată au întrebat dacă nu s-a născut de curând un fiu în casa regelui şi a auzit Irod despre aceasta, căci steaua lumina pe cer.-

17. Şi s-a tulburat regele şi tot Ierusalimul cu el; ■şi i-a chemat la dânsul pe acei magi în ascuns, într e- bându-i cu de-amănuntul de vremea în care s-a arătat steaua şi de cursul ei.

18. Şi după ce a aflat toate, a adunat Irod pe mai- marii preoţilor şi pe Cărturarii poporului, întrebân- du-i: „Unde este să se nască Mesia, căci steaua aceasta este semnul lui ?"

19. Şi ei i-au zis: „în Betleemul Iudeii, că aşa s-a scris prin proorocul: Şi tu, Bethleeme, pământul lui Iuda, nicidecum nu eşti mai mic între domnii lui Iuda, că din tine va ieşi povăţuitor care va paşte pe poporul meu Iisrael".

20. Atunci Irod le-a dat drumul magilor, zicând :, „Mergeţi la Betleem şi cercetaţi cu

amănuntul despre prunc şi, dacă-l veţi afla, să-mi vestiţi şi mie, ca şi eu, venind, să mă închin lui".
21. Şi se purta Irod cu gândul ca să prindă pruncul şi să-l piardă.
22. Ieşind de la Irod, magii s-au dus iarăşi după stea, -care mergea înaintea lor.
23. Aşa iu mers ei mai departe spre Betleem, cetatea lui David.
24. Aici se adăpostiseră Iosif, teslarul din Nazaretul Galileii, care era din seminţia lui David, împreună eu fecioara Maria, logodnica lui, sosiţi din călătorie, în cetatea lor, ca să se înscrie după porunca cezarului.
25. Neaflând loc da mas în nici o casă de oaspeţi, ei se adăpostiseră într-un sălaş de vite.
26. Iar fecioara Maria fiind într-a noua lună, din lucrarea Duhului Sfânt, a născut prunc, ca să se adeverească toate câte le-a zis Domnul prin prorocul: „Iată feciora în pântece va avea şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuil".-
27. Idr când s-a născut pruncul, s-au liniştit deodată toate stihiile firii şi s-a făcut tăcere »mare în Bet- leem şi-n împrejurimi şi îndată au cântat cocoşii întâia oară şi s-a făcut lumină ca ziua, risipind negurile.
28. Şi munţii au dat sunet, şi copacii s-au clătit, ca să se adeverească şi cuvintele prorocului care zice : „Munţii şi dealurile vor răsuna de veselie înaintea voastră şi toţi copacii din câmpie vor bate din palme".
29. Şi s-au deschis cerurile şi s-a văzut mulţime de oaste cerească, lăudând pe Dumnezeu şi zicând : „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni şi bunăvoie".
30. Un înger s-a arătat unor păstori din partea a- ceea şi le-a zis :' „Nu vă temeţi, căci iată vă bineves- tesc bucurie mare, care va fi pentru întreg poporul, că s-a născut astăzi, în cetatea lui David, Mesia care. •este Hristos.
31. Aceasta vă va fi semn: Veţi afla un prunc înfăşat, culcat în iesle".

32. Venind păstorii, au aflat pruncul şi i s-au închinat, spunând toate câte le-au auzit de la înger şi s-au mirat toţi, iar Maria păstra toate cuvintele acelea câte le auzea, punându-le în inima sa, ca să le spună şi altora.

Trecând opt zile, după ce au tăiat pruncul împrejur şi i-au pus numele Iisus, s-a oprit-şi steaua, care venea de la răsărit, deasupra sălaşului şi au sosit şi magii şi s-au închinat pruncului, aducând-i daruri : aur, smirnă şi tămâie

33. .Şi a stat steaua deasupra sălaşului din Betleem în- oă o zi, apoi s-a mistuit în înălţime,' iar magii, odih- nindu-se de greul drumului, au luat înştiinţare prin vis să nu se întoarcă la Irod şi s-au dus pe altă cale în ţara lor.

34. Plecând ei, îngerul Domnului s-a arătat lui Iosif în vis, zicând : „împlinindu-se zilele curăţirii, fii vrednic să duci pruncul la Ierusalim şi pune-l înaintea Domnului, apoi ia-l şi fugi în Egipt, împreună cu mama lui, şi rămâi acolo până ce îţi voi da semn de îfttoarcere, căci Irod "va ucide pruncii de seama lui".

35. Sculăndu-se Iosif, a luat pruncul şi pe mama lui şi a ieşit din Betleem noaptea şi, ducându-se la Ierusalim, l-a dat în mâinile dreptului Simeon, caro l-a bi- nccuyântat şi a împlinit toate cele rânduite de lege.

! 37. Apoi Iosif, împreună cu pruncul şi mama lui, s-au dus în Egipt, călăuziţi de înger.

38. Acolo au aşteptat semnul de întoarcere, ca să se-împlinească şi-n această privinţă ceea ce s-a zis de Domnul: „Din Egipt am chemat pe fiul meu".

39. Trod, aşteptând zadarnic vestirea magilor şi văzând că a apus steaua, s-a mâniat foarte şi a poruncit ostaşilor săi să omoare toţi pruncii nou-născuţi din Betleem şi din hotarele lui în vârstă de doi ani şi mai mici, socotind vremea după cele aflate de la magi, ca să-l piardă odată cu pruncii ucişi şi pe Mesia.

40. Şi a stat Iosif cu pruncul şi cil mama lui în Egipt un an. .

41. I

ar după ce a murit Irod, luând înştiinţare de la înger, s-a întors în pământul lui Israel, în cetatea care se numeşte Nazaret, ca să se împlinească toate cele zise prin proroci. ^

42. Şi era anul intâi al domniei lui Arhelau.

II. 1. Şi creştea pruncul în Nazaret, în casa părinţilor săi, şi se întărea cu duhul, sporind cu vârsta în înţelepciune şi har.

2. Şi fiind Iisus ca la şapte ani, l-au dat iîosif şi Maria la un învăţător de lege care se afla în Nazaret, c:a să se ispitească în tainele cele sfinte.

3.. Şi a învăţat Iisus legea şi prorocii cinci ani de zil,e, încât nu era lucru pe care să nu-I cunoască şi taină pe care să n-o dezlege.

4. Iar la urmă învăţătorul de lege nu mai avea ce să-l înveţe ci-l asculta el pe Iisus, dobândind învăţătură de la dânsul şi zicând : „Darul minţii tale e mai mare decât al meu şi decât al tuturor învăţătorilor de lege.

5. Va veni vremea când Dumnezeu va ruşina pe toţi cărturarii lui Israel, ca să se împlinească cuvintele Scripturii care zice : Căci din mine va ieşi legea şi voi pune legea mea lumină poporului «IaT aceste cuvinte s-au împlinii»".

6. Şi dovedind Iisus înţelepciune multăj avea har la Dumnezeu şi la oameni.

7. Că venind oarecând doi păstori certându-se, au cerşit sfat de la învăţătorul de lege zicând : „Ajută-ne, că eşti învăţător de lege şi cunoşti cheia înţelepciunii.

8. Iată turmele noastre s-au împreunat şi s-au amestecat şi nu ne mai cunoaştem oile.

9. Ce vom face, că sunt oi care dau mai mult lapte şi oi care dau mai puţin şi sunt oi sterpe ? Cum vom căpăta al nostru înapoi ?"

10. Şi s-a minunat învăţătorul de lege de-aşa întâmplare şi n-a ştiut ce să zică.

11. -Iar Iisus, care avea doisprezece ani, sta şi asculta.

12. Şi văzând că învăţătorul nu le dă sfat, a întrebat pe unul dintre păstori: „Câte oi ai ?" „Optzeci" —a răspuns acela.

13. „Dar tu câte oi ai" — I-a întrebat pe celălalt. „Eu am şasezeci de oi" — a răspuns şi acela.

14. Şi a întrebat iarăşi Iisus: „De ce nu v-aţi însemnat oile?"

15. Şi au făcut cunoscut amândoi păstorii că nădăj- duiaii în semnele altora, iar ei nu-şi însemnau oile loi.

16. Atunci le-a spus Iisus : „Paşteţi-vă oile împreună, până cc le veţi cunoaşte ale cui sunt şi; împăr- ţiţi-vă fruptul lor cu dreptate, dând fiecăruia partea care i se cuvine. Iar după ce vă veţi cunoaşte oile, puneţ^-le semne, ca să nu vi se- mai întâmple aşa ceva".

17. Şi s-au dus cei doi păstori, mulţumiţi de sfatul ■lui Iisus.

18. Şi multe altele făcea, încât se minunau cei ce-l ascultau. , ' <

19. Şi era Iisus ca de douăzeci şi cinci de ani când i-a căutat în pustie pe oamenii dreptăţii, ca să le cunoască învăţăturile şi a stat cu ei.

20. Şi cuprinzând putere multă, îi dovedea pe toţi câţi i se împotriveau în cuvânt. ■ - ,'

21. Aşa, era un învăţător mare esenian, care tălmăcea scripturile,' şi a venit Iisus la dânsul şi l-a întrebat : „Invăţătorule, de ce sunt atâtea scripturi ? Au toate sunt la fel de bune ? Şi ce se întâmplă cu cei care nu le cunosc ?"

22. Şi i-a- răspuns esenianul: „Cine întreabă să întrebe numai o dată, nu de trei ori ca tine, tinere. Totuşi, eu. Iţi voi răspunde, pe rând, la întrebările tale.

23. Sunt atâtea scripturi, ca să ne arate credinţele vechi. Nu toate scripturile sunt la fel de bune, ci unele sunt şi netrebnice. Pentru aceasta sunt învăţători de lege, ca să le vădească.

24. Cei ce nu cunosc scripturile rătăcesc, dar e vai de aceia care le cunosc şi rătăcesc, răstălmăcindu-le".

III. 1. Din clipa aceea, Iisus n-a mai pus niciodată decât o singură întrebare, iar despre scripturi învăţa, zicând :

2. „Vai vouă, cărturari sterpi şi făţarnici! Că scripturile vă schimbă inimile în table de piatră şi cântăriţi oamenii după literele legii!

3. Căci legea a fost scrisă numai o singură dată, dar este încercată de mii de ori şi nu toţi cei care îi cunosc tăria sunt judecaţi cu dreptate.

4. Că în o seamă de privinţe legea se învecheşte, iar În altele oamenii . au trebuinţe noi

pe care nu le mai află în lege, de aceea legea veche pu mai ajunge, până la noi şi s-a scurtat, făcându-se de lipsă împlinirea ei.

5. Vai vouă celor care greşiţi, ştiind scripturile, căci vă închipuiţi că ştiţi mai multe decât cei care le-au scris şi căutaţi dezlegare acolo unde iiu este!

6. C ă împărţiţi firul în patru şi căutaţi adâncuri acolo unde-i loc şes şi aflaţi drum bun acolo unde este prăpastie. !

7. Vai vouă, cunoscătorilor de scripturi, căci învăţătura. v-a înfumurat şi-n locul învăţăturii celei adevărate aţi pus-o pe-a voastră! Vai vouă, că pe cea adevărată aţi uitat-o, iar a voastră este mincinoasă !

8. Vai vouă, că v-âţi adăpat cu miere şi sunteţi plini de fiere ! Că scripturile nu sunt date ca să în-, răutăţească omul, ci să-l facă mai bun şi mai înţelept.

9. Vai vouă celor care vă socotiţi măsură! scripturilor şi călăuze tuturor oamenilor, că sarcina voastră este mai mare decât umerii voştri şi' vă veţi poticni ˣsub dânsa !

10. Vai vouă de două ori, că opriţi oamenii Bă cugete în numele unor adevăruri vechi, şi puneţi stavilă luminii, iubind întunerecul!

11. Vai vouă de trei ori, că-i împovăraţi pe alţii, cercetând scripturile, iar voi trăiţi în afara lor, soco- tindu-vă învăţători oamenilor!

IV. 1. Şi mergând Iisus în pustiul mării, ca să-i vadă pe oamenii dreptăţii cum trăiesc, iată a ajuns la o fântână care secase de multă vreme şi nu mai avpa apă!

2. în pustiul acela era şi Ioan, fiul lui Zaharia şi al Elisavetei, care se supusese duhului său şi ce pregătea de propovăduire.

3. Şi s-a oprit Iisus la fântâna aceea şi-a vrut să-şi potolească setea şi n-a putut.

4. Şi l-a întrebat Ioan: „Ce vei face, că iată apă nu-i?"

5. Si a cerut Iisus o suliţă şi a înţepat fântâna în izvorul ei şi îndată a curs apă şi a băut. Şi s-au minunat toţi văzând puterea lui.

6. Iar oamenii aceia care trăiau în pustiu s-au a- propiat de Iisus şi l-au întrebat : „Ce ne vei spune despre viaţa noastră, că iată trăim în curăţenie şi nu cunoaştem răutăţile luifiii?"

7. Şi le-a răspuns Iisus : „Fericit este omul care-şi este lui însuşi măsură şi nu se abate de la calea drepţilor,

8. Dar mai fericit este acela care rămâne în lume şi arată calea cea adevărată oamenilor, ca să nu rătăcească, neavând învăţători.

9. Că pustiul nu este al oamenilor, ci lumea.

10. Socotiţi, aşadar, lumea pustiu şi arătaţi-vă lumii, nu fugiţi de dânsa, şi plata voastră veţi primi-o de la oameni, nu de la fiarele pustiului care nu vă înţeleg".

11. Şi iarăşi l-au întrebat : „Cum poate trăi un drept în-lume, când sunt atâtea lucruri pierzătoare de su- flet ?"

12. Şi a răspuns Iisus : „Omul socoate lucrurile pierzătoare, dar ele nu sunt, ci totul este cum le foloseşte.

13. Cu un cuţit poţi tăia pâine, dar poţi vărsa şi sânge nevinovat.

14. Lumea-i pierzătoare pentru fiii pierzării, nu. pentru fiii luminii. Ieşiţi în lume şi luminaţi lumea, nu vă ■ascundeţi în pustiuri!"

15. Şi din clipa aceea mulţi dintre acei oameni âu ieşit în lume şi propovăduiau curăţenia cu cuvântul şi cu fapta, iar unul dintre aceştia era şi Ioan.

V. 1. Deci apropiindu-se Ioan de Iisus, l-a întrebat : „Ce voi face, ca să întorc lumea de pe drumul pierzării ?"

2. Şi i-a răspuns Iisus: „Fă-i stavilă din viaţa ta!"

3. Şi n-a înţeles Ioan, că era om aspru cu sine şi cu alţii şi nu se afla blândeţe în inima sa.

4. Şi a zis Ioan : „Trebuie să înfrunt lumea. - Cuvântul meu va fi ca măciuca şi va lovi răutatea lumii în frunte, cum loveşte păstorul boul".

5. Şi i-a răspuns Iisus: „Răutatea naşte răutate. Cei răi se vor face mai răi şi te vor lovi până ce te vor nimici. Cuvântul tău va fi ca o sabie şi el îţi va tăia capul".Mai târziu, s-a împlinit prorocia lui Iisus şi Ioan a fost ucis de cuvântul său pe care l-a slobozit împotriva Irpdiadei, soţia fratelui lui Irod tetrarhul.

6. Căci înfruntându-i pe amândoi şi spunându-lc că nu se cade să traiască împreună, a fost prins şi sortit morţii.

7. Şi propovăduia Iisus aşa : „Şi eu voi aduce o sabie în lume, dar sabia aceasta va fi sabia dragostei. Ea va tăia făgaş mai adânc decât răutatea.

8. Că omul poate fi rău, dar poate fi şi bun. Bunătatea şi dragostea n-au margini şi omul nu poate fi niciodată destul de ban, ca să nu fie şi mai bun.

9. De aceea căutaţi adâncurile dragostei şi feriţi-vă de răutate. Decât să fiţi răi, mai bine să greşiţi iubind.

10. Că iată un stăpân avea mai multe slugi şi nu **ştia** cum să le stăpânească, zicându-şi: «Dacă mă voi arăta blând, vor socoti că sunt slab şi mă vor înşela.

11. îşi Vor bate joc de mine şi mă vor fura şi-mi vor risipi averea. Deci mă voi arăta rău şi-i voi stăpâni cu aprime, ca să-mi ştie fiecare de frică.

12. Aşa nu mi se va irosi averea, ci dimpotrivă îmi voi înmulţi-o.»

13. Şi s-a purtat aceil stăpân cu asprime şi a folosit biciul, lovind unde era şi unde n.u era nevoie, încât era mare vaier în aşezarea sa şi mare strâmtorare.

14. Dar slugile ce-au făcut? Văzând răutatea stăpânului lor, s-au înrăit şi ele.

15. Cuvintele bune au părăsit buzele lor şi dragostea a secat în inimile lor.

16. Aşezarea acelui stăpân s-a schimbat într-o aşezare a răutăţii) şi a strâmbătăţii. Slugile

căutau în jur ca nişte lupi, muşcând şi sfâşiind, iar stăpânul agonisea avere mai multă prin răpire şi siluire. ;

17. Şi au. mers lucrurile aşa, fiind ele ale răutăţii şi ale strâmbătăţii, până când s-a răsculat ceilalţi stăpâni din jur şi au pornit toţi împreună împotriva stăpânului celui rău, nimicindu-i aşezarea.

18. Cine are urechi de auzit să audă ! Răutatea este. mama răutăţii, iar cei răi sunt sortiţi să moară de ascuţişul ei. Voi deci urmaţi pilda dragostei!

19. Stăpânul ce!bun şi-a adunat slugile şi le-a spus: «Tot ce am eu ie şi al vostru»-.

20. Fiecare e stăpân şi fiecare e slugă ,■ nimeni nu porunceşte altuia, ci fiecare-şi porunceşte lui.

21. Aşa să faceţi cum vă îndemnă cugetul cel bun. Cum doriţi să vă facă altul vouă, aşa să faceţi şi voi altora. Şi mai ales : iubiţi-vă, căci atunci nu vă veiţi bucura de paguba nimănui I"

22. Şi muncea şi stăpânul şi munceau şi slugile şi nimeni nu, asuprea pe altul, iar aşezarea aceasta era , aşezarea dragostei. Nefiind păgubit nimeni, nici asuprit, oamenii n-aveau pricină de supărare, iar răutatea nu răsărea în sufletelor lor. Aceasta este împărăţia, păcii şi a dragostei.

VI. 1. Dintr-acea clipă, Ioan s*a despărţit de Iisus şi a plecat în laturea Ierihonului, propovăduind pocăinţa.

2. Şi era cuvântul lui aspru şi aspră era şi înfăţişarea sa, ca îmbrăcămintea lui din păr de cămilă, iar mulţimile tremurau când auzeau" tunetul glasului său în pustie.

3. Iar în cetatea sa, Nazareţ, Iisus se întorcea tot mai rar, căci era neînţeles de către cei cu care se înfrăţise întru duhul vieţuirii celei drepte, cărora le spunea fraţi şi surori, măcar că nu

erau rudenii de sânge, ci numai încuscriţi cu Maria şi/ Iosif.

4. Şi nu le spunea lor gândurile, nici nu le căuta apropierea, nevoind aceştia ca el să rătăcească pe drumuri, ci să rămână cu ei.

5. Şi fiind Iisus ca la treizeci de ani, Maria, mama lui, voia să-i afle o fecioară, pe care s-o ia la casa sa, zicând : „O soţie te va lega de casa ta, iar copiii îţi vor umple sufletul de bucurie.

6. Iată cei cu care te-ai înfrăţit: şi Iacov, şi Iosi, şi Simon, şi Iuda şi-au luat neveste la casele lor, iar acum au copii.

7. Ţi-a venit şi ţie rândul şi ţi-am ales o fecioară din neam, plăcută la chip, ca să-ţi fie soţie pe viaţă şi să-ţi dea cinstea cuvenită, făcându-ţi copii legiuiţi, căci aceasta este soarta; omului pe pământ.

8. Iar fecioara aceea este Maria, fiica lui Avraam şi a Esterei, pe care şi tu o cunoşti din tinereţele tale".

9. Dar Iisus a răspuns, zicând : „Sunt destui cei care sporesc numărul oamenilor, iar eu n-am rădăcină în pământ ca ei, ca să stau într-un loc.

10. Eu mi-am smuls rădăcina din -pământ şi trăiesc în văzduh, iar văzduhul este slobod. Neavând deci rădăcină în pământ, la ce-mi vor folosi rădăcinile 60- ţiei. şi ale copiilor ?

11. De ce ai. tulburat, mamă, sufletul fecioarei a- celia? Au n-ai înţeles că acei pe care-i cheamă Domnul n-au când întemeia casă şi naşte' copii ?

12. Căci casele lor sunt durate pretutindeni şi-i aş- teapă, iar copiii lor se nasc în paturile altora, al lor fiind patul singurătăţii.

13. Fiii oamenilor nasc alţii, iar fiii lui Dumnezeu nu".

14. Şi a tăcut Maria, mama lui, iar Maria, fiica lui Avraam şi a Esterei, S-a înstrăinat de-ai săi şi s-a mâhnit, pentru că îl iubea pe Iisus.

15. Şi nu şi-a luat soţie Iisus, iar mama şi cei înfrăţiţi cu el s-au supărat din pricina aceasta,

căci, ur- mându-şi chemarea, era mai mult pe drumuri, umblând dintr-o parte într-alta, unde-l purta duhul său.

VII. 1. în vremea aceasta, a ieşit Ioan, fiul lui Za- haria, în pustia Iordanului, şi propovăduia botezul pocăinţei spre iertarea păcatelor, înfruntând oamenii cu cuvinte aspre.

2. Şi nu se sfia nici dé mai-marii poporului, mus- trându-l până şi pe Irod, tetrarhul Galileii, pentru că trăia cu Irodiada, femeia fratelui său Filip, tetrarhul Itureii şi al ţinutului Trahonitei.Iar Iisus aştepta să vină vremea lui, ca să se împlinească mai întâi cuvintele proorocului Isaia care iice: .,Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările lui".

.4. Şi numai după ce Ioan i-a gătit calea, a ieşit şi el la dânsul să se boteze, şi înţelegând Ioan de la, duhul cu acela care venea era mai mare, fiind- Mesia cel adevărat, n-a vrut să-l boteze, zicând : „Botează-mă tu .pe mine !"

1.

Şi răspunzând Iisus, i-a zis : „împlineşte toată dreptatea !"

2.

Şi a ascultat Ioan şi l-a botezat.

' 7. Şi s-au întâmplat acestea în anul al cincisprezecelea ai împărăţiei lui Tiberiu cezarul, iar procurator al Iudeii era Ponţiu Pilat.

8. îndată, după acestea, şi-a ales apostolii săi, în număr de doisprezece, ca şi Ioan, chemându-i după sine.

9. Şi unii n-au vrut să-l urmeze, ca Isac din Caper- naum şi Ilie din Horazin, râzând de Iisus şi de învăţătura sa.

10. Atunci a spus Iisus : „Piatra care stă în vârful muntelui prinde muşchi, iar aceea care se rostogoleşte ajunge în adâncul văii şi nu mai atârnă primejdia deasupra ei.

11. Aşa şi voi: Căutaţi să vă ţineţi tari' în nemişcarea voastră, dar vă spun vouă : Mai uşor îi va fi în ceasul acela pietrei oarbe care se rostogoleşte şi veţi voi să mergeţi după pa?" mei şi nu veţi putea".

12. Şi umbla Iisus prin cetăţi şi prin sate, propovăduind şi binevestind împărăţia lui Dumnezeu, şi cei doisprezece erau împreună cu el.
13. Şi iată că era în Capernaum o femeie stăpânită de demon, iar numele ei era Susana.
14. Şi demonul său o chinuia şi în somn, muncind-o pe dânsa şi storcând-o de puteri.
15. Că atunci când era sub demon, trupul ei se zbuciuma şi se frământa, încovoindu-se ca şarpele, încât sta în creştetul capului şi în călcâiele picioarelor.
16. Şi făcea spume la gură şi avea ochii sticloşi şi nu-i putea ajuta nimeni.
17. Iar cine se apropia de dânsa, era primit de demon cu cuvinte de ocară.
18. Şi' a fost chemat şi Iisus de rudele ei s-o vadă şi îndată a intrat demonul într-însa şi a început s-o chinuiască.
19. Iar ea striga : „De ce-ai venit să vezi femeie dezgolindu-se şi frământându-se fără de bărbat?"
20. Şi se încovoia ca un arc şi făcea spume la gură.
21. Atunci a spus Iisus, punând mâna pe dânsa şi poruncind: „Linişteşte-te !"
22. Si s-a liniştit femeia aceea ca marea-n furtună şi a început a plânge.
23. Şi i-a ieşit veste lui Iisus că este vindecător mare de duhuri rele şi de boale şi l-a chemat Huza, dregător al cărţii lui Irod din cetatea Tiberias, să-i vindece femeia.
24. Soţia acestuia, Ioana, avea duh rău într-însa şi, deodată, se făcea albă la chip şi cădea ca moartă, înţepenind şi speriindu-i pe cei din jurul ei.
25. Asemenea lucru se petrecea cu dânsa şi de două ori pe zi, când intra duhul cel rău într-însa, răpindu-i suflarea de viaţă.
26. Şi venind Iisus în casa dregătorului Huza, iată că demonul a intrat în Ioana şi i-a luat suflarea de viaţă întepenind-o.
27. Atunci Iisus s-a apropiat şi a vorbit cu demonul şi el îi răspundea cu buzele Ioanei.

28. Şi a zis Iisus: „Să n-o mai chinuieşti pe ea!"
29. Şi a răspuns demonul: „N-am s-o mai chinuiesc !"
30. Şi a poruncit Iisus : „Bine a zis. Acum, Ioană, ridică-te !"
31. Şi s-a ridicat femeia şi din clipa aceea n-a mai fost bolnavă câte zile a mai trăit.
32. Iar în Magdala era o femeie, Maria, stăpânilă de şapte demoni, al cărei nume era cunoscut în casele pierzării, şi l-au chemat pe Iisus că s-o vindece şi pe dânsa, dovedindu-se că . are putere mare.
33. Şi a venit Iisus şi femeia aceea l-a primit, ţipând : „Să nu îndrăzneşti să te apropii de mine, că sunt necurată !"
34. „Drept ai zis!" — a răspuns Iisus şi s-a apropiat.
35. Atunci femeia a început a sparge orice lucru îi cădea în mână.
36. Şi a lăsat-o Iisus să spargă alabastrele cele de preţ, ca să se liniştească, dar femeia aşa de tare ţipa, parcă era muşcată de câine turbat.
37. Şi a zis Iisus : „Tu ai şapte demoni în tine : unul este demonul necuviinţei; acesta este cel mai mare şi-i cel dintâi, căci ţi-a ucis cuviinţa ta de femeie.
38. Al doilea este demonul destrăbălării care a pus stăpânire pe trupul tău ; al treilea este demonul bâr- felii; al patrulea este demonul batjocurii şi râsului; al cincilea este demonul mândriei deşarte ; al şaselea este demoiiul minciunii şi al şaptelea este demonul patimii trupeşti nesăturate.
39. Aceşti demoni te stăpânesc şi ei se scot cu rugăciuni multe şi cu post".
40. Şi au (râs demonii acelei femei prin gura sa şi şi-au bătut joc de Iisus, zicând : „Iisuse, inima mea s-a tulburat şi nu are linişte, căci iubindu-te pe (tine şi-a- mărit suferinţa.
41. Nevoindu-mă eu cu îndeletnicirea mea, picioarele nu-mi pot sta nicicând acasă şi-s

mereu la pândă, când în uliţă, când în pieţe, deci primeşte-mă acum şi alină-mi arşiţa!"

- 42. Şi i-a răspuns Iisus, zicând: „Femeie, tu nu ştii ce ceri, că eu^nu-trpot da ceea ce-ţi dau alţi bărbaţi care s-au lăsat ademeniţi şi s-au făcut robii desfătării, trupului. Drumul tău coboară spre lăcaşurile morţii".

43. Şi a întrebat femeia ; „Ce voi face atunci, Iisus, căci trupul meu se mistuie în jarul lui nestins şi nu-şi află niciodată saţul, fiind blestemat cu neîmplinirea şi cu dorinţe fără de ogoi?"

44. Şi i-a răspuns Iisus : „Femeie, ucide-ţi trupul plăcerilor şi slobozeşte-ţi sufletul din legăturile lui, căci numai aşa vei putea începe viaţa cea nouă şi a- clevărată.

45. Adevăr zic ţie : Mai mare decât iubirea trupului este iubirea sufletului, căci trupurile mor, iar sufletele sunt veşnice".

46. Şi supunând demonii acelei femei, le-a poruncit Iisus să iasă dintr-însa. Şi îndată au ieşit cu strigăte mari; golind femeia de răutatea şi de puterea lor, aşa că farmecele trupului său s-au dovedit a fi zadarnice.

47. Şi s-a minunat acea femeie de puterea lui Iisus, căci ea încă nu întâlnise bărbat pe care să nu^l dovedească cu demonii săi.

48. Şi a îngenuncheat Maria din Magdala, femeia cea vestită cu şapte demoni, şi i s-a supus la picioare, zicând: „Cu adevărat eşti un om minunat, fiindcă nimeni până astăzi încă nu m-a înfrânt ¡şi cel dintâi ai fost[i] tu, Doamne. De acum înainte voi fi sclava ta!"

49. Şi zicând acestea, femeia a sărutat picioarele lui Iisus şi l-a urmat pretutindeni, împreună cu celelalte femei sfinte, slujindu-l din avutul ei, căci era bogată.

VIII. 1. Iar vestea acestor vindecări s-a răspândit până departe şi veneau la Iisus fel 'de fel de bolnavi pe care el îi vindeca, punând mâinile deasupra lor.

2. Şi văzând Iisus mulţimile, s-a suit a doua oară pe munte şi, şezând, au venit iarăşi la el ucenicii lui.

3. Şi, deschizându-şi gura, îi învăţa zicând : „Fiecare se socoate pe sine măsura altora şi nu este om care să se socoată pe sine mai prejos decât altul.

4. Dar eu vă zic vouă : Măsurati-vă mai întâi cu măsurile altora şi socotiţi-i pe toţi mai presus, ca să aveţi preţ mai mare. Că ce va folosi măsura ta, dacă ea va avea cusur sau va fi întrecută de alta ?

5. Deci caută mai întâi măsura cea dreaptă şi ui- tă-te la cel care te măsoară, căci măsurile care sunt. dedesubtul măsurii celei unice şi adevărate nu sunt bune.

6. Să nu vă smintiţi de cei care râvnesc locuri de frunte şi cinste de la oameni, căci toate sunt fructele deşertăciunii şi sterpezesc. dinţii; mai bine căutaţi-vă preţuirea în voi înşivă, iar atunci, când vă cunoaşteţi preţul, nimeni nu vă mai poate vinde.

7. Aţi auzit că s-a zis celor de demult: Cinsteşte părul cărunt al celor bătrâni (scoală-te înaintea celui înţeleptit de vârstă şi dă-i locul, iar cine nu va face aşa vinovat va fi judecăţii.

8. Iar eu vă zic Vouă : Nu totdeauna părul cărunt este semn de înţelepciune, nici bătrâneţea nu este însoţită cu cinstea, fiind Vrednică de ea.

9. De multe ori nebunia celor bătrâni este mai mare decât a celor tineri, iar răutatea lor este înzecită şi însutită, căci este deopotrivă cu mulţimea anilor şi e vai. de aceia care se lasă îndrumaţi de bătrânii; cei nebuni.

10. Auzit-aţi că s-a zis "celor de demult: Supune- ţi-vă celor puternici, căci capul plecat nu este tăiat de sabie.

11. Iar eu zic vouă : Îndrăzniţi şi împotriviţi-vă silei, ca să se vădească dreptatea voastră, căci sabia varsă sânge, dar nu poate ucide adevărul. Iar cel ce estar slab se dovedeşte puternic până-n cele din urmă şi ruşinează sila şi asuprirea.

12. Auzit-aţi că s-a zis celor de demult: Cinsteşte ziua sâmbeteişase zile să lucrezi, iar a şaptea să fie ziua ta de odihnă.

13. Iar eu zic vouă : Fiecare zi este tot atât de sfântă şi în fiecare poţi cinsti numele lui Dumnezeu, căci cele şase zile de lucru nu sunt zile de robie şi de răutate, nici ziua a şaptea nu este ziua cea sfântă de rugăciune. Omul trebuie să fie om în toate cele şapte zile ale săptămânii, dându-le preţul lor asemenea.
14. Auzit-aţi că se zice : Faceţi altora, aşa cum vreţi să vi se facă şi vouă.
15. Iar eu zic vouă : Ceea ce faceţi să nu faceţi aşteptând răsplata, căci niciodată faptele voastre nu
| vor fi pentru ceilalţi oameni, ci vor fi tot pentru voi.
16. Nu puneţi în fapte sămânţa voastră, ci sămânţa altora- Faceţi-vă deci semănători de fapte bune pe ogoarele oamenilor, nu pe ogoarele voastre, ca să culegeţi tot voi roadele. Lăsaţi roadele voastre altora, ca aşa să vă bucuraţi şi voi!"
17. Şi vorbind Iisus, iată că s-a făcut miezul zilei şi era căldură mare, iar mulţimile erau însetate.
18. Şi au venit apostolii La/ el şi i-au zis: „Iată că nu au apă!"
19. Şi a; întrebat Iisus, zicând : „Au nu şi-au luat apă în burdufe ?" ,
20. Şi cercetând apostolii, i-au vestit: „Nu mai este decât uri burduf de apă care, dacă se va deschide, nu va ajunge mulţimilor".
21. Şi a poruncit Iisus : „Aduceti-l aici la inine!" Şi l-au adus, iar Iisus, căutând la cer, l-a binecuvântat, apoi l-a dat ucenicilor ca să împartă apă mulţimilor.
22. Şi au băut toţi şi şi-au alinat setea cu apa din burduful acela, iar unii au băut şi de două ori şi de trei ori. Şi erau bărbaţii care băuseră ca la patru mii, afară de femei şi de copii.
IX. 1. Şi slobozind mulţimile, Iisus a trecut în Sama- ria, îndepărtându-se de Galileea, şi a început a-i învăţa pe ucenicii săi, vorbindu-le în pilde şi zicând :

2. „Omul care-şi cercetează sufletul său este ca negustorul acela din Ierusalim care călătorea cu caravana sa prin ţări depărtate.

3. Când ^ se întorcea acasă, aducea mărfuri scumpe şi rare. iar oamenii se minunau când le vedeau.

4. Preţul acestor mărfuri era mare şi nu-l puteau da decât cei avuţi.

5. Dar iată că negustorul acesta a plecat cu caravana sa într-o ţară şi mai depărtată, de unde s-a întors cu mătăsuri minunate şi cu odoare de aur, bătute în pietre scumpe.

6. Acum n-au mai putut da preţul cerut de negustor decât câţiva oameni.

7. Şi a mai plecat încă o dată acest negustor peste multe ţinuturi cu caravana sa şi a ajuns într-o ţară de la capătul Jumii, unde pământul se, prăvale în apa cea mare, şi a cumpărat lucruri şi mai minunate cu care s-a întors acasă.

8. Dar acum nimeni nu s-a mai putut apropia de mărfurile sale, căci erau prea scumpe.

9. Cine are urechi de auzit să audă! Tot aşa de minunate şi de scumpe sunt şi comorile sufletului, dar trebuie un negustor care să-i bată cărările şi drumurile cele îndepărtate cu caravana sa.

10. Şi cu cât pătrunde cineva inai departe în ţările sale necunoscute, cu atât se întoarce mai cu folos, aducând comori nepreţuite pe care nimeni nu le poate cumpăra".

11. Şi iarăşi a spus altă pildă, zicând : „Femeia se împodobeşte pe sine, ca să placă ochilor, cu veşminte frumoase şi cu încălţări scumpe, îşi pune în urechi cercei de argint ori de aur, pe degete inele, şi-şi atârnă de mâini şi de glezne brăţări. \

12. Ier după ce s-a împodobit aşa, mai toarnă pe pă- - rul capului său mir binemirositor din alabastre, încât pe unde trece lasă o coadă de miresme în urma sa, iar înainte fuge sunetul brăţărilor.

13. Femeia aceasta însă şi-a împodobit numai trupul/ iar sufletul său a rămas gol.

14. Cine[1] are urechi de auzit să audă ! Mai de folos ■ este să vă împodobiţi sufletele, punându-le veşminte frumoase, cercei, inele şi brăţări"*

15. Cineva dintre ucenici a întrebat atunci: „Cum putem împodobi sufletele, Doamne, căci ele n-au trup, nici mâini, nici picioare ?"

16. Şi i-a răspuns Iisuş, zicând : „împodobiţi-le cu fapte bune !" '

17. Şi le-a spus lor altă pildă : „Un om şi-a cumpărat femeie şi a dus-o lâ. casa sa şi-a trăit cu dânsa un an.

18. Şi văzând că nu se înţelege cu dânsa, căci toată ziua se certau, având de împărţit câte!, ceva, i-a dat drumul, slobozindu-i carte de despărţenie.

19. şi şi-a zis acel om : «îmi voi cumpăra altă femeie, că iată bani am destui şi fecioare sunt multe în cctatea aceasta».

20. Şi şi-a cumpărat omul acela altă femeie şi a dus-o acasă, dar n-a putut trăi nici cu aceasta mai mult de un an, căci era şi mai rea decât cea dintâi şi casa omului era plină de vuiet şi de zarvă.

21. Atunci omul i-a dat drumul şi acesteia, zicân- du-şi: «Mai am bani destui şi mai sunt şi alte fecioare care aşteaptă bărbat în cetatea aceasta»-.

22. Şi şi-â cumpărat omul a treia femeie şi a dus-o acasă, dar nu s-a înţeles nici cu aceasta. Acum zarvele din casa lui era atât de mari/ încât îi stârneau şi pe vecinii care aveau în fiecare zi privelişte.

23. Atunci s-a trezit omul acesta din orbirea lui şi a înţeles că dragostea şi tihna din casă nu se pot'cumpăra cu bani. Cine are urechi de auzit să audă !"

X. 1. Şi venind Iisus iarăşi în hotarele Zavulonului şi ale Neftaliinului, a locuit în Capernaum şi, ieşind adeseori din' casă, şedea lângă mare sau vorbea în sinagogă.

2. Şi iată că în timp ce Iisus se afla într-o zi de sâmbătă în sinagogă, pământul a' început a se clătina de la dreapta la stânga şi s-a auzit zvon de cădere în depărtare.

3. Toată lumea din sinagogă s-a înspăimântat foarte, "căci nu de mult fusese cutremurul de pământ care dărâmase turnul în Siloam, omorând optsprezece oameni şi risipind multe case.
4. Şi s-a făcut strigăt mare şi vaier şi oamenii s-au îmbulzit la uşă, ca să iasă afară sub cer, călcându-se în picioare şi blestemând.
5. Atunci s-a auzit freamăt mut în măruntaiele pământului şi sinagoga a săltat în sus cu tot cu oameni, apoi a stat iarăşi la locul ei.
. 6. Şi au căzut mulţi oameni jos şi tremurau.
7. Şi ridicându-şi glasul, a zis Iisus : „Linişteşte-te ! încetează!"
8. Şi a stat pământul din clătinarea sa şi s-a făcut linişte mare.
9. Iar pe cei din sinagogă i-a mustrat, zicând : „Vă pierdeţi firea, fiindcă vă temeţi de moarte, neavând credinţă".
10. Şi n-au înţeles cuvintele lui, ei cuprinşi de frică se întrebau unul pe altul : „Oare cine să fie acesta, de care ascultă şi pământul ?"
11. Şi. a fost cutremurul în anul al şasesprezecelea al împărăţiei lui Tiberiu cezarul.
12. Şi venind Iisus cu ucenicii săi la ţărmul mării, iată că s-a făcut noapte şi nu mai puteau arunca mreaja şi suspinau, că nu mâncaseră ziua întreagă şi le era foame.
13. Atunci Iisus le-a zis : „Pregătiţi luntrea şi luaţi-vă,'mreaja, ca să ieşim în larg !"
14. Ucenicii s-au mirat cu glas : „De ce să ieşim în larg, noaptea, că peştii dorm la adânc şi nu vin în mreaja noastră?"
15. Şi a răspuns Iisus, zicând : „Faceţi ce vă spun şi veţi vedea".
16. Iar ucenicii au făcut aşa şi au pregătit luntrea şi au luat mreaja şi au ieşit în larg. Şi erau în luntre Şimon Petru şi fratele lui Andrei şi ceilalţi doi fraţi: Iacov al lui Zevedeu şi Ioan. Şi Iisus a mers cu dân-
Şii.
17. Ajungând în largul mării, s-a ridicat Iisus în picioare, şi-a înălţat mâinile şi-a suflat în

cele patru părţi ale zării, zicând: „Depărtaţi-vă, neguri, şi vină, lumină !"

18. Şi s-au depărtat negurile ca la două sute de paşi şi s-au oprit ca un zid de întuneric şi s-a făcut lumină ca ziua.

i 19i înfricoşându-se, cei patru ucenici au aruncat mreaja lor şi -mulţi peşti, trezindu-se din adâncuri, au venit în mreaja lor, umplând-o.

20. Dacă au scos mreaja din mare, iată că s-au a- propiat iarăşi, negurile şi s-a făcut noapte, iar ucenicii s-au întors la ţărm şi au lăudat pe Dumnezeu,; care dă atâta putere aleşilor săi.

21. Pregătind Simon Petru şi fratele său Andrei de cină, Iisus lo-a spus ucenicilor pilda) aceasta, zicând . „Un stăpân din Sidon, mergând într-altă cetate, **i**-a împovărat pe cei trei robi ai săi peste puterile lor.

22. Şi fiind drumul lung, a obosit unul dintre robi şi stăpânul său l-a îndemnat cu strigăte şi l-a bătut, dar totul a fost în zadar. Poticnindu-se, a căzut acel rob la pământ, sfârşit de puteri.

23. Stăpânul, atunci, i-a luat de pe umeri poverile şi le-a adăugat altui rob care mergea în frunte.

24. Dar n-a trecut mult timp şi s-a cumpănit şi a- cesta sub poverile sale îndoite şi a Căzut, iar strigătele stăpânului iarăşi n-au ajutat la nimic.

25. Deci a luat el poverile celor doi şi le-a adus poverile celui de-al treilea, dar n-a mers mult nici aceasta, sub poverile sale întreite, şi a căzut.

26. Şi sta acel stăpân cu robii lui lipsiţi de vlagă şi cu poverile sale în mijlocul drumului şi se văieta la trecători, ca să-l ajute sau să-i dea sfat.

27. Trecând un învăţător de lege, s-a oprit, zicând : «Om nătâng, de ce n-ai schimbat un rob pe trei asini ca să-ţi poarte poverile ? Acum degeaba te vaieţi, că eşti tu robul neputinţelor lor !»

28. Şi s-a dus învăţătorul de lege în drumul său.

29. Şi nu mult după dânsul, a trecut un dregător şi, văzând necazul aceluia, s-a oprit şi l-a cercetat, apoi l-a mustrat, zicând: «De ce te vaieţi tu, în-4oc să s© vaiete aceştia? Pune-le din nou poverile pe umeri şi biciuieşte-i, că aceasta este soarta robului : să care poverile care i se pun în spinare".. Şi s-a dUs şi dregătorul acela în drumul său.

30. Şi a auzit în pustia în care-şi ducea viaţa un e- senian vaietele acestui stăpân şi a venit şi, cercetându-l, i-a zis : «Au ce povară duci tu pe umerii tăi, stăpânu- le de robi?»

31. Stăpânul de robi a răspuns: «Nici una. Fiecare *cvt* soarta lui: a robului e să care poveri, a mea e *să* fiu stăpân peste el».

32. A zis iarăşi esenianul : «Deci tu umbli deşert şi nu ştii măsura puterii tale. Atunci cum vei şti măsura robilor tăi ?».

33. Şi a răspuns stăpânul: «N-am trebuinţă s-o ştiu. Pun fiecăruia în spate poverile care sunt de trebuinţă, ca să le ducă dintr-o parte într-alta».

34. Şi a zis iarăşi esenianul : «Ai grăit adevărul, că din nepriceperea ta stai în mijlocul drumului şi te vaieţi şi nimeni nu te poate ajuta.

35. Poverile nu le-ai împărţit după puterile robilor, şi, căzând unul, le-ai adaus celorlalţi, slăbănogindu-i şi pe ei, iar acum nu pot duce nici ceea ce ar fi pe măsura puterilor lor».

36. Şi s-a dus şi esenianul şi l-a lăsat pe acel stăpân cu robii şi cu poverile tot acolo, neputând el pleca nici înainte, nici înapoi".

36. Şi sfârşind Iisus pilda aceasta, s-au apropiat a- postolii şi l-au întrebat: „Cum vom înţelege, oare, pilda acasta?"

37. Răspunsu-le-ia Iisus, zicând : „împărăţia lui Dumnezeu se câştigă cu oboseală multă. Fiecare să-şi poarte poverile sale, şi stăpânul, şi robul, căci luânduj-le altul de pe umerii săi, va cădea şi el.

38. Numai Fiul lui Dumnezeu se va face robul tuturor, purtându-le poverile până la capăt.

4 39. Amin, amin, grăiesc vouă, poverile împărăţiei lui Dumnezeu nu pot fi puse pe spinarea asinilor, aşa cum se pun poverile împărăţiei de aici de pe pământ.

40. Stăpânul cel adevărat pune pe umerii fiecăruia poveri potrivite, ca să nu cadă sub greutatea lor, şi nimeni din cei câţi umblă deşerţi pe drumul vieţii nu va vedea faţa lui Dumnezeu".

XI.. 1. Şi iarăşi zicea Iisus către ucenicii săi: „Un om, băgând de seamă că mâinile fură fără ştirea lui, le-a legat şi umbla aşa printre oameni.

2. Adevăr vă zic vouă, în loc să faceţi fapte rele, legaţi-vă de faptele cele bune, că mădularele omului se deprind şi la bine şi la rău, dar cugetul trebuie să privegheze şi să aleagă calea cea adevărată".

3. Şi grăia şi pildă către ei: Un tânăr îşi ducea zilele vieţii lui în desfătări.

4. Tatăl său se bucura şi mama sa aşijderea, când îl vedeau cheltuindu-şi tinereţea cu prieteni şi ziceau : „Veseleste-te, fiule, şi lasă grijile deoparte, că le purtăm pe umeri noi pentru tine".

5. Şi a venit îngerul morţii şi i-a luat cu sine pe părinţii acelui tânăr şi el a rămas singur.

6. Şi cheltuindu-şi averea moştenită de la părinţi cu prietenii săi, a ajuns la sărăcie şi. la lipsă mare şi n-avea ce mânca şi ce bea.

7i Atunci a strigat tânărul, cuprins de deznădejde : „Sculaţi-vă din mormânt, o, voi, părinţii mei, şi cerce- taţi-vă fiul, că iată desfătările s-au schimbat în necazuri şi râsul în plâns şi în lacrimi, prietenii m-au părăsit şi lăutele au amuţit! Ce mă voi face de acum înainte, nenorocitul de mine ?"

1.

Şi a ajuns zile amare, acel tânăr nesocotit, că nu era învăţat să muncească şi cerşea pe la uşile oamenilor, ca să-şi câştige pâinea cea de toate zilele şi dormea flămând şi însetat. Şi aşa a murit în ticăloşia sa.

2.
Drept aceea nu vă dezmierdaţi trupurile din tinereţe şi nu vă desfătaţi fără măsură, că masa vieţii nu este totdeauna plină de bucate şi vine vremea lipsei, pentru care trebuie să fie fiecare pregătit.
3.
Mai înţelept lucru este să vă lipsiţi de bunăvoie şi să vă întăriţi trupurile, ca să puteţi trece, pe puntea înfrânării, prăpastia zilelor de durere şi de lipsă care-l aşteaptă pe fiecare om aici pe pământ.
.11. Că vine o vreme de lipsă sau de boală, când nu veţi mai putea bea şi nu veţi mai putea mânca şi, a- tunci, cel care s-a -înfrânat. niu va plânge şi nu va suspina. Cine are urechi de auzit să audă ! ,
12. Trecând Iisus cu ucenicii săi din Galileea. în Iudeea, iată că s-a apropiat de Ierusalim, că se ducea la templu, ca-n fiecare an, să se roage de sărbătoarea Paştelui. ,
*\
13. Şi au venit la Iisus fariseii şi cărturarii din Ierusalim, zicând: „Care Dumnezeu. este mai jnare : al nostru ori dumnezeii cei mulţi ai păgânilor ?"
14. Şi al răspuns Iisus : „Nu este decât un singur Dumnezeu, nicidecum mai mulţi, şi singur acela este mai mare.
15. Pui de viperă, puneţi întrebări, ca să prindeţi oamenii în capcane, dar Fiul Omului vă cunoaşte firea. Cine v-a învăţat să puneţi întrebarea este plin de vicleşug şi de pe limba lui curge fiere.
16. Că dacă aş fi răspuns că Dumnezeul -nostru este mai mare decât ai lor, aţi fi strigat că am mărturisit că sunt şi dumnezei păgâni pe lângă Dumnezeul nostru, când, de fapt, ei sunt închipuiri deşarte ale minţii.

Vai: vouă, iscoade viclene ale celor mai mari peste vicleni şi ai tatălui vicleniei, aţi căpătat chipuri de vulpe

17. !Cuvintele voastre sunt ticluite de-acasă şi purtările voastre ascund minciuna şi prefăcătoria, că vă place, ca mai marilor voştri, arhiereii, să vi se dea locurile din frunte şi să vi se sărute mâinile şi picioarele.

18. Vai vouă, deşerţilor şi văruiţilor, că vă preţuiţi trupurile mai mult decât sufletele, împodobindu-le pe
ele şi îngrăşându-le ! V-aţi lungit filacteriile peste lungimea lor rânduită şi râvniţi la iconiţe de aur, ca să orbiţi lumea.

19. Vai vouă, trântorilor, că vă plac scaunele înalte, plecăciunile mieroase şi îngenuncherile smerite ale altora, iar şalele voastre-s înţepenite ! Dar vine vremea când cerbicia voastră va fi înfrântă şi veţi fi aruncaţi la gunoi, că atâta preţ aveţi ca mai marii voştri arhiereii. înfricoşaţi-vă, că v-aţi înălţat pe munţi de minciună şi v-aţi sprijinit pe umbre şi pe întuneric !"

XII. 1. Şi alte multe le-a spus fariseilor şi cărturarilor, iar ei s-au umplut de mânie şi-au pus pe urmele lui Iisus iscoade, căutând să-l prindă în cuvinte.

2. Iisus însă s-a oprit în Betania, în casa lui Lazăr, prietenul şi ucenicul său, ca să se odihnească. Şi îl slujea Maria, sora lui Lazăr, ascultându-i învăţătura.

3. Şi a mai spus Iisus şi; alte pilde, zicând : „Cel care nu ascultă cuvintele Fiului Omului este asemenea asinului îndărătnic, căruia i s-a pus povară mare pe spinare şi el nu voia s-o poarte în piaţă, căci asinul cunoştea drumul până în piaţă şi ştia că este lung şi greu.

4. Stăpânul a încercat să-l urnească din loc cu vorbe bune şi cu mângâieri, dar asinul nu s-a lăsat înduplecat. A pus, atunci, stăpânul varga pe spinarea lui şi l-a bătut, dar totul a fost în zadar.

5. Şi pierzându-şi răbdarea stăpânul, şi-a zis : «Il voi lăsa în apeje lui, până cp-i va trece, deci îi voi lua povara din spate şi-l voi lăsa slobod».

^6. Şi aşa a făcut, iar asinul nu s-a mişcat din locul lui. A venit stăpânul să-l ducă la ieslea lui,

ca să-i dea de mâncare, dar asinul nici atunci nu s-a mişcat din, locul său, socotind că vrea să-i pună povara din nou în spate.

7. Iată aşa a rămas asinul flămând şi însetat, nemiş- cându-se din locul său.

8. Asemenea acestui asin sunt şi aceia care, ferin- du-se de poverile fariseilor şi cărturarilor, nu primesc cuvântul lui Dumnezeu, rămânând flămânzi şi însetaţi. -

9. Găci împărăţia cerului este asemenea aurului din haznaua templului. Dăjdiile, zeciuielile şi primiţiile prisosesc şi se schimbă în aur, iar mai-marii preoţilor îl strâng în haznaua templului în movile şi în drugi.

10. Iar sclipirea lui galbenă pătrunde prin ziduri şi se vede din depărtare mare, iscând pofte nestinse.

11. Şi va veni o vreme când se vor scula alte no- roade şi vor răpi comoara aceasta pentru dânsele, pă- qubindu-J pe Israel şi lăsându-l sărac. Cine are urechi de auzit să audă !"

12. Vorbind aşa Iisus, prorocea întâmplările viitoare, când poporul ales se va lepăda de dânsul şi se vor ridica celelalte popoare şi-l vor îmbrăţişa, răpindu-l, cum este răpită o comoară din haznaua templului.

13. Iar cuvintele acestea s-au împlinit şi haznaua templului a fost spartă şi golită.

14. Şi a spus Iisus altă pildă, zicând : „Locuitorii unei cetăţi au aşezat în turn o strajă, ca să stăpânească cu privirile drumurile şi să dea veste când se a- propie de porţi duşmanul.

15. Şi a văzut straja în depărtare răscolindu-se praful şi a crezut că vine o oaste duşmană şi a dat veste, sunând din trâmbiţă.

16. Îndată s-a umplut de freamăt acea cetate şi au ieşit luptătorii pe ziduri, dar au văzut că din depărtare vine o turmă de oi care iscase praful acela.

17. Mai-marele cetăţii l-a dojenit, atunci, pe acel străjer şi ira[1] poruncit să nu se amăgească şi să deschidă ochii bine.

18. A doua oară, era noapte şi ochii străjerului erau deschişi şi au văzut apropiindu-se umbre de cetate şi îndată a sunat trâmbiţa, deşteptând oştenii.

C-da 'S01J7 coa'a 10 **241**1J9- S-a făcut iarăşi mare vuiet în cetate şi oştenii s-au urcat pe ziduri, dar, n-au văzut în depărtare decât nouri negri de furtună şi iarăşi l-a dojenit mai-ma- rele cetăţii pe acel străjer, poruncindu-i să nu se mai smintească în zadar, ca să se pătrundă mai întâi de primejdie până în rărunchi şi apoi să neliniştească oamenii.

20. A treia oară, ştrăjerul a văzut o cireadă de vite apropiindu-se de cetate şi ridicând praful până-n cer şi n-a mai sunat din trâmbiţă.

21. După eireada de vite însă, sta ascunsă oastea cea duşmană care a venit până sub ziduri şi, găsind porţile deschise, a năvălit în cetate şi a trecut-o prin ascuţişul săbiei. Cine are urechi d'e auzit să audă!"

22. Atunci a întrebat Iacov al lui Zevedeu : „Cum vom înţelege, rabi, cuvintele acestea?" ,

23. Şi -a răspuns Iisus : „De ce sunteţi înceţi la minte? Duşmanul omului este păcatul care vine cu oastea sa împotriva sufletului. Şi dacă o află pe ea nepregătită şi cu porţile deschise, năvăleşte înăuntru. De a- ceea se cuvine ca straja să fie trează şi să nu se înşele niciodată".

XIII. 1. Şi iată cum urcau ei spre Ierusalim, le-au ieşit înainţe doi beţivi, cuprinşi de ameţeală, care-şi părăsiseră viile de lângă Rama, auzind că se apropie Iisus şi ucenicii săi.

2. Iar vinul mult pe care-l băuseră le tulburase minţile şi cele ascunse înăuntrul lor erau pe limbile lor, deşi era abia al treilea ceas din zi.

3. Deci oprindu-se în faţa lui Iisus, au început să-l batjocorească amândoi cu vorbe slabe.

4. Deci a zis unul dintre ei: „O, tu ce îmbeţi lumea cu apă rece, cu cât mai în câştig suntem noi care ne îmbătăm cu must? Că tu ţii oamenii treji şi le vorbeşti cele ale înţelepciunii, pe când noi suntem plini s de vin şi vorbim cele ale nebuniei. Cu cât sunt unele mai de preţ decât altele ?

5. Tu întristezi inimile oamenilor, vorbindu-le despre pocăinţă, iar vinul ne

înveseleşte inimile, îndem- nându ne la joc şi voie bună. ,

6. Mai bine lasă neodihna înţelepciunii şi străbaterea zadarnică a drumurilor şi vină cu mine !

' 7. Via mea va înmuguri, florile se vor deschide şi-şi vor răspândi miresmele, strugurii se vor coace ca sânii fecioarelor, iar tu te vei îndestula cu vin şi vei vedea lumea cu alţi ochi.

8. Nu vei mai mustra beţivii şi te vei împăca ' cu păcătoşii, înţelegându-le starea cea ticăloasă, şi vei lăuda petrecerea, pentru că nu este altă fericire pentru om sub soare decât să mănânce, să bea şi să se veselească".

9. Şi după ce a zis aceste vorbe omul cel beţiv, s-a veselit şi slobozind din gura lui cântec, a.înălţat ulciorul cu vin şi l-a poftit pe Iisus să bea : „Ia cu inimă bună vinul acesta, căci de mult a găsit Dumnezeu plăcere în ceea ce facem noi!"

10. Iar Iisus n-â băut din ulcior, ci a zis : „Ţi-ai sădit vie, ai împrejmuit-o cu gard, ai săpat teasc în ea şi ai zidit tura de veghe şi nu ţi-ai oprit inima de la nici o bucurie, ci ai lăsat-o să se veselească,' dar nu ţi-ai dat seama că ai umplut cu vin golul din tine, până ce te-a băut el pe tine şi l-ai făcut stăpân al sufletului tău.

11. Mai bine te-ai umplea cu cuvântul lui Dumnezeu şi te-ai îmbăta cu el, ca să-l propovăduieşti celor douăsprezece seminţii ale lui Israel.

12. Că beţia trece, fiind ea zămislită din vin, dar beţia cuvântului lui Dumnezeu ţine toată viaţa şi cine se adapă o dată cu el uită dulceaţa mustului.

13. De ce mă ispiteşti, Matiâ, cu vin, căci el schimbă firea oamenilor, făcând din înţelept nebun, din bărbatul cuviincios şi paşnic câine turbat şi din tânărtil cu ruşine porc necurat care se tăvăleşte în murdăria lui.

14. Văi de cel care se împrieteneşte cu vinul şi se îndestulează cu ameţeala lui, căci nu este alt sfătuitor mai rău pe lume !

15. Că mâncarea şi băutura, la vreme potrivită, întăresc puterile omului, iar lăcomia şi

beţia îl duc la pieire, împlinind u-se înţelepciunea lui Solomon care zice : „ Ale cui sunt vaietele, ale cui sunt oftările, ale cui sunt neînţelegerile, ale cui sunt plângerile, ale cui sunt rănirile fără pricină, ale cui sunt înroşirile o- chilor ?

16. Ale celor care■ întârzie la \dn şi se duc să golească paharul cu vin amestecat.

17. Nu te uita la vijn când curge roşu şi face mărgăritare în pahar ; el alunecă uşor, dar pe urmă ca un şarpe muşcă şi înţeapă ca un bazilisc.

18. Ochii ţi se vor uita după femeile altora şi inima îţi va vorbi prostii. Vei fi ca un om culcat în mijlocul mării, ca un om culcat pe vârful unui catarg. ~M-a lovit, dar nu mă doare ! M-,a bătut, dar nu simt nimjc ! Când mă voi trezi ? Mai vreau vin !»".

19. Şi a spus Iisus următoarea pildă : „Un om avea necazuri multe şi bucurii puţine, căci averea lui era ameninţată de risipă, femeia lui umbla pe căile necinstei şi cei din casa sa se ridicaseră împotriva lui.

20. Şi s-a întrebat 'omul: ***«Ce*** voi face? Cum voi 'pune stavilă risipei, cum voi strânge femeia de pe căile necinstci şi cum îi voi supune pe coi ai casei mele ?»

21. Tar îngerul cel rău l-a îndemnat să caute alinare în vin.

22. Şi a zis acest om : -«Voi bea vin din burdufurile mele, căci am destul, şi voi afla sfat în necazurile inele multe şi voi vedea ce este bine să facă fiii oamenilor sub ceruri în tot timpul vieţii lor».

23. Şi a băut acest om vin în fiecare zi, făcându-se be^iv şi alegându-se cu patima neînfrânării, iar averea lui s-a risipit cu totul, femeia l-a părăsit şi cci din casa sa s-au răzleţit în cele patru vânturi. Acestea sunt roadele cele amare ale beţiei. Cine are urechi de auzit să audă!" "

24. S-a apropiat, atunci, clătinându-se, al doilea beţiv de Iisus şi a zis: „Doamne, cu adevăr grăieşti, dar eu n-am avere, nici femeie, nici. copii, nici prieteni, ci numai o vie.

25. Şi iată că vinul îmi ţine loc şi de una şi de alta iar dacă mă voi despărţi şi de el ce voi face?

26. Zilele mele încep cu dimineţi mohorâte şi se sfârşesc cu nopţi lungi şi pustii ochii oamenilor mă petrec cu duşmănie şi limbile lor ascuţite mă blestemă, iar copiii mă alungă cu pietre.

27. Numai vinul le schimbă şi le îndulceşte pe toate : Zilele îmi par frumoase şi nopţile scurte, ochii oamenilor plini de prietenie şi limbile lor de laude, iar pietrele nu mă dor. Vinul mă ajută să trec prin lumea aceasta vesel şi nepăsător. Doamne, ce-mi vei da iii schimbul acestui prieten?"

28. Şi a răspuns Iisus, zicând : „Ezechia, lu te-ai învăţat să bei vinul cel trecător pe care-l înnoieşti în fLecare zi, ca să, te umple de amăgire şi de veselie, iar eu îţi voi da vinul cel veşnic care niciodată nu se sfârşeşte şi nu trebuie să-l bei din" ulcioare şi din burdufuri. Dacă aveţi credinţă, vă voi face vierii, viei mele şi veţi bea vinul vieţii cele veşnice".

29. Şi au căzut cei doi beţivi la pământ şi au zis : „Credem, 'Doamne, fă-ne vierii tăi şi dă-Ue vinul cel viufăcător care nu se împuţinează niciodată, ca. să nu ne mai fie' sete !"

30. Şi i s-a făcut milă lui Iisus, privindu-i cum zăceau în pulbere, şi a suflat de trei ori asupra lor, poruncind : „Treziţi-vă !"

31. Şi îndată s-au trezit ei din beţia lor, iar""tulbu- reala din inimile lor s-a risipit. Şi luminându-se la chip cei doi beţivi, au tăcut punând strajă gurii lor.

32. 'Şi le-a zis Iisus: „Vă voi umple de duhul lui Dumnezeu şi nu va mai încăpea în voi nici o picătură de vin : buzele voastre nu vor mai goli paharele şi inimile voastre nu vor mai suspina după dulceaţa mustului".

Şi a pus Iisus mâinile pe creştetele lor şi ei s-au umplut de duh sfânt, lepădându-se de patima lor, şi, părăsindu-şi' viile, l-au urmat pe Iisus, numărându-se între ucenicii săi.XIV. 1. Venind sărbătoarea-cea mare a .iudeilor, Iisus s-a suit la templu cu învăţăceii săi şi a scos afară pe cei care

vindeau şi cumpărau şi pe schimbătorii de bani, răsturnându-le tărăbile şi împrăştiindu-le banii.

2. Şi s-a făcut tulburare mare în templu şi s-au ridicat strigăte : „Cine este acesta care ne opreşte negoţul, când mai-marele preoţilor ne-a dat nouă slobozenie, plătindu-i dajdia cuvenită?"

3. Şi l-au apucat pe Iisus de veşminte şi cereau despăgubire. Şi a trebuit Iuda Iscariotul, cel care purta punga, să plătească.

4. Şi a zis Iisus: „Vai vouă, neam de negustori şi de 'schimbători de bani! Vine vremea când veti fi izgoniţi din ţara aceasta, nu numai din templu, şi aşa vă veti câştiga hrana voastră, vânzând şi cumpărând, iar banul va fi tatăl vostru şi mama voastră".

5. Şi i-a lăsat pe ei şi s-a tras în pustie, învătându-şi ucenicii. -

6. Şi a ales- şaptezeci de ucenici şi i-a trimis înaintea feţei sale ca să vestească împărăţia lui Dumnezeu, po- runcindu-le şi zicând: „Strângeţi în gură numai cuvinte bune .şi veţi vorbi puţin şi cu folos. Cei ce strâng în gură numai cuvinte rele vorbesc mult şi-şi aduc pagubă. ;

7. Nu vorbiţi decât ceea ce se cuvine şi ţineţi-vă închise buzele voastre, ca să nu iasă din gură cuvinte de prisos care nasc sminteală şi tulburare.

8. Propovăduiţi pocăinţa şi făgăduiţi împărăţia cerurilor celor buni, iar din calea celor răi, feriţi-vă, căci
; sunt mai mulţi şi mai puternici.

9. Nu vă luaţi la harţă cu ei, căci plata lor li se va da de către altcineva încă în viaţa de aici de pe pământ, ci voi rugaţi-vă pentru dânşii şi răspundeţi-le cu dragoste, ca să fiţi urmaşi vrednici ai învăţătorului vostru.

10. Nu vă luaţi sarcini mai grele, decât cele pe care le puteţi purta, şi semănaţi numai sământa cea bună a adevărului, ca grădinarul cel înţelept în grădina căruia nu cresc bălăriile şi spinii.

11. în orice cetate sau sat veţi intra, nu căutaţi pricină cu dregătorii şi nu alergaţi la dreptatea lor.

12. Stăpânitorii noroadelor n-au nevoie de învăţători, căci ei fac legile şi au putere de viaţă şi de moar^ te asupra altora, dar supuşii lor aii nevoie de învăţători, ca să ştie cum să se supună fără primejdie.

13. Mult mai bine ar fi ca învăţătorii să-i înveţe pe stăpânitori cum să stăpânească noroadele cu înţelepciune şi cu dreptate, ca să nu mai fie suferinţe şi asupriri.

14. Adam a trăit pe pământ anii curăţeniei, când a făcut cele ale firii, fără să pună în faptele sale răutate. Aceasta a fost vârsta copilăriei. Apoi a venit vârsta păcatului, când a cunoscut ce e rău şi s-a supus lui.

15. Fiii lui Avraam şi prorocii s-au împotrivit şi au luptat cu păcatul. Aceasta a fost vârsta, bărbăţiei.

16. Urmaşii lor.au ajuns în vârsta bătrâneţii, aU slăbit şi nu mai poţ . lupta cu mulţimea- păcatelor. De aceea a venit Fiul Omului ca să-i izbăvească.

17. Nu căutaţi numai ceea ce este rău în oameni, ci căutaţi şi ceea ce este bun, căci răul odrăsleştle cu uşurinţă şi Veninul lui se adună în inimi până ce le umple, iar binele este ca floarea cea rară care înfloreşte lângă prăpăstii.

18. Ca să ajungi la dânsa, trebuie mai întâi să te învingi pe tine şi să scapi de frică şi, astfel, învingân- du-ie, învingi şi răul, căci omul este fiul păcatului şi al slăbiciunii.

. 19. Nu vă luaţi după oameni, căci mulţi dintre ei merg spre pierzare, iar pe cei care merg pe drum drept trebuie să-i cunoaşteţi.

20. Opriţi-vă mai bine lângă drumuri şi luaţi pildă de la ele. Pe dânsele au umblat oameni mulţi şi le-au bătătorit, ca să le vedeţi.

21. Puţini dintre cei ce-o iau razna fac făgaş nou. Oamenii nu se ţin după cel care calcă pe spini şi pe bolovani şi ia în piept hăţişurile, trecând peste viroa- ge, ci merg ca oile după fluier şi le place drumul cunoscut, măcar că înconjoară, .'

22. Nu vă daţi robi vinului, nici oamenilor, nici femeilor, ci robiţi-vă adevărului. Gustul vinului este bun, dar acela care-l are mereu pe limbă este nebun.

23. Şi sunt robi făcuţi de ostaşi în timpul luptei, şi sunt robi supuşi de femei în timpul dragostei, şi sunt robi învinşi de vin în timpul beţiei.

24. Robia celor dintâi este rodul puterii şi al să, biei, iar robia celorlalţi este rodul slăbiciunii ; de cea dintâi este scăpare, de celelalte nu este.

25. Fecioarele au preţul curăţeniei lor. Dacă şi-o pierd, îngroaşă rândurile femeilor şi ceea ce aii dobândit celelalte au de mult şi ştiu a vinde mai bine.

26. Nu încercaţi să orbiţi lumea cu evlavia voastră, nici nu vă socotiţi pe voi mai aleşi decât ceilalţi oameni şi prieteni ai lui Dumnezeu. Dumnezeu n-are nevoie de prieteni făţarnici şi nu se teme de duşmani. '

27. Dragostea voastră nici nu-i ia, nici nu-i adaugă, ci voi aveţi nevoie de dragoste şi trebuie să vă umpleţi de ea, căci şi dragostea are învăţătura ei, iar cei care trebuie să înveţe sunt oamenii, fiindcă Dumnezeu este însăşi dragostea. Cum vor şti ce este Dumnezeu, dacă nu se vor învăţa să iubească ?"

28. Şi le-a spus lor pilda aceasta, zicând : „Un om: oarecarele aducea slavă lui Dumnezeu pretutindeni: pe drum, în adunări şi în pieţe, ca să-l audă toată lumea.

29. îşi arăta, astfel, dragostea sa faţă de Dumnezeu cu cuvinte alese şi împodobite, socotind că a- ceasta este datoria lui şi aşteptând răsplată, iar răsplata sa a primit-o de la cărturari şi de la farisei care culegeau roadele învăţăturii lor, nu de la Dumnezeu".

30. Şi l-a întrebat unul dintre ucenicii săi, zicând: „Cum vom înţelege pilda aceasta?"

31. Răspunzând Iisus, a zis : „Slava lui Dumnezeu nu este pentru bucuria buzelor şi a urechilor, ci pentru bucuria inimilor, a sufletelor şi a cugetelor.

32. Căutaţi nu cuvinte alese şi împodobite, ci florile simţirii şi pietrele scumpe ale cugetării, căci ele ne apropie de Dumnezeu şi cu ele îl cinstim. Să ne urcăm noi pe scara iubirii la Dumnezeu, nu să-l coborâm pe dânsul la noi!"

33. Şi s-au dus, ucenicii pretutindeni şi au învăţat mulţimile, pregătind calea Domnului, şi s-a răspândit învăţătura sa la toate seminţiile.

34. Iar Iisus nu ostenea, pregătindu-i pe ei pentru propovăduire, şi le spunea şi pildă :

35. .IJn om a venit cu pârâşii lui în faţa judecăţii. Şi se pregătea fiecare pârâş să spună despre dânsul lucruri cât mai rele, ca să-l nimicească şi să nu rămână în urechile judecătorului decât sunetul cuvintelor lor.

36. Şi era gata un pârâş; care era învăţător de lege, să spună aşa: „Acesta este un călcător de lege, că nu ţine obiceiurile şi-i place să facă după capul său, aşa că el s-a făcut sminteală norodului".

37. Acest învăţător de lege care vedea răutăţile altuia, potrivindu-i osânda, pe ale lui nu le vedea.

38. Alt pârâş, care era preot, avea pe limbă gata pregătite cuvintele acestea: „Sărbătorile nu le ţine şi jertfă nu aduce la altar, iar pe preoţi nu-i cinsteşte, ci împrăştie vorbe iele despre dânşii, cum că sunt trândavi şi nu-şi câştigă viaţa lor prin muncă. Acesta în sinea lui face şi blasfemie şi vrednic este morţii".

39. Şi mai era un pârâş care fusese prietenul acelui om şi iscodise înăuntrul casei sale şi venea cu asemenea cuvinte : „Omul acesta n-are trai bun cu femeia sa, căci îi place să beie peste măsură şi să cânte, aşa că în casa lui s-a încuibat sărăcia, iar foamea,stăpâneşte pântecele lor. Şi fiind lipsit din pricina, leneviei şi beţiei, fură de la cei avuţi şi înşală oamenii, jucând jocuri de noroc".

40. Aşa se pregăteau să vorbească pârâşii, dar omul acela le-a grăit, zicând : „Să nu spuneţi nimic despre mine, înainte de-a spune totul despre voi!"

.41. După aceste cuvinte, au tăcut pârâşii omului şi n-au mai spus nimic.

XV. 1. în vremea acea era un tâlhar mare care stăpânea drumurile negustorilor, luând vamă şi vărsând' sânge. _

2. Şi era mare strigare în oraşele mării, în Iopa şi în Gaza, căci se temeau oamenii de dânsul, având el ceată de răufăcători împrejurul său şi lovind până şi caravanele care călătoreau sub pază puternică.

3. Nimeni n-avea scăpare din mâinile lui, iar de prins nu-l puteau prinde poterile. Umblau oştenii după dânsul ziua şi noaptea, fiind pus preţ pe capul său, dar când erau ei într-o parte, el era cu ceata lui în cealaltă parte şi, după ce despuia călătorii de avult lor, se mistuia în pustiu.

4. Şi iată că apropiindu-se Iisus de Gaza, i-a ieşit inainţe tâlharul cel mare cu ceata lui şi l-a oprit, zicând : „Slobozeşte-mi în palmă tot aurul şi argintul şi banii pe care i-ai strâns tu cu ucenicii tăi, căci ştiu că ai" trecere în norod şi vindeci boalele şi nu se poate ca să nu ţi se dea răsplată".

5. Şi era tâlharul fioros foarte, iar răufăcătorii a- veau cuţitele în mâini, gata să lovească, după obiceiul lor.

6. Şi a răspuns Iisus zicând : „N-am pungă".

7. Şi a strigat tâlharul: „Atunci am să-ţi iau zilele".

8. Şi ai răspuns Iisus, zicând: „Şi Zilele îmi sunt numărate, ca. şi zilele răutăţii tale, şi tu n-ai putere asupra lor".

9. Tâlharul cel mare a râs de cuvintele acestea, zicând : „Cum poate cineva să rătăcească printre oameni, neavând nevoie de aur şi de argint ca să-şi cumpere straie, mâncare şi băutură?"

10. Răspuns-a Iisus: „Numai tâlharul fură şi pradă şi nu i se dă, iar omului blând şi paşnic i se dă, fără să ucidă. Fii şi tu asemenea!"

11. Răspuns-a tâlharul: „Eu am vărsat sânge şi sângele strigă la cer".

12. Răspuns-a Iisus : „Adevăr ai grăit! Urechile lui Dumnezeu s-au umplut de mulţimea strigătelor, căci s-a făcut târziu. De acum nu vei mai putea ucide pe nimeni".

13. Şi a căzut tâlharul cel mare în genunchi şi a strigat: „Ce voi face, Doamne?"

14. Răspuns-a Iisus : „Te vei duce şi te vei da pe mâinile stăpânirii, dar nu te teme, căci voi veni eu şi-ţi voi iua locul, iar tu vei fi slobozit şi vei începe o viaţă nouă".

15. Tâlharul cel mare a făcut aşa, cum i s-a poruncit şi s-a. dat pe mâinile oştenilor, iar ceata lui -de răufăcători s-a împrăştiat.

16. Iar după prinderea lui Iisus,. având iudeii de Paşte un obicei: să li se şlobozească lor un osândit, procuratorul Pilat din Pont, înainte de a-l judeca şi osândi pe Iisus, a ieşit din pretoriu la iudei ţii le-a zis :

17. „Eu nu-l găsesc vinovat, dar voi aveţi un obicei de Paşte, ca să vi se slobozească un osândit. Voiţi deci să vă slobozesc pe acesta, despre care se zice că vrea să fie regele iudeilor ?"

18. Şi au strigat toţi: „Nu pe acesta, ci pe Bara- ba!" -

19. Şi l-au slobozit pe Bar aba, iar acesta era tâlharul cel mare care se întâlnise cu Iisus lângă Gaza. Din Ceasul acela, al Slobozeniei sale, Baraba s-a tras în pustie şi n-a mai păcătuit, pocăindu-se şi închinân- au-şi viaţa Domnului.

XVI. 1. Şi a zis Iisus către ucenicii săi: „Ulciorul trebuie să ardă mai întâi în foc, ca să se întărească, şi apoi să se pună apa «au vinul într-insul, iar omul trebuie să ardă la focuri mari lăuntrice, ca să se umple cu duh şi cu adevăr.

1.
Un olar şi-a făcut ulcioarele sale de lut şi leţ-a lăsat să se usuce pe ţarina sa, apoi a făcut foc mare în cuptorul ¡său şi a pus ulcioarele la ars.

2.
Dar fiind focul prea mare, toate ulcioarele s-au spart şi n-au mai fost bune de nimic. Cine are urechi de auzit să audă !"

3.
Şi l-au întrebat ucenicii pe Iisus ce înseamnă pilda aceasta. Şi le-a răspuns, zicând : „Focul cel lăuntric, care-l arde pe fiecare om şi-l schimbă în

vas ales în care se pune apă sau vin, trebuie să fie pe măsura acelui om, nici prea tare, nici prea slab, ci atât cât trebuie.

4.

Dacă este acel foc prea tare, firea omului se strică şi mintea lui se sminteşte, iar dacă este acel fob prea slab, firea omului nu se schimbă.

5.

Deci numai potrivindu-se acel foc după măsura fiecăruia, se nasc vasele cele alese ale sfinţiei. Iar focul care. schimbă firea este adevărat şi nu toţi oamenii îl pot suferi deopotrivă".

6.

Accstca le-a spus Iisus când unii dintre ucenicii săi, neînţelegându-i cuvintele, s-au depărtat şi nu mai umblau cu el, ca nu cumva să fie siliţi să-i mănânce trupul şi să-i bea sângele, cum le-a zis, şi să se umple de necurăţenie.

7.

Iar în Gaza venise ciuma cu corăbiile de peste mare şi treiera oamenii, dându-i cu sutele în puterea îngerului morţii.

8.

Şi a venit Iisus cu ucenicii săi.la porţile cetăţii şi a spus straja : „întoarcc-rte, că în cetate a intrat ciuma şi treieră oamenii !"

9.

Şi nu s-a întors Iisus, ci a intrat cu ai săi în cetate şi îndată s-a auzit aceasta şf au venit oamenii şi au strigat: „Iisu^e, fiule al lui Dumnezeu, scapă-ne de sub călcâiul ciumei, că ne-a doborât şi zăcem în pulbere! Nu ne lăsa pe noi nenorociţii!"

10.

Şi i s-a făcut milă lui Iisus de norod, căci suferea, şi a zis : „Numai prin post şi rugăciune veţi birui suflarea morţii. Toţi oamenii să. postească şase zile şi şase nopţi, începând din clipa aceasta şi abia în- tr-a şaptea zi să mănânce şi să bea, iar rugăciunile să ¡ie pe buzele lor mereu !"

11.

Şi au tăcut aşa acei oameni şi câţi au postit şase zile şi şase nopţi, nepunând nimic pe limba lor,

au scăpat de moarte şi au slăvit puterea lui Dumnezeu.
12.
Iar ciuma cea mare din Gaza a fost în anul al şaptesprezecelea al împărăţiei lui Tiberiu cezarul, fiind procurator al Iudeii Pohţiu Pilat.
13.
Şi iarăşi a început Iisus să înveţe şi să grăiască în pilde : „între dragoste şi ură nu este cale dc mijloc, nici împăcare.
14.
Ostaşii sunt învăţaţi să ucidă, nu să iubească. Dacă ar fi învăţaţi să iubească, n_-ar mai avea nevoie dc sabie şi de suliţă.
15.
Şi totuşi dragostea este mai tare decât ura, căci ea uneşte oamenii : pe bărbat de femeie şi pe părinţi de copii, în timp ce ura îi desparte.
16.
Un împărat a strâns oaste mare şi a poruncit făurarilor să facă . multe săbii, suliţe şi platoşe.
17.
Şi a zis : «Voi bate război cu împăraţii răsăritului şi i voi supune sub picioarele mele şi voi bate ■război şi cu împăraţii de la miazăzi şi io voi Sfărâma dinţii din gură, robindu-le casele şi făcându-mi din ţestele Jor pocale.
18.
Pe toţi împăraţii pământului îi voi aşterne sub picioaieie mele şi nu va fi nimeni pe lume ca mine şi voi ajunge împăratul împăraţilor şi domnul domnilor şi voi trece sute de cetăţi pe sub ascuţişul săbiei mele şi voi aduna turme de robi şi de roabe şi, munţi de averi». .
19.
Şi a spus împăratul acela multe noroade, dar cu cât mai multe noroade cădeau sub puterea sa, tot cu atâta se înmulţeau şi oştile sale, încât surlele de luptă sunau şi pavezele zăngăneau de la o margine a împărăţiei la alta, căci răzvrătirile izbucneau pretutindeni.

20.
Şi a ostenit împăratul tot bătând războaie şi subjugând noroadele şi a dorit liniştea şi pacea, dar nu mai auzea decât strigătele de luptă şi nu mai vedea decât carele învingătorilor, de care erau legaţi robii.
21.
Şi a înţeles împăratul că oştile lui sunt oştile urii şi sculele lui sunt sculele vărsării de sânge şi s-a întristat, căci el singur le vârfuise şi nu mai putea scăpa de ele.
22.
Deci l-a cuprins fierbinţeală mare şi s-a îmbolnăvit împăratul acesta, încă tânăr fiind, căci i-au secat puterile robind lumea şi slăbănogindu-şi trupul în desfătări şi-n petreceri cu mai-marii oştilor.
23.
Aşa că a dat el război mare şi cu moartea şi-n faţa ei s-a trezit singur şi nu l-au putut ajuta nici oştile sale, nici .prietenii lui. Murind acest împărat, s-a prăbuşit şi împărăţia lui cu vuiet mare care-se aude până astăzi, fiindcă a fost clădită pe robie şi pe vărsare do sânge. Şi acest împărat al împăraţilor a fost Alexandru care se mai numeşte şi Macedon.
24. Drept acera, amin, amin, zic vouă, păziţi-vă să nu vârfuiţi ura voastră ca acest împărat, nici să nu vă faqeţi scule de cotropire a semenilor voştri, ci luptaţi-vă pentru împărăţia dragostei şi a .păcii, al cărei împărat nu poartă războaie, nici nu foloseşte sculele vărsării de sânge. j
25.
Nici între avuţie şi sărăcie nu este împăcare şt calea de mijloc este ţarcuită. Iar eu am ales partea sărăciei şi a copiilor ei.
26.
Bogatul trăieşte în îmbuibare şi n-are ca dascăl suferinţa, de aceea el cunoaşte mai puţin viaţa şi este om numai pe jumătate, numai pe sfert sau neom, niciodată nu este om întreg. ,

27.

Un om bogat foarte a înfruntat odată pe un om sărac, zicându-i: -«Cine eşti tu, neică-nimeni, om cfe nimic, golule şi săracule, căci nu eşti băgat în seamă şi locul tău în adunări este la coadă ? Lipseşte din faţa mea, tu copil al lipsei şi tată al foamei!»

28.

Săracul însă i-a răspuns aşa : «Mai bine lipseşte din faţa mea tu, copil al nefiinţei !>►.

29.

Şi l-a întrebat bogatul pe sărac de ce-i zice copil al nefiinţei şi i-a răspuns acesta : «Bogăţia ta putredă te opreşte de-a fi om, căci tu nu trăieşti ca oamenii, cât eşti sub pavăza ei.

30.

Că iată tu nu ştii ce-i foamea şi setea, nici nu te încearcă lipsa, deci Simţirea ta este săracă, pe când a mea este bogată..Tu zici vremii: Vină, că n-am nici o grijă! Şi trăieşti cum ai mai trăit în huzur, pe când eu aştept ziua de mâine cu cutremur, căci în fiecare zi încep lupta vieţii de la capăt. ,

31.

Leapădă-te şi tu de toate ale tale şi vei înţelege ce înseamnă să fii om, căci acum nu eşti decât chip de om şi în zadar porţi fiume de om !>►.

32.

Şi nu s-a lepădat bogatul acela de averile sale, căci nu voia să fie om adevărat, iar lucrul cel mai de seamă este[1] tocmai acesta : să ştii să faci în viaţă alegerea cea mare.

33.

Iar drumurile sunt numai două : drumul omeniei şi drumul neomeniei, de aceea nu râvniţi nici la mărire, nici la bogăţie, nici la sfinţenie, înainte de-a râvni să fiţi oameni adevăraţi, căci după aceasta vin toate celelalte şi vi se adaugă vouă.

Alegeţi, aşadar, drumul cel veşnic al omeniei, ca să nu uitaţi niciodată că sunteţi mai întâi de toate oameni. Cine are urechi de auzit să audă !

"XVII. 1. Şi auzind Iisus că ucenicii săi se ceartâ între ei pentru întâietate, i-a chemat la dânsul şi le-a spus : „Fiecare dintre voi se crede bun şi spune despre ceilalţi că sunt răi.

2. Aşa se face lumea mai rea decât este, căci ochii se înşală cu cèea ce nu văd şi urechile prind ceea ce aud, iar limba împrăştie vorbele răutăţii ca seminţele în sufletele oamenilor, odrăslind roadele răului.

3. Deci defăimându-vă linul pe altul, oare pe cine să-l cred bun, dacă fiecare s-a înrăit întru inima sa ?

4. De la cine voi lua mărturie despre voi, dacă mărturia tuturor este rea?

5. Oglinda celui ce se socoate bun este oglinda a- proapelui său' pe câre-l defăimează şi-l socoate rău.

6. Dar ce voi face cu acela care îi socoate pe toţi oamenii răi, iar pe sine nu se socoate oglindă pentru alţii?

7. Să. nu fie aşa ! Socotiţi-vă toţi oglinzi rele, pentru ca, uitându-vă unii într-alţii, să vă ruşinaţi de răutatea voastră şi să vă schimbaţi în oglinzi bune, ca să nu vă vedeţi fiecare chipul adevărat în oglinda aproapelui vostru.

8. Pentru aceasta iubiţi-vă între voi, ca să vă sloboziţi de sub Ispitele puterii de mărire deşartă şi de sub robia duşmăniei! şi atunci veţi fi toţi ca unul.

9. Cel ce se scoate cel dintâi între voi este astfel cel din urmă, căci chipul cel adevărat i-l scoate la i- veală oglinda sufletului său.

10. Iar cel ce este cel din urmă şi cel mai mic între voi toţi este cel dintâi şi cel mai mare, căci oglinzile altora nu-l smintesc, ci-i dau înţelepciune mai multă.

11. Fiul Omului a venit să slujească şi să-şi dea sufletul răscumpărare pentru mulţi, nu să i se slujească, aşa cum domnitorii şi mai-marii păgânilor sunt obişnuiţi să domnească peste supuşii lor şi să-i stăpânească."

XVIII. 1. Şi a venit la Iisus cu nişte elini şi un oa- recarele filosof Diodor din Atena şi, închinându-se înaintea sa, a zis : „înţeleptule, am auzit de

faima ta, care a zburat până departe, şi te-ăm căutat, ca să-mi ajuţi minţea să" pătrundă în tainele adevărului".

2. Şi a răspuns lisus : „Spre inimile lucrurilor şi întâmplărilor duc multe drumuri. Spune-mi pe care mergi tu?"

3. Răspuns-a Diodor : „Drumul meu este lung şi adevărul se dovedeşte a fi departe. Pare-mi-se că nu-mi va ajunge viaţa, ca să-l găsesc şi să mă bucur de el".

4. Raspuns-a lisus, zicând : „Drept ai grăit! Omului nu-i ajunge viaţa aceasta, ca să cunoască adevărul. Numai în cealaltă îl va afla şi-i va vedea chipul. Iar adevărul este numai unul şi veşnicia îl îmbracă în veşmintele sale".

5. Şi a întrebat filosoful Diodor : „Oare omul, în viaţa de dincolo, poate gândi ca aici pe pământ ?"

6. Răspuns-a lisus : „Poate, căci sufletul lui nu moare".

■ 7. Şi a întrebat iarăşi filosoful: „Şi cine ştie acele gânduri şi la ce folosesc ele, dacă nu le putem cunoaşte, aici, pe pământ, ca să ne îndrumăm după ele ?

8. Dacă eşti tu înţeleptul cel mare şi fiul lui Dumnezeu, cum îţi spun ucenicii tăi, atunci dezvăluieşte-mi taina aceasta a înţelepciunii".

9. Şi a răspuns lisus, zicând : „Numai credinţa poate mântui, căci numai cu ajutorul ei se pătrunde în lumea cea de dincolo.

10. Mintea este din lumea aceasta şi foloseşte pentru petrecerea de aici, de pe pământ, în timp ce credinţa cucereşte viaţa de dincolo.

11. Cine are numai minte este al mulţimii şi al lumii acesteia ,• este unul dintre biruitorii săi. Dintre u- riii ca aceştia se aleg stăpânitorii, bogaţii şi fericiţii acesteia, căci mintea cea iscoditoare caută numai cele ale trupului şi ale simţurilor sale, cum să se sature şi să se adape, cum să se îmbrace şi să-şi astâmpere poftele şi zburdăciunile.

12. Se cuvine deci ca oamenii credinţei să fie înfrânţii acestei vieţi şi biruitorii celeilalte. Stăpânirea şi bogăţia lor sunt într-altă lume.

13. Vulturii cuibează în cedrii cei înalţi ai Libanului sau pe crestele însorite ale munţilor şi din ouăle lor iasă pui de vulturi.

14. Aşa şi gândurile oamenilor cuibează cât mai sus, pe crestele pleşuve ale frunţilor, ca să iasă din ele vulturii necredinţei.

15. Ci voi fiţi ca porumbeii şi cuibaţi-vă ouăle în inimile oamenilor, ca să iasă din ele puii dragostei de Dumnezeu şi ai smereniei".

16. S-a smerit atunci filosoful Diodor şi a întrebat : „Dacă mintea mea mă înşeală, ce. voi face?"

17. Răspuns-a Iisus : „Nu căuta pe cele ale minţii care te leagă de viaţa de aici, de pe pământ, ci pe cele ale credinţei care te leagă de viaţa cea din ceruri.

18. Fii mai puţin al minţii şi mai mult al credinţei şi leapădă-te de fericirea simţurilor, ca s-o câştigi pe cealaltă, a veşniciei, care esteta sfinţilor".

19. Şi a întrebat iarăşi Diodor : „Ce este sfinţenia ?"

20. Şi i-a răspuns Iisus, zicând: „Este o sfinţenie a bătrâneţii care uită păcatele tinereţii, dar este şi o sfinţenie a tinereţii care nu cunoaşte păcatele bătrâneţii. Nici una nici alta nu este cea adevărată.

21. Sfinţenia adevărată este cea trăită, nu cea gândită. Cineva se poate socoti pe sine sfânt, dar faptele sale fac rău aproapelui său şi cuvintele sale îl rănesc.

22. Măsura sfinţeniei se află în faptele credinţei, nu în mintea oamenilor, unde ea are multe chipuri".

23. Şi s-a întristat filosoful Diodor şi a tăcut, căci el era dintr-altă lume.

24. închinându-se acel filosof, s-a dus către cetatea şa, iar Iisus a zis : „Mintea multă îi opreşte pe filosofii lumii; să înţeleagă vestirea cea nouă. Amin, a- min, grăiesc vouă, înţelepciunea se va doyedr nebu- nie şi nebunia înţelepciune".'" " 7

2. XIX. 1. După ce s-a coborât din munte Iisus, când s-a schimbat la faţă înaintea ucenicilor săi, s-au a- propiat iarăşi fariseii şi cărturarii de el, ispitindu-l.Şi l-a întrebat un învăţător de lege : , „Rabi, ai spus să dăm cezarului cele ale cezarului şi cele ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu.

3. Oare să credem că lui Dumnezeu i se cuvine a- ceeaşi cinstire pe care i-o dăm şi cezarului ori cezarului i se cuvine aceeaşi cinstire pe caic i-o dăm lui Dumnezeu? Cum vom înţelege cuvintele tale?"

4. Şi voia să-l prindă pe dânsul în cuvânt, căci ieşise poruncă de la cezarul Tiberiu să i se dea aceeaşi cinstire ca lui Dumnezeu.

5. Şi a răspuns Iisus, zicând: „Făţarnice, vrei să-mi pui mie în gură gândurile tale ! întreabă-te pe tine în adâncul sufletului tău şi răspunde-ţi la întrebarea a- ceasta şi răspunsul tău va fi şi al meu".

6. Şi a înţeles învăţătorul de lege că Iişus îi cunoştea sufletul şi s-a înfricoşat şi a tăcut, iar ceilalţi farisei şi cărturari n-au mai întrebat nimic.

7. Şi fiind' aproape Paştele iudeilor, a venit Iisus cu ucenicii săi în Betania la Lazăr, şi, şezând în casa lui, îi învăţa zicând :

8. „Trei oameni trăiau în cetatea Ierihon. Şi fiind ei la vârsta bărbăţiei, Domnul i-a cercetat pe fieca- re-n parte, ca să le vadă chipul cel lăuntric, şi le-a dat semn să-şi arate roadele.

; 9. Iar cel dintâi dintre ei, cu numele Iosi, era om aşezat la casa lui şi cu dare de mână, văzându-şi de treburile lui fără păsare, ca mulţi alţii, dormind bine, mâncând şi bând şi ducându-şi zilele în tihnă, una ca alta.

10. Şi zicea : «Voi trăi cum au trăit părinţii mei şi voi muri ca ei, căci aceasta este şi soarta mea pe pământ : să le urmez lor. Fugiţi de la mine gânduri şi aşezaţi-vă pe pietre, că eu sunt mulţumit şi împăcat cu toate. Treci zi şi vină noapte ; treci viaţă şi vină moarte !»

11. Iar al doilea, cu numele Simon, în loc să fie mulţumit cu ceea ce are, ca şi cel dintâi, era mereu în zbucium şi în căutare.

, 12. Şi l-a întrebat femeia sa : «De ce te chinuieştî mai mult decât alţii ? Iată şi Iosi este om ca tine şi se bucură de ceea ce are, doarme bine şi are gust de mân- cârc, iar copiii şi-i iubeşte. Tu însă cârteşti mereu, n-ai iinişte, parcă eşti stăpânit de demon, despici firul în patru şi vrei să culegi florile înţelepciunii de unde nu le culege nimeni».

13. Şi a răspuns omul : «Nelinişţea şi-a făcut culcuşul în inima mea. Parcă mă paşte o nenorocire şi iarba mea este amară. Bucuria nu îmi tihneşte, nici pacea, ci saut primejdia».

14. Şi a lăsat toţul acel om şi s-a suit pe munte, ca să n-aibă pământ neted sub picioare şi să nu meargă pe drumuri bătute de miile de paşi ai .oamenilor.

15. Şi erau cărările înguste şf prăvălatice şi de^-a dreapta şi de-a stânga se căscau prăpăstiile şi omul s-a simţit mai uşurat, împrietenindu-se cu primejdiile şi apropiindu-se de moartea care-l pândea de pretutindeni. Şi fiindu-ii lui mai bine, a rămas acolo pe munte.

16. Iar ai treilea, Iuda, era şi mai nemulţumit decât Simon şi nu i-a ajuns primejdia munţelui, ci a căutat primejdia pustiei, unde stăpânesc nisipul şi setea, iar simţurile se înşelă, căci ochii văd închipuiri deşarte şi urechile aud glasuri care nu sunt.

17. Şi n-a stat nici în pustie mult şi «a căutat primejdie şi mai mare, depărtându-se de ţărmuri. Acum, omul acesta nu mai avea pământ sub picioare şi plutea deasupra adâncurilor care erau gata să-l înghită oricând.

18. Şi căuta omul acesta furtunile, când primejdia era şi mai mare, şi sta mai mult în inima ei, ascultând glasurile vânturilor şi zbuciumul valurilor şi. privind în ochii vârtejurilor.

19. Şi s-a simţit omul acesta şi mâi bine, plutind în largul mării şi-n inima furtunii, şi s-a învăţat a trăi cu primejdia în fiecare clipă, pregătindu-şi sufletul de moarte. Cine are urechi de auzit să audă !"

20. Şi l-a întrebat ucenicul său iubit Ioan : „Doamne cum vom înţelege cuvintele acestea ?

21. Şi i-a răspuns Iisus, zicând : „Omul cel liniştit, losi, nu-şi frământă mintea sa cu ce va fi. Pe cei care sunt ca acesta moartea îi ia cu plângere mare, căci ei n-o aşteaptă, nici n-o cunosc.

22. Omiil al doilea, Simon, iasă din miezul liniştei .şi-l bat vânturile înălţimilor şi-l sorb adâncurile. Unii ca acesta îşi înhamă cugetele lor la carele pline de povară ale adevărului.

, 23. Omul al treilea, Iuda, a găsit cheia vieţii care-i plină de primejdii, de cum te naşti şi până ce mori.

24. Amin, amin, grăiesc vouă, omul mulţumit de starea lui pe pământ este ca mielul pe care-l aşteaptă cuţitul jertfitorului, iar el nu ştie nimic. El trăieşte fără grija zilei de mâine, iar viaţa lui este ca un somn.

• 25. Omul cel treaz însă nu-i niciodată mulţumit cu starea lui, iar liniştea nu-şi află culcuş în inima sa, căci ştie că toate sunt*trecătoare. Dacă-l lasă un gând îl apucă altul şi, dacă ajunge la o. ţintă, îndată aleargă după- altai aşa că odihna Jui este pe spini, iar mulţumirea nu-i niciodată partea lui.

26. Gătiţi-vă, aşadar, să fiţi corăbieri iscusiţi pe marea cea plină de primejdie a vieţii, dezlipindu-vă de pământul cel tare de sub picioare şi de drumurile cele pline de pulberea făcută de paşii mulţimilor.

27. Năzuiţi spre inima furtunii, ca să vă , cunoaşteţi preţul voi singuri, înainte de-a vă cumpăra cel ce vă cunoaşte în ¡Străfundurile sufletelor, ca să nu vă plângeţi că v-a luat prea ieftin".

28. Şi a cerut apă Iisús de la Marta şi s-a spălat, apoi şi-a pieptănat părul capului său şi a îmbrăcat cămaşă nouă, ţesută dintr-o bucată de sus peste tot, pe care i-a dat-o Maria Magdaléna, ca s-o aibă la sărbătoarea cea marc a Paştelui, când se vor aduna iarăşi mulţimile în jurul său.

29. Şi s-a. primenit Iisus, iuându-şi şi brâu de curea nou şi sandale, gătindu-se de moarte, ca să fie gata toate, după cuvintele Scripturii care zice : „Impărţit-au hainele mele între ei şi pentru cămaşa mea au aruncat sorţi".

XX. 1. Iar în ziua aceea i-a adus Simon Petru, fiul lui Iona, ştirea lui Iisus că mama lui, Maria, şi fraţii săi întru duh Iacov, Iosi, Simon şi Iuda, precum şi surorile sale întru duh, Rahila şi Ana, împreună cu soţii lor, stau afară, căutând să vorbească cu el. Şi s-a întristat Iisus, căci ştia ce vor de la dânsul.

2. Şi ieşind dintre ucenicii săi la ei, numai cu■ Simón) Petru. i-a -întrebat: „Ce doriţi? Au nu ştiţi că. drumurile noastre s-au despărţit? Adevăr grăiesc vouă: Niciodată nu mă voi întoarce de pe calea mea !" Şi nu Je-a dat sărutarea de întâlnire, ci s-a uitat la fiecare,, cumpănindu-i în mintea sa, şi a tăcut.

3. Şi suspinând, s-a apropiat Maria, mama lui de el şi i-a zis : „Fiule, întoarce-te acasă, că eu numai pe tine te am şi iată au ieşit vânătorii pe urmele tale cu chiote mari şi te vânează şi În curând tc vor "prinde şi te vor pierde ca pe loan, întâiul născut al Elisavetei. Dacă nu le vei ieşi în drum şi vei sta ascuns,' îţi vor da pace".

' - ~

4. Şi a răspuns lisus, zicând : „Femeie, ai ascultat glasurile acestora, care poartă grija lor în suflete, fiind năimiţi de alţii, şi ai veniţ să mă cauţi, purtând veninul vorbelor şi neliniştilor lor în inimă, dar totul este în zadar.

5. Vânătorii îşi urmăresc prada lor până în vizui- nea ei. Eu nu mai am adăpost nici în pământul lui Israel, nici în lumea aceasta, ci sunt încolţit şi hăituit ca o fiară din pustie, căci drumul duce afară din lume. în curând; va sosi ceasul cel greu şi va trece.

6. Femeie, mergi la casa ta şi nu-ţi irosi puterile pe drumuri, căci vei avea nevoie de ele. De praznicul Paştelui să vii la Ierusalim, ca prin însuşi sufletul tău, să treacă sabie".

7. Şi vorbind Iisus, şi-a îmbrăţişat mama şi-a săru- iat-o pe tâmplă.

8. îndată a înălţat glas Iacov, în numele celorlalţi, şi a zis : „Cât colinzi tu ţara, ţii jar nestins deasupra capetelor noastre, fiind noi înfrăţiţi în duhul vieţuirii celei drepte. Cu ce ţi-am

greşit noi, de vrei să ne dai hrană săbiei stăpânilor ?

9. Ori ce ţi-a căşunat împotriva noastră, de vrei să ne arunce mai-marii poporului în temniţă ? Că iată te-ai dezbinat de mama ta şi de cei apropiaţi şi stră,- baţtf toată Galileea, Iudeea şi Samaria, trecând şi dincolo de Iordan, în Decapole şi în Pereea, încât faptele tale sunt cunoscute pretutindeni.

10. Numele tău este pe toate buzele şi toţi ştiu că ai trăit între noi şi ne vor da în soboare şi ne vor trage în judecată pentru tine. Deasupra capului tău atârnă sabie, de aceea **păTăseşte**-ţi ucenicii şi du-te la oamenii din pustie, până ce se vor linişti lucrurile".

11. Şi a răspuns Iisus, zicând: „Adevăr grăiesc ţie, Iacove, că vrăjmaşii omului sunt casnicii lui. Nu te teijie, căci nimeni nu va plăti pentru fap;tele Fiului Omului, decât numai el. Voi nu-mi sunteţi rudenii de sânge, iar eu fac voia Tatălui meu din ceruri, aşa cuni veţi face-o şi voi după învierea mea. Drumul meu este fără întoarcere. Duceţi-vă şi spuneţi acestea celor caro vă vor asupri pe voi! "

12. Atunci una dintre cele două femei, cu numele Raliila, J-a certat, zicând : „S-a văzut de mult că^ţi sunt minţile rătăcite şi te socoţi ceea ce nu eşti. Ai iscat vorbe slabe în jurul nostru şi al bărbaţilor noştri, căci toţi au auzit de tine şi ne înconjoară.

13. în loc să ne faci bine, ne faci rău, căci iată vremea a venit şi noi nu preţuim nimic, atât timp cât tu pierzi anii pe drumuri. Eşti o piedică în calea fericirii noastre. Mai bine nu te-ai fi născut!"

14. Şi întristându-se de moarte Iisus, a zis : „Cele ale lumii sunt mai de preţ decât cele ale mele. Fiecare îşi
(vede mai-întâi de-ale sale şi numai după aceea de-i aio altuia.

15. Adevăr grăiesc vouă : Va veni vremea când cel care va avea mai multe va fi mai nefericit decât cel care va avea puţine. Femeie, linişteşte-ţi

inima ! în curând, nu_va.fi nici o piedică în calea fericirii tale".

16. Şi întorcându-şi faţa de la ei, s-a depărtat Iisus, căutând un ioc singuratic, şi a plâns.

17., [ar mama şi cei care veniseră cu ea s-au întors aeaşă, plini de tulburare şi de teamă, iar Iacov, ca mai în vârstă, a răspândit ştirea că ei nu "cred în Iisus, al cărui suflet este stăpânit de demon.

18. Şi venind Iisus pe ţărmul mării, iată că au scos pescarii pe mal un tânăr care se înecase.

'19. Şi îl jeleau ceilalţi tineri cu care se scăldase şi nu puteau să-i facă nimic, căci duhul zburase din trupul lui.

20. Şi văzând Iisus pe tânărul acela cum zăcea nemişcat, s-a apropiat de dânsul şi, atingându-l cu mâna, i-a poruncit: „Tinere, eu îţi poruncesc : Scoală-te !"

21. Şi s-a sculat tânărul acela şi s-au minunat toţi,. slăvind puterea lui Dumnezeu care lucrează prin aleşii săi.

22. Şi multe fapte minunate făcea Iisus, ca să şe adeverească cuvintele proorocului Isaia care zice : „A- cesta neputinţele noastre a luat şi bolile noastre a purtat".

23. Iar mulţimile se ţineau după dânsul, îmbulzin- du-l şi cerându-i izbăvirea de boale şi de suferinţe.

24. Şi Venind a patra oară sărbătoarea cea mare a iudeilor, mulţimile l-au însoţit, strigând : „Osana ! Binecuvântat este fiul lui David !"

XXI. 1. Auzind strigătele acestea, mai-marii poporului s-a'u adunat, înspăimântaţi, la arhiereul Caiafa, spunându-i ce strigă mulţimile.

1.

Făcură deci sfat mare, ca să-l prindă pe Iisus, căci so temeau de dânsul, ca nu cumva să se urce pe tronul împăratului David.

2.

S-au dus, aşadar, la procuratorul Ponţiu Pilat, spunându-i că s-a ridicat din Galileea un

răzvrătit împotriva cezarului care se socoate pe sine împărat.

3.
Pilat a înţeles însă că Iisus se răzvrătise împotriva leqii ¡iudeilor, căci n-avea oaste, **aşa** că le-a dat voie lor să-l prindă şi să-l judece.

4.
Şi l-au ademenit fariseii şi cărturarii pe Iuda Is- cariotul la sfaturile lor şi l-a văzut Maria din Magdala intrând la Caifa şi i-a spus lui Iisus care ştia de mai înainte toate cărările vânzătorului.

5.
Iar Iisus, ca să nu-i tulbure pe ceilalţi ucenici, le-a ascuns vânzarea până în ultima clipă, cunoscând că se smintesc uşor.

6.
Vânzătorul Iuda avea punga şi aduna într-insa darurile şi erau mulţi acei care dăruiau bani lui Iisus şi apostolilor, ca să aibă pentru hrană şi îmbrăcăminte, căci erau mereu pe drumuri.

7.
Iisus ştia ce se pune în pungă şi-i spunea lui Iuda: „Cumpără cele ce trebuie !" sau : „Dă ceva săracilor !"

8.
Dar, cu toate că erau darurile bogate, punând la picioarele lui Iisus, în câteva rânduri, Iosif din Arima- teea, care era ucenic, câte cinci sute de dinari, punga lui Iuda nu se sătura niciodată, căci el lua din ceea ce se punea într-însa, fiind fur, şi punea în' punga sa, păgubind săracii sau spunând că a cumpărat cele de trebuinţă cu preţ mare.

9. într-o zi, fiind iarăşi punga goală, a spus Iisus pilda aceasta, zicând : „Un vistiernic aduna dăjdiile împărăţiei şi-şi făcea din ele parte şi lui, încât adunase avuţie multă. . .

10.
Şi iată că împărăţia aceea, purtând războaie cu alte împărăţii, a ajuns la sărăcie mare şi nu mai era în vistierie nici un ban.

11. A cerut, atunci, împăratul ajutor de la supuşii săi, căci, înlesnindu-se, le va întoarce întreit împrumutul. ,

,

12.

Unii supuşi au dat, iar alţii n-au dat. Şi nwau ajuns nici ajutoarele acestea şi s-a făcut foamete mare în acea ţară.

-14. Vistiernicul n-a dat nici el, ci dimpotrivă a mai furat şi din ajutoarele săracilor.

15. Făcându-se foamete însă, nimeni nu-şi mai putea folosi banii şi, slăbind oştenii acelui împărat,, i-a dovedit vrăjmaşul care a robit împărăţia aceea.

16. Şi a ajuns rob şi vistiernicul acela şi i s-a luat toată averea, agonisită prin furtişaguri. j

, 17. într-acel ceas, s-a tulburat inima sa şi a zis: -«O, nenorocitul de mine, dacă-i dam împăratului meu ceea ce am agonisit pe nedrept, îi şcăpam din robie pe alţii şi mă scăpain de robie şi pe mine !»-

18. Aşa se îritâmplă şi cu acela care ia de la gura supuşilor împăratului ceresc, căci,, nelăsându-le lor hrana zilnică, se smintesc şi flămânzesc, iar vrăjmaşul îi risipeşte şi-i supune, Şi căzând ei robi, nu rămâne* slobod nici el, nemaiputând fura, căci nu mai este cine să-l apere, nici cine să adune".

19. Acestea le-a zis Iisus, ca să înţeleagă Iuda care purta pungă şi fura dintr-însa, iar mai târziu tâlcul acestei pilde li s-a făcut cunoscut şi apostolilor, după ce Iisus a fost vândut de Iuda.

XXII. 1. Venind ziua azimilor în care se jertfea mielul Paştelui, a făcut Iisus cină în casa unui prieten, a binecuvântat pâinea şi vinul şi a spălat picioarele ucenicilor săi, iar pintre aceştia era şi vânzătorul Iuda.

2. Şi s-a mâhnit Iisus, văzând împietrirea inimii lui, şi a spus: „Iată văd cu ochii sufletului meu o cruce şi-mi simt eurgând sângele meu pe dânsa, căci mă vor pironi neprietenii de mâini şi de picioare. Iar cel ce mă va vinde este unul dintre voi".

3. Şi a **întrebat** ucenicul cel iubit, loan : „Cine este, Doamne, acesta?"

4. Şi a' întins Iisus pâinea şi a dat-o lui Iuda, zicân- du-i : .,Ce ai de făcut, fă mai repede!",

5. Şi a ieşit luda în noapte şi s-a dus.

6. **Rămânând** Iisus numai cu ceilalţi ucenici, au mâncat şi au băut, întristaţi, iar Iisus n-a mâncat, nici ii-a băut, ci a ştat tăcut.

7. După ce au sfârşit, s-au ridicat de la masă, iar Iisus le-a spus să se întâlnească totdeauna aşa şi să-şi amintească de dânsul, când vor mânca pâinea şi vor bea vinul, căci acestea îi vor înlocui trupul şi sângele, după ce se va despărţi de ei.

8. Ieşind din casa aceea, s-au dus în grădina Ghetsi- mani care era a aceluiaşi prieten în foişorul căruia s-a făcut cina, şi s-au oprit ca să se odihnească.

9. Iisus era neliniştit şi umbla printre pomii grădinii, iar ucenicii s-au culcat.

10. Pe străzile cetăţii veneau însă ostaşii şi slujitorii arhiereilor cu săbii şi cu ciomege, avându-l cu ei şi pe Iuda, ca să-l prindă pe Iisus. ,

11. La poarta grădinii, au aprins făcliile şi Iisus a văzut cine sunt şi le-a ieşit înainte, întrebându-i: „Pe cine căutaţi la miezul nopţii ?"

12. Malch, slujitorul arhiereului Caiafa, a răspuns : „Pe Iisus Nazaretanul".

13. Răspuns-a Iisus : „Eu sunt".

14. Atunci s-a apropiat Iuda de dânsul şi i^a dat sărutarea trădării, zicând: „Bucură-te, învăţătorule!"

15. Şi i-a răspuns Iisus: „Sărutarea ta, Iudă, este preţul trădării!"

16. îndată au sărit slujitorii şi-au pus mâinile pe Iisus, iar ucenicii săi s-au trezit din somnul lor cel greu şi au alergat acolo.

17. Şi a scos Simon Petru o sabie pe care o căpătase de la galileienii cei din pustie, ca s-o aibă la vreme de cumpănă, şi s-a repezit asupra

slujitorului marelui preot şi l-a lovit, tăindu-i o ureche.

18. Atunci Iisus a ridicat mâna şi l-a oprit, mustrân- du-l : „Au nu ai auzit pilda împăratului care a folosit sabia ? Puterea mea nu stă în sabie, ci în duh care este mai „tăios decât sabia. Tatăl meu mi-ar putea trimite douăsprezece legiuni de îngeri, dar cum se vor împlini atunci Scripturile ?"

19. După cuvintele acestea, slujitorii l-au luat pe Iisus cu ei şi l-au purtat pe străzile cetăţii în timpul nopţii, stingând torţele, căci se temeau de mulţimile care veniseră la sărbătoarea Paştelui.

20. Câţiva tineri se adunaseră, totuşi, la priveliştea aceea şi l-au prins pe Marcu care era înfăşurat într-un giulgiu pe trupul gol, dar acesta, lăsând giulgiul, a fugit.

21. Slujitorii l-au dus pe Iisus mai întâi la marele preot Ana, care era socrul lui Caiafa. Iar după Iisus s-au ţinut Simon Petru şi Ioan, priveghind din depărtare, cam de. la o sută de paşi, ca să vadă unde-l duc şi ce fac cu dânsul.

XXIII. 1. Iar dacă l-au dus la arhiereul Ana, s-a dovedit că acesta sta de veghe şi-l aştepta pe Iisus, ca să,l vadă pe cel care tulburase poporul.

2. Stând iisus înaintea lui, arhiereul i-a întrebat; „Ce învăţătură nouă răspândeşti tu şi tulburi norodul?"

3. Şi i-a[1] răspuns lisus: „învăţătura mea nu este tulburare pentru norod, nici pierzare, căci mulţimile au ascultat-o şi au înţeles-o, numai fiii tulburării şi ai pierzării n-au primit-o şi au urât-o".

4. Şi a întrebat marele preot Ana : „învăţătura ta este de la Dumnezeu?"

5. Răspuns-a Iisus : „Ce mă întrebi? Tu ştii în.a- mănunţime ceea ce învăţ eu, iar, dacă nu ştii, întrea- oă-i pe cei care au auzit ce am propovăduit. Aceia vor mărturisi pentru mine".

6. Şi l-a lovit Malch pentru asemenea răspuns, iar Iisus a zis: „Dacă am vorbit rău, dovedeşte că este rău, iar dacă am vorbit bine, de ce mă baţi ?"

7. Deci Ana a poruncit să-l lege pe Iisus şi l-a trimis la Caiafa, care era mare preot în anul acela, căci eJ era acel care le spusese iudeilor că

mai de folos este să piară un om pentru popor, decât poporul întreg.

8. Iar cei doi ucenici se ţineau pe urmele lui Iisus şi a văzut Simon Petru că Ioan este cunoscutul marilor preoţi şi are intrare slobodă în casele lor şi s-a mirat de aceasta.

9. Dacă l-au dus pe Iisus Ja marele preot Caiafa, îndată l-a cercetat şi acesta, fiindcă nu-l cunoştea.

10. Şi erau de faţă mai-marii preoţilor şi bătrânii şi lot sineclriul şi au adus mulţi martori mincinoşi care spuneau fel c)e fol de lucruri despre Iisus : că se lăudase că va dărâma templul şi că-l va zidi în trei zile şi multe altele.

' 11. Şi căuta Caiafa să-l osândească şi nu ştia cum, căci Iisus n-avea nici o vină. Atunci l-a întrebat : „Te jur pe Dumnezeul cel viu să ne spui de eşti tu Mesia, Fiul lui Dumnezeu !" , . -

12. Răspuns-a Iisus : „Tu ai zis".

13. Şi a strigat cu glas mare Caiafa şi şi-a sfâşiat veşmintele zicând : „A hulit numele lui Dumnezeu. Ce nevoie mai avem de martori ? Voi ce -ziceţi ?"

14. Iar fariseii şi cărturarii au spus : „Vinovat este de moarte".

15. Şi l-au scuipat şi l-au bătut, luându-l în batjocură şi acoperindu-i faţa, îl loveau peste obraz şi-i cereau să le ghicească.

16. Iar o slujnică portăriţă a marelui preot, care fusese iscoadă, l-a văzut pe Simon Petru încălzindu-se cu ceilalţi slujitori la foc, că se făcuse rece către dimineaţă, şi l-a cunoscut, zicându-i: „Şi tu erai cu Iisus Nazaretanul!"

17. Iar Simon Petru s-a lepădat, zicând : „Nu sunt şi nu ştiu ce vorbeşti".

18. Şi a ieşit afară, înaintea curţii,, şi a auzit cântând cocoşul întâia oară.

19. Afară, a dat însă peste el altă slujnică a marelui preot care l-a cunoscut şi a zis : „Şi tu erai cu Iisus Nazaretanul".

20. Iar Simon Petru s-a lepădat cu jurământ, zicând : „Nu cunosc pe omul acesta".

21. Dar auzind Simon Petru cum "îl băteau pe învăţător în casa arhiereului Caiafa şi, aflându-

se singur, căci Ioan intrase în casă, a îndrăznit să
păşească din nou în curte şi s-a apropiat de foc şi a
întrebat pe slujitorii de-afară ce se întâmplă.
22. Şi slujnica
cea din urmă, Elisaveta, a şoptit celor de faţă că şi
acesta era printre ucenici şi unul dintre slujitori,
rudă a celui căruia-i tăiase Simon Petru urechea, a
zis : „Adevărat! Dintre ucenicii lui eşti, căci eşti
galileian şi graiul te vădeşte !" r ■
23. Iar Simon Petru s-a blestemat şi s-a
jurat, zicând : „Nu cunosc pe omul acesta !"
24. Şi a cântat cocoşul a doua oară şi şi-a
adus a- minjte Simon Petru de cuvintele pe care i,
le spusese Iisus : „Mai înainte de-a cânta cocoşul
ele două ori, de trei ori te vei lepăda de mine".
25. Şi ieşind afară din curtea arhiereului,
s-a aruncat cu faţa la pământ şi a plâns cu amar,
apoi 6-a ridicat şi s-a dus.
26. Făcându-se ziuă, au ţinut sfat mai-
marii preoţi-, lor şi bătrânii poporului ca să-l
omoare pe Iisus, şi au hotărât să-l ducă la
procuratorul Ponţiu Pilat.
27. La acel sfat, a venit şi luda Iscariotul
şi a văzut ce-i pregătesc lui Iisus duşmanii săi şi i-a
părut rău şi scoţând cei treizeci: de arginţi a zis :
„Luaţi-vă arginţii înapoi şi daţi-i drumul acestui
nevinovat!"
28. Iar ei au râs de dânsul. Atunci Iuda a
aruncat arginţii în templu şi s-a dus şi s-a
spânzurat.
29. Deci ducându-l pe Iisus la Pilat, i-a
întrebat a- cesta pe pârâşii săi: „Ce aveţi cu omul
acesta?"
30. Şi i-au răspuns : „Acesta este un
răzvrătit din Galileea care vrea să ajungă împăratul
iudeilor".
31. Şi a întrebat iarăşi Pilat: „Are oaste?"
32. Şi au tăcut pârâşii lui, căci Iisus n-
avea oaste, dar fariseii au strigat: „Este, împotriva
cjezarului, căci zice să nu plătim dajdie".
33. Şi întorcându-se Pilat către Iisus I-a
întrebat: „Este adevărat ceea ce spun aceştia ?" , :
34. Răspuns-a Iisus : „Nu. îmi pun în
sarcină ceea ce poartă ei în cugete".

35. Şi a întrebat Pilat: „Tu eşti împăratul iudeilor?"

36. Răspuns-a Iisus „Tu zici".

37. Atunci au sărit iarăşi cu gura împotriva lui mai-marii preoţilor şi bătrânii, strigând şi defăimân- du-l, iar el tăcea.

38. Şi s-a mirat Pilat de dânsul şi văzându-l că tace l-a trimis la Irod care era şi el în Ierusalim în acele zile cu femeia sa Irodiada, aceea care fusese soţia fratelui său Filip, şi cu fiică-sa Salomeea.

39. Aducându-l la Irod, l-a primit acesta; şezând pe tronul său de aur şi au venit Irodiada şi Salomeea ca să-l vadă, socotind că le va mustra ca şi Ioan îna- intemergătorul, dar Iisus n-a zis nimic.

40. Şi nădăjduia Irod să-l vadă pe Iisus făcând minuni, iar Salomeea bătea din palme de nerăbdare şi Iisus n-a făcut nici o minune.

Irod l-a întrebat ce gânduri are cu norodul şi ce vrea să facă şi nimic nu i-a răspuns. Atunci şi-a bătut joc de dânsul ca de un om slab de minte şi I-a dat pe mâna ostaşilor săi, care l-au îmbrăcat într-un veşmânt strălucit şi l-au dus iarăşi la Pilat, ca să-l judece.XXIV. 1. Iar Pilat nu ştia ce să facă cu acest om, neaflându-l vinovat după legile împăratului. Deci a spus mdi-marilor poporului să-l judece ei, iar aceştia: au strigat: -„Noi vrem moartea lui, iar moartea numai tu i-o poti da, după legile cezarului".

2. Şi a răspuns Pilat : „Eu im-l găsesc vrednic de moarte".

3. Şi au strigat şi mai tare mai-marii poporului : „Acesta s-a răzvrătit împotriva cezarului, deci i se cuvine moartea pe cruce, aşa cum obişnuiţi voi. Dacă nu-l osândeşti, nu mai eşti prietenul cezarului".

4. Atunci s-a întors Pilat către Iisus, zicând: „Ce ai făcut? Te-ai răzvrătit împotriva cezarului?"

5. Şi a răspuns Iisus : „împărăţia mea nu este de aici, iar eu n-am cohorte, şi legiuni, cum are cezarul, ca să mă răzvrătesc împotriva lui, împărăţia mea este în lumea de dincolo".

6. Şi s-a mirat Pilat de răspunsul acesta şi a vrut şă afle mai multe lucruri, fiind el măcinat de gânduri, şi a întrebat: „Ce este adevărul?"
7. Şi i-a răspuns Iisus: „Adevărul este o umbră după care aleargă oamenii, căci numai Dumnezeu este adevărul".
8. Şi s-a mirat Pilat iarăşi de cuvintele lui Iisus şi a vrut să-l scape.
9. Deci i-a întrebat pe iudei dacă nu vor să-l sloboadă pe Iisus de Paşte, cum aveau obiceiul, dar a- ceştia l-au cerut pe tâlharul cel mare, Baraba.
10. Şi l-a dat Pilat pe Iisus pe mâna ostaşilor care l-au bătut, l-3u încununat cu spini şi i-au pus în mână sceptru de trestie şi, în starea aceasta, l-a scos procuratorul afară din pretoriu, în faţa pârâşilor săi, crezând că le va fi milă, şi-a zis : „Iată omul !"
11. Şi au strigat şi mai tare glotaşii ; fiind ei îndemnaţi de farisei: „Răstigneşte-l ! Răstigneşte-1!"
12. Văzând Pilat că nu mai poate face nimic pentru Iisus, l-a scos afară la locul care se cheamă „Pardosit cu pietre", iar evreieşte Gabbata, şi a şezut în scaun de judecată.
13. Şi au biruit mai-marii poporului cu strigătele lor şi Pilat, după ce şi-a spălat mâinile într-un vas, It-a dat pe Iisus, ca să-l răstignească.
14. Şi era vinerea Paştelui, ca la al şaselea ceas, şi s-au grăbit mai-marii poporului şi au poruncit să se facă crucea, apoi au pus-o pe umerii lui Iisus şi l-au pornit spre Culmea Căpăţinii, unde erau răstigniţi osân- d iţii.
15. Şi a scris Pilat şi titlu, ca să-şi bată joc de iudei, şi l-a pus pe cruce.
16. -Şi era scris : „Iisus Nazaraeus, Rex Iudeorum", adică „Iisus Nazareul, Regele iudeilor", iar mai-marii iudeilor n-au vrut să fie aşa scris pe cruce, dar Pilat a zis : „Ce am scris, am scris", ce se tălmăceşte în latineşte : „Quod scripsi, scripsi".
17. Aceasta a fost judecata lui Iisus, adevăratul Mesia, ca să se împlinească prorocii.
XXV. 1. Dacă l-au dus pe Iisus pe culmea Căpăţinii sau pfe Golgota, cărându-şi singur

crucea, ajutat de Simon Cirineul, îndată l-au dezbrăcat de veşminte şi l-au întins gol pe cruce, apoi ostaşii i-au pironit mâinile şi picioarele cu patru piroane şi au înălţat crucea, aşezând-o în groapaf ei şi întărind-o cu pietre.

2. Iar de-a dreapta şi de-a stânga sa au înălţat pe cruce doi tâlhari.

3. Şi era căldură mare şi gloata fremăta împrejur, iar Iisus sângera pe cruce, privindu-i pe ucigaşii săi care-şi băteau joc de dânsul, strigându-i să se coboare jos dacă este Dumnezeu. Şi alte multe strigau.

4. Şi-şi bătea joc de dânsul şi tâlharul din stânga, sa, iar cel din dreapta se ruga de Iisus, pocăindu-se de fărădelegile sale.

5. Şi l-a mângâiat Iisus şi pe acesta, în suferinţa sa, făgăduindu-i raiul.

6. La piciorul crucii, stăteau femeile cele sfinte : Maria; Magdalena, Maria lui Cleopa şi Maria, mama sa, precum şi ucenicul său iubit, Ioan, şi plângeau.

7. Şi iată că a slăbit Iisus şi a cerut apă şi un sutaş a muiat un burete în oţet şi, punându-l în vârful suliţei, i l-a întins şi nu a supt . Iisus dintr-însul.

8. Apoi s-a uitat la mama sa şi i-a încredinţat-o lui Ioan, zicând : „Iată mama ta".

9. Şi suspinând din adâncul său, a strigat: „Eli, Eli lama savahtani?", adică: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit?"

10. Şi şi-a dat duhul său.

11. Şi era ca la al nouălea ceas şi s-a făcut întuneric mare şi s-a cutremurat pământul şi s-au deschis mormintele şi au înviat morţii, arătându-se oamenilor, iar catapiteasma templului s-a rupt în două, de sus până jos.

12. Iar dacă a murit Iisus, a venit Iosif din Arima- teea, unul dintre ucenicii săi, şi a cerut trupul său de la Pilat, iar acesta i l-a dat.

, 13. Coborându-l pe Iisus de pe cruce cu ajutorul femeilor şi al ucenicului Ioan, a venit şi Nicodim şi l-au spălat, l-au învelit în giulgiuri şi l-au

înmormântat într-o grădină în care se afla un mormânt nou, prăvălind piatră peste intrarea lui.

14. Deci aflând acestea mai-marii. preoţilor, s-au dus şi ei la Pilat şi aii cerut strajă la mormânt, ca nu cumva să fure cineva trupul, deoarece Iisus apucase să spună că va învia din morţi. Şi le-a dat Pilat strajă la mormânt.

15. Iar dacă au trecut cele trei zile, iată că la miezul nopţii s-a auzit zgomot mare ca de tunet şi s-a făcut lumină ca de fulger şi a înviat Iisus Hristos din morţi.

16. Ostaşii, puşi de strajă la mormânt, s-au înspăimântai şi au fugit şi au spus cele' ce s-au întâmplat preoţilor care le-au dat bani ca să tacă.

17. Iar Simon Petru, împreună cu ceilalţi nouă ucenici, sta ascuns şi nu a putut vedea răstignirea, temân- du-se să riu aibă aceeaşi spartă, căci purtase sabie.

18. Abia a patra zi, dimineaţa, i-a adus vestea Ma- ria Magdalena că Iisus a înviat şi nu l-a mai găsit în mormântul cel tainic din grădină în care fusese aşezat.

19. Şi s-a bucurat Simon Petru şi s-a întărit inima sa, auzind vestea.

20. Apoi s-a arătat Iisus şi lui Simon Petru şi l-a aşezat din nou în treapta şa, precum şi celorlalţi post'oli, învăţându-i până ce s-a înălţat la ceruri şi trimiţându-i să propovăduiască evanghelia sa, pentru care Simon Petru suferă acum lanţuri şi temniţă în cetatea cezarilor.

21. Sfârşitul evangheliei lui Iisus Hristos, care s-a istorisit de Simon Petru, slujitor şi apostol al lui Iisus Hristos.

22. Tuturor celor care au dobândit o credinţă ca a noastră, har şi pace !

Am scris eu, ucenicul lînea, ca să se

cunoască cele adeverite şi trecute prin gura apostolului Simon Petr

uIZVOARE:

1. *Evanghelia verhovnicului Apostol Simon Petru,* manuscris al popii Sidor din Badeuţi din biblioteca preotului Riiialdo Vasiliu-Volovăţ. Tâlcuit în româneşte, anul 1781.
2. *Evanghelia■ după Simon Petru,* manuscris din 1702. Biblioteca Mitropoliei din Cernăuţi, fragmentar, folosit în anul 1937.
3. *Evangheliar,* manuscris al episcopului de Rădăuţi Varlaam. -Muzeul etnografic S. Ionel ; secţia istorică, anexat ca o completare la *Evanghelia după Matei,* cercetat în anul 1939.
4. *Evanghelii apocrife,* adunate de prot. Ioan Mân- drilă şi prot. D. Cărbune.
5. V. Măzereanu, *Viaţa Mântuitorului,* manuscris din anul 1775 — Mănăstirea Putna.
6. Mitropolitul Iacov Putneanu, *Minunatele fapte din viaţa Mântuitorului Iisus Hristos,* anul 1785 (manuscris).
7. *Proţo-evanghelia apostolului Matei,* manuscris, Biblioteca Societăţii „Academia Ortodoxă", tâlcuit din slavonă de prof. univ. Dionisie Ieremiiv, Cernăuţi, 1922.
8. *Evanghelia apocrifă după Iacov,* manuscris al prof. dr. D. Cioloca, cercetat în anul 1946, Caransebeş.
9. *Părţi alese din Evangheliile apocrife,* culese de rector Iuiiu "Iosif Olariu şi arh. F. Musta, Biblioteca Academiei teologice din Caransebeş, folosit în anul 1942.
10. *Texte apocrife romano-caţolice şi protestante.* (Vezi bibliografia la : Petru Rezuş, *Teologia ortodoxă contemporană.* Timişoara, 1989.)

11. Extrase din Bibliografia selectivă, cuprinsă în monografia prezentă.

Prof. univ. Dr. V. Gheorghiu, *Evangheliile apocrife.* Studiu manuscris, Biblioteca Facultăţii de Teologie din Cernăuţi.

.CUPRINS

CARTEA ÎNTAI

Lecloi- : IOANA .CRACA Tehnoredactor : EMEllALD CXIISMOHIE
Ap&rut 1994 Bun de tipar : 21.X1I1994 ; Coli. tipar 17,5
Tiparul executat sub **ctl. nr.** 40117 la Societatea Comercialii —
Editură şi Imprimerie „Porto-Franco" S A. Galaţi B-dul George
C'oşbuc **nr.** 223 **A** ROMÂNIA- « \ V

I v: •'< pi

■ '■4c--- V *?v- - --s, - . ""S.- - '

, . r ' X - v ' ^ S '